

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. BRANNÉ MOCI

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník druhý

1

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1952

R13

19-41

ОБСАН

Военно-политическая часть

Plk. Dr. Vojtěch Kohout:	
K 34. výročí založení Rudé armády	3
Brig. gen. Josef Haman:	
Sovětské vojenské umění	13

Операционное искусство и тактика

Brig. gen. Jaroslav Tókan:	
Velení v útočné operaci armády	19
Brig. gen. Vladimír Janko:	
Použití tankových a mechanisovaných jednotek v soudobém útočném boji a operaci	36
Pplk. let. Michal Přidala:	
Letecké zabezpečení přelomu pešej divízie	41
Plk. protilet. Jindřich Misík:	
Protiletcká obrana armádního sboru za útoku na vybudované obranné postavení nepřítele	53
Div. gen. Ing. Antonín Sameš:	
Ženíjní zabezpečení útoku armádního sboru přes vodní překážku	67
Pplk. žel. Jindřich Fořt:	
Vojenský význam dopravy	79
Pplk. pěch. Josef Blahník:	
Přisun a odsun v týlu	83

Операционная и тактическая подготовка

Pplk. děl. Branislav Rapoš:	
Organisace a provádění velitelského štábního cvičení	94
Plk. del. Jozef Zadžora:	
Operační příprava delostreleckých štábův	105

Военно-историческая часть

Plk. intend. sl., doc. J. Zorin:	
Zásobování 62. armády proviantem při obraně Stalingradu	109

Информация о чужих армиях

Přehled vojenských operací v Koreji	111
Použití druhů vojsk v americké armádě	115
Britsko-egyptský spor	117
Odpovědi na dotazy čtenářů	120
Informace o obsahu cizích vojenských od- borných časopisů	123
Kritika a bibliografie	128

СОДЕРЖАНИЕ

Военно-политический отдел

Полковник др. В. Когоут:	
34-ая годовщина создания Красной Армии	3
Бригадный генерал И. Гаман:	
Советское военное искусство	13

Оперативное искусство и тактика

Бригадный генерал Я. Тёкан:	
Управление войсками в наступательной операции армии	19
Бригадный генерал В. Янко:	
Использование танковых и механизиро- ванных частей с современным наступательным боем и операцией	36
Подполковник авиации М. Придала:	
Авиационное обеспечение прорыва пехот- ной дивизии	41
Полковник зен. И. Мисик:	
Зенитная оборона армейского корпуса во время наступления на позиционную обо- рону противника	53
Дивизионный генерал А. Самеш:	
Инженерное обеспечение наступления армейского корпуса с форсированием вод- ной преграды	67
Подполковник ж.-д. И. Форшт:	
Военное значение железнодорожного транспорта	79
Подполковник пехоты И. Блажник:	
Подвоз и эвакуация в тылу	83

Оперативная и тактическая подготовка

Подполковник арт. Б. Рапош:	
Организация и проведение командно- штабных занятий	94
Полковник арт. И. Заджора:	
Оперативная подготовка артиллерийских штабов	105

Военно-исторический отдел

Полковник обозно-вещевого снабжения доц. И. Зорин:	
Продфуражное снабжение 62-ой армии при обороне Сталинграда	109

Информация об иностранных армиях

Обозрение военных операций в Корее	111
Использование родов войск в армии США	115
Британско-египетские разногласия	117
Ответы на вопросы читателей	120
Информации о содержании иностранных военных специальных журналов	123
Критика и библиография	128

Sovětské vojáky stojí na stráž bezpečnosti vlasti, jsou si dobře vědomi své vlastenecké povinnosti, neustále zdokonalují své vojenské a politické znalosti a vytrvale zvyšují bojovou pohotovost vojsk.

Sovětský lid se může s plnou důvěrou opřít o svou armádu, která je spolehlivou záštitou vymožeností Velké Říjnové revoluce.

Z ROZKAZU VOJENSKÉHO MINISTRA SSSR

maršála Sovětského svazu A. VASILEVSKÉHO

ze dne 7. listopadu 1951

Blahopřejeme k 34. výročí vzniku vítězné a nepřemožitelné Sovětské armády, která společně s armádami lidově demokratických států zabezpečuje budování socialismu a štěstí všeho mírumilovného lidstva.

VOJENSKO-POLITICKÁ ČÁST

K 34. VÝROČÍ RUDE ARMÁDY

Plk. Dr. Vojtěch Kohout

První světová válka s hospodářským rozvratem přinesla ruským pracujícím neslýchanou bídu, zesílený politický útlak a strašná strádání. Lidové masy se čím dál tím zřetelněji přesvědčovaly, že jediným východiskem z této strašné situace je revoluce. Práce bolševiků v týlu i na bojišti usměrňovala spontánní proticarské nálady mas. Bylo třeba společného náporu dělníků a rolníků, aby krvavá monarchie byla definitivně svržena. Únorovou buržoasně demokratickou revolucí r. 1917 byl carismus, který po staletí utlačoval ruský lid, konečně svržen.

Dělníci a rolníci byli sice hlavními hrdiny revoluce, ale moc zůstala v rukou buržoasie. Jako za všech dřívějších revolucí snažila se i nyní ruská buržoasie upevnit státní mocenský aparát (armádu, policii, soud atd.), avšak především usilovala o odzbrojení proletariátu.

Leninova a Stalinova strana nedovolila, aby byly dělníkům odebrány zbraně. V továrnách i na závodech byly vytvořeny oddíly Rudé gardy a bolševici zabránili buržoasii a jejím přísluhovačům zmocnit se armády. Vojenské organizace bolševické strany rozvinuly boj o získání vojáků pro narůstající socialistickou revoluci. Rudá garda a oddíly revolučních vojáků a námořníků, které vytvořili bolševici, měly velkou účast ve Velké říjnové socialistické revoluci. Tyto ozbrojené revoluční síly svrhly za podpory dělníků a rolnické chudiny diktaturu buržoasie a zřídily moc sovětů téměř na celém území Ruska. Po ztrátě moci vystoupila kontrarevoluce proti mladé sovětské republice s novými silami a vytvořila blok buržoasie, velkostatkářů, buržoasních nacionalistů, bohatých kozáků a kulaků. Síly ruské kontrarevoluce byly podporovány zahraničními imperialisty.

Jak sami aktivní státníci dohodových států přiznali, uzavřely vlády Anglie a Francie již 10. prosince 1917 vzájemnou tajnou smlouvu, v níž si rozdělili „sféry svých zájmů“. Francouzi si vyhradili právo rozvíjet svou válečnou činnost na území, které leželo na sever od Černého moře, kdežto Angličané měli volnou ruku na území Ruska, ležícím na východ od Černého moře. Později k této smlouvě přistoupilo Japonsko a Spojené státy americké. V té době světový imperialismus byl rozpolcen na dva imperialistické tábory a byl zaměstnán válkou do takové míry, že nemohl ruské kontrarevoluci poskytnout nějakou významnější brannou pomoc, a proto se musel omezit prozatím jen na pomoc materiální a morální. Ruská kontrarevoluce se snažila vytvořit proti sovětské vládě souvislou frontu. Přehlédneme-li situaci od západu k východu, vypadalo to v té době asi takto: v západních oblastech začal útočit proti sovětské republice polský sbor generála Dobor-Musnického na Bílé Rasi, dále centrální rada na Ukrajině, Kaledin na Donu, kozáci na Kubani, na Tereku a Astrachani, na jižním Urale generál Dutov, ve Střední Asii to byli buržoasní nacionalisté a konečně na Dálném Východě Semjonov a Kalmykov. Sovětská vláda musela tento spojitý řetěz rozbit, aby roztržila kontrarevoluci na části, a nedovolit, aby se jí podařilo vytvořit jednotnou souvislou frontu. Taková byla situace v táboře kontrarevoluce. Naproti tomu však na straně sovětů stála většina lidu.

Za této vnitřní a mezinárodní situace bylo velice důležité, jak se zachová stará armáda k narůstajícím událostem. Nelze zapomínat, že stará carská armáda byla vytvořena proto, aby chránila vládnoucí třídu a byla nejdůležitější součástí buržoasně statkářského zřízení. Velká říjnová socialistická revoluce rozdrtila tento starý státní stroj. S ním bylo třeba rozdrtit i starou armádu, neboť prvním předpokladem každé vítězné revoluce, jak to Marx i Engels nejednou zdůrazňovali, je zničení staré armády, její rozpuštění a vytvoření nové.

Nová společenská třída, která se uchopila moci, nikdy nemohla a nikdy nebude moci dosáhnout vládní moci a upevnit ji jinak než naprostým rozvrtem staré armády, ani jinak než postupným vytvořením a zřízením nové armády, nové kázně a nové vojenské organizace této nové třídy.

Především bylo třeba vyrvat armádu z rukou vykořisťovatelských tříd a kontrarevoluce. Protože hlavní stan vědomě a záměrně zatajoval vojákům dekrety sovětské vlády o míru a o půdě, obrátili se Lenin a Stalin bez ohledu na odbojné generály přímo k vojákům s výzvou, aby se sami ujali otázky míru a půdy. Vojáci organizovaní bolševiky zahnali kontrarevoluční generály, zvolili si výbory a podporovali novou vládu. Aby definitivně vyřadil armádu z rukou kontrarevolučního důstojnictva, uveřejnil Sovět lidových komisařů 3. prosince 1917 dekret o zásadě volitelnosti velitelského sboru. Tato zásada svobodné volby velitelského sboru demokratisovala starou armádu, pomohla ji očistit od kontrarevolučních důstojníků a zároveň dala popud ke vzniku nových velitelských kádřů z dělníků a rolníků a z těch důstojníků, kteří sympatisovali se sovětskou vládou.

Dále Lenin i Stalin uplatňovali zásadu, že vojáci staré armády musí být propuštěni domů, aby miliony rolníků mohli být účastny při rozdělování statkářské půdy i při vytváření nového zřízení. Měli se na vlastní oči přesvědčit, že sovětská vláda hájí životní zájmy pracujících. Teprve potom s novou silou a důvěrou, zdůrazňoval nejméně dvakrát Lenin, přispějí lidové masy sovětské vládě proti všem nepřítelům. Vymoženosti revoluce prozatím bránily oddíly Rudé gardy. Během tří až čtyř měsíců od začátku Velké říjnové socialistické revoluce prošla Rudá garda vítězoslavně všemi hlavními oblastmi země a všude upevnila vítězství sovětské moci. Rudá garda a oddíly revolučních vojáků a námořníků potlačily první protisovětské vzpoury a dosáhly úplného vítězství nad kontrarevolucí. Byl to skutečně vítězoslavný pochod. Ruský proletariát se stal vedoucí složkou pracujících mas všech národů v zemi a potlačil odpor statkářů a buržoasie. Lenin nazval toto údobí „vítězoslavným pochodem sovětské vlády“.

Občanská válka skončila v tomto údobí naprostým vítězstvím sovětské vlády.

Rudí gardisté vepsali mnoho slavných stránek do historie revoluce. Lenin i Stalin si však byli dobře vědomi toho, že proti revoluci vystupují síly, na něž nebudou stačit dosavadní oddíly Rudé gardy v celkové síle asi 130 000 mužů. Lenin i Stalin učili, že je mnohem těžší moc udržet, než ji dobýt, a že se svržením vykořisťovatelé pustí s desateronásobnou energií a nenávistí do boje za získání ztracené moci. Měli na své straně vojenské kádry, které po mnoho let vychovávali. Měli k dispozici i výzbroj a finanční prostředky. Bolševici věděli, že kontrarevolučním silám pomohou kapitalistické státy. K boji s těmito sjednocenými silami ruské kontrarevoluce a kapitalistických států, které byly ozbrojeny až po zuby, bylo třeba velké pravidelné armády. Rozptýlené oddíly rudých gardistů nemohly vydržet dlouho trávající namáhavý boj proti těmto pravidelným a ohromným armádám, i kdyby jejich hrdinství a obětavost byly bývaly sebevětší. Geniálně prozíravý Lenin viděl včas budoucí nebezpečí, že se imperialisté připravují ke skoku na mladou sovětskou zem. Bdělý vůdce předvídal kruté zkoušky, jimiž budou muset projít pracující sovětského Ruska, a přemýšlel již o dekretu o organizaci armády. Dne 3. ledna 1918 napsal Lenin:

„Prožíváme pravděpodobně jedno z nejkritičtějších údobí revoluce, kdy sovětskou vládu ohrožuje i zahraniční nepřítel, to jest imperialisté němečtí i jiných států a zároveň také nepřítel vnitřní...“ (Spisy, sv. XXIX, str. 474).

Den poté, t. j. dne 4. ledna, byla v „Pravdě“ uveřejněna „deklarace práv pracujících a vykořisťovaného lidu“, sepsaná Leninem za těsné součinnosti Stalinovy. Pátý článek tohoto dějinného dokumentu říká:

„V zájmu zabezpečení úplné moci pracujících a v zájmu odstranění jakékoli možnosti obnovit vládu vykořisťovatelů je nutné okamžitě vytvořit socialistickou Rudou armádu dělníků a rolníků a úplně odzbrojit majetné třídy“ (Lenin, Spisy, sv. XXII, str. 533).

Za několik dní řekl Lenin na III. všeruském sjezdu Sovětů 11. ledna toto:

„... stará armáda, armáda kasárního cepování a týrání vojáků patří minulosti. Byla

hozena na smetiště a z jejich základů nezbyl kámen na kameni. Úplná demokratisace armády je provedena" (tamtéž, str. 211).

Dne 15. ledna podepsal Lenin dekret o vytvoření dělnicko-rolnické Rudé armády. Celá země se jednomyslně postavila za její vytvoření. Ze všech závodů, z továren i od pluků, z posádek i z armády docházela blahopřání a sliby, že budou podporovat dělnicko-rolnickou Rudou armádu.

Dne 23. února 1918, kdy zasadila sovětská vojska první úder německému imperialismu a zastavila německý útok u Pskova, byl dnem zrození dělnicko-rolnické Rudé armády. V prvních dobách budovala se Rudá armáda na zásadách dobrovolnosti a volitelnosti velitelského sboru.

Dne 8. dubna 1918 uveřejnila Rada lidových komisařů dekret o zřízení obecních, okresních a guberniálních komisařátů vojenství. Všeruské kolegium pro budování Rudé armády bylo likvidováno a jeho působnost byla přenesena na vojenské komisařáty; ty agitovaly mezi obyvatelstvem pro dobrovolný vstup do armády. Všude se prováděl vojenský výcvik. Ve velkých městech se zřizovaly krátkodobé kursy pro instruktory. V plucích byly vytvořeny bolševické organizace.

Velitelský sbor se sestavoval z dělníků-rudoarmějců. Mnoho velitelů bylo povýšeno z poddůstojnického sboru staré armády. Mnoho vojenských odborníků přešlo do Rudé armády z bývalé carské armády.

K doзору i k podpoře vojenských odborníků a k vedení veškeré politické práce v plucích byli určeni vojenští komisaři jakožto zplnomocněnci sovětské vlády a bolševické strany. Dne 8. dubna byl vytvořen „Všeruský výbor vojenských komisařů“.

Vojenští komisaři řídili stranicko-politickou práci a organizovali kulturně osvětovou činnost. Pomáhali účelně využít starých vojenských specialistů, kontrolovali neúnavně jejich činnost a pomáhali jim.

Kontrarevoluční vystoupení Čechoslováků proti Sovětům v květnu 1918 změnilo od základů povahu budování armády. Do armády vstoupilo více než 450 000 dobrovolníků. To však nyní nestačilo. Bylo jasné, že Čechoslováci vystoupili jako předvoj mezinárodní intervence. Na útok světového imperialismu odpověděl dne 29. května 1918 „Všeruský ústřední výkonný výbor Sovětů“ přijetím tohoto usnesení:

„Všeruský ústřední výkonný výbor Sovětů má za to, že přechod od dobrovolnické armády k všeobecné mobilisaci dělníků a nejhudších rolníků je naléhavě diktován celkovou situací v zemi, a to jak k boji o obilí, tak i k odrazení kontrarevoluce vnitřní i vnější, která využívajíc hladu drze se vypíná.

Je nezbytné přejít bez odkladu k povinnému odvodu jednoho nebo několika ročníků. Protože je to věc složitá a dá se obtížně provést současně na celém území státu, bude nezbytné začít jednak v neohroženějších oblastech, jednak v hlavních střediscích dělnického hnutí.“

Dne 12. června vyhlásil Sovnarkom mobilisaci pěti nejmladších odvodních ročníků v 51 újezdech Sibiře, Uralu a Povolží. Pro potřeby východní fronty byli v Moskvě k vojsku povoláni příslušníci bývalých dělostřeleckých a ženijních útvarů.

Dne 17. června 1918 byla vyhlášena mobilisace dělníků v Moskvě a dne 29. června v Petrohradě.

Předseda Všeruského ústředního výkonného výboru Sovětů soudruh Sverdlov řekl: „Museli jsme vytvořit vzorné úderné prapory z prostředí nejrevolučnějších soudruhů.“

Tak byla prováděna první sovětskou vládou mobilisace nové armády.

Dne 10. července schválil V. všeruský sjezd sovětů opatření ústředního výkonného výboru k provádění mobilisace a rozhodl přejít k mobilisaci do dělnicko-rolnické Rudé armády v celé zemi.

Sjezd také poukázal na nezbytnost rozsáhlého využití zkušeností i znalostí vojenských odborníků z řad důstojnictva staré armády. Sjezd doporučil, aby byli všichni vzati v úvahu a vyzváni ke svědomité a poctivé práci o rozvoji válečné moci Sovětské republiky. Sjezd současně upozorňoval předem, že odborníci, kteří by se pokoušeli věrolomně využít svého

odpovědného postavení ke kontrarevolučnímu spiknutí nebo ke zradě ve prospěch cizích imperialistů, budou potrestáni smrtí.

Využití desetitisíců vojenských odborníků vyžadovalo zesílení instituce vojenských komisařů. V téže resoluci sjezd zdůrazňoval, že:

„... Vojenští komisaři jsou strážci těsného a neochvějného vnitřního spojení Rudé armády s vládou dělníků i rolníků jakožto celku. Do funkcí vojenských komisařů, kterým se svěřuje osud armády, mají být určováni jenom revolucionáři bez poskvrny a vytrvalí bojovníci za věc proletariátu i venkovské chudiny“ (V. všeruský sjezd Sovětů dělnických, rolnických, vojenských a kozáckých zástupců. Štenografická zpráva, str. 213, vyd. 1918).

Tato opatření Rudou armádu značně posílila. Nově vytvořené pluky a divise byly odesílány na frontu proti nepřítelům.

Nepřátelé útočili se všech stran. Odkud však mohl být očekáván hlavní úder? To byla otázka, která vyžadovala neprodlené odpovědi. Tu se projevil Leninův genius, neboť dovedl správně předvídat průběh událostí na podkladě marxistické vědy.

Lenin se rozhodl vést hlavní úder na východ, proti chráněncům anglo-francouzského imperialismu, t. j. proti Čechoslovákům. „Záchrana nejen ruské, nýbrž i mezinárodní revoluce je jenom na čechoslovácké frontě,“ jak řekl Lenin (Lenin, Spisy, sv. XXIII, str. 195).

Toto rozhodnutí diktovala Vladimíru Iljičovi mezinárodní situace. Protože Lenin skvěle znal zákony společenského vývoje, předvídal také, že se vítězství pokračující ještě imperialistické války skloní na stranu Dohody. Německý imperialismus na západní frontě dosud útočil a císařovi generálové se dosud chvástali, že Dohodu rozdrtí. Bystrému Leninu oku však vyčerpání německého imperialismu nešlo. Německý kolos byl již vyčerpán. Bojovat na dvou frontách, t. j. na západě a udržet svou kořist na východě i armádu proti zemi Sovětů, bylo proň čím dál tím obtížnější. Němečtí vojáci, přesunutí z Ukrajiny i z Bílé Rusi na západní frontu, přinášeli s sebou revoluční myšlenky. V německém týlu se zdvíhalo lidové hnutí jakožto předzvěst blízké revoluce. Anglo-francouzský imperialismus se stával pro sovětské Rusko čím dál silnějším a nebezpečnějším. Tomu bylo třeba postavit se na odpor především. Čechoslováci k tomu ohrozili Sovětskou republiku hladem tím, že odřízli od centra sovětské obilní komory, t. j. Povolží, Ural a Sibiř.

Dne 11. července 1918 byla vytvořena východní fronta a Lenin ji prohlásil za rozhodující frontu revoluce. Aby byla Čechoslovákům a bělogvardějcům přehrazena cesta k centru republiky i na horní Volhu a také aby nezískali možnost postupovat ve směru Vjatka-Vologda k spojení s interventy útočícími od severu, začala se v pásmu za frontou tvořit první pravidelná vojska, t. j. 1., 2., 3., 4. a 5. Rudá armáda v Povolží a na Urale a 6. armáda na severu.

V listopadu 1918 skončila první světová válka vítězstvím dohodových zemí. „Německý imperialismus byl sražen na kolena. Versailleským mírem se stalo Německo podřadným státem. S hlediska situace sovětské vlády měla tato okolnost jistý záporný význam, protože činila z dohodových států, organisátorů intervence proti sovětské vládě, vládnoucí sílu v Evropě a v Asii a umožňovala jim zesílit intervenci, zorganizovat blokádu sovětské země a pevně ji sevřít“ (Dějiny VKS(b), 10. vyd., Praha 1950, str. 235).

Porážka Německa v první světové válce měla však pro sovětský stát také kladný význam. Porážka Německa dovolila totiž sovětské vládě zrušit loupežný brestský mír a také vyhnat německé interventy i jejich přívržence z Ukrajiny, z Bílé Rusi, ze Zakavkazska atd.

Hlavní však bylo, že ruská socialistická revoluce získala mohutnou podporu v evropském revolučním hnutí, které zesílilo zejména v poražených zemích, t. j. v Německu a v Rakousko-Uhersku.

Revoluční hnutí v evropských zemích spoutávalo síly imperialistů. Ačkoli imperialisté vystoupili současně a společně s ruskou kontrarevolucí, přesto slavila sovětská vláda další vítězný postup. Rudoarméjské oddíly očistily úspěšně Povolží i Ural od bělogvardějských vojsk a Čechoslováků a útočily na jih, na severu i na západě. Tento hrdinný boj probíhal však v neobyčejně těžké situaci. Obtížná byla za prvé situace zásobovací, za druhé vytvo-

ření armády prvního socialistického státu světa bylo věcí novou a neobyčejně obtížnou. Bolševická strana musela organisovat armádu, jaké dosud dějiny neznaly. Bylo nezbytné vypracovat zásady pro budování armády nového typu, vybrat a postavit nový, revoluci oddaný velitelský sbor. Proto otázka Rudé armády vyžadovala od vedení bolševické strany mimořádného vypětí a soustředění pozornosti jako na otázku hlavní. Vojeuskými otázkami se zabýval zvlášť podrobně VIII. sjezd strany (sešel se 18.—23. března 1919). Na zasedání ÚV Lenin řekl: „...veškerá otázka existence Ruské socialistické federativní sovětské republiky a celá otázka ruské revoluce splývá s otázkou vojenskou“ (Lenin, Spisy, sv. XXIII, str. 161).

A dále Lenin říká: „...my žijeme nejen ve státě, nýbrž i v soustavě států a existence sovětské republiky vedle imperialistických států je na dlouhou dobu nemyslitelná. Na konec zvítězí jeden z obou soupeřů. A pokud tento konec nenastane, bude tu řada nejstrašnějších srážek mezi sovětskou republikou a mezi buržoasními státy nevyhnutelná. To znamená, že vládnoucí třída, t. j. proletariát, jestliže jen chce a bude vládnout, musí to dokázat i svou vojenskou organizací“ (Lenin, Spisy, sv. XXIV, str. 121).

Na VIII. sjezdu strany svedli V. I. Lenin i J. V. Stalin rozhodný boj proti jidášův Trockému, který se snažil zbavit armádu vlivu strany, klaně se starým vojenským odborníkům a snažil se o vybíjení bolševických kádřů v armádě. V téže době se postavili V. I. Lenin i J. V. Stalin rozhodně na odpor t. zv. „vojenské oposice“, která hájila přežitky partyzánštiny v armádě a byla proti vytvoření pravidelné armády a proti zavedení železné vojenské kázně.

Je tu ovšem třeba rozlišovat partyzánštinu od partyzánského hnutí jakožto zvláštní a začasté podstatné a velmi významné formy boje v týlu nepřítelů od partyzánštiny, která je zlem pro pravidelnou armádu. Boj proti této partyzánštině v letech občanské války byl nezbytnou podmínkou k vytvoření pravidelné, centralisované a přísně ukázněné mnohamilionové Rudé armády. Je třeba mít na zřeteli, že právě když se vytvářela pravidelná armáda a nebylo z počátku zkušeností, vznikala tu a tam živelně t. zv. „oddílová soustava“, kde se každý jednotlivý oddíl pokládal za zcela samostatný a nechtěl se podřídit vyššímu vedení. To bylo velké zlo. Také tato oddílová soustava byla partyzánštinou, neboť silně překážela vytvoření ukázněné armády, řízené z jednoho střediska.

Nezbytnost boje s partyzánštinou při budování Rudé armády byla patrná z příkladu caricynské fronty, jejíž zkušenosti byly shrnuty soudruhem Stalinem. V řadě případů se na př. tvořily oddíly z pracujících kozáctva různých míst (kačalinský, logovský a j.). Tyto oddíly bojovaly zpravidla v okolí svých stanic a za přestávek mezi bojem odcházely domů. Bojovaly obětavě, avšak spojovat se s jinými oddíly nechtěly. Také těžko bylo je dostat za hranice jejich stanic. V dopise Leninovi psal soudruh Stalin z Caricynu dne 4. srpna 1918 o úkolu likvidovat „oddílový zmatek“.

Jednomyslné vyřešení vojenské otázky na VIII. sjezdu strany mělo nepochybně veliký význam jak vojenský, tak i politický.

„Sjezd zamítl řadu návrhů „vojenské oposice“ a zároveň zprávil Trockého, neboť žádal, aby byla zjednána náprava v práci ústředních vojenských institucí a aby bylo učiněno opatření k zesílení úlohy komunistů v armádě... Usnesení sjezdu o vojenské otázce vedla k upevnění Rudé armády a k jejímu dalšímu sblížení se stranou“ (Dějiny VKS(b), 10. vyd., Praha 1950, str. 239).

Resoluce k vojenské otázce, schválená VIII. sjezdem, dělí se na dvě části. První část obsahuje všeobecné zásady, které tvoří ve svém rozvinutí základ názorů strany na vojenskou otázku. Resoluce zdůrazňuje, že pro nejbližší dějinné údobí zahrnuje tak celonárodní ráz milice, jak byl označen v bolševickém starém programu, a že „vytváříme pravidelnou armádu, přecházející od dobrovolnosti k povinné vojenské službě. Tento přechod byl umožněn tím, že se zatím na jednotlivých místech mohly vytvořit místní orgány vojenské správy a doplňovací i zásobovací evidence“. V usnesení se poukazuje na to, že „methody partyzánského boje jsou nezbytné za zvláštní dějinné situace; jakmile se však tato situace změní, bude by hlásání partyzánství jakožto vojenského programu totéž jako

doporučování, aby se velkopřemysl vrátil k domácímu řemeslu nebo k domácí výrobě“ (Protokoly VIII. sjezdu VKS(b), str. 403, Partizdat, 1933).

Otázce budování armády byla věnována také velká pozornost bolševické strany i v novém programu přijatém VIII. sjezdem. Tak v programu se mimo jiné o armádě říká: „Marxisté se domnívali, že miličně teritoriální zásada doplňování armády je nej-správnější organizační zásadou. V programu naší strany se hovoří o postupném přeměňování stálé armády v celonárodní socialistickou milici. Zkušenost však dokázala nezbytnost zachovat a upevnit kádrovou milici socialistického státu, který je v kapitalistickém obklíčení.“

Při rozvíjení marxisticko-leninského učení o státu poukázal soudruh Stalin na zastaralost starých hledisek za nových podmínek války a na nezbytnost přejít ke kádrové soustavě doplňování pravidelné armády s přihlédnutím ke všem zvláštnostem hospodářského i politického rozvoje země a rovněž ke zvláštnostem soudobé války, kde se používá v hromadném rozsahu nového technického materiálu a kde je také nezbytný výcvik celé kádrové armády k dosažení vojenského mistrovství.

Druhá část rozhodnutí VIII. sjezdu o vojenské otázce uvádí řadu praktických opatření posilujících proletářskou i vnitřní povahu Rudé armády: zesílení kontroly nad vojenskými odborníky, organizace hodnocení velitelského sboru politickými komisaři, zesílení budování velitelského sboru z proletářů i z poloproletářů a zlepšení jejich školení, přezkoušení programů kursů „podle ducha Rudé armády za občanské války“, zlepšení politicko-výchovné práce v Rudé armádě, plánovitě rozdělení komunistů u armády i loďstva na jednotky atd.

Během občanské války a války s interventy poslala bolševická strana na frontu kolem poloviny svého početního stavu. Mnohé stranické organizace odcházely se všemi členy na bojiště k ochraně sovětského státu. Poslání komunistů v Rudé armádě bylo velice odpovědné.

Ústřední výbor bolševické strany v instrukcích „pro organizace Ruské komunistické strany v rudoarméjských jednotkách v týlu a na frontě“, uveřejněných r. 1919, vyžadoval od komunistů toto: „Být příkladem obětavé chrabrosti i tvrdosti v boji, trpělivosti a vytrvalosti za všech obtíží a útrap za bojové situace. V případě vyzvání dobrovolníků k nebezpečnému podniku — průzkumu v nepřátelském týlu, sestavování úderné skupiny a p. — hlásit se k nejnebezpečnějším službám.“

Bez silné a ukázněné armády a bez mobilisace všech sil země by nebylo možné uhájit vymoženosti revoluce. Jenom díky moudré politice Leninovy a Stalinovy strany, která stmelila kolem sebe nejširší vrstvy ruského pracujícího lidu a neustále upevňovala Rudou armádu, mohl sovětský lid za neskonale obtížných podmínek zvítězit nad cizími interventy i nad vnitřní kontrarevolucí.

Díky starostlivému vedení strany zdolávala mladá Rudá armáda směle všechny těžkosti, zocelila se v bojích a splnila se ctí svou povinnost k sovětské vlasti. Rozdrtila za sebou tři tažení Dohody a očistila zemi od interventů a bělogvardějských band, podnícených mezinárodními imperialisty. Koncem roku 1920 byly rozdraceny hlavní síly interventů a v r. 1922 byli z oblasti Dálného Východu vyhnáni i japonští okupanti.

V „Krátkém kursu dějin VKS(b)“ soudruh Stalin hluboko analysoval příběhy občanské války a války proti interventům a odhalil příčiny vítězství sovětských vojsk nad armádami interventů.

Jak poukazuje soudruh Stalin, „Rudá armáda zvítězila proto, že politika sovětské vlády, v jejímž jménu naše vojska bojovala, byla správnou a zájmem lidu odpovídající politikou, že lid podporoval politiku bolševické strany a sovětské vlády jako svou vlastní politiku.“

Rudá armáda zvítězila proto, že byla věrna a až do konce oddána svému lidu, který ji za to miloval a podporoval jako svou rodnou armádu.

Rudá armáda zvítězila proto, že sovětská vláda podnítila celý týl a celou zemi ke službám pro zájmy fronty.

Rudá armáda zvítězila proto, že rudoarmějci chápali dobře cíle i úkoly války, uvědomili si jejich správnost; to v nich upevňovalo kázeň a schopnost k boji.

Rudá armáda zvítězila proto, že vedoucím jádrem týlu i fronty byla bolševická strana, jednotná svým stmelením i kázní, silná svým revolučním duchem a připraveností k jakýmkoli obětím pro úspěch všeobecné věci, nepředstížená ve svém umění organisovat milionové masy a správně je vést i za složité situace."

Po ukončení občanské války z let 1918 až 1920 neustávali Lenin i Stalin ve stále péči o schopnost obrany SSSR. Vůdce bolševické strany vyzývali sovětský lid k bdělosti a učili jej, aby nezapomínal na kapitalistické obklíčení. Lenin a Stalin vyzývali sovětský lid, aby byl vždy na stráži, žádali od strany, dělnické třídy i ozbrojených sil co nejvážnější poměr k obranyschopnosti země a vyžadovali usilovné a houževnaté vojenské školení. Nad hrobem velkého Lenina složil soudruh Stalin jménem bolševické strany a sovětského lidu přísahu, v které o vojenské otázce uvedl: „Lenin nám nejednou poukazoval na to, že upevnění Rudé armády i zlepšení jejího stavu je jedním z nejdůležitějších úkolů naší strany ... Zapřísaháme se tedy, soudruzi, že nebudeme šetřit svých sil na upevnění naší Rudé armády a našeho Rudého loďstva“ (Stalin, Spisy, sv. VI, str. 49—50).

Zvláště velikou zásluhu o vybudování silné a nepřemožitelné Rudé armády má generalissimus Stalin. V době občanské války a intervence nebylo ani jediné otázky týkající se organisace vojenské ochrany země, jejíhož zpracování a realizace by se nebyl soudruh Stalin jako vedoucí zúčastnil. Soudruh Stalin byl tvůrcem nejdůležitějších vojensko-strategických úspěchů Rudé armády.

U Caricynu i Permi, u Petrohradu i proti Děnikinovi, i na západě proti panskému Polsku a na jihu proti Wrangelovi, všude zabezpečovaly železná vůle a vojevůdcovský genius soudruha Stalina vítězství sovětských vojsk.

„V dějinách hrdinného boje našeho lidu za upevnění vlády sovětů i za svobodu a nezávislost naší vlasti je na věky zapsáno jméno velkého vůdce i vojevůdce, inspirátora a organisátora vítězství nad nesčetnými nepřáteli, jméno soudruha Stalina“ (N. Bulganin „Bolševik“, čís. 24, 1949, str. 65).

Stalinova zásluha je v tom, že rozšiřuje a prohlubuje učení Marxovo, Engelsovo i Leninovo, aplikoval marxismus-leninismus na vedení války a povznesl tím válečnictví na stupeň skutečné vědy. Přirozené schopnosti i rozsáhlé vědomosti, obrovské zkušenosti ve vedení politického boje i válečných bitev, železná vůle i odvaha Stalinovi jen napomáhaly, takže se tento profesionální revolucionář, pracovník strany a státnický činitel, vědec-marxista současně stal i geniálním vojenským theoretikem a vojevůdcem.

Základy a zásady Stalinovy strategie a taktiky našly svůj theoretický a praktický výraz ještě v době občanské války. Stalin vypracoval tehdy nejvhodnější řešení otázek různého druhu operací, zákonů ofensivy, volby směru hlavního úderu, taktiky manévrování, významu morálního činitele ve válce, významu týlu, záloh, úlohy jednotlivých druhů vojsk atd.

Znakem občanské války 1918—1920 bylo to, že vojenská technika v ní měla ještě poměrně malou úlohu. Stalin již tehdy předvídal, že Rudá armáda bude muset v budoucnu bojovat s mnohem silnějším nepřítelem než v letech 1918 až 1920. Věděl, že tento nepřítel bude vybaven nejmodernější technikou a že sovětský národ bude postaven před mnohem složitější problémy, než tomu bylo v letech 1918 až 1920. Proto soustavně připravoval národ na kruté válečné zkoušky. Pod jeho vedením byly provedeny obrovské hospodářské reformy, které učinily Sovětský svaz mocnou průmyslovou a kolchozní říší. Namnoze se rozšířila výroba kovů, nafty, strojů a motorů. Vznikla celá nová odvětví průmyslu, nevyhnutelně potřebná k obraně země. Vítězství kolchozního zřízení zabezpečilo zásobovací základnu surovinami pro průmysl i Rudou armádu.

Za Stalinova vedení se v SSSR staly ohromné sociální změny. Byli likvidováni „kulaci“. Nemilosrdně byla rozdracena vražedná agentura bucharinců, trockistů, zínovjevců i jiných zrádců, kteří chtěli v SSSR sehrát úlohu „páté kolony“. V SSSR se vytvořila zcela nová, od vykořisťování osvobozená dělnická třída, v dějinách zemědělské Rusi dosud

neexistující a nová pracující sovětská inteligence. Stalinova ústava ještě více posílila socialistické státní zřízení, rozšířila sovětskou demokracii a ještě více upevnila přátelství mezi národy SSSR.

Tím nastala nebývalá dosud morálně politická jednotnost sovětské společnosti. „V případě války,“ prohlásil Stalin r. 1939, „týl i fronta naší armády budou svou jednotností i vnitřní jednotou pevnější než v kterékoli jiné zemi.“

Za přímého vedení Stalinova byla provedena technická rekonstrukce Rudé armády. Stalin osobně býval přítomen při zkouškách nových vzorů zbraní a udával konkrétní směr konstruktivní myšlenky. Dlouho před druhou světovou válkou geniálně předvídal povahu moderní války, zvláštnosti bojových operací, úlohu i místo různých druhů vojsk v nich. Dával proto žádoucí směr vývoji technického vyzbrojení Rudé armády. Na jeho rozkaz byly v ní rozšířeny nové druhy zbraní, jako tanky a letadla. Od r. 1930 se zvětšilo sovětské letectvo 6½krát, počet tanků 43krát. Stalin věnoval velkou pozornost rozvoji dělostřelectva.

Evropští vojenští teoretikové, hodnotící zkušenosti první světové války tvrdili, že význam dělostřelectva upadl a že bude nahrazeno tanky a letectvem. Stalin učí, že naopak tanky a letectvo přes své výborné bojové vlastnosti nikdy nenahradí dělostřelectvo a že právě naopak vyvolají vytvoření nových druhů děl, jako protitanková a samohybná děla.

Průběh druhé světové války dokázal, jak moudrá byla předvídatost generalissima Stalina, který včas zhodnotil úlohu dělostřelectva v moderní válce. I při dalším rozvoji mechanických prostředků nepoklesl, nýbrž naopak vzrostl význam dělostřelectva. Známé stalinovské přirovnání „Dělostřelectvo je bůh války“ určila jeho místo v řadách Rudé armády. Dělostřelectvu přináležela vedoucí úloha v bojích s tanky a právě ono razilo cestu pěchotě a vystupňovalo odolnost obranné sestavy.

Bylo významnou skutečností pro sovětské dělostřelectvo, že se sám generalissimus Stalin stal jeho organisátorem a budovatelem. Jen proto vzrostlo sovětské dělostřelectvo od r. 1930 do r. 1939 sedmdesátinásobně!

Nestačilo jen vybudovat armádu, ale bylo také nutno si osvojit moderní vojenskou techniku. Roku 1935, kdy úkoly rekonstrukce armády a vyzbrojení novou technikou byly v základě rozřešeny, položil Stalin se vši naléhavostí otázku výcviku důstojnického sboru Rudé armády, aby byl s to maximálně využít výtečných sovětských zbraní. „Je nutno pochopit,“ pravil Stalin při slavnosti ukončení akademie Rudé armády, „že za nynějších podmínek kádry řeší vše. Jestliže naše armáda bude mít dostatečné množství otužilých kádří, bude neporazitelná!“

Podle Stalinových pokynů v předválečných letech se velmi rozšířila politická a odborná příprava důstojnického sboru Rudé armády. Byly zřizovány nové a rozšiřovány staré vojenské akademie, učiliště, školy a kursy. Osvojovaly se a kriticky přerabovaly zkušenosti z minulých válek a nové způsoby vedení války, zvyšila se úroveň bojové přípravy armády. Zlepšila se i organizace ozbrojených sil, změnil se vzájemný poměr mezi jednotlivými druhy vojsk, byly vytvořeny nové součásti v útvech jednotlivých druhů vojsk.

S Rudou armádou připravoval Stalin na možnost války celý stát a národ. Komunistická strana i sovětský stát vychovávaly ze sovětských občanů oddané vlastence. Držely celý sovětský národ v bojové pohotovosti, aby byl připraven odrazit, kdykoli toho bude třeba, kteréhokoli nepřitele.

V prvních dnech války vyzval Stalin miliony sovětského lidu, aby si osvojily chabrost, neznalost pocitu strachu v boji, aby byly vždy připraveny k boji proti nepříteli své vlasti. Vyzval armádu a lid k následování příkladu Leninovy odvahy a věrnosti.

Obracel se k odkazu Leninovu ve dnech neúspěchů i skvělých úspěchů. „Celý sovětský národ se raduje z vítězství Rudé armády,“ pravil Stalin v rozkaze z 23. února 1943. „Ale vojáci, důstojnický sbor i političtí pracovníci Rudé armády musí mít trvale na paměti odkaz našeho učitele Lenina. První věcí je nedat se unést vítězstvím a nevynášet se, druhá věc — zajistit si vítězství, třetí — zničit nepřítel.“

Stalin ve dnech války vysoko vyzvedl i nejlepší tradice staré ruské armády, využívaje

jich k upevnění vojenského ducha sovětských vojsk. Vojenské řády, vydané ve Vlastenecké válce, jsou spojeny se jmény vynikajících vojevůdců, jako Suvorova, Kutuzova, Bohdana Chmelnického, Alexandra Něvského. V těžkých dnech r. 1941 připomínal vojákům Rudé armády zásluhu těchto vojevůdců minulosti. Řekl vojinům a důstojníkům: „Nechť povzbudí vás v této válce nadšení, mužné postavy našich velkých předků — Alexandra Něvského, Dimitrije Donského, Kuzmy Minina, Dimitrije Požarského, Alexandra Suvorova, Michaila Kutuzova.“

V době války bylo na pokyn Stalinův zvýšeno úsilí o výchovu k vojenské povinnosti a cti. Zavedení nových hodnot, ustanovení o nových hodnostních odznacích na náramenících, změna vojenského stejno kroje a další opatření umožnily vzrůst pocitu odpovědnosti za čestné hodnosti sovětského vojáka.

Válka si vyžádala další zesílení pořádku a kázně v Rudé armádě, neboť sebemenší projev nekázně podkopává sílu armády.

V době těžkých letních bojů r. 1942 zdůraznil to Stalin se vši bolševickou přísností. „Je nutné zavést ve všech složkách naší armády nej přísnější pořádek a železnou kázeň, chceme-li uhájit naši vlast.“ Sovětské vedení uskutečnilo na podkladě Stalinova příkazu řadu vážných opatření k zavedení přísné kázně a pevné organizace. Mělo to velký vliv na válečné úspěchy Sovětské armády.

Ohromnou úlohu ve věci všestranného zesílení Rudé armády měla stranicko-politická práce, které Stalin věnoval vždy velkou pozornost. Válka jasně ukázala sílu, jaké není u žádné armády na světě, sílu vyvěrající z činnosti útvarových komunistických organizací. V době války byla struktura stranických i komsomolských organizací v armádě na pokyn ústředí bolševické strany reorganizována tak, aby se stranicko-politická práce ještě více přiblížila vojákům a důstojníkům. V armádě byla vyvinuta rozsáhlá agitace ve všech jazycích národů SSSR. Političtí pracovníci, agitátoři a komsomolští pracovníci přinesli neocenitelný příspěvek k upevnění morálky, kázně i organizace Rudé armády. Byli nejvěrnějšími pomocníky velení v plnění všech vojenských úkolů.

Rudá armáda vstoupivši v těžký boj s hitlerovským válečným strojem, neměla zkušeností ve vedení moderní velké války. V ohni bojů s německo-fašistickými uchvatiteli sovětská vojska nabývala zkušeností. Opíraje se o tyto zkušenosti, pozvedl Stalin sovětské vojenské umění na nový stupeň a neustále pracoval o zvýšení vojenského umění sovětských ozbrojených sil.

Naproti stálému vychloubání německých velitelů uznávali sovětské vojáky, důstojníky a generály, že ještě nemají dostatečné zkušenosti, že se musí stále učit, a také se skutečně učili.

Síla Sovětské armády je v tom, že se nebojí skrývat nedostatky. Dne 1. května 1942 upozornil Stalin ve svém rozkaze vojáky se vši upřímností na hlavní problém té doby: „Pro vítězství nad nepřítelem se nedostávalo jedné jediné věci — zručnosti v maximálním využití výtečných technických bojových prostředků, které armádě propůjčuje sovětská vlast.“

V prvním období války bylo dosti velitelů, kteří se řídili podle dřívějších způsobů, bez zřetele na zvláštnosti nynější války a na slabé stránky nepřítele. Tito velitelé používali vojenské techniky, ale znali jen zastaralé taktické způsoby. Vedení Rudé armády, neohlížejíc se na nikoho, vedlo rozhodný boj proti těm, kdo si nepřáli skoncovat se zaostalostí a rychle dosáhnout splnění nových požadavků.

Stalin kladl velký důraz zvláště na správné využití všech druhů vojsk a na správnou organizaci jejich součinnosti. Učí, že pěchota splňuje těžký a nejobtížnější úkol — zničení protivníka v boji zblízka. Jenom pěchota může obsadit a pevně udržet terén. Vzájemná součinnost všech druhů vojsk je organizována podle potřeb pěchoty. Stalin znova zdůraznil otázku vojenských řádů, význam pěchoty, místa velitele v boji atd. Praxe Velké vlastenecké války ukázala, že mnohá ustanovení řádů jsou zastaralá a jejich zachování by mohlo armádě přinést jenom škodu. Ve dnech těžkých bojů v listopadu roku 1942 byl vydán nový Bojový řád pěchoty, který byl výsledkem zkušeností z prvního roku války. V přesných formulacích objasňuje taktické základy Stalinovy vojenské vědy. Uplatňování

zásad nových řádů a předpisů přispělo k dosažení slavných vítězství Rudé armády v dalším průběhu války.

Správně Stalin ukázal, že „za nynější války pěchota bojuje velmi těžko bez tanků a bez dostatečné ochrany ze vzduchu“.

Vrchní velitel se osobně zajímal o činnost všech druhů letectva: stíhacího, bitevního i bombardovacího a dával konkrétní pokyny velitelům letectva. Na sklonku ofensivy Rudé armády u Moskvu učil velitele, jak zabezpečit ze vzduchu průlom německé sestavy.

Podle Stalinova návrhu začala Rudá armáda používat velkého počtu tanků. Byly utvořeny tankové a mechanisované brigády. Stalin znovu objasnil úlohu tankových a mechanisovaných jednotek v operacích za podmínek soudobé války.

Dějiny SSSR nám ukazují, jak těžce musil první socialistický stát na světě zápasit o svou existenci ihned po svém zrodu. V bojích s domácí kontrarevolucí a intervenčními armádami čtrnácti imperialistických států budoval sovětský lid svou Rudou armádu, záštitu svobodnýmilovných národů Sovětského svazu, naději světové dělnické třídy, nepremozitelnou armádu, která v druhé světové válce ubránila nejen Sovětský svaz proti armádám fašistických vetřelců, nýbrž přinesla také svobodu evropským národům, zotročeným fašistickým Německem a zapordaným západními imperialisty a vlastní zrádnou buržoasií. Národové porobených zemí vítali s nadšením a s vřelou láskou Rudou armádu jako armádu — osvoboditelku. Národy se prakticky přesvědčovaly, že jim Rudá armáda přinesla osvobození z otroctví, z fašistického útlaču, otevřela jim cestu k národnímu obrození, cestu ke svobodě a nezávislosti. Ušlechtilé bylo poslání sovětských vojáků, kteří podněcovalo k hrdinným činům vědomí, že slouží veliké a společné věci osvobození národů zotročených hitlerovským Německem. Národy zotročených zemí, které za minulé války prožily všechny hrůzy fašistického otroctví a vypily až do dna číši hoře a utrpení, vědí dobře, jaké oběti si vyžádal boj proti krvavému fašistickému zvířeti. Tím více si národy osvobozených zemí cení nezištnou pomoc Rudé armády.

Sovětská armáda vystupuje od prvních dnů své existence jako armáda osvoboditelka a jako věrný praporečník osvobozeneckých myšlenek strany Leninovy a Stalinovy. Povaha Sovětské armády jakožto armády osvoboditelské vyplývá z její sociální přirozenosti a je určována úkoly, které jakožto armáda socialistického státu plní. Po dobu celých svých slavných dějin vedla Sovětská armáda jenom války spravedlivé, osvobozenecké.

Při definování funkce armády v nové socialistické společnosti poukazoval Lenin, že „po prvé byla na světě vytvořena armáda a ozbrojená síla, vědoucí, zač bojuje, a po prvé na světě si dělníci a rolníci, přinášející neuvěřitelně těžké oběti, jasně uvědomují, že brání Sovětskou socialistickou republiku a moc pracujících...“ (Lenin: Spisy, sv. XXIX, vyd. 4, str. 197).

Rudá armáda je nám proto vzorem při budování silné, lidu a lidově demokratické republiky oddané armády. Pracující lid Československa si buduje armádu ne proto, aby ohrožoval svobodu a bohatství jiných národů, nýbrž proto, aby chránil svoji vlast, aby pod ochranou své milované armády mohl náš pracující lid pokračovat ve výstavbě socialismu a tím své šťastné budoucnosti.

Budovat armádu podle sovětského vzoru nás ovšem k mnohému zavazuje. Jde především o to maximálně využít bohatých zkušeností bojových, organizačních, velitelských, ve výchovné práci atd. Kádry naší lidově demokratické armády si musí být vědomy, že bez dokonalého ovládnutí stalinské vojenské vědy heslo: „Sovětská armáda náš vzor“ splněno nebude. Dnes je Sovětská armáda nejsilnější armádou světa, je vyzbrojena nejpokrokovější vojenskou vědou, je armádou, která brání nejenom SSSR, ale všechny lidově demokratické státy a je velikou silou v boji proti novým palicům imperialistické války, je velikou silou v boji za mír. Stalinův genius a jeho železná vůle zajišťují i dnes úspěchy sovětského lidu v budování komunismu a lidu lidově demokratických států v budování socialismu — úspěchy, které pomáhají celému demokratickému táboru v čele se Sovětským svazem bojovat úspěšně o věc míru.

Ať ještě více sílí a mohutní naše učitelka a opora míru — Sovětská armáda!

SOVĚTSKÉ VOJENSKÉ UMĚNÍ

Brig. gen. Josef Haman

Všichni pokrokoví lidé celého světa s obdivem a úžasem se dívali na vojenské výkony slavné Rudé armády v druhé světové válce. Skvělá vítězství, kterých dobyl sovětský lid a jeho milovaná armáda, byla ohromnou vzpruhou pracující třídy na celém světě. Celá řada drtivých porážek vojsk fašistického vetřelce vzbuzovala u všeho pracujícího lidu světa veliký obdiv, úctu a radost a u všech vykořisťovatelů a imperialistů divoký strach a paniku. Politikové a generálové buržoasních států se tážili, jak byla možná ona obrovská a bez přestávky za sebou jdoucí vítězství Sovětské armády.

Buržoasní theoretikové, jsouce přivyklí posuzovat všechno dění vždy odděleně, bez ohledu na příčinné, průvodní a následné jevy ve vzájemném vztahu, přičítali a přičítají tato vítězství všem možným činitelům jen ne tomu pravému — sovětské vojenské vědě a z ní vyplývajícímu **sovětskému vojenskému umění**.

Sovětské vojenské umění, osvědčené a vyzkoušené v nespočetných bitvách a sraženích*) ozbrojených milionových mas ve Velké vlastenecké válce, budiž nám, vojákům československé armády, zářným vzorem, kterého musíme dosáhnout, abychom se stali platnými spojenci, platnými přáteli Sovětské armády a sovětského lidu.

Sovětské vojenské umění vzniklo a vyrostlo z nového společenského a státního řádu. Vyvěrá z revoluční teorie marxismu-leninismu a z praxe revolučního boje mas.

Zakladatelem a geniálním tvůrcem sovětského vojenského umění je generalissimus Stalin. Již v letech občanské války přímo organisoval všechna velká vítězství Rudé armády a nemilosrdně rozbořil zkostnatělá dogmata a šablony buržoasního vojenského umění. Nejumělejší a nejzákladnější strategické plány nepřátel závčas rozpoznával a obračel nvně. Strana posílala soudruha Stalina na ty fronty, kde šlo o osud revoluce.

V letech Velké vlastenecké války rozvíjel soudruh Stalin dále sovětské vojenské umění. Vyhodnotil a objasnil zásady o stálých činitelích, majících rozhodný vliv na osud války, o aktivní obraně, o ofenzivě i protiofenzivě, o součinnosti a spolupráci druhů vojsk a bojové techniky, o úloze velikých mas tanků i letectva a o dělostřelectvu jako nejmnocnějším z druhů vojsk v současné válce.

V různých obdobích války volil stalinský genius vždy správné řešení se zřetelem na zvláštnosti situace.

Generálové a důstojníci Sovětské armády, vyzbrojení tímto vůdčím stalinským vojenským uměním, napsali skvělé stránky dějin vítězství ozbrojených sil Sovětského svazu.

Ve své práci „K otázkám strategie a taktiky ruských komunistů“, vydané r. 1923, píše soudruh Stalin: „Umění vést válku v soudobých podmínkách znamená ovládat všechny formy války i všechny výsledky vědění v této oblasti, dovedně je spojovat, rozumně upotřebit a včasné užít té nebo oné formy podle situace.“

Stalinské vojenské umění učí o formách i způsobech vedení války, operací i boje. Je jednou ze základních částí vojenské sovětské vědy, vytváří a rozvíjí se na podkladě marxisticko-leninského učení o válce v soulase s rozvojem hospodářských a morálních možností Sovětského svazu.

Naproti tomu buržoasní vojenské umění vyvěrá z metafysických předsudků o věčnosti i neměnnosti principu vojenského umění a z faktického zamítání vědeckých základů.

Maršál I. A. Bulganin charakterizuje buržoasní vojenské umění takto:

*) Sražení je řada bojů hlavních sil bojujících stran (viz VM č. 1/1951 str. 87).

„Buržoasní vojenské umění nemá na zřeteli závislost způsobu (forem) vedení války na ekonomických a morálních možnostech státu. Hlavní chyba německých a všeobecně i druhých buržoasních vojenských odborníků je v tom, že příliš mnoho zveličují význam vojenských plánů a studují je odděleně od ekonomických a morálních možností beroucí v úvahu toliko vojenský potenciál státu, místo aby uvažovali o ekonomickém a morálním potenciálu státu.“ Vojenské umění zahrnujícího kapitalismu a v dílčím smyslu vojenské umění USA i Anglie nemůže dosáhnout úrovně sovětského vojenského umění. Americko-angličtí imperialisté, vedoucí nespravedlivé a loupeživé války, nemohou počítat s dělníky a rolníky, tvořícími jádro sil soudobých mnohamilionových armád, jako se svou opravdovou silou. Zásadní rozdíl zájmů vládnoucí vykořisťovatelské třídy a širokých pracujících mas nutí imperialisty provádět idealistickou výchovu své armády lživým způsobem šálení a klamání mas vojáků. Proto také nemůže buržoasie udržovat morálního ducha armády i lidu na vysoké úrovni dlouhou dobu.

Při besedě s dopisovatelem časopisu „Pravda“ řekl soudruh Stalin: „Rozumí se samo sebou, že je těžko přesvědčit vojáky (rozuměj americké), že Čína, která neohrožuje ani Ameriku, ani Anglii a které oni uloupili Tajvan, je útočníkem a Spojené státy americké, které ostrov obsadily a přivedly svá vojska k hranicím Číny — jsou obránci svého státu. Je těžké přesvědčit vojáky, že Spojené státy americké mají právo bránit svou bezpečnost na území Koreje a u hranic Číny a naproti tomu že Čína i Korea nemají právo bránit svou bezpečnost ve své vlastní zemi nebo u hranic své země. Proto odtud pramení ona nepopulárnost války u anglo-amerických vojáků.“

Je nasnadě, že i nejzkušenější generálové a důstojníci mohou být poraženi, jestliže vojáci považují válku, do které jsou vtaženi, za válku hluboce nespravedlivou a vzhledem k tomu konají své povinnosti na frontě jen formálně, bez víry ve spravedlivost a správnost svého poslání.

Stalinské vojenské umění je od základu nové umění, umění socialistického státu. Přednosti politického i ekonomického řádu sovětského státu dávají takové hospodářské a morální možnosti pro rozvoj sovětského vojenského umění, jaké nemá a nemůže mít ani jeden kapitalistický stát.

Stalinské vojenské umění co nejlépe využívá všech možností státu a socialismu, opírá se o ekonomický a morální potenciál sovětského státu a o nejširší zkušenosti ze současné války.

Jedna z nejdůležitějších předností sovětského společenského a státního řádu je vedoucí úloha bolševické strany. A právě v tom jsou obsaženy zdroje, z kterých čerpá sovětské vojenské umění a které mu dovolily se ctí podstoupit historickou prověrku ve válce.

Sovětské vojenské umění vyzbrojilo velitelské kádry theoretickými a praktickými znalostmi strategie, operačního umění, taktiky, organizace i výcviku vojsk a tím zároveň dalo jim možnost správně poznat ráz války, poznat podstatu soudobých operací i boje a důležitost rozličných druhů vojsk, jejich význam a prakticky způsob jejich použití.

Se zřetelem k tomu nutno zvláště vyzvednout stalinské objasnění otázky o stálých činitelích války.

Soudruh Stalin po prvé ve staletých dějinách vojenského umění ukázal, že osud války je řešen ne nějakými náhodnými zásahy, nýbrž stále působícími činiteli jimiž jsou: pevnost týlu, morální duch armády, množství a jakost divisí, výzbroj armády a organizační schopnosti velitelského sboru armády.

Stanovením těchto činitelů války a vítězství, soudruh Stalin zároveň vyzbrojil sovětský lid nezvratnou vírou ve vítězství. Reálnost a objektivnost stalinských plánů byla v tom, že tyto plány byly vypracovány na základě nepřetržitého růstu hospodářských a morálně politických možností sovětského státu.

Je známo, že válka fašistického Německa proti Sovětskému svazu začala ve výhodných podmínkách pro německá a za nevýhodných podmínek pro sovětská vojska. Aby protivník ztratil tuto časovou výhodu, přešla sovětská vojska podle plánu vypracovaného soudruhem Stalinem do strategické obrany. Sovětská armáda bránila každou píď rodné

země opotřebovala v nepřetržitých bojích vetřelce. Aktivní obrana byla prováděna podle nařízení soudruha Stalina zároveň s přípravou protiofensivy.

Soudruh Stalin učí, že správně a dobře organizovaná protiofensiva je velmi zajímavým druhem ofensivy. Přitom zdůrazňuje, že tu nejde o protiútoky, nýbrž o protiofensivu po úspěšně se rozvíjející ofensivě nepřítele, která však nemá pro nepřítele očekávaný rozhodný výsledek. Během nepřátelské útočné operace sbírá obránce síly a přechází bezprostředně do protiofensivy s cílem rozhodně porazit nepřítele.

Genialitou Stalinovou byl určen i okamžik úderu na nepřítele a přechod od obrany do protiofensivy bez dlouhé přestávky zabezpečil vždy Sovětské armádě nenadállost a překvapení úderu.

Zásady protiofensivy vypracované soudruhem Stalinem byly skvěle uplatněny v bitvě pod Moskvou a uskutečněním jich byla rozbita a poražena jedna z hlavních a mocných skupin vetřelcových armád.

Stalinská strategie aktivní obrany, dovršená novou formou operace ozbrojených sil — protiofensivou, měla vzápětí úplný krach šilených plánů „bleskové“ války německých nacistů.

Protiofensivy pod Moskvou, Stalingradem, Kurskem, mistrně provedené podle stalinských plánů, byly novými skvělými stránkami dějinného vývoje sovětského vojenského umění. Nebývalé výše dosáhlo stalinské vojenské umění v **určování směru hlavního úderu** na nepřátelské síly. Soudruh Stalin učí: **Strategický plán je plán organizace rozhodného úderu tím směrem v nebo tom směru, kterým úder v nejkratším čase může přinést maximální výsledky.** Geniálnost stalinské strategie při volbě směru hlavního úderu se výrazně projevila roku 1944, kdy soudruh Stalin dal Sovětské armádě úkol vyčistit od fašistických lupičů celou sovětskou zem, obnovit státní hranice Sovětského svazu po celé délce od Černého moře k Barentsovu moři, zbavit spojenecké národy nacistického jha, pronásledovat nepřítele a dobít ho v jeho vlastním brlohu. Volba hlavních směrů deseti stalinských úderů se jeví jako trvalý triumf stalinského vojenského umění.

Podrobnou charakteristiku těchto úderů vylíčil soudruh Stalin ve své řeči při oslavě 27. výročí Velké říjnové socialistické revoluce slovy: „Rozhodující úspěchy Rudé armády v tomto roce, záležející ve vyhnání Němců ze sovětské země, byly zajištěny řadou zdrcujících úderů našich vojsk, které začaly dopadat na německá vojska již v lednu t. r. a poté se rozvíjely během celého tohoto roku.

První úder zasadila naše vojska v lednu t. r. u Leningradu a Novgorodu, kdy Rudá armáda prolomila stálou obranu Němců a zahnala je do Pobaltí.

Druhý úder byl zasazen v únoru až březnu t. r. na Bugu rozdrčením německých vojsk a jejich zahnáním za Dněstr.

Třetím úderem v dubnu až květnu t. r. v obvodu Krymu byla německá vojska svržena do Černého moře.

Čtvrtý úder v červnu t. r. v prostoru Karelie skončil porážkou finských vojsk, osvobozením Vyborgu, Petrozavodsku a zahnáním Finů do nitra Finska.

Pátý úder v červnu až červenci t. r. zpečetil úplnou porážku německých vojsk u Vitebska, Bobrujska a Mogileva obklíčením 30 německých divísí u Minska.

Šestým úderem v červenci až srpnu t. r. v prostoru Západní Ukrajiny, Rudá armáda rozdrtila německá vojska u Lvova a zahnala je za San a Vislu.

Sedmým úderem v srpnu t. r. v obvodu Kišiněv—Jassy byla na hlavu poražena německá a rumunská vojska a obklíčeno 22 německých divísí u Kišiněva, nepočítaje v to rumunské divise.

Osmý úder v září až říjnu t. r. v Pobaltí rozdrtil německá vojska u Talina a Rigy a vyhnal je z Pobaltí.

V říjnu t. r. započal devátý úder sovětských vojsk mezi Tisou a Dunajem.

Konečně koncem října t. r. byl německým vojskům zasazen desátý úder v severním Finsku.“

Výsledkem těchto stalinských úderů byla úplně osvobozena území SSSR okupovaná nacisty a vetřelci byli zahánáni ze sovětské země k hranicím Německa.

Soudruh Stalin vypracoval a uskutečnil v praxi **strategické operace několika front**. Ani jedna z operací německých fašistů ani Angličanů a Američanů v druhé světové válce, nemluvě o operacích ve všech válkách předchozích, nedosáhly úrovně strategických operací několika front, běžně prováděných sovětskými ozbrojenými silami v letech Velké vlastenecké války. Jedině za podmínek daných Sovětským svazem, jeho společenským řádem a za vedení geniálního vojevůdce soudruha Stalina bylo možno uskutečnit podobné grandiosní operace.

Přitom není možno nechat bez povšimnutí, že se operace sovětských vojsk vyznačovaly **pádností a rozhodností**. Cílem těchto operací nebylo vytlačit nepřítele, nýbrž obklíčit, zničit a vzít do zajetí velika nepřátelská uskupení. „Není naprosto možno považovat za náhodu to,“ říká soudruh Stalin, „že velitelství Rudé armády nejenom osvobozuje od vetřelců sovětskou zem, ale také nedopouští, aby nepřítel unikl živý ze země, uskutečňujíc takové rozsáhlé vážné obklíčovací operace k zničení nepřátelských armád, operace, které mohou být vzorem vojenského umění.“

Němečtí strategové se domnívali, že mají výsadní postavení v operačním umění a pokládali se od bitvy u Sadové a Sedanu za tradiční umělce v obklíčovacích operacích. Ale ani v první ani v druhé světové válce se jim nepodařilo ukázat ani jediný vzor obklíčení, který by zasluhoval pozornosti. Ani Angličané a Američané se nezmohli na to, aby uskutečnili obklíčovací operaci takového rozmachu a stylu, jaké byly prováděny sovětskými vojsky. Angličané a Američané dokonce nedovedli ani využít takové příležitosti, jaká se jim naskytla v Normandii, a německá nacistická vojska jim lehce z obklíčení uklouzla.

Jedině sovětské vojenské umění, jediné Sovětská armáda byla s to řešit úkoly, které nedokázali Němci, ani Angličané a Američané.

Je třeba vzpomenout na Stalingrad, kde byl předveden nový vrcholný příklad provádění sovětské vojenské vědy a vojenského umění.

Ve zvlášť krátkém údobí vytvořila vojska donské a stalingradské fronty obklíčovací kruh kolem hlavní a nejsilnější skupiny německých armád, která měla podle Hitlerova plánu rozhodnout osud války proti Sovětskému svazu.

330tisícová armáda nepřátel byla z poloviny zničena a z poloviny padla do zajetí. Při tomto vítězství jasně triumfovala sláva stalinské strategie i taktiky, sláva geniálního plánu a moudrého předvídání velkého vojevůdce, který pronikavě odhadl vetřelcovy úmysly a využil slabin nepřátelské dobrodružné strategie.

Po stalingradské bitvě následují obklíčovací operace sovětských vojsk v prostoru Korsuň—Ševčenkovskij, pod Vitebskem a Bobrujskem na východ od Minska, v prostoru Jassy—Kišiněv, v Pobaltí, ve Východním Prusku, ve Vratislavi, v Poznani, v Berlíně a v řadě jiných míst.

Útočné operace sovětských vojsk se vyznačovaly **ohromným rozmachem** jak co do množství vojsk a bojové techniky, tak i co do rozložení do hloubky a šířky. Tento rozmach útočných operací nepřetržitě vzrůstal a dosahoval v druhé polovině Velké vlastenecké války rozsahu a měřítka v dějinách vojenského umění nevídaného.

Převaha stalinského vojenského umění záležela ve **smělem a rozhodném manévrování velkými silami** během operace s cílem vytvořit úderné skupiny na hlavních směrech útočné operace. Sovětská vojska při svém mistrném manévrovacím umění byla obvykle nejen na hlavních směrech, ale i v rozhodném okamžiku silnější než protivník. Důmyslné manévrování zálohami během operace nadopřávalo nepříteli odechu, zabezpečovalo sovětským vojskům nepřetržitě narůstání úsilí, rychlé zdolání obranných a vodních překrad a vzrůstající tempo útočné operace (ofensivy).

Tempo ofensiv Sovětské armády bylo nebývalé a převyšovalo vše, co dosud bylo známo ve vojenské historii. Jak daleko za tím zůstali Angličané a Američané v západní Evropě. Druhá fronta v Evropě byla zřízena teprve tehdy, až bylo zřejmé, že Sovětská armáda sama svými silami zlomí a rozbije nacistické Německo a osvobodí celou Evropu

od hitlerovského jha. Americká armáda spolu s anglickou armádou po zdolání bezvýznamného odporu německých nacistických vojsk v Normandii postupovala bez překážek na východ. Američané sami přiznávali, že jejich ofensiva je vlastně vojenskou procházkou.

Přesto nehledě na slabý odpor Němců, anglo-americká vojska v době od 6. června do prosince 1944 postoupila jen o 400 km kupředu a dlouhou dobu přešlapovala před t. zv. Siegfriedovou linií.

Velikého umění v operacích Sovětské armády v době Velké vlastenecké války se dosáhlo v uskutečňování **operačního překvapení**. Každá útočná operace se připravovala tak, že drtivé údery zasazované nepříteli byly pro něho neočekávané, takže byl bezradný. Tyto neočekávané údery rychle rozrušily celý systém jeho obrany i systém velení a zhusta vytvářely z nepřátelských vojsk masu bez velení, která se bránila náhodně, neznalostí situace. Přitom nutno zdůraznit, že sovětské velení dosahovalo operačního překvapení vždy různými a často originálními způsoby.

Nejvážnějším rysem stalinského vojenského umění byla a je nepřetržitá součinnost druhů vojsk v operacích. Nepřítel pocítil na sobě sílu současně a souhlasně vedených a soustředěných úderů všech druhů sovětských vojsk, proti kterým ho nechránily ani obranná postavení, pásma, „valy“ ani jeho vychválená technika. V útočných bojích se dosáhne úspěchu jen uměním sladit součinnost všech druhů vojsk, hromadným soustředěním dělostřelecké palby a uměním uspořádat a soustředit úsilí pěchoty, tanků a letectva na směr hlavního úderu. K rozdrčení nepřítele bylo užito co nejlépe uspořádané útočné sestavy vojsk, která zabezpečovala v útočném boji nebo operaci účast maximálního počtu pěchoty, tanků a jejich palebných prostředků.

„Ohromný rozsah postupných i současně vedených operací co do šířky i hloubky, jejich drtivý ráz a rychlost, dovedná taktická i operační součinnost všech druhů vojsk, spojená s pružným a smělým méněvrem za jakékoli bojové situace, dovedená téměř k dokonalosti, aktivní obrana způsobila snést údery jakékoli síly a zabezpečit podmínky pro přechod v rozhodnou protiofensivu, hromadné a účinné použití tankových vojsk a letectva na hlavních směrech ofensivy, ničení celé operačně strategické hloubky nepřítele, dělostřelecký útok jako nejlepší forma použití všech druhů dělostřelectva i řada druhých důležitějších problémů našly svoje správné a nejpřesnější využití a potvrzení v bojové činnosti sovětských ozbrojených sil ve Velké vlastenecké válce“ (K. E. Vorošilov).

V letech Velké vlastenecké války, na základě nové současné vojenské techniky, na základě všech sociálních změn, které se uskutečnily v Sovětském svazu, pozvedl soudruh Stalin vojenské umění na stupeň odpovídající všem potřebám současné války. Sovětská armáda prošla tvrdou a surovou školou druhé světové války, bijíc se sama s armádou nacistického Německa, s armádou dobře vycvičenou a technicky vybavenou, opírající se o ohromné zdroje a bohatou průmyslovou základnu porobené Evropy. Fakt, že Sovětská armáda se ctí prošla touto školou, svědčí o vítězné síle stalinské vojenské vědy a o jejím triumfu nad vojenskou vědou hitlerovského Německa.

Ze všech vojenských teorií, které prošly prověrkou v druhé světové válce, jediné sovětská vojenská věda byla s to splnit úkoly dané válkou.

Světodějně vítězství Sovětského svazu ve Velké vlastenecké válce bylo možné proto, že sovětský lid moudře vedený bolševickou stranou a velkým Stalinem v pravý čas přebudoval sovětský stát v mohutnou průmyslovou říši s nejpřednějším rolnickým hospodářstvím a tím několikanásobně zesílil jeho působilost a obranyschopnost.

Toto největší vítězství bylo možné jediné tím, že sovětský společenský a státní řád projevil nevídanou sílu a ohromné přednosti po celou dobu ozbrojeného zápasu sovětského lidu.

Vítězství sovětských ozbrojených sil ve Velké vlastenecké válce byla zapsána do dějin jako největší triumf sovětského státu, jako velká převaha vojenského umění jeho ozbrojených sil nad německými armádami. Konečně „výsledky války jakékoliv armády se silným nepřítelem jeví se jediným reálným měřítkem její moci, jejích bojových vlastností a té vojenské vědy, která je základem její bojové činnosti“ (I. A. Bulganin).

Vítězství sovětských ozbrojených sil ve Velké vlastenecké válce jsou svědectvím nepřemožitelnosti Sovětské armády i převahy stalinské vojenské vědy a umění.

Vojáci československé armády jsou povinni se učit vojenské vědě a vojenskému umění od slavné Sovětské armády. Plnit tento závazek jsou povinni nejen vůči svému lidu, pracující třídě a komunistické straně, ale i vůči všemu pracujícímu lidu celého světa, aby se tak stali spolu se slavnou Sovětskou armádou věrnou stráží míru v celém světě.

Prameny: Armádní generál B. Kurasov, Sovětské vojenské umění,
J. V. Stalin, O Veliké vlastenecké válce,
generál mjr. N. V. Puchnovskij, O převaze sovětské vojenské vědy nad buržoasní vojenskou vědou.

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

VELENÍ V ÚTOČNÉ OPERACI ARMÁDY

Brig. gen. Jaroslav Ťokan

Úvod

Historie potvrdila, že válka je vážnou zkouškou všech sil národa a současně prověřkou způsobilosti velitelského sboru armády. Všechny význačné operace Sovětské armády z Velké vlastenecké války uskutečněné pod vedením generalissima Stalina ukázaly, jak byly uplatňovány organizační schopnosti velitelů a jejich štábů.

Zkušenosti z poslední války nás poučují, že jen řádně organisovaná a soustavně vedená práce velitelů a štábů může dát předpoklady pro správně připravenou a úspěšně provedenou operaci. Proto si velení jako vůdčí složka veškeré činnosti zaslouží zvláštní pozornosti.

Tato práce se zabývá velením v útočné operaci armády, a to nejen pouhým výkonem velení, ale i některými otázkami spojenými s pojmem velení v širším slova smyslu. Proto je v práci sledována činnost velitele armády, jeho štábů, náčelníků druhů vojsk a týlu i jejich štábů jak za přípravy, tak za vedení útočné operace, a jsou v ní naznačeny způsoby jejich pracovních method. Zároveň je přihlédnuto k organisaci velení, která má přímý vztah k řídicí funkci velitele a jeho štábu.

I. ROZSAH A POSTUP PRACÍ

velitele armády a jeho štábu za přípravy v útočné operaci.

1. Všeobecně

Velení vojskům vyžaduje včasného přijetí rozhodnutí velitele, nepřetržité součinnosti jednotek a druhů vojsk provádějících společně bojové úkoly a kontroly činnosti vojsk.

Boj vyžaduje nepřetržitého velení. Dosáhne se ho stálým řízením vojsk během boje, kontrolou plnění rozkazů a veškeré činnosti, nerušeně pracujícím spojením, podáváním zpráv zdola nahoru a naopak a informováním sousedů.

Základem velení je rozhodnutí velitele.

Veliká obsáhlost a všestrannost prací za přípravy i provádění soudobé útočné operace vyžaduje od velitele armády i jeho štábu vysokých organizačních schopností. Jednou z nejdůležitějších podmínek, aby tato činnost byla úspěšná, je přesný, důsledný a soustavný postup všech prací.

Zejména je tomu tak za přípravného období, neboť útok proti rozvinuté obraně nepřítele může mít jen tehdy vyhlídky na úspěch, bude-li řádně promyšlen, organisován a plánován.

Postup činnosti velitele a štábu bude často různý. Zpravidla bude záviset na zvláštěnostech konkrétní situace. Přesto možno stanovit všeobecné vodítko pro postupné provádění těchto prací.

2. Činnost při rozhodování velitele

Velitel armády a jeho štáb při rozhodování vykonává postupně tuto činnost:

a) ujasnění úkolu a všeobecné zhodnocení situace, nutné k pojetí, jak velitel zhruba zamýšlí daný úkol plnit;

b) operační orientace štábu, náčelníků druhů vojsk a týlu o situaci i o novém úkolu a vydání pokynů ke zpracování informačních zpráv;

c) vypracování a přednes informačních zpráv náčelníky druhů vojsk, týlu a náčelníka štábu s návrhem na řešení;

d) vydání řešení na mapě (předběžné rozhodnutí) velitelem armády, vydání pokynů štábu, náčelníkům druhů vojsk a týlu a předběžných nařízení velitelům sborů, aby mohli neprodleně zahájit své práce;

e) provedení velitelského průzkumu zakončeného rozhodnutím velitele armády, vydání všech doplňujících pokynů štábu velitelům (náčelníkům) druhů vojsk i týlu, zejména pokud jde o plánování operace po všech stránkách;

f) stanovení úkolů a vydání potřebných rozkazů velitelům sborů i jednotkám armády přímo podřízeným.

Rozsah a způsob provádění uvedené činnosti může být podle konkrétních časových poměrů i jiných okolností v každém případě různý.

Tak na příklad své pokyny pro zpracování informačních zpráv může velitel armády vydat jen náčelníkovi štábu a ten potom jménem velitele ostatním spolupracovníkům. V těchto pokynech velitel armády obvykle stanoví rozsah otázek, které nutno vysvětlit, s určením doby a trvání přednesu.

Náčelník štábu vydává pokyny zpravidla svým náčelníkům oddělení štábu a náčelníkovi spojení. Na jejich podkladě potom zpracovává svou informační zprávu pro velitele armády.

Rozsah jednotlivých informačních zpráv bude zpravidla záviset na okolnostech, jak je velitel obeznámen s podmínkami situace (stavem vojsk, složením, materiálními poměry jednotek a p.).

Své rozhodnutí k provedení operace je velitel armády povinen předložit ke schválení veliteli fronty. Dobu, místo a způsob tohoto jednání určí velitel fronty. Bude to obvykle po přijetí předběžného rozhodnutí, aby velitel své konečné rozhodnutí nemusel později měnit. Bude vždy ku prospěchu operace, jestliže rozhodnutí velitele armády bude představeným schváleno co nejdříve. Štáb i podřízení velitelé mohou bez narušování zahájit své práce.

Obdobně schvaluje velitel armády rozhodnutí podřízeným velitelům sborů.

Rozkazy, které velitel armády vydává sborům a přímo podřízeným jednotkám, postupně se doplňují a za velitelského průzkumu s konečnou platností se upřesňují.

3. Organizace útoku armády zahrnuje tyto práce:

- vydání bojových rozkazů vojskům,
- vypracování plánu operace, plánu použití druhů vojsk, plánu organizace týlu a materiálního zabezpečení,
- organizaci součinnosti mezi vyššími jednotkami a všemi druhy vojsk,
- vybudování východiště útoku a zaujetí výchozího prostoru,
- organizaci spojení a velení,
- organizaci bojového zabezpečení operace (průzkum, protitanková obrana, protiletectká obrana, protichemická ochrana, zastírání, zajištění styku a křidel, obranné zpravidlování),
- organizaci armádního týlu a materiálního zabezpečení operace,
- provedení topografické přípravy,
- provedení výcviku velitelů, štábů a vojsk,
- organizaci pořádkové služby, regulaci přesunů jak ve výchozím prostoru, tak i za boje,
- přezkoušení pohotovosti vojsk k útoku.

Při organizaci útoku na nepřítele, který spěšně přešel do obrany nebo provádí manévrovou obranu, doba i rozsah prací se pronikavě zkracuje. V takovém případě musí být štáb armády schopen organisovat útok přímo z chodu.

Při útoku na stále nebo silně opevněné postavení nepřítele vyžaduje přípravu operace

od štábu armády i od štábů všech stupňů, druhů vojsk i týlu mimořádně přesné methodičnosti a pečlivosti. K této činnosti je třeba i více času.

Všechnu tuto činnost provádí jak štáb armády, tak i velitelé (náčelníci) druhů vojsk a týlu na základě rozhodnutí a pokynů velitele armády. Vedoucí úloha při tom je svěřena operačnímu oddělení štábu. Náčelník štábu sám je odpovědný veliteli, zejména za organizaci součinnosti mezi sbory, jednotlivými druhy vojsk mezi sebou a za zabezpečení velení vojskům.

4. Velení vojskům v průběhu útočné operace obsahuje tuto činnost:

- uchování nepřetržitého spojení k vojskům a rychlého doručování hlášení od nich,
- ustavičné sledování situace, aby mohla být včas provedena opatření při nastalých změnách,
- rychlé dodání rozhodnutí velitele armády vykonavatelům a kontrola jejich provádění,
- uskutečnění součinnosti všech složek armádní sestavy, zejména mezi sbory a druhy vojsk, jakož i druhy vojsk mezi sebou navzájem,
- organizaci přeskupení sil, zejména při přenesení hlavního úderu z jednoho směru na jiný směr,
- organizaci udržení dobytého terénu,
- organizaci operačního pronásledování.

Všestrannost i složitost příprav soudobé útočné operace musí být zabezpečena přesnou časovou kalkulací. Proto štáb armády zpracovává „Kalendářní plán činnosti“ pro přípravu útočné operace, v kterém je stanovena činnost podle kalendářních dní. Na základě tohoto plánu dává včas pokyny vykonavatelům, dbaje přitom utajení příprav operace před nepovolanými osobami.

Uvádím vzor kalendářního plánu činnosti.

Kalendářní plán činnosti

1. armády v přípravném údobí útočné operace od 27. 8. do 6. 9. 1952

Druh činnosti	Srpen					Září						Poznámka
	27	28	29	30	31	1	2	3	4	5	6	
Předběžné rozhodnutí velitele armády												Předložit veliteli fronty do 20,00 27. 8.
Velitelský průzkum a rozhodnutí velitele armády												
atd.												

Jako další druh činnosti třeba uvést zejména: zpracování plánu útočné operace, organizaci součinnosti, vybudování východiště útoku, vybudování spojovací sítě, přísun materiálu, výcvik velitelů, štábů a vojsk, přeskupení vojsk, zaujetí útočné sestavy, rovněž třeba plánovat kontrolu podřízených jednotek a p.

II. PŘÍPRAVA A VYDÁNÍ ROZHODNUTÍ PRO ÚTOČNOU OPERACI

1. Pokyny velitele armády pro zpracování informačních zpráv

Před rozhodnutím velitele armády pro útočnou operaci musí předcházet pečlivě ujasnění úkolů, hodnocení situace i jejích možných změn, jakož i materiálních předpokladů zabezpečujících operaci.

Jakmile velitel armády dostane směrnice od velitele fronty pro útočnou operaci, musí si ujasnit úkol a zhruba zhodnotit situaci, aby pojal aspoň všeobecnou myšlenku, jak bude daný úkol plnit. Často tuto činnost provádí s náčelníkem štábu armády, někdy u velitele fronty na jeho vyzvání.

V útočné operaci má ujasnění úkolu osvětlit zejména,

- v čem záleží podstata zámyslu velitele fronty a jaká úloha v tomto zámyslu připadá armádě k dosažení určeného cíle,
- které postupné úkoly musí řešit armáda k tomu, aby dosáhla stanoveného cíle,
- podmínky pro plnění bližšího údobí (úkolu) operace a jeho zvláštnosti,
- jaká je součinnost se sousedy a zejména, s kým třeba pracovat při plnění úkolu, daného frontou,
- celková hloubka, trvání a průměrné tempo operace.

Aby velitel armády dospěl k správnému rozhodnutí, dává náčelníkovi štábu, velitelům (náčelníkům) druhů vojsk a týlu **pokyny pro zpracování informačních zpráv**.

Účelem těchto zpráv je, aby byl zcela ujasněn úkol a velitel byl konkrétně obeznámen se všemi podrobnostmi situace. Přitom si dá přednést zejména ty okolnosti, které mu nejsou známy a které ho zajímají.

Pokyny pro zpracování informačních zpráv vydává velitel sám nebo skrze náčelníka štábu.

Přitom své spolupracovníky orientuje o situaci a v potřebné míře o novém úkolu, který armáda dostala. Aby činnost jeho spolupracovníků byla již od počátku cílevědomě usměrněna, je výhodné, aby velitel armády stanovil všeobecné rysy nové operace a její vedoucí myšlenku. Současně vytyčí okolnosti, které při zpracování informačních zpráv je třeba mít zvláště na zřeteli.

Pokyny budou vydány často ve formě otázek, které velitel potřebuje mít ujasněny. Zároveň stanoví pořadí a dobu přednesení zpráv. Náčelník štábu vydává potom podrobné pokyny svým náčelníkům oddělení a náčelníku spojení. Jejich hlášení jsou podkladem pro zpracování informační zprávy náčelníka štábu.

Náčelník štábu, náčelníci oddělení štábu, velitelé (náčelníci) druhů vojsk a týlu jsou povinni v stanovené době své zprávy zpracovat a přednést. Aby přednes byl plynulý, připraví si potřebný písemný materiál k případnému doložení svých údajů konkrétními propočty. Každý z nich musí plně vníknout do oboru své činnosti, aby mohl dát veliteli (náčelníkovi) jasné odpovědi a návrhy i na případné další otázky. Při tom všichni náčelníci součástí pracují v těsné součinnosti se štábem.

2. Obsah informačních zpráv

Operační oddělení štábu zpracovává svou zprávu podle pokynů náčelníka štábu. Přednáší ji obvykle náčelníkovi štábu, někdy, zejména není-li dost času, přímo veliteli armády.

Při útočné operaci zahrnuje zpráva tento souhrn otázek:

- složení a bojový stav vojsk armády v celku i podle jednotlivých vyšších jednotek, které z nich jsou více nebo které méně bojeschopné,
- rozpočet hustoty a poměru sil při srovnání vlastních vojsk i nepřítelů, a to v celku i na jednotlivých směrech, možný poměr sil a jeho změny v hloubce nepřátelské obrany,
- rozpočet času i prostoru: kolik času je k dispozici na přípravu a organizaci útoku na všech velitelských stupních, kolik času zaujme přeskupení vojsk, vybudování výchozího, rozvinutí sil a zaujetí výchozího rozmístění, provedení přísunu všeho materiálu, doba dosažení pohotovosti armády,
- údaje o terénu v útočném pásmu armády, a to jak na vlastním, tak i nepřátelském území, povaha terénu v celku, po charakteristických čarách a úsecích i podle významných směrů; srovnání mapy s terénem a vliv rozdílů na rozhodnutí velitele; zjištění důležitých rozvodů, přirozených překážek, podmínky pozorování v jednotlivých úsecích nebo směrech; jaké jsou možnosti zaujetí východiště útoku prvním i druhým sledem

armády; zhodnocení komunikační sítě, jejich přednosti i nevýhody, vliv počasí na využití terénu; vlastnosti terénu s hlediska použití druhů vojsk; nejvýhodnější směr hlavního úderu.

Zpráva o terénu má být doložena speciální mapou, kde jsou výrazně zakresleny významné rysy terénu, mající vliv na přípravu a vedení operace.

Náčelník zpravodajského oddělení přednáší svou zprávu obdobně jako náčelník operačního oddělení. Je povinen se připravit na informační zprávu, která má prozkoumat zejména otázky týkající se nepřítele:

- které vyšší jednotky nepřítele zaujímají hlavní pásmo obrany a jejich bojových stav, místa styku a křídla, divísní zálohy,
- uskupení a pravděpodobné složení sborových záloh,
- uskupení a složení bližších i hlubokých operačních záloh nepřítele,
- možnosti nepřítele v přeskupení sil po železnicích i na autech, pravděpodobná doba provedení,
- jaké síly může nepřítel pravděpodobně nasadit na daném operačním směru, jaké na vedlejších úsecích a kdy,
- posilové prostředky nepřítele v obraně, jeho uskupení hlavních sil dělostřelectva a tanků,
- operační hustota nepřítele vcelku, taktická na jednotlivých směrech nebo úsecích, možné změny v blízké době,
- systém a stupeň vybudování nepřátelské obrany na hlavním, druhém, třetím a případně i dalších pásmech obrany, úseky nejvíce rozvinuté obrany, rozmístění a hustota palebných srubů a pevnůstek, protitankové a protipěchotní zátarasy (jejich druh),
- možnosti vybudování a pohotovosti nepřátelské obrany při začátku našeho útoku,
- síla, rozmístění a možnosti nepřátelského letectva.

Kromě toho je třeba ve zprávě uvést, které údaje o nepříteli nebyly dosud zjištěny a které třeba získat.

Informační zpráva náčelníka zpravodajského oddělení musí být doložena mapou nebo schematem znázorňující systém nepřátelské obrany do celé operační hloubky.

Velitel dělostřelectva má ve své zprávě uvést:

- bojový stav armádního i přiděleného dělostřelectva, a to rozděleného podle druhu a ráže,
- rozsah a druh úkolů dělostřelectva za útoku se zřetelem na obranu nepřítele,
- stručně zhodnocení terénu s hlediska použití dělostřelectva, výhodné prostory pro soustředění dělostřelectva,
- potřebnou dělostřeleckou hustotu na směru hlavního úderu a možnou šířku průlomu vzhledem na možnosti dělostřelectva, poměry na směru pomocného úderu,
- zhodnocení možnosti tankových protiútoků nepřítele a protitankové obrany,
- možnosti protiletcecké obrany dělostřelectva,
- návrh na rozdělení dělostřelectva,
- podmínky dosažení pohotovosti dělostřelectva,
- zabezpečení dělostřeleckou municí.

Velitel tankového a mechanisovaného vojska se ve své zprávě zabývá zejména otázkami:

- bojový stav tankových a mechanisovaných jednotek armády, jejich materiální stav, záloha motohodin, možnosti opravy tanků do začátku útoku,
- poměr sil v tancích,
- možná hustota tanků přímé podpory na směru hlavního úderu,
- podmínky pro použití tanků v operaci, směry pro výhodné nasazení tanků přímé podpory a armádní rychlé skupiny,
- z které čáry je výhodné nasazení armádní rychlé skupiny,

- materiální zabezpečení tankových a mechanisovaných jednotek,
- doba a prostory přeskupení tanků a jejich pohotovosti.

Představitel letectva, které působí s armádou:

- podmínky pro použití letectva v připravované operaci,
- rozmístění letišť, časové možnosti zásahu bitevního a bombardovacího letectva na bojišti,
- jak bude udržováno spojení s letectvem,
- možnosti letecké přípravy podle vzletů i nákladu pum,
- možnosti podpory vojsk za útoku,
- zabezpečení činnosti armády stíhacím letectvem,
- materiální a technické zabezpečení letectva.

Ženíjný náčelník má osvětlit zejména

- složení, počty a možnosti ženíjných jednotek,
- ženíjný zhodnocení nepřátelské obrany, stupeň vybudování, počty zákopů, palebných srubů a pevnůstek, protipěchotní i protitankové zátarasy před předním okrajem i v hloubce obrany,
- ženíjný zhodnocení terénu i komunikační sítě,
- možnosti vybudování východiště útoku,
- hlavní úkoly ženíjního vojska při ženíjném zabezpečení operace.

Náčelník chemického oddělení věnuje zřetel otázkám:

- složení a možnosti chemického vojska při zadýmování nepřítele a oslepení jeho pozorování při krytí přeskupení vlastních sil i možnosti vytvoření dýmových clon za útoku,
- stavu a možnosti plamenometných prostředků k podpoře útoku pěchoty i boje proti nepřátelským tankům,
- směřům a prostorům nejvíc ohroženým při nepřátelském chemickém útoku s možností protichemické ochrany.

Náčelník spojení přednáší svou zprávu náčelníkovi štábu a uvede zejména:

- možnosti linkového spojení, rychlost obnovení stálého vedení,
- nejvýhodnější místo pro volbu velitelského stanoviště a směru pro přemísťování štábu s hlediska organizace spojení,
- možnosti radiového spojení a jeho použití,
- použití pohyblivých pojítek.

Náčelník týlu musí ve své zprávě zahrnout údaje:

- o materiálně technickém zabezpečení operace (nejlépe ve formě tabulky - viz str. 25),
- o možné zásobovací základně armády i o obnovení železnice,
- jaké jsou silniční jednotky a jejich možnosti,
- o dopravních prostředcích a o jejich možnostech,
- o možnostech a obložení zdravotnických a veterinářských zařízení,
- o opatřeních k ochraně a obraně armádního týlu.

Informační zpráva náčelníka štábu

Zpráva náčelníka štábu armády je vlastně výsledkem práce celého štábu armády o přípravě rozhodnutí velitele.

Někdy může být tato zpráva rozvinuta do šíře i do hloubky, jindy zase bude vyjádřena stručnými závěry. Dále je načrtnut obsah pro širší informační zprávu, která může obsahovat tyto stati:

- která jsou nejzranitelnější místa v sestavě vlastních vojsk,
- zhodnotit podmínky, za jakých armáda připravuje a provede útok, a plynoucí z toho požadavky na bojové zajištění armády.

c) Zhodnocení terénu:

- všeobecný ráz terénu v celém pásmu armády podle charakteristických částí i směrů, jeho výhody a nevýhody za útoku při použití druhů vojsk,
- zhodnocení terénu s hlediska možného využití nepřítelem na celou hloubku operace,
- vlastnosti terénu vzhledem na zaujetí východiště útoku,
- nejvýhodnější směr pro činnost hlavních sil armády.

K zhodnocení situace bude výhodné předložit zpracované dokumenty (tabulky), jako na příklad: „Hustota a poměr sil vlastních i nepřátelských v jednotlivých údobích operace“, „Kalendářní plán činnosti za přípravy útočné operace armády“.

Příklad pro zpracování tabulky „Hustota a poměr sil“:

Hustota a poměr sil v útočné operaci 1. armády

Operační hustota a poměr sil v celém pásmu 1. armády (38 km).

Nepřítel		Pojmenování	1. armáda		Poměr sil
celkem	na 1 km		na 1 km	celkem	
		pěší (mech.) prapory			
		děla a minomety			
		protitanková děla			
		tanky a samohybná děla			
		letadla			
		ženijní roty			

Někdy postačí zpracovat tuto tabulku jen všeobecně v divisích podle vzoru:

Nepřítel		Pojmenování	1. armáda		Poměr sil
celkem	divise na frontě v km		divise na frontě v km	celkem	
		pěší divise			
		mech. divise			
		tanková (obrněná) divise			
		celkem divisí			

Podle těchto vzorů se zpracují i jiné hustoty a poměry sil na př.:

Taktická hustota při průlomu hlavního pásma obrany nepřítele na úseku od do (10 km) (podobně na vedlejším směru).

Taktická hustota v boji o 2. obranné pásmo nepřítele v úseku od do (12 km).

Operační hustota v boji o řeku N [t. j. v hloubce nepřátelské obrany v celém pásmu 1. armády (42 km)].

3. Návrh na řešení operace

Všeobecný záměr na celou hloubku operace, směr hlavního úderu, zajišťující rozbití nepřátelského úskupení, šířka úseku průlomu na hlavním, po případě pomocném směru.

Plánování operace na jednotlivá údobí, doba trvání, hloubka a obsah každého údobí na celou hloubku útoku.

Síly pro hlavní a pomocný úder a z toho plynoucí útočná sestava armády, bližší i další úkoly armádních sborů, úkoly jednotlivých druhů vojsk.

Součinnost prvků útočné sestavy a druhů vojsk armády.

Úkoly pro bojové zajištění operace.

Jak a dokdy provést přeskupení sil armády.

Materiální zabezpečení útočné operace.

Pohotovost armády k útoku.

4. Rozhodnutí velitele armády

Když velitel armády vyslechl informační zprávy a návrhy štábu, náčelníků druhů vojsk a týlu, má mít zcela ujasněný úkol a být úplně obeznámen se situací. Tím má připraveny podmínky, aby mohl přijmout odůvodněné a správné rozhodnutí.

Velitel armády se při tom rozhoduje důsledně a methodicky, t. j. nejprve vydá své **řešení na mapě** (předběžné rozhodnutí) a potom na základě velitelského průzkumu **konečné rozhodnutí**.

Rozdíl mezi rozhodnutím a řešením na mapě je jen ten, že při velitelském průzkumu může dojít k některým změnám a upřesnění v úkolech jednotek (na př. směr útoku, určení posilových prostředků, rozhraní, bojové zabezpečení a p.).

Při vydání řešení na mapě rozhodne velitel armády v podstatě tytéž otázky, jak jsou uvedeny v návrhu náčelníka štábu na řešení útočné operace. Velitel armády musí však své řešení více rozvinout a podmínky provádění operace pevně stanovit, aby u vykonavatelů nezbývalo nějaké nejasnosti. Vydává je vždy pevnou rozkazovací formou.

Proto se velitel armády nikdy nesmí omezit jen na zjištění, že souhlasí s návrhem náčelníka štábu. On je povinen bezpodmínečně vždy vydat úplné rozhodnutí, i kdyby ve značné míře opakoval názor svého náčelníka štábu.

Velitel armády vydává své řešení i rozhodnutí jen úzce omezenému počtu osob, jako jsou náčelník štábu, náčelníci oddělení, velitelé (náčelníci) druhů vojsk a týlu. Důstojník operačního oddělení vše zapisuje a zakresluje do mapy. Ostatní vykonavatelé dostanou jen podrobnosti, které se jich přímo týkají.

Je důležité, aby o řešení velitele armády byli v potřebné míře informováni i velitelé sborů. Může tak učinit ústně sám velitel armády nebo štáb vydáním dílčích rozkazů.

Po řešení na mapě vydává velitel armády **pokyny** štábu, náčelníkům druhů vojsk a týlu, aby mohli zahájit nejnnutnější neodkladné práce.

Pokud jde o štáb, mohou tyto pokyny obsahovat zejména:

- předběžné zpravodajské úkoly,
- podmínky provedení velitelského průzkumu (cíl průzkumu, hlavní body zastávek, co na nich řešit, s kterými veliteli a kde se chce sejít, místo setkání se sousedy, určení doprovodu a j.),
- jiné směrnice pro zahájení činnosti operačního nebo materiálního rázu.

Velitel armády je za přípravy útočné operace povinen vykonat velitelský průzkum. Úkolem tohoto průzkumu je získat přesné znalosti o terénu pro vydání rozhodnutí. Provádí jej obvykle v doprovodu důstojníků štábu (oper., zprav., spoj.), velitelů druhů vojsk, velitelů sborů (v jejich pásmech) a na křídlech za přítomnosti zástupců sousedních jednotek.

Po ukončení velitelského průzkumu vydává velitel armády své rozhodnutí, které je konečné a slouží jako podklad pro organizaci a plánování útočné operace armády. Pokud jde o místo, může toto rozhodnutí vydat buď na posledním bodě průzkumu, odkud je vidět rozhodující část pásma armády, nebo na svém velitelském stanovišti.

Rozhodnutí velitele armády pro útok může být vydáno na příklad podle tohoto vzoru:

Rozhodnutí velitele armády pro útočnou operaci

1. **Zhodnocení nepřítele** (síly nepřítele před frontou armády, rozložení záloh a závery o jejich možnostech).

2. Zámysl:

- směr hlavního úderu, směr pomocného úderu,
- operační sestava armády pro útok (v kolika sledech bude armáda útočit),
- zasazení rychlé skupiny, 2. sledu, kdy a za jakým účelem.

3. **Plánování operace:** jednotlivá údobí operace, doba trvání, hloubka a obsah (t. j. úkoly) každého údobí zvlášť.

4. **Úkoly sborů prvního sledu** — zprava. Každý sbor se všemi posilovými prostředky, přesné vymezení úseku, na kterém bude nutno prolomit obranu nepřítele, určení směru hlavního úderu, podmínky spolupráce se sousedy. Bližší úkol, další úkol, úkol dne.

Informačně úkol na druhý den.

Dělostřelectvo dočasně přidělené pro dělostřeleckou přípravu a podporu útoku od vyšších jednotek 2. sledu.

Levá hranice sboru:

Odpovědnost za styk (určit velitele sboru).

Velitelská stanoviště a velitelské pozorovatelný velitelů sborů.

5. **Další sbory 1. sledu** — totéž.

6. **Druhý sled armády** (popřípadě všeobecná záloha).

Složení, prostor soustředění, pohotovost k zasazení, čára zasazení, směr postupu, úkol, směr a hloubka úkolu, podmínky spolupráce s armádní rychlou skupinou a 1. sledem armády. Předvídané zesílení druhého sledu posilovými prostředky.

7. **Armádní rychlá skupina.** Složení, vyčkávací prostor, pohotovost k zasazení k boji, čára zasazení v boj, vyhrazení a uvolnění komunikací pro zasazení armádní rychlé skupiny.

Její úkol, směr a hloubka úkolu.

Její zesílení posilovými prostředky při nasazení.

8. Dělostřelectvo.

Složení armádní dělostřelecké skupiny, velitel, prostory palebných postavení.

Dělostřelecká příprava — trvání, úkoly dělostřelectva.

Úkoly dělostřelectva podle údobí útoku, hlavní úsilí, ochrana boků, boj s nepřátelským dělostřelectvem, zabezpečení zasazení armádní rychlé skupiny, 2. sledu armády.

9. Armádní protitanková záloha:

- složení, velitel, umístění,
- směry postupu s úkolem být připravena k odražení hromadných útoků tanků nepřítele na směrech:
- směr 1: postavení čís. 1,
postavení čís. 2,
postavení čís. 3,
- směr 2: postavení čís. 1
atd.

10. Armádní tanková záloha:

- složení, velitel, umístění,
- směr postupu s úkolem být připravena zesílit útok sborů 1. sledu armády, nebo podporovat 2. sled při jeho zasazení do boje,
- úkol boje s tanky protivníka (samostatně nebo v součinnosti s protitankovou zálohou armády),
- část sil určit pro boj s nepřátelskými leteckými výsady.

11. Protiletecká obrana:

složení skupiny, velitel, úkoly při vyražení, kde soustředit hlavní úsilí skupiny, úkoly za útoku.

12. Letectvo:

- jednotky letectva pro podporu armády, určení počtu vzletů,
- úkoly letectva za dělostřelecké a letecké přípravy,
- úkoly letectva za útoku:
 - způsob podpory 1. sledu armády podle údobí,
 - způsob podpory armádní rychlé skupiny a 2. sledu armády,
 - boj s nepřátelským dělostřelectvem a zálohami nepřítele,
 - zajištění útoku stíhacím letectvem hlavních sil, určení sil k zajištění armádní rychlé skupiny.

13. Pohotovost jednotek k útoku

Hodina a den pohotovosti jednotek armády (hodina H se oznámí zvláštním rozkazem).

14. VS armády

VP armády

Zapsal:
důstojník oper. oddělení

Velitel armády:

Datum

Po rozhodnutí vydá velitel armády obvykle i rozkazy (pověštině ústní) podřízeným velitelům sborů. Takto vydané rozkazy se postupně doplňují.

Své operační rozhodnutí musí velitel armády doplnit i po stránce materiální a proto vydává své týlové rozhodnutí.

Týlové rozhodnutí se vydává obvykle po přijetí řešení na mapě, někdy až po velitelském průzkumu, a v podstatě se v něm stanoví:

- doba a místo rozmístění armádní zásobovací základny pro útok,
- na kterých směrech a v jakém rozsahu rozvinout předsunuté odbočky armádních skladů,
- pořadí naléhavosti při soustřeďování materiálu,
- spotřeba materiálu na přípravné údobí, za vedení operace, jaké zásoby mají zůstat ke konci operace,
- zadní hranice bojového týlu,
- průběh armádní automobilní silnice, komunikace pro přísun a odsun,
- dobu pohotovosti týlu armády,
- kdo zabezpečí ochranu a obranu týlu, jakými prostředky.

5. Pokyny velitele armády k doplnění a rozvinutí rozhodnutí.

Rozhodnutí velitele armády je třeba ještě doplnit a rozvinout údaji, které v něm nejsou obsaženy a které jsou k přípravě operace nezbytné. Proto po rozhodnutí vydává

velitel armády ještě pokyny, které podrobně upravují činnost jak štábu, tak i velitelů druhů vojsk a týlu. Přitom stanoví vždy podmínky zpracování plánu operace všech druhů vojsk, týlu a dobu jejich předložení ke schválení.

Pokyny vydává velitel armády sám, někdy prostřednictvím náčelníka štábu. Zejména v nich uvádí

pro náčelníka štábu:

a) Pokud jde o průzkum: za jakými zprávami usměrnit průzkum nepřítele, dokdy dostat určité zprávy, z kterých prostorů získat pak snímky nepřátelské obrany s udáním měřítka, podmínky provádění bojového průzkumu a jeho účel (místa styku, zajatci).

b) Ve věci přeskupení sil: doba a lhůty pro přeskupení a rozvinutí vojsk, podmínky zaujetí východiště útoku.

c) Organizace taktické a operační součinnosti.

d) Podmínky bojového zabezpečení operace (protitanková a protiletadlová obrana, protichemická ochrana, zajištění styku a boků a jiné).

e) Organizace operačního a taktického zastírání (maskování), zejména určení záměrů, jak má být nepřítel uveden v omyl, v našich přípravách především o směru hlavního úderu (ve smyslu směrnic, daných velitelem fronty).

f) Stanovení pořadí jednotek při doplňování lidmi a materiálem.

g) Jak provádět výcvik štábů a vojsk.

h) Ve věci zpracování plánu operace: postup prací a lhůty pro zpracování jednotlivých částí plánu operace, kdo se má těchto prací zúčastnit.

i) Podmínky velení, doba zaujetí VP a VS, přemísťování.

j) Provádění kontroly u podřízených.

Pro velitele dělostřelectva:

- stupeň dělostřelecké hustoty na směru hlavního úderu,
- hlavní úkoly dělostřeleckého útoku vcelku i po údobí operace,
- rozdělení dělostřelectva, dobu a místo podřízení sborům,
- podmínky součinnosti dělostřelectva s pěchotou, tanky i letectvem,
- zabezpečení nasazení armádní rychlé skupiny a 2. sledu armády dělostřelectvem,
- doba a provedení dělostřelecké přípravy,
- podmínky přeskupení dělostřelectva, doba pohotovosti,
- doba a provedení dělostřelecké přípravy,
- podmínky přeskupení dělostřelectva, doba pohotovosti,
- provádění protitankové obrany podle objektů i směrů,
- důležité úkoly protiletadlového dělostřelectva podle údobí,
- spotřeba munice v přípravném údobí i za vedení útoku.

Pro velitele tankového a mechanisovaného vojska:

- hustota tanků přímé podpory, podmínky podřízení za operace,
- prostor soustředění armádní rychlé skupiny, podmínky přesunu do vyčkávacího prostoru, doba jeho zaujetí,
- zesílení armádní rychlé skupiny druhů vojsk při nasazení do průlomu,
- podmínky součinnosti tanků s pěchotou, dělostřelectvem, letectvem,
- organizace tankové zálohy, předvídané úkoly,
- doba pohotovosti tanků,
- spotřeba munice, pohonných hmot a mazadel a motohodin.

Pro představitele letectva, které podporuje armádu:

- hlavní úkoly letectva při provádění přípravy i ze vedení operace,
- podmínky součinnosti letectva s pozemními vojsky za průlomu,
- úkoly letectva ve prospěch armádní rychlé skupiny,

- činnost letectva při boji v operační hloubce,
- doba pohotovosti letectva.

Pro ženijního náčelníka:

- úkoly ženijního vojska podle údobí operace,
- podmínky vybudování východiště útoku, doba, stupeň,
- doba a způsob vytvoření průchodů v zátarasech,
- zesílení sborů ženijními jednotkami, doba podřízení,
- činnost ženijního vojska v útočných skupinách, součinnost s ostatními druhy vojsk,
- úkoly při udržení dobytého terénu, ochrana boků,
- vybudování a udržování cest, zesílení mostů, přepravy,
- doba vybudování VS a VP,
- úkoly při taktickém a operačním zastírání (maskování),
- složení ženijní zálohy a pohyblivého zatarasovacího oddílu a otázky součinnosti v protitankové obraně.

Pro náčelníka chemického oddělení:

- organizace protichemické ochrany, kontrola podřízených,
- uspořádání použití dýmových clon,
- použití plamenometů za útoku, zabezpečení hlavního úderu,
- součinnost stabilních plamenometů s protitankovou obranou.

Pro náčelníka týlu:

- přeskupení materiálních prostředků za vedení operace,
- jaké zásoby a do které doby dovézt do začátku operace a jak je rozmístit,
- kterých dopravních prostředků pro přísun materiálu možno použít od vojsk,
- prostory pro útvary a ústavy týlu, jejich zaujetí,
- odsun raněných osob, odsun koní,
- spotřeba materiálu podle údobí operace,
- podmínky obrany a ochrany týlu.

6. Pokyny náčelníka štábu

Jakmile náčelník štábu vyslechne rozhodnutí a pokyny velitele armády, vydává pokyny pro svůj štáb. V nich stanoví každému oddělení, v jaké době a které práce vykoná, a to:

a) Operačnímu oddělení:

- sestavení plánu přeskupení, rozvinutí a vystřídání vojsk, zaujetí východiště útoku, cesty, prostory soustředění, regulace,
- vypracování bojových rozkazů, doba jejich vydání,
- vypracování plánu útočné operace armády (operační část), způsob a rozsah prací, součinnost s ostatními součástmi štábu, štáby druhů vojsk a týlu,
- organizace součinnosti, styku a ochrany boků,
- organizace velení, zaujetí VS, VP,
- organizace pořádkové služby, obrana štábu a jiné.

b) Zpravodajskému oddělení:

- zásady pro zpracování plánu průzkumu za přípravy i při vedení operace,
- jaké zpravodajské úkoly mají plnit štáby druhů vojsk,
- požadavky na velitelství fronty, pokud jde o fotografické snímky,
- organizace pozorovací služby,
- organizace a úkoly průzkumu bojem.

c) Topografickému oddělení:

- vyhotovení různých plánů, map a schemat, vydání podřízeným,
- příprava geodetické sítě, součinnost s dělostřelectvem,
- zhotovení plastické mapy, alespoň na směr hlavního úderu.

d) Spojovacímu oddělení:

- místo rozmístění štábu armády (1., 2. sled), pozorovatelny,
- osa přemístění za útoku (vyjmenováním předvídaných VS armády v průběhu útoku),
- požadavky na spojení v jednotlivých údobích operace,
- druh spojení ke sborům, k sousedům, s letectvem, s protiletectvou obranou,
- podmínky používání radia,
- doba pohotovosti všeho spojení před vyražením k útoku.

Náčelník štábu je dále povinen projednat řadu otázek souvisejících s přípravou operace. Zejména musí upravit a sladit činnost štábu s veliteli a štáby ostatních druhů vojsk (týlu). Náčelník štábu je hlavním organisátorem součinnosti u velitelství armády.

Při řešení konkrétních úkolů zejména projedná:

- s velitelem dělostřelectva: plán přeskupení sil, plán protiletectvé obrany hlavních sil armády, rozdělení protitankových prostředků, umístění protitankové zálohy,
- s velitelem tankového a mechanisovaného vojska — přeskupení tanků, zaujetí východiště útoku, přesuny armádní rychlé skupiny,
- s představitelem letectva — podmínky činnosti, signály, smluvené znaky a j.,
- s ženijním náčelníkem: stanovení průchodů v minových polích, ženijní síly a prostředky, pracující ve prospěch ostatních vojsk, činnost ženistů v hloubce nepřátelské obrany,
- s náčelníkem týlu: cesty a dobu jejich využití při přísunu a odsunu, regulační službu, ochranu týlových jednotek a zařízení. Náčelník štábu je povinen zasáhnout všude tam, kde pracuje několik součástí velitelství, aby za všech okolností byla splněna vůle velitele.

III. ORGANISACE VELENÍ

1. Orgány a způsob velení

Velitel armády je základní postavou velení, je hlavním organisátorem a plně odpovídá za organizaci velení a činnost vojsk v operaci. Význam a úkoly velitele v poslední válce vzrostly. Část úkolů byla přenesena na náčelníka štábu, na velitele (náčelníky) druhů vojsk a týlu.

Velitel řídí operaci prostřednictvím svého štábu. Náčelník štábu armády je prvním zástupcem velitele a jenom on má právo nařizovat jménem velitele. Je-li u vyšší jednotky zástupce velitele, řídí zpravidla činnost jednotek na směr pomocného úderu, je v zásadě na tom místě, kde nemůže být osobně přítomen velitel, a tam provádí jeho vůli. Zástupce velitele může být místo velitele na pozorovatelně, když se s ním střídá. Provádí kontrolu, má právo udílet rozkazy jen ve věcech, v kterých je pověřen velitelem; stará se zpravidla o věci péchoty.

V Sovětské armádě je zásadně prováděno t. zv. „živé velení“. Je to osobní styk nadřízeného velitele s podřízenými veliteli a vojsky. Dává veliteli možnost přímo tlumočit vojskům svou vůli a vydat rozkazy. Osobní styk je zvláště nutný před zahájením boje a při náhlé změně situace, vyžadující stanovení nových úkolů. Osobní styk někdy nahrazují dnešní pojítka — radio, dálnopis, telefon, při zvýšených opatřeních utajení. Velitel se v boji nesmí odloučit od své velitelské radiové stanice.

Spojení radiem je hlavním druhem velitelského spojení u všech druhů vojsk a ve všech údobích boje. Spojení radiem zajišťuje bezpečnost velení v nejsložitějších situacích

a umožňuje součinnost vojsk v boji. Za organizaci spojení je osobně odpověden náčelník štábu armády, který k výkonu spojení má náčelníka spojení. Ztráta radiového spojení v boji je nepřipustná a ihned se vyšetřuje a trestá polním soudem. Ve zvýšené míře se osvědčilo používání styčných důstojníků.

Velitel řídí boj z velitelské pozorovatelny, která musí být volena tak, aby mohl pozorovat z něho vlastní jednotky a průběh boje na směru hlavního úderu a udržet stálé spojení s podřízenými jednotkami. V praxi při živém velení se stávalo, že velitel armády změnil osobně úkoly i praporům prvního sledu, aniž přitom dodržoval služební postup. Bylo to v rozhodujících okamžicích a získal se tím čas. Příslušní představení byli o tom informováni dodatečně.

2. Rozmístění štábu a jeho přemísťování

V útočné operaci se velitelská stanoviště armády přibližují co nejvíce vojskům, aby velení bylo co nejjednodušší a aby bylo připraveno na očekávaný pohyb vpřed na směru hlavního úderu.

Orgány armádního velení se před útokem rozmisťují: velitelská pozorovatelna (VP) bývá 0,8 až 1,5 km, velitelské stanoviště (VS) — 1. sled 10 až 12 km, 2. sled štábu (velitelství týlu) na vzdálenost 15 až 20 km od čáry dotyku.

U velitele, jehož místo před vyražením útoku je na vybudované pozorovatelně, jsou obvykle náčelníci operačního a zpravodajského oddělení, velitelé (náčelníci) druhů vojsk se svými operačními skupinami, zástupce armádního týlu, spojovací důstojník s pojiťky a potřebné dopravní prostředky. Rozmístění krytů musí umožňovat rychlé a snadné velení.

Zbytek štábu pod velením náčelníka štábu je na velitelském stanovišti, které musí být náležitě chráněno. V druhém sledu štábu je velitelství armádního týlu.

Velitelské stanoviště se obvykle umísťuje v lesích a na svazích odvrácených s dobře vybudovanými kryty. Je účelné připravit nejméně jedno záložní velitelské stanoviště pro každý sled štábu.

Na cestách k frontě i do týlu musí být připraveny kryty i pro příjíždějící dopravní prostředky. Na určených místech jsou strážní, kteří přezkušují dokumenty příbylých osob a řídí regulaci. Místo pro přistání pro spojovací letouny je poblíže a musí být opatřeno různými pojiťky.

Přemísťování velitelského stanoviště se provádí na směru, kde armáda vede svůj hlavní úder, a to velkými skoky po 15 až 20 km. Podle zkušeností za vedení útočného boje dochází k přemísťování asi dvakrát za tři dny.

Velitel armády za útoku se přemísťuje podle vývoje situace, aby mohl řídit boj podle vlastního pozorování.

Zásadně se nesmí velitel armády (VP) a štáb armády (VS) přemísťovat současně. Nové stanoviště musí být vždy ženijně připraveno s vybudováním spojení. Není účelné přemísťovat velitelské orgány v kritické době, jsou-li plně zaměstnány řízením operace a organizací boje.

Přemísťovat orgány velení za boje je možno zásadně po schválení nadřízeným velitelstvím. K zjednodušení prací a urychlení celého řízení je výhodné, aby druhý sled štábu (velitelství týlu) byl přemísťován na místo, kde dosud byl první sled štábu.

3. Velení vojskům v průběhu operace

V průběhu operace se veškeré změny situace vedou v operačním i zpravodajském oddělení tak, že jednotlivým důstojníkům jsou svěřovány určité směry. Je důležité mít ve štábu armády k určité době celkový obraz o všech změnách zpracováním občasných hlášení. Takových hlášení využije štáb ke zpracování informačních zpráv pro velitele armády. Zpráva musí být dostatečně široká, aby zahrnovala nejen situaci armády, ale i sousedů a někdy celé fronty a stává se tak důležitým podkladem pro rozhodování velitele armády.

Štáb armády má za úkol pomáhat veliteli nepřetržitým pozorováním vlastní armády, sledováním sousedů a nepřítelů, tyto údaje soustavně zpracovávat a předkládat veliteli ve

formě krátkých informačních zpráv. Pro tyto práce musí být ve štábu určení důstojníci, kteří nejsou zaměstnáváni jinými povinnostmi.

Rychlé přenášení vůle velitele vojskům se uskutečňuje vydáváním zvláštních, dílčích rozkazů, pokynů a různých smluvených znaků. Tyto písemnosti se doručují pomocí styčných důstojníků. Rozkazy a pokyny se mohou dodat i použitím linkového spojení a signálů, zpravidla radiových. Důležitá nařízení nutno šifrovat a zdvojit ještě jiným způsobem. K dopravě styčných důstojníků třeba plně využít aut, tanků nebo letounů. Třeba mít vždy na paměti, že dokud nedošlo potvrzení o příjmu určitého dokumentu, nelze spoléhat, že došel na místo určení.

Charakteristickým znakem velení v soudobé operaci je centralisace velení, která dochází svého vyjádření zejména při průlomu. Jestliže za přiblížování k nepříteli dává velitel armády sborům rozkazy i na delší dobu, za průlomu třeba stanovit úkoly sborům dopředu obvykle na jeden den. V tomto údobí je hlavním úkolem velení armády, aby všemožně pomáhala vojskům, zejména palbou, ženijními prostředky, informacemi a sousedech, o nepříteli a j.

Jakmile je v průběhu útoku dovršován průlom a nastává doba k rozvinutí operace do hloubky nepřitele, musí štáb zabezpečit co nejrychlejší odevzdání rozkazu úderné skupině a druhému sledu armády. Má se tak stát především krátkými, jednoduchými signály, šifrou, radiem nebo linkovým pojičkem, aby nově nasazované jednotky nebyly zdržovány při plnění svých úkolů. Tyto rozkazy se zároveň zasílají v rozvinutější formě jednotkám pomocí styčných důstojníků. Štáby velitelství druhů vojsk armády musí zasazovaným jednotkám zabezpečit včasný příchod posilových prostředků.

Zabezpečení součinnosti za průběhu operace se dosáhne nepřetržitým úsilím všech složek armádní sestavy, aby byl splněn daný úkol. Zkušenosti ukazují, že je velmi prospěšné vytvořit pro tento účel ve štábu armády menší skupinu styčných důstojníků ode všech druhů vojsk na rychlých dopravních prostředcích. Tato skupina, vybavená náležitou autoritou, je připravena k okamžitému zásahu, aby vojskům pomáhala v organizaci a usku-tečnění součinnosti.

Při rozvinutí operace do hloubky nutno hlavní pozornost věnovat činnosti letectva pro podporu tanků a pěchoty. Za průběhu boje musí štáb věnovat stálou péči otázkám bojového zajištění, aby bylo pomoheno veliteli, který je zaměstnán řízením operace v celku. Podle vývoje událostí bude jádro armády postupovat vpřed a nastane ohrožení jednoho nebo obou boků hlavní útočné skupiny. Proto musí štáb sledovat poměry na bocích, získávat zprávy, činit zvláštní opatření k obraně boků, někdy i dočasnou obranu křidelních jednotek.

Současně vzrůstá i možnost tankových protiútoků a protiúderů nepříteli. Včas odhalit nebezpečí hrozící od nepříteli a připravit vhodná opatření, zejména prostředky protitankové obrany, je povinností štábu a druhů vojsk.

Kromě toho třeba soustavně organisovat i hláskou službu, aby protiletectká obrana byla včas na místě.

Při rozvinutí operace do hloubky třeba předvídat včasná opatření k přemístění velitelského stanoviště. Potřebný spojovací materiál se vezme z počtu připravené zálohy materiálu.

Velikou organizační prací musí štáb vyvinout zejména při nasazení armádní rychlé skupiny do průlomu. Nutno vyřešit zejména tyto náležité úkoly:

a) operační, zpravodajské oddělení a štáb velitele dělostřelectva armády musí zjistit nepřátelské odpory i zálohy, které mohou překážet rychlé skupině v postupu a které nutno umlčet,

b) štáb armádní rychlé skupiny ve spolupráci se štábem armády musí organisovat přísnu, centralisovanou regulační službu. Úkolem této služby bude rychle a energicky uvolňovat cesty, určené pro nasazení této skupiny,

c) štáb ženijního vojska musí organisovat rychlou úpravu cest, mostů i přechodů

a zároveň být připraven přisunout ženijní síly i prostředky jak pro odminování, tak i k udržení dobytého území,

d) štáb letectva se stará jak o zabezpečení letecké obrany, tak o stálou podporu armádní rychlé skupiny.

Při nasazení do průlomu musí mít štáb armádní rychlé skupiny spojení jak s pozorovatelnou velitele armády, tak i s veliteli sborů, s nimiž společně pracuje.

K zabezpečení nepřetržitého pozorování činnosti armádní rychlé skupiny bude výhodné, aby operační oddělení štábu armády mělo své styčné důstojníky na tačcích a letounech. Tak bude zaručeno rychlé informování velitele armády a budou dány podmínky pro velení až do splnění konečného úkolu armády.

Závěr

V této práci jsme vyložili řadu otázek souvisejících s velením za útočné operace armády. Důležitost tohoto předmětu vyžaduje, aby sledované otázky byly ještě více rozvíjeny. Válečné zkušenosti ukazují, že velitel armády a jeho štáb musí být výsoce školeni, aby mohli úspěšně zvládnout problémy přípravy a vedení soudobé útočné operace.

Útočná operace musí být s největší pečlivostí promyšlena, organisována, všestranně zabezpečena i neustále vedena. Stane se tak, jestliže velitel a štáb armády pracují v těsné součinnosti a je-li postup a metoda práce přísně organisována.

Velitel a jeho štáb dosáhnou nezbytné úrovně jen tehdy, jestliže vedle svých operačních znalostí ovládnou i všechny způsoby soudobého velení.

POUZITÍ TANKOVÝCH A MECHANISOVANÝCH JEDNOTEK V SOUDOBÉM ÚTOČNÉM BOJI A OPERACI

Brig. generál Vladimír Janko

V soudobém údobí válek souvislých front a ohromných mnohamilionových armád, kdy i na vedlejších směrech je možné vytvořit značné taktické i operační hustoty, stal se hlavní formou útočného manévru čelní úder s průlomem nepřátelské obrany. Rychlé uskutečnění průlomu celé nepřátelské obranné sestavy je nezbytnou podmínkou k dosažení rozhodného výsledku, t. j. obklíčení a úplného zničení značných nepřátelských sil.

Soudobá obrana se vyznačuje značnou hloubkou, vysokým nasycením nejrozličnějšími palebnými prostředky, velikou možností širokého a rychlého manévru zálohami i palebnými prostředky jak po frontě, tak z hloubky. Je vybavena nejrozličnějšími technickými, opevňovacími i zatarasovacími prostředky. To všechno dává obraně možnost rychlé reakce na činnost útočícího, dovoluje v krátké době vytvořit rovnováhu, po případě převahu sil a prostředků na ohroženém směru, vytvořit novou obranu v hloubce, obnovit původní situaci protiúderem, popřípadě přejít do protiofensivy.

Hlavním úkolem útočícího tedy bude provést přípravy i samu útočnou operaci tak, aby nedovolil nepříteli těchto možností využít a je uskutečnit.

Toho je lze dosáhnout nenadálým, mohutným a rychlým úderem s cílem průlomu obrany a jeho rozvinutím na celou hloubku operační sestavy nepřítele. Obklíčením a zničením hlavního uskupení nepřítele dříve, než bude obránce s to soustředit síly a prostředky k obnově obrany v hloubce nebo k provedení protiúderu.

Jedním z hlavních bojových prostředků, které nám umožňují provést takový úder, jsou tankové a mechanisované jednotky.

Tankové a mechanisované jednotky mají vysokou taktickou i operační pohyblivost. Mají velkou údernou sílu, mohutnost palby a jsou chráněny pancířem.

Tyto vlastnosti umožňují nejen zvýšení úderné síly vševojskových jednotek a jejich tempa průlomu, ale i prudké rozvinutí úspěchu do značné hloubky. Stejně umožňují i samostatné vedení útočného i obranného boje v operační hloubce nepřátelské obrany. Tím vším umožňují také provádění rozhodných forem manévru na obklíčení a zničení značných nepřátelských sil v útočné operaci. Dovolují je izolovat od přicházejících záloh a tak rozbíjet a ničit nepřítele po částech.

Ani jedna velká útočná operace Velké vlastenecké války nebyla provedena bez hromadného použití velkých počtů tanků. Z řady velkých útočných operací, jako stalingradské, běloruské, hornoslezské, berlínské a jiných, vidíme, že čím více bylo ve vševojskových svazech (armádách a frontách) tankových a mechanisovaných jednotek, čím více byly nasyceny tanky, tím hlubší a rozhodnější cíle jim bylo možno při útočných operacích postavit.

Tankové a mechanisované jednotky zvyšují tempo útoku, zvětšují hloubku útočné operace, působí na její nepřetržitost, urychlují zničení nepřítele, zvyšují rozmach operace.

Proto se tankové a mechanisované jednotky v průběhu Velké vlastenecké války staly rozhodujícím prostředkem rozvinutí úspěchu v útočných operacích.

Význam a úlohu tankových a mechanisovaných jednotek v soudobé útočné operaci však nemůžeme posuzovat izolovaně od jiných druhů vojsk. Bez součinnosti s pěchotou, dělostřelectvem, letectvem, ženijními jednotkami a jinými druhy vojsk by nikdy nemohly splnit úkoly a dosáhnout úspěchu, neboť každý druh vojsk má v soudobém boji i operaci své důležité místo a úlohu podle podmínek a údobí operace.

Otázka součinnosti druhů vojsk je jednou z nejsilnějších stránek stalinského operač-

ního umění i taktiky. Je založena na střizlivém zhodnocení reálních možností technických bojových prostředků a jednotlivých druhů vojsk v těch nebo jiných podmínkách a údobích útočné operace. Vážít takto otázky součinnosti přineslo stalinské vojenské umění v průběhu Velké vlastenecké války řadu různých forem organizace i způsobů použití tankových a mechanisovaných jednotek v závislosti na různých podmínkách v tom nebo onom údobí války.

Sovětská armáda dostávala v průběhu války stále více soudobé bojové techniky, především tanků, děl a letadel, které byly neustále a značně zdokonalovány. Byl tu nepřetržitý a prudký růst kvality a kvantity. Měnila se technika, její počty, měnil se ráz i síla nepřátelské obrany.

Všechno to i řada jiných podmínek mělo značný vliv na rozvoj jednotlivých druhů zbraní, na jejich kvalitu. Měnila se úloha i význam jednotlivých druhů vojsk v soudobém boji i operaci. Měnily se formy organizace i způsoby využití různých jednotek.

To je další stránka sovětského vojenského umění, které na rozdíl od buržoasního nezná šablony a neměnná pravidla ve vedení boje i operace, ve formách organizace i využití jednotek různých druhů vojsk. Neustále je rozvíjí podle různých podmínek vedení boje, operace i války v celku.

Jedině stalinská vojenská věda správně rozpracovala teorii použití tankových a mechanisovaných jednotek a správně určila jejich úlohu a význam v porovnání s ostatními druhy vojsk již dávno před začátkem druhé světové války.

V průběhu Velké vlastenecké války pak přinesla řadu způsobů bojového využití vyšších tankových a mechanisovaných jednotek určených k řešení operačních úkolů stejně jako taktických jednotek určených k boji v těsné součinnosti s jinými druhy vojsk ve vševojskovém boji.

Přesto však v průběhu celého vývoje vidíme, že tankových a mechanisovaných jednotek bylo v útočných operacích v podstatě používáno hlavně

a) s taktickými cíli k přímé podpoře pěchoty a k jiným úkolům v těsné součinnosti s vševojskovými jednotkami ve vševojskovém boji,

b) s operačními nebo operačně taktickými cíli k rozvinutí průlomu do celé operační hloubky ve větších tankových a mechanisovaných jednotkách složených z různých druhů vojsk. K plnění úkolů přímé podpory pěchoty bylo používáno taktických tankových jednotek různého složení a výzbroje, které velitel armády podle potřeby přiděloval pěším sborům 1. sledu.

Velitel sboru pak zpravidla přiděloval většinu těchto jednotek k podpoře pěších divisí prvního sledu a část v síle pluku (brigády) si ponechal v záloze k zesílení úderu nebo rozvinutí úspěchu. Někdy, byl-li nedostatek tanků, byly zálohy slabší.

Velitel divise přidělené tanky zpravidla dále nepřiděloval. Ponechával si je pod svým velením a dával jim také sám úkoly. Využíval jich centralisovaně na hlavním směru s tím, aby jich mohl rychle využít tam, kde se projevil úspěch, a přejít rychle do pronásledování. Dělit tanky a přidělovat je pěším plukům nebo praporům (decentralisace) bylo přípustné při průlomu silně opevněné obrany, kde bylo nutné dosáhnout těsnější součinnosti, nebo když centralisované velení nebylo výhodné vzhledem ke zvláštním podmínkám při boji v osadě, v lese, bažinách a p.

Po prolomení taktické hloubky obrany pěšími divisemi byly zasazovány armádní rychlá skupina a frontová rychlá skupina s cílem rozvinout průlom do hloubky. Ty měly různou sílu a složení v různých operacích i údobích války. Nebyl-li první sled dostatečně silný k prolomení celé taktické hloubky, bylo často nutno zasadit armádní rychlou skupinu k doprolomení taktické hloubky. Tento zjev byl krajně nežádoucí, neboť vedl k předčasnému opotřebování sil armádní rychlé skupiny a do jisté míry snižoval i rychlost operace předčasným snížením průbojnosti armádní rychlé skupiny.

Armádní rychlá skupina postupovala po prolomení taktické hloubky rychle do týlu nepřítele vzdalujíc se často na několik desítek kilometrů od hlavních sil armády.

Aby bylo zabezpečeno rychlejší tempo operace, rychlejší rozčlenění nepřítele a obklí-

čení jeho hlavních sil ovládnutím důležitých objektů v hloubce nepřátelské obrany a vyplněna tak mezera mezi armádní rychlou skupinou a hlavními silami, aby byly kryty jejich boky a týl proti činnosti rychlých nepřátelských záloh, vysílal velitel sboru i velitelé pěších divisí zpravidla předpusuté oddíly. Velitel sboru k tomu zpravidla použil zesílené tankové brigády (pluku), kterou měl v záloze. Neměl-li takovou zálohu, použil zpravidla tankové jednotky, kterou v průběhu útoku po prolomení taktické hloubky obrany odebral některé pěší divisi. Tím zase pěší divise byla značně oslabena na své úderné síle a odolnosti před protiútoky nepřátelských tanků snižovalo se tempo jejího postupu.

Nepřítel se mohl lehce svými tankovými zálohami vklínit mezi armádní rychlou skupinu a hlavní síly armády, vyjít na týl armádní rychlé skupiny, přehradit cesty a znemožnit její zásobování, kromě toho mohl touto mezerou vyvést často značnou část svých obkličovacích sil předem určených k úplnému zničení.

Hloubka nepřátelské obrany neustále vzrůstala, rostlo i její nasycení nejrůznějšími palebnými prostředky i tanky a samohybnými děly. Zvyšovala se její nasycenost překážkami nejrůznějšího druhu, rostla i její schopnost rychlého manévru zálohami. Jestliže ve stalingradské operaci byla taktická hloubka nepřátelské obrany do 5 km a armádní rychlé skupiny mohly vejít do průlomu po prolomení nepřátelské obrany pěšími divisemi na hloubku 3 až 4 km, zahrnuje dnes taktická hloubka zpravidla ještě i druhé obranné pásmo.

Předpusuté oddíly vytvářené z tankových jednotek přímé podpory se ukázaly slabé pro úspěšné řešení uvedených úkolů v těchto podmínkách.

Tyto okolnosti si vyžádaly i příslušný růst sil a prostředků při vedení útoku na takovou obranu. Bylo nutno zvyšovat průraznou sílu prvního sledu. Bylo třeba těsnější součinnosti vojsk prvního průlomového sledu a přímé podpory pěchoty tanky do větší hloubky. Bylo třeba většího tempa průlomu a narůstání úderu z hloubky a tím hlubšího uclnění útočné sestavy, zabezpečující rychlé přenesení boje do celé hloubky nepřátelské sestavy. K tomu bylo třeba nasytit více první průlomový sled tanky a samohybnými děly, zabezpečit jejich těsnou součinnost s pěšími jednotkami a s ostatními druhy vojsk na celou hloubku boje i operace — vytvořit větší počet rychlých, dostatečně silných sledů ve vlastní sestavě, schopných rychle živit úder z hloubky.

Vzrůstající ekonomické možnosti vytvoření hrdinskou prací dělníků i techniků na závodech byly nezbytnou podmínkou, která umožnila uskutečnění této potřeby.

Tak v průběhu vývoje tankových a mechanisovaných jednotek ve Velké vlastenecké válce rostlo nejen nasycení taktických sledů tanky a samohybnými děly, ale vznikaly nové mohutnější vyšší tankové a mechanisované jednotky určené k rozvinutí průlomu do značné hloubky.

Jestliže ve stalingradské operaci byly skupiny pro rozvinutí úspěchu v sestavě několika tankových a mechanisovaných sborů, byly v berlínské operaci tvořeny armádní rychlé skupiny z tankových nebo mechanisovaných sborů a frontové rychlé skupiny byly složeny z tankových armád.

Je vidět, že čím více rostla mohutnost armád a jejich prostředků vcelku, zvláště dělostřelectva a letectva, čím větší byly počty tanků, vyšších tankových a mechanisovaných jednotek, čím více a mohutnějších bylo sledů rozvinutí úspěchu, tím větší byl rozmach operací, jejich hloubka, šířka i rychlost, tím rozhodnějších cílů bylo dosaženo.

V dnešním údobí rozvoje tankových a mechanisovaných jednotek vidíme, jak tanky a samohybná děla vrůstají organizačně nejen do vyšších vševojskových jednotek, ale i do pěších útvarů jako přímá podpora pěchoty.

Neodporuje dřívějším zásadám, že se tankové jednotky přímé podpory přidělují po součástech pěším plukům, popřípadě i praporům, neboť soudobá obrana i polního typu nabývá čím dále tím více rázu dřívější dlouhodobé obrany (zakopané tanky v obraně jsou vlastně pevnostmi), je nasycena nesmírným množstvím různých palebných prostředků i nejrůznějších zátarasů. To vyžaduje nejtěsnější součinnosti tanků s pěchotou a s ostatními zbraněmi. Kromě toho vzrostla taktická hloubka obrany. To vyžaduje těsné součinnosti všech zbraní do větší hloubky. Velké množství tanků a samohybných děl v celé hloubce

obranu a tím i neustálé nebezpečí silných tankových protiútoků vyžadují neustálé přítomnosti tanků a samohybných děl v sestavě pěchoty, které jsou s to doprovázet pěchotu a okamžitě čelit vzniklému nebezpečí.

Druhé pásmo nepřátelské obrany bývá zpravidla obsazeno sborovými zálohami nepřítel. I když tomu tak není, může být při dnešní motorisaci a mechanisaci nepřítel rychle obsazeno armádními zálohami. Kromě toho má nepřítel možnost v krátké době soustředit značné zálohy jak k obnovení fronty, tak k vytvoření souvislé a dostatečně pevné obrany v hloubce. To vyžaduje, aby až ve sboru byl druhý sled složen tak, aby mohl rychle doprolomit hlavní obranné pásmo, vzít druhé obranné pásmo z chodu a rychle vytvořit podmínky pro zasazení armádní rychlé skupiny do průlomu.

Má to být jednotka, která má velkou průraznou sílu i schopnost obrany proti značným silám nepřátelské pěchoty a tanků, která při rozvinování operace do hloubky může daleko lépe plnit úkoly dávané dříve tankovým jednotkám přímé podpory vysílaným jako průzkumný oddíl, která by mohla rychle postupovat za armádní rychlou skupinou, zabezpečovat její boky a týl a působit k rychlému rozdělení nepřátelských sil, a v čas potřeby úspěšně čelit protiútoků značných sil nepřítel do boku a týlu armádní rychlé skupiny, která se vzdálila od hlavních sil armády. Jednotku, která by postupem za armádní rychlou skupinou vytvořila spojovací bojový článek mezi armádní rychlou skupinou a hlavními silami armády.

Taková jednotka v 2. sledu armádního sboru dává možnost rychlejšího zakončení úplného obklíčení nepřítel a účinné a včasné izolace přicházejících rychlých nepřátelských záloh navzájem i od hlavního obklíčovaného uskupení nepřítel.

Takovéto využití tankových a mechanisovaných jednotek v prvním (průlomovém sledu armády) plně odpovídá soudobým podmínkám vedení útočné operace. Zajišťuje při správně organizované součinnosti s jinými druhy vojsk, při náležitém dělostřeleckém, ženijním, leteckém, chemickém i protileteckém zajištění, nejen vysoké tempo průlomu a jeho rychlé rozvinutí do hloubky, ale i čelení všem pokusům nepřítel o obnovení fronty. Zabezpečuje dostatečné zasazení armádní rychlé skupiny do průlomu. Doprolomením hlavního obranného pásma a vzetím druhého obranného pásma z chodu umožňuje zachovat síly a prostředky armádní rychlé skupiny pro boj v operační hloubce nepřítel a tím zachovat její průbojnou sílu a potřebnou rychlost postupu.

Armádní rychlá skupina je mocným, rozhodným prostředkem pro rychlé rozvinutí taktického úspěchu v úspěch operační v armádní útočné operaci.

Může přitom plnit různé úkoly jako:

- operační obklíčení nepřátelského uskupení v součinnosti s rychlou skupinou sousední armády a tím vytvoření podmínek pro taktické obklíčení a úplné zničení nepřítel hlavními silami armády,
- rozdělení nepřátelské sestavy, ničení jeho týlu a velení a vytvoření podmínek pro zničení nepřítel po částech,
- pronásledování ustupujícího nepřítel a vedení boje s jeho zálohami přicházejícími z hloubky,
- ovládnutí důležitých objektů v operační hloubce nepřátelské obrany a udržení jich do příchodu hlavních sil armády,
- ovládnutí důležitých objektů a obranných pásem, rozšíření průlomu, zničení bližších operačních záloh, činnosti k rozšíření průlomu zabezpečit zasazení frontové rychlé skupiny.

Síla a složení armádní rychlé skupiny může být různá podle úkolu a podmínek armádní útočné operace.

V našem údobí je to zpravidla vyšší tanková nebo mechanisovaná jednotka (divize, sbor), zesílená jinými druhy vojsk podle úkolu, celkového rozmachu a podmínek operace fronty, skupiny front jako celku a úlohy armády v ní.

Stejně tak podle podmínek může být různá i doba a čára jejího zasazení do průlomu.

Při průlomu soudobé, dobře vybudované polní obrany to zpravidla bude, když sbory prvního sledu armády ovládnou druhé obranné pásmo.

Dovedné využití armádní rychlé skupiny a její zasazení do průlomu má rozhodující význam pro rychlé přenesení boje do celé hloubky operační sestavy nepřítele, rozčlenění, obklíčení a postupné zničení jeho sil a i pro dosažení rozhodného cíle nejen armády, ale často i frontu, popřípadě skupiny front.

Podmínkou úspěchu armádní rychlé skupiny a tím i armády jako celku je

- pečlivá příprava a organizace zasazení,
- zabezpečení zasazení armádními sbory prvního sledu,
- pečlivá příprava a provedení dělostřeleckého, leteckého, protiletectvého, ženiijního a chemického zabezpečení zasazení,
- dokonalá organizace součinnosti s jinými druhy vojsk a armádními sbory prvního sledu při zasazení do průlomu, s letectvem, armádními sbory, zvláště jejich mechanisovanými divisemi, se sborem druhého sledu, se sousední armádní rychlou skupinou i uvnitř samé rychlé skupiny při vedení boje v hloubce nepřátelské obrany,
- dokonalá taktická příprava štábů i jednotek,
- dokonalá příprava organizace materiálně technického zabezpečení,
- nepřetržitá znalost situace a stálost spojení,
- pružnost a dovednost velení armádní rychlé skupině, smělost, rozhodnost a rychlost manévru při bojové činnosti v operační hloubce.

Dosáhnout rozhodného operačního, po případě strategického cíle v soudobých operacích je možné jen společným úsilím velikých mas všech druhů vojsk v rámci fronty a ještě častěji celých skupin front, aby bylo zabezpečeno živení úderu z hloubky na celou, často několikasetkilometrovou hloubku.

Proto po zasazení armádních rychlých skupin a vytvoření podmínek bývá při frontové operaci zasazena frontová rychlá skupina, složená z několika vyšších tankových a mechanisovaných jednotek. Jejím cílem je boj s hlubšími operačními zálohami a rozvinutí úspěchu do značné hloubky.

Takové využití vyšších tankových a mechanisovaných jednotek, určených k rozvinutí taktického průlomu v hluboký průlom operační, plně odpovídá soudobým podmínkám vedení útočných operací. Zabezpečuje mohutnost a rychlost úderu a jeho narůstání na celou hloubku obrany nepřítele. Zbavuje ho možnosti soustředění sil zabezpečuje rozbíjení nepřítele po částech a přispívá k velikému rozmachu soudobých útočných operací a k dosažení rozhodných cílů.

Z toho, co tu bylo uvedeno, vyplývá, že se vývoj tankových a mechanisovaných jednotek nezastavil, nýbrž naopak že se s bouřlivým růstem ekonomických sil, s nebyvalým rozvojem vědy a techniky v socialistickém zřízení i vzhledem k stavu nepřátelské obrany i jiných podmínek bude dále rozvíjet.

S měnícími se podmínkami se budou i dále v budoucnu v menší nebo větší míře měnit i organizační struktura i způsoby použití jak jednotek s určením taktickým, tak i operačním.

Přes značný kvalitativní a kvantitativní růst tankových a mechanisovaných jednotek však musíme střízlivě a reálně vážit jejich možnosti a vystříhat se jakéhokoli přeceňování jich a nedoceníení významu ostatních druhů vojsk.

Všechny druhy vojsk mají své důležité místo v soudobém boji i operaci a jedině společným jejich úsilím možno dosáhnout vítězství.

LETECKÉ ZABEZPEČENIE PRIELOMU PEŠEJ DIVÍZIE

Pplk. let. Michal Pridala

Súčinnosť pozemných vojsk s letectvom na bojišti je základom našich zdrcujúcich úderov...
Nepriateľ utrpel najväčšie ztráty tam, kde sa prudký nápor našej pechoty sčítaval s veľkolepou presnosťou úderov zo vzduchu...

Tvoriteľsky využívať a nepretržite zdokonaľovať bojmi nahromadené skúsenosti súčinnosť pozemných vojsk s letectvom — je jedna z najvážnejších úloh, ktorá stojí dnes pred všetkými vojakmi Sovietskej armády.

(Z článku maršála Sovietskeho sväzu L. Govorova k 30. výročiu Sovietskej armády.

I.

Súčinnosť letectva s pozemnými vojskami spočíva v spoločnej činnosti, smerujúcej ku zničeniu nepriateľa na bojišti. Spoločná činnosť je usmernená rovnakými cieľami, miestom, časom a udržiavaná je osobným stykom veliteľa podporného letectva so vševojskovým podporovaným veliteľom.

Nakoľko je súčinnosť dôležitá, vraví procento účasti letectva pri podpore pozemných vojsk v boji a operácii. Najjasnejší obraz o tom podáva tabuľka, zachycujúca niekoľko z nečíselného množstva bojov a operácii Sovietskej armády.

Úkoly letectva	Počet lietadiel v %			
	Moskva	Stalingrad	Kursk	Blatanské jazero
Útoky na nepriateľské pozemné vojská	57,4	65,5	52,4	56
Stíhací doprovod iných druhov let.	6,1	8,6	21,7	21
Ochrana a voľné stíhanie	23,6	12,5	20,8	11
Letecký prieskum	10	7,7	3,7	12
Útoky na nepriateľské letištia	0,6	2,8	0,9	—
Útoky na nepriateľské železnice	1,1	1,3	0,5	—
Pomoc partizánom	1,2	1,6	—	—
Spolu v operácii	100%	100%	100%	100%

Je patrné, že k úspešnému plneniu bojovej činnosti na bojišti v rámci vševojskovej jednotky je treba spolupráce dvoch veliteľov, spojených jediným zámyslom, a to vševojskového veliteľa a leteckého veliteľa, podporujúceho pozemný b

Úspechu súčinnosti letectva s pozemnými vojskami sa dosiahne:

1. jediným chápaním úlohy, ktorú plnia jak pozemné jednotky, tak letectvo;
2. podrobným a presným prepracovaním úloh všetkými zúčastnenými druhmi vojsk a súhlasom spoločnej činnosti, smerujúcej ku zničeniu nepriateľa, čo sa týka času, čiar a objektov činnosti;
3. rozmiestnením podporného letectva v tesnej blízkosti od podporovaných pozemných jednotiek (stíhacie letectvo 20—30 km, bitevné letectvo 30—45 km, bombardovacie letectvo 50 km a viac);
4. naviazaním stáleho a spoľahlivého spojenia medzi leteckým veliteľom, podporovaným vševojskovým veliteľom a ich štábtmi;
5. stálou a včasnou vzájomnou informáciou o zmenách v situácii a predpokládanej činnosti;
6. dôkladnou znalosťou „Smerníc súčinnosti“ a ich správnym používaním za všetkých podmienok a vo všetkých údobíach operácie na oboch stranách (jak u pozemných jednotiek, tak u podporného letectva).

Pri súčinnosti letectva s pozemnými jednotkami vyžaduje podporné letectvo od podporovaných pozemných jednotiek:

- včasné hlásenie o zmenách línie frontu,
- pomoc pri organizovaní spojenia spolupracujúcich štábov,
- znalosť vlastných a nepriateľských lietadiel,
- streľbu proti lietadlám, prejavujúcim nepriateľské sklony,
- pomoc pri organizovaní a vykonávaní leteckého manévru v prospech pozemných jednotiek,
- pomoc vlastným zostreleným letcom.

Letectvo plní v prospech pozemných vojsk tieto úlohy:

1. letecký prieskum a fotografovanie,
2. leteckú ochranu,
3. leteckú podporu (ničť nepriateľské obranné postavenia, ohniská odporu, palebné postavenia delostrelectva a minometov, prekážky a pevnosti, zálohy atď.); toto je najdôležitejšia úloha letectva,
4. prípadne letecké spojenie a dopravu (výsadky).

Vševojskový veliteľ bude kľásť svoje požiadavky na podporné letectvo súc vedený snahou, aby pozemné jednotky v boji a operácii boli čo najmenej napadané nepriateľským letectvom a aby boli čo najviac vo svojej bojovej činnosti podporované vlastným letectvom. Nebude na škodu zdôrazniť fakt, že každý úspech činnosti podporného letectva meria sa jedine stupňom úspešnej činnosti pozemných jednotiek.

Štáb vševojskovej jednotky pri predkladaní požiadaviek alebo postavení úloh letectvu musí uvážiť:

- stupeň vybudovania nepriateľskej obrany,
- možnosti zdolania odporov pozemnými útočnými prostriedkami,
- poradie dôležitosti cieľov, ktoré pripadajú v úvahu pre činnosť podporného letectva,
- čas premiestňovania vlastného delostrelectva (momenty zoslabenia jeho činnosti na bojišti),
- všeobecnú situáciu vo vzduchu a možnosti podporného letectva vzhľadom k nej,
- situáciu a možnosti podporného letectva (typ lietadiel, morálka, stupeň predchádzajúcej činnosti, stupeň odborného výcviku a zásobovania),
- počasie a jeho vliv na činnosť podporného letectva.

Pri žiadosti vševojskového veliteľa o leteckú podporu musí tento udať:

- druh podpory,
- šírku útočnej zostavy podporovanej pozemnej jednotky.

- miesta a charakter cieľov letectva,
- čas podpory;

pri žiadosti o leteckú ochranu:

- čas ochrany,
- priestor, ktorý má byť chránený,
- koho (čo) chrániť a v akej situácii.

Pri tejto príležitosti vyzdvihnime význam signálov rozoznávania a spojenia medzi pozemnými vojskami a letectvom. Na signály sa často zabúdalo a v prípade ich zavedenia bývaly nedostatočné a často nemiestne kritizované. V Sovietskej armáde sú spracovávané štábovom frontu (prvé) a hlavným veliteľstvom (druhé). Ich cieľom je zdvojiť rádiové spojenie, prípadne nahradiť rádiové spojenie tam, kde je nevhodné, lebo nedostatočné (označenie čiaru dotyku). Pretože typová súčinnosť vykonávaná je od stupňa pešej divízie a v prielomovej operácii, je nemysliteľné obísť sa bez súčinnosti položenéj na najhlbšie jej korene, nebude od veci práve na tomto mieste zdôrazniť význam a hodnotu signálov.

Signály rozoznávania užívajú jak vlastné lietadlá („Som vlastný letec“), tak aj pozemné jednotky („Tu je náš predný okraj“).

Signály spojenia slúžia v prípade nemožnosti použitia rádiového spojenia k odovzdávaniu hlásení, rozkazov, správ a žiadostí so zeme do vzduchu a naopak.

Signály rozoznávania dávajú sa u pozemných jednotiek na rozkaz veliteľa roty (a každého vyššieho veliteľa), u letectva z iniciatívy letcov, alebo na rozkaz.

Pozemné jednotky musia dať signál rozoznávania:

- na žiadosť letca,
- pri nebezpečenstve bombardovania vlastným letectvom,
- na rozkaz (v určenom čase),
- po dosiahnutí vopred stanovených terénnych čiar;

letectvo musí dať signál rozoznávania:

- ak treba určiť nejasnú situáciu pozemných jednotiek,
- pri vylétnutí z mrakov nad vlastnými vojskami,
- pri nebezpečenstve ostreľu vlastnými pozemnými jednotkami,
- pri ostreľu vlastnými pozemnými jednotkami,
- pri obnovovaní stratenej orientácie nad vlastným územím.

Ako signalizačné prostriedky u pozemných jednotiek sa užívajú:

vo dne: rakety, dýmy, vytyčovací terče atď. (drn, drevo, kamene, štvorce papiera);
v noci: rakety, fosforové zápalky, ohne, reflektory atď.

U letectva:

vo dne: typ lietadla, znaky príslušnosti, rakety, evolúcie lietadla, farebné znaky lietadla atď.;

v noci: rakety, lietadlové svetlomety, manipulácia s plynom atď.

Podľa skúseností z operácií druhej svetovej vojny používaly pozemné jednotky (od roty) na **vytyčovanie predného okraja plátno** 1×3 m veľké (v lete biele, v zime červené). Tanky a automobily v pohybe označovali sa (ak nemali farebný rozoznávací náter) plátnom rozmerov $1,8 \times 3$ m farby červenej s 30 cm širokým diagonálnym bielym pásom uprostred.

Pre signály spojenia používaly sa 4 plátna rozmerov 1×4 m u každej roty (baterie, eskadrony).

Všetky signály pri dobrej viditeľnosti boli pozorovateľné z výšky 2500 m.

Na rozoznávanie a spojenie medzi zemou a letcom užívaly sa taktiež rakety, a to dvoch druhov:

1. osvetlovacie rakety, ktoré sa strieľali pod uhlom $45-60^\circ$, dráha letu bola dlhá 120 m a čas horenia náplne bol 6,5 sec;
2. signálne rakety strieľali sa pod uhlom $80-90^\circ$, dráha letu merala 90 m a čas horenia náplne bol 6,5 sec. Prvá raketa bola viditeľná z výšky 6 km, druhá — z výšky 7 km.

Pre prípad, kedy nebolo možné dohovárať sa letcovi so zemou pomocou rádia, užívalo sa na podávanie číselných signálov tiež súpravy terčov, skladajúcej sa z 2 dlhých plátených pásov a 3 malých pásov. Touto súpravou dalo sa podať so zeme letcovi vo vzduchu 9 jednociferných, 36 dvojiciferných alebo 28 trojiciferných signálov.

Mimo prípadov podávania signálov pomocou terčov na letišti užívalo sa tohto spôsobu u niektorých druhov letectva v druhej svetovej vojne na kontrolnom prieletovom mieste (KPM). V dnešnej dobe pokročilej rádiovkej techniky upúšťa sa od organizovania KPM, ktoré by prichádzalo v úvahu snád len v prípade nemožnosti použiť v určitej dobe a v určitom priestore riadenie bojovej činnosti letectva so zeme pomocou rádia. Nebude však od veci, i keď len v zátvorkách, podať krátky nástin organizácie a činnosti KPM.

Kontrolné prieletové miesto organizovalo sa prostriedkami vševojskového štábu a bývalo umiestené 8—10 km od VP vševojskového veliteľa, u ktorého sa nachádzal veliteľ podporného letectva (prípady podpory armádneho sboru, armády). Umiestňovalo sa v priestore dobre zo vzduchu viditeľného orientačného bodu. Na prácu na KPM určoval sa letecký operačný dôstojník a dôstojník operačného oddelenia vševojskového štábu podporovanej vyššej jednotky. Ich spojenie s VP podporovaného vševojskového veliteľa muselo byť spoľahlivé; pre spojenie s lietadlami vo vzduchu mali potrebné signálne prostriedky (rakety, dymy a plátna). V prípade nemožnosti použitia rádiového spojenia s podpornými lietadlami vo vzduchu bolo dobre organizované KPM schopné zaistiť velenie letectvu vo vzduchu (zákaz letu, zmena cieľa, povolenie letu atď.).

II.

Zmohutnenie sily delostrelectva, tankových prostriedkov priamej podpory pechoty a letectva umožňuje v dnešnej dobe prelomiť a rýchle zničiť nepriateľskú obranu do hĺbky 6—7 km.

Letectvo je teda dôležitým činiteľom súčasnej útočnej operácie. Má veľkú operačnú a taktickú neodvislosť, palebnú a bombardovaciu údernú silu, schopnosť rýchleho manévru a pôsobnosť od predného okraja nepriateľskej obrany až do veľkých vzdialeností. Preto je schopné jak mocných zásahov v taktickej obrane, tak aj proti hlbokým cieľom, nedostupným ostatným druhom vojsk.

Na uskutočnenie súčinnosti letectva s pozemnými jednotkami na bojišti môže sa časť letectva **prideliť** na určitý čas vševojskovému veliteľovi (operačne podriaďiť), čo však v rámci pešej divízie za prielomu neprichádza v úvahu.

Oproti tejto variante považujem za nutné zdôrazniť termín opačného významu „**centralizácie letectva**“.

Sovietska vojenská veda totiž nepozná termín „decentralizácie“ v rámci leteckých síl, pretože, ako ukázali skúsenosti minulých rokov, likvidovaním trvalého velenia letectvu v rámci frontu (skupiny frontov) zbavujeme sa mohútosti sústredného a hromadného leteckého úderu, ktorý je predpokladom úspešnej podpory pozemných vojsk (viď rozdelenie italského letectva r. 1940 v Afrike, kde každý peší pluk mal organickú leteckú súčasť — a jeho urychlené, tragické zničenie po častiach). Ak sa jedná vo zvláštnych prípadoch o pridelenie určitej leteckej jednotky napríklad veliteľovi frontovej lebo armádnej rýchlej skupiny, operujúcej v hlbokom týle nepriateľa, jedná sa o operačné podriadenie male časti letectva z celkového rámca letectva a len na krátky, časove presne vymedzený úsek. V takom prípade však vôbec nejde o decentralizáciu, ale o dočasné smiešané velenie letectvu, z ktorého prevážne procento má i naďalej velenie centralizované a len jeho minimálna časť sa dočasne decentralizovala. Vďaka tejto zásade, ani zďaleka nedocenennej „Z á-

podom", centralizovaným velením letectvu, mohlo byť dosiahnuté sovietskym letectvom v bojoch o Kėnigsberg v r. 1945 obrovskej operačnej hustoty 150 lietadiel na 1 km frontu a obdobne v apríli-májí 1945 v priestore Berlínskej operácie len za jediný deň činnosti 17.500 bojových letov. Nie je ďalej možné plánovať a viesť úspešný boj o prevahu vo vzduchu (ktorá má byť nie menej ako poldruha až dvojnásobná k začiatku útoku pozemných vojsk), ak by sme činnosť letectva zbavili centrálného velenia. Také sú dôvody a taký je účel jednotného velenia letectvu nielen v obrane (kedy to platí absolútne), ale i za útoku.

V našom prípade máme do činenia s **letectvom podporným**, ktoré tvoria jednotky, podľa plánu súčinnosti nadriadeného vševojskového veliteľa podporujúce pešiu divíziu za prielomu (často v rámci sboru), s ktorou zaistujú súčinnosť.

Letecká podpora je bojová činnosť letectva, účelom ktorej je ničiť, boriť, umlčovať alebo rušiť pozemné ciele nepriateľa podľa plánu boja veliteľa pozemnej jednotky. Letecká podpora je dvoch druhov:

Podpora taktická — druh leteckej podpory pozemných jednotiek, poskytovaná v prospech bojujúcich jednotiek prvého sledu, kedy bojová činnosť letectva bezprostredne vplyva na **chod boja**. To je hlavný spôsob podpory.

Podpora operačná — druh leteckej podpory pozemných vojsk, poskytovaná v prospech manévru armády (frontu), pri ktorej bojová činnosť letectva nevplyva bezprostredne na chod boja (útok na železničný uzel a pod.). Bezprostredne sa netýka činnosti pešej divízie za prielomu, ale, pretože divízia je vo sväzku sboru, armády (frontu), operačná podpora nebude bez vlivu i na činnosť pešej divízie.

Veliteľ podporného letectva nie je podriadený veliteľovi podporovanej pozemnej jednotky. Často táto podpora je riešená formou pridelených letov, kedy vševojskový veliteľ často ani nevie, ktorá letecká jednotka ho práve podporuje. **Pridelené lety** sú podporné lety, dané vševojskovému veliteľovi v stanovenom počte a na obmedzenú dobu ku splneniu jeho bojového úkolu. Lety nariaďuje vševojskový veliteľ prostredníctvom leteckého styčného dôstojníka, menej často prostredníctvom leteckého návodčika (v ďalšom LN), alebo priamo cez veliteľa podporného letectva, ak sa tento nachádza za boja u neho.

Veliteľ podporného letectva organizuje súčinnosť a riadi boj podporného letectva s VP toho veliteľa pozemných vojsk, ktorého činnosť podporuje. K veliteľom, podriadeným tomuto veliteľovi vo smere hlavného úderu, vysiela na organizovanie súčinnosti a riadenie bojovej činnosti podľa jeho pokynov jedného alebo niekoľko styčných dôstojníkov. Ich funkciu môže zastávať buď dôstojník štábu podporného letectva alebo sám niektorý podriadený letecký veliteľ, ktorého činnosť sa sústreďuje na určitú pozemnú jednotku. U ešte nižších pozemných jednotiek smeru hlavného úderu, alebo u jednotiek s menšou činnosťou podporného letectva sú výkonnými orgánmi veliteľa podporného letectva a styčných dôstojníkov jednotliví LN (u každej pešej divízie pravidelne). Mimo toho každý letecký predstaviteľ, nachádzajúci sa za boja u pozemnej jednotky, má so sebou jedného LN pre stály styk s podporným letectvom vo vzduchu.

Môže byť takýto príklad: Letecká divízia podporuje sbor, ktorého jedna divízia robí prielom; u veliteľa sboru nachádza sa veliteľ leteckej divízie, u veliteľa divízie, robiacej prielom — styčný dôstojník (dôstojník štábu leteckej divízie alebo jeden z veliteľov leteckých plukov, ktorého činnosť sa sústreďuje na divíziu v prielome). Obaja majú u seba po jednom LN; po jednom LN je taktiež u ostatných dvoch divízií sboru.

Povinnosti leteckého predstaviteľa pri organizácii súčinnosti s podporovanou pozemnou jednotkou a za bojovej činnosti podporného letectva sú nasledujúce:

1. Organizuje súčinnosť so vševojskovou jednotkou a účastní sa plánovania činnosti letectva vo vševojskovom štábe. Dáva vševojskovému veliteľovi v ním stanovenú hodinu **informační zprávu o podpornom letectve**, ktorá obsahuje:

- rozbor vzdušnej situácie a charakteristiku počasia na údobie podpory,
- bojové úlohy podporného letectva v pásme podporovanej jednotky,

- predom plánované úlohy a časy (podpora, ochrana, ničenie cieľov atď.), prípadne signály; spôsob činnosti letectva,
- organizáciu spojenia: požiadavky na linkové spojenie, vlastné rádiové prostriedky a ich využitie, orgány siete navedenia a ich miesta, rádiové signály, spôsoby udávania cieľov atď.,
- iné dôležité informácie (o ochrane pozemných jednotiek, o leteckom prieskume atď.), čas od výzvy, do objavenia sa lietadiel nad bojišťom,
- návrh na spôsob kontroly pozemných jednotiek o znalosti zásad súčinnosti a kontroly signálnych prostriedkov pozemných jednotiek.

Po rozhodnutí vševojskového veliteľa o použití podporného letectva (veliteľskom prieskume a dohovore súčinnosti s jednotlivými veliteľmi druhov vojsk v rámci dotýčnej vševojskovej jednotky) účastní sa letecký predstaviteľ s príslušníkmi štábu vševojskovej jednotky zostavenia tých bojových a pomocných dokumentov vševojskového štábu, ktoré obsahujú v sebe činnosť letectva (pojednávajúcich o letectve); sú to plán boja, plán súčinnosti a článok o letectve v bojovom (operačnom) rozkaze vševojskového štábu.

2. V štábe podporného letectva na základe rozhodnutia podporovaného pozemného veliteľa o použití podporného letectva po rozhodnutí veliteľa **plánuje sa činnosť letectva podľa jednotlivých údobí** operácie. V prípade, že letecký predstaviteľ nevracia sa do svojho štábu, oznamuje rozhodnutie vševojskového veliteľa požitkom, podobne dostáva plán použitia podporného letectva — a konečne, jestli leteckým predstaviteľom v takomto prípade je sám veliteľ leteckej jednotky podpory, môže s prvým sledom štábu, s ktorým sa dostavil k podporovanému vševojskovému veliteľovi, na mieste spĺňať činnosť letectva (obyčajne, ak sa jedná o krátkodobú podporu) a svoje rozhodnutie zdieľuje potom so svojmu štábu.

3. **Za bojovej činnosti nachádza sa letecký predstaviteľ u podporovaného vševojskového veliteľa** a podľa jeho pokynov riadi činnosť podporného letectva (v rozsahu, odpovedajúcom jeho právomoci).

- Sleduje pozemnú i vzdušnú situáciu a včas informuje svojho nadriadeného leteckého veliteľa o všetkých jej zmenách (podobne, ak je ním sám veliteľ leteckej jednotky, informuje svoj štáb hlavne o každej zmene línie frontu a o činnosti podporného letectva na bojišti).
- Prípadnou radou napomáha vševojskovému veliteľovi v správnom využití podporného letectva.
- Informuje vševojskového veliteľa o vzdušnej situácii nad bojišťom a v hĺbke nepriateľa (zprávami z leteckých prameňov).
- Behom boja musí byť pripravený kedykoľvek na požiadanie vševojskového veliteľa dať mu **krátku informačnú zprávu** o situácii podporného letectva a jeho použití, ktorý obsahuje:
 - a) koľko lietadiel môže splniť novú úlohu a s akým pravdepodobným výsledkom,
 - b) ohodnotenie zásahu podľa času (čas od výzvy do zásahu pohotovostných lietadiel a čas zásahu ostatnými lietadlami),
 - c) požiadavok pre súčinnosť s druhmi vojsk,
 - d) iné dôležité konkrétne okolnosti,
 - e) počet letectva, zostávajúci ešte k dispozícii a stupeň pohotovosti,
 - f) návrh na žiadosť o leteckú podporu, ak vlastnými prostriedkami nebude možné splniť danú úlohu.

Za bojovej činnosti predvídaná je sústredená a nepretržitá činnosť podporného letectva.

K docieleniu pružnosti velenia letectvu zriaďuje sa **sieť navedenia**, spájajúca jednak leteckých predstaviteľov všetkých stupňov navzájom medzi sebou a s letectvom vo vzduchu a ďalej ich prostredníctvom veliteľa podporovanej vševojskovej jednotky s leteckým veliteľom podporného letectva.

Želateľné bude, aby podporné letectvo vo vzduchu mimo spojenia s veliteľom letectva, podporujúcim pozemné jednotky styčným dôstojníkom a LN, nachádzajúcimi sa u každej pešej divízie, v prípade potreby dočasne i u pešieho pluku smeru hlavného úderu, alebo u tankov (v tanku), úsko spolupracovalo s delostrelectvom, s ktorým tvorí, obrazne povedané, jeden úderný celok.

Z predošlého je patrné, že **styčný dôstojník bude spojený** pomocou rádiových prostriedkov letectva jednak s podriadenými orgánmi v sieti navedenia (s LN), jednak s nadriadeným leteckým veliteľom a prostredníctvom svojho LN (tak ako i veliteľ podporného letectva) s podpornými lietadlami vo vzduchu. **Veliteľ podporného letectva s užším štábom** (operačný, zpravodajský dôstojník, spojovací dôstojník, dôstojník pre utajené velenie) buduje u vševojskového podporovaného veliteľa rádiove spojenie s lietadlami vo vzduchu, s VP nadriadeného veliteľa, so svojím štábom a s letištami štartu (na výzvu pohotovostných lietadiel). Spojenie zdvojuje cestou niekoľkých sietí (i kanálom linkového spojenia vševojskového veliteľa — so svojím štábom). V prípade, že má v blízkosti (do 20 km) jedno zo svojich letísk, spojuje sa poľným telefonným vedením i s týmto letišťom. Mimo toho môže byť na nepretržitom posluhu na vlnu hlásnej služby a priezkumného letectva.

Z dôvodov zvýšenia kvality súčinnosti štáb letecký a vševojskový robia **denne záver o chode činnosti a usmerňujú organizáciu súčinnosti pre ďalší deň boje.**

III.

Úspešné prevedenie podpory pozemných jednotiek letectvom vyznačuje sa zvlášť pri prielomovej operácii dôkladnou prípravou bojovej činnosti letectva. Plán použitia (činnosti) podporného letectva musí byť detailne premyslený, aby sa podarilo dosiahnuť prekvapenia nepriateľa a behom činnosti presného uskutočnenia súčinnosti so všetkými zúčastnenými druhmi vojsk.

Práca štábu podporného letectva v údobí príprav prielomovej operácie spočíva jednak v dovedení do konca predošlej splánovanej leteckej činnosti v nezáväznom merítke a ďalej v plánovaní novej podpornej činnosti.

Jednou z hlavných úloh v údobí predchádzajúcom operácii — prepletajúci sa i ďalej všetkými fázami prielomu — je systematický **letecký prieskum nepriateľa**. Vykonávaný je buď špeciálnymi prieskumnými leteckými jednotkami [plukmi armády, frontu] pri složitých úlohách [fotografovanie veľkých priestorov]; prevážnu väčšinu drobných prieskumných letov vykonáva však podporné letectvo samé, lietadlami určenými na prieskum (5—10% podporného letectva). Mimo toho má každé lietadlo, vykonávajúce bojovú činnosť, ako druhoradú úlohu, úlohu leteckého prieskumu v priestore svojej bojovej činnosti a za letu nad nepriateľským územím. Osádkam, určeným špeciálne na letecký prieskum, boli obyčajne pridelené určité priestory. Úlohy plnili jak stíhacie, tak aj bitevné a bombardovacie lietadlá, buď podľa vhodnosti typu alebo podľa druhu podporného letectva, pozorovaním a fotografovaním. Vážne zprávy hlásia letci pri zistení otvorenou rečou (čiasťočne kodované). Ostatné zprávy a fotodokumenty — po pristání, služobným postupom, pri čom každý preberateľ je povinný ihneď z nich hlásiť zprávy záujemcovi. Pre prijímanie operačne dôležitých zpráw — hlásení letcov zo vzduchu — inštalovaly si v druhej svetovej vojne vševojskové štáby rádiové prijímače, naladené na vlnu prieskumného letectva.

Na zaistenie prekvapenia nepriateľa musí sa **utajiť sústredenie vlastných pozemných a leteckých jednotiek**. Preto sa zpracováva špeciálny plán leteckej činnosti pre boj s nepriateľským prieskumným letectvom a pre vzdušnú kontrolu sústredovania vlastných vojsk. Z toho dôvodu stíhacie letectvo mimo činnosti z vlastných operačných letísk vysunuje malé súčasti (dvojice, roje) na pristávacie plochy, predsunuté letištia, umiestené vpredu 6—8 km od frontu a vo smere, na ktorý nepriateľský letecký prieskum kladie dôraz (lčky

z nich konajú stíhanie na dohľad). Stanovujú sa ďalej priestory, v ktorých musia byť nepriateľskí letci ničení. Dôstojníci leteckých štábov kontrolujú u jednotiek prípravu i vedenie boja s nepriateľským leteckým prieskumom, čo hodne zvyšuje účinnosť našich stíhačov a prispieva k odstraňovaniu chýb a nedostatkov pri plnení ich bojových úloh.

Veľmi často presun leteckých jednotiek na nové letišta uskutočňoval sa v minulej svetovej vojne 2—3 dni pred začiatkom pripravovanej operácie, kedy sa súčasne začínal rozohrávať boj o prevahu vo vzduchu. Letištný manéver z dôvodov utajenia robí sa malými skupinami (1—2 roje) vo výške do 300 m (aby ich nepriateľ nezistil pri vzdušných presunoch svojimi rádiolokačnými prostriedkami) s nepravidelnými intervalmi. Týlové orgány prevádzaly potom podľa výpočtov a požiadavkov štábov nutné množstvá prevozných hmôt, streliva, rakiet a bômb na nové letišta.

Najskôr týždeň pred operáciou dostávali velitelia vyšších leteckých jednotiek nové úlohy a mapy priestorov nastávajúcej činnosti.

Asi päť dní pred operáciou shromažďovali sa velitelia podriadených jednotiek k ujasneniu pridelených úloh a na sohranie celej operácie (s ťažiskom na zahájení operácie), aby sa situácia čo najdokonalejšie priblížila všetkým účastníkom i skutočnosti. Organizačná práca, predchádzajúca tejto válečnej hre, končí určením jednotlivých úloh každému veliteľovi. V priebehu samej hry prepracováva každý veliteľ všetky nutné dokumenty.

Po naviazaní tesnej súčinnosti s podporovanými pozemnými jednotkami a po splávaní operácie v leteckých štáboch organizujú sa výjazdy letcov na pozorovateľne tých pozemných jednotiek, ktoré budú dotýčnými leteckými jednotkami podporované v taktickom rámci (letecká bitevná divízia čiastočne alebo aj plne pešiu divíziu), aby sa seznámili pod dozorom (pod vedením — v súčinnosti) veliteľa delostrelectva s cieľami, viditeľnými s predného okraja. Napokon možno ešte s veliteľmi leteckých jednotiek a skupín uskutočniť oblet priestoru nastávajúcej bojovej činnosti, ovšem až v poslednej dobe (hodnovernosť) a prísne utajene, t. j. malými skupinkami, nepravidelne a len v rozsahu stávajúcej leteckej činnosti (obletmi nezvyšovať normálnu činnosť letectva). Spôsobom **mapa — pozorovateľna — oblet** získá letecký veliteľ skupiny (roja až pluku) taký vzťah k situácii, že má predpoklady po svojej línii plne zaistiť úspech bojov podporovanej pozemnej jednotky.

Takým spôsobom môžeme shrnúť všetko, čo sme doteraz uvádzali. Aby bol zaručený kladný výsledok činnosti letectva v prospech pozemných jednotiek, je nutné zaistiť v prípravnom údobí prielomovej operácie:

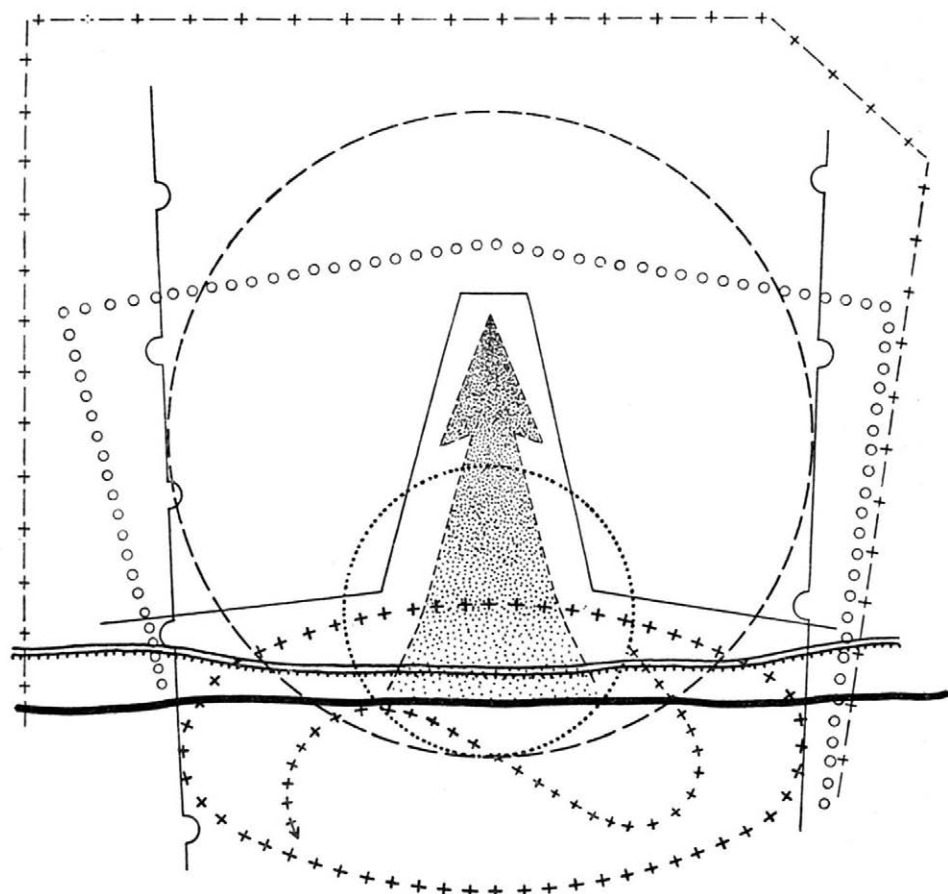
1. jednotné velenie letectvu,
2. tesnú a nepretržitú súčinnosť podporného letectva s podporovanými pozemnými jednotkami jak v plánovaní, tak i pri bojovej činnosti,
3. dokonale vybudovanú sieť orgánov jak pre súčinnosť, tak i pre samú podporu letectvom.

Všimnime si činnosti letectva v prospech pozemných vojsk v prielomovej operácii (viz náčrt na str. 49).

Vychádzajúc z údobí operácie pozemných vojsk [príprava, vyrazenie útoku a boj o ovládnutie predného okraja nepriateľskej obrany (prielom), zasadenie frontovej alebo armádnej rýchlej skupiny a boj v hĺbke nepriateľskej obrany (včetne obklúčenia a zničenia nepriateľských hlavných síl alebo prenasledovania ustupujúceho nepriateľa)], môžeme činnosť letectva, podporujúceho pozemné vojská shrnúť pod názvom **letecký útok**. Letecký útok sa skladá z (predbežnej a bezprostrednej) leteckej prípravy prielomu, leteckej podpory prielomu a boja pozemných jednotiek v hĺbke nepriateľskej obrany.

Úkoly jednotlivých druhov letectva v údobíach prielomovej operácie diktované sú konkrétnou situáciou na bojišti a za bojištom.

V **prípravnom údobí** všetky druhy letectva sú centralizované na stupni veliteľa frontu. Vykonávajú **predbežnú leteckú prípravu** (letecké zpracovávanie) v trvaní podľa stupňa vybudovania nepriateľskej obrany. Názor, že predbežná letecká príprava vykonáva sa vždy v trvaní 2—3 dní (lebo v trvaní 5—6 dní) je tak isto nesprávny ako názor, že jej vôbec nie je treba. Poznáme aj dlhodobú predbežnú leteckú prípravu na Dnepru a po-

LEGENDA:

- + — + — letecký priezkum
- — — — — operačná prevaha (500 km)
- o o o o o o izolácia bojišťa (200 km)
- taktická prevaha (50 km)
- podpora jednotiek prvého sledu (25 km)
- +++++ letecká ochrana príprav (50—100 km)

známe z rokov 1944–45 operácie bez predbežnej prípravy, len s krátkou a mohútnou bezprostrednou leteckou prípravou.

Bezprostredná letecká príprava, ktorej často predchádza mohútny nočný úder na nepriateľské letišta, sústreďuje sa na ničenie obranných postavení nepriateľa a končí pred koncom (lebo na konci) delostreleckej prípravy sústredeným úderom masy letectva na palebné postavenia zbraní predného okraja nepriateľskej obrany v pásme prielomu.

Za celej leteckej prípravy plní letectvo okrem leteckého prieskumu tieto úlohy:

- ničí nepriateľské delostrelectvo v palebných postaveniach,
- umlčuje, demoralizuje a vyčerpáva vojská nepriateľa v hlavnom pásme obrany,
- umlčuje objavivšie sa protitankové prostriedky a zasahuje do priestorov ich predpokladaného rozmiestenia,
- ruší systém nepriateľského velenia údermi na pozorovateľne, VS a spojovacie uzly,
- rozvracia prísun na komunikáciach,
- ničí nepriateľské letectvo na letištiach i vo vzduchu,
- chráni hlavnú zostavu vlastných vojsk vo východišti útoku pred údermi zo vzduchu.

Ku koncu prípravného údobia zahajuje letectvo (dne D-3 až D-2) **boj o vzdušnú prevahu**. Vzdušná prevaha je početná a akostná prevaha vlastného letectva, pri ktorej vlastné pozemná vojská a letectvo majú možnosť plniť svoje bojové úlohy bez vážneho rušenia nepriateľom.

Prevaha vo vzduchu je trojaká: taktická, operačná a strategická.

Taktická prevaha je miestna prevaha letectva, krátkodobá, dosiahnutá v záujme kladného výsledku boja. Vztahuje sa v plnej miere na našu divíziu, účastniaci sa prielomu. Uskutočňovaná bude súbojmi vlastného stíhacieho letectva s nepriateľským letectvom vo vzduchu.

Operačná prevaha je dosahovaná v záujme kladného výsledku operácie buď nad celým priestorom (až 100×500 km), každopádne však nad smerom hlavného úderu. Taktiež v plnom rozsahu bude potrebná pre zdárnu činnosť divízie vo sväze, účastniacej sa prielomu. Vzniká prerastaním taktickej prevahy do širšieho rámca. Mimo početnej a akostnej prevahy stíhačov účastní sa jej široko i bitevné a bombardovacie letectvo izolovaním bojišta od nepriateľského letectva (súboje, ničenie lietadiel na letištiach, blokovanie nepriateľských letísk, bombardovanie leteckých skladov, veliteľstiev a spojovacích uzlov).

Jak taktická, tak aj operačná prevaha môže byť úspešne vybojovaná pre potrebný čas i pri všeobecnej (strategickej) prevahe nepriateľského letectva.

Počas trvania delostreleckej prípravy pripadá na letectvo umlčanie alebo zničenie cieľov, nachádzajúcich sa mimo dosah delostreleckej paľby alebo nepozorovaných so zeme.

Ciele, ktoré môžu byť dobre umlčené alebo zničené delostrelectvom, ako sme spomínali už skôr, sa letectvu do úloh nedávajú s výnimkou silne opevnenej nepriateľskej obrany a momentu hromadného leteckého úderu na predný okraj nepriateľskej obrany pred útokom.

Počas delostreleckej prípravy naše letectvo prelietava líniu frontu vo výškach a úsekoch (prieletových pásmach), stanovených plánovou tabuľkou boja.

Prelet lietadiel cez prieletové pásma nižšie ako 1000 m musí sa oznámiť delostreleckým veliteľom najneskôr 10 minút pred priletom do prieletového pásma. V závislosti od výšky letu delostrelecká paľba sa počas prieletu línie frontu lietadlami buď preruší alebo sa preniesie na ciele, pri streľbe na ktoré dráhy striel vrcholia najmenej 50–100 m nižšie letu lietadiel.

Tešne pred útokom pechoty a tankov robí sa spomínaný už hromadný úder letectvom na predný okraj nepriateľskej obrany. Tento úder, zosilňovaný delostreleckou paľbou, musí byť krátky a vedený z výšok, zaručujúcich bezpečnosť lietadiel od zásahu úlomkami vlastných bômb a priamych zásahov delostrelectvom (nie nižšie 500 m). Počas neho vlastné delostrelectvo bude v súčinnosti s letectvom umlčovať nepriateľské protilietadlové pro-

striedky predného okraja nepriateľskej obrany špeciálne k tomu vyčlenenými delostreleckými oddielmi.

Aby sme sa vyhlí ostrelovaniu a bombardovaniu vlastných pozemných vojsk vlastným letectvom, veliteľia skupín letectva, účastniaceho sa útoku, musia byť veľmi podrobne na bojovú činnosť pripravení štúdiom máp veľkých merítok a fotoschém, musia byť taktiež pozemnými jednotkami informovaní o priebehu predného okraja nepriateľskej obrany.

Minimálne vzdialenosti útokov letectva od čiar dotyku sú:

- pri bombardovaní z horizontálneho letu (pozdĺž línie frontu) zo stredných výšok väčšími skupinami 800—1000m, menšími skupinami do 500m,
- pri bombardovaní zo strmhlavého letu 300m,
- pri útokoch raketami a palubnými zbraňami (smerom od vlastných vojsk k nepriateľovi) okolo 150 m. Prirodzene, že výtečné osádki bitevného letectva Sovietskej armády skracovali vzdialenosť bitevných náletov až pod 50 m; taktiež je logické, že slabším osádkam bezpečnostnú čiaru útoku posúvame opačne, smerom od vlastných vojsk.

Po vyrazení pozemných jednotiek do útoku, **za boja o ovládnutie predného okraja nepriateľskej obrany** začína mimo pokračujúceho leteckého prieskumu, ochrany pozemných jednotiek od útokov zo vzduchu a operačnej leteckej podpory **taktická podpora útoku letectvom**. Taktická podpora pozemných vojsk letectvom (hlavne bitevným) alebo bezprostredná podpora jednotiek prvého sledu, spočíva v plánovanej činnosti bitevného letectva, ktorou sú ničené nepriateľské palebné prostriedky, brzdiace na bojišti postup divízií, uskutočňujúcich prielom. Je vykonávaná obyčajne do vyplnenia divízií prvého sledu bližšej úlohy (1—3 hodiny od hodiny „H“) nepretržitým bitevným doprovodom pechoty a tankov (ktorý začína pri končení palebného valu) skupinami 8—12 bitevných lietadiel za podmienky sotrvávania jednej skupiny nad bojišťom 15—20 minút s cieľom nedovoliť nepriateľovi spomaľovať našim pozemným jednotkám postup, t. j. ničiť nepriateľské delostrelectvo, minomety, protitankové zbrane, tanky a živú silu. Ďalej spočíva taktická podpora letectvom v činnosti malých skupín bitevného (bombardovacieho) letectva, vyzývaných zo strehu na letišti na ciele oživé a novo sa vyskytnuvšie. Mimo toho (ničenia obranných zbraní nepriateľa) je letectvo, podporujúce pozemné jednotky, pripravené uskutočňovať činnosť na likvidáciu nepriateľských protiútokov (protiúderov), ničenie taktických (operačných) záloh, izoláciu bojišťa, dezorganizáciu nepriateľského týlu a komunikácií. To však už v rámci operačnej podpory — avšak pevnej hranice medzi taktickou a operačnou podporou v praxi nie je. Letectvo, ako je nám už známe, na ciele riadi veliteľ podporného letectva so svojimi orgánmi (zástupca, styčný dôstojník a LN) jak u pechoty, tak aj u tankov.

Takým spôsobom zabezpečuje podporné letectvo plynulý a rýchly pohyb vlastnej pechote a tankom.

Pri dobývaní druhého pásma obrany činnosť letectva pokračuje leteckým prieskumom, ochranou a oboma podporami pozemných vojsk. Mimo ničenia odporov na bojišti časť letectva vo dne v noci bráni organizovanému odchodu (ústupu) hlavných síl nepriateľa, protiútokom a protiúderom nepriateľských záloh a obsadeniu ustupujúcimi vojskami ďalších pásem a postavení.

Časť letectva podporuje tankové vyššie jednotky (podporné alebo i pridelené letecké jednotky), využívajúce prielom k rozvinutiu taktického úspechu v úspech operačný a bojujúce v hĺbke nepriateľského týlu.

Ďalšiu činnosť letectva pri podpore **boja pozemných jednotiek v hĺbke nepriateľskej obrany** nie je dosť dobre možné podrobne plánovať dopredu z toho dôvodu, že nepoznáme presnú vývoj situácie a často ani väčšinu cieľov v hĺbke nepriateľskej obrany. Preto popri nevelkých skupinách bitevného letectva, útočiaceho na ciele podľa žiadostí pozemných vojsk alebo z vlastnej iniciatívy, prevážna väčšina podporného letectva nachádza sa na letištiach v pohotovosti zasiahnuť na výzvu (podľa potrieb podporovanej pozemnej jednotky). Čím ďalej, tým viac sa musí stávať letectvo pružnejším a schopnejším

plniť neplánované úlohy — požiadavky pozemných vojsk. Tempo činnosti nesmie ochabovať a činnosť sa nesmie vymknúť z rámca centralizácie letectva.

Aj v poslednej fázi, **pri prenasledovaní, či likvidácii hlavných síl nepriateľa** musí letectvo niesť plný podiel na zodpovednosti za obklúčenie a zničenie nepriateľa. Činnosť vo všetkých sektoroch pokračuje ďalej. Mimo umlčievania nepriateľského delostrelectva a protitankových prostriedkov nepriateľa, zistených behom bojov, mimo navádzania tankov na ciele, zabráňovania nepriateľským protiútokom (protiúderom), ničenia taktických záloh nepriateľa a zabráňovania prísunu operačných záloh z hĺbky obrany, mimo rozvracania dopravy v týle a na cestách vedúcich k bojištu, prirodzene i mimo leteckého prieskumu a leteckej ochrany hlavnej zostavy pozemných vojsk pred vzdušnými útokmi nepriateľa — napomáha všetkými silami k deleniu a ničeniu častí nepriateľských hlavných síl.

Pomimo účinnej podpory operačným letectvom v celom priebehu operácie podľa potreby môže pozemným jednotkám úspešne pomáhať výsadkové vojsko, ktoré plní tieto úlohy:

- rozvracia velenie a tyl nepriateľa,
- zabráňuje prísunu jeho záloh,
- obsadzuje dôležité miesta a čiaru na ústupových cestách nepriateľa a spolu s prenasledujúcimi jednotkami ho ničí.

Ako príklad veľmi úspešnej činnosti sovietskeho letectva môže nám slúžiť zase len námatkove vybraný 5. deň operácie sovietskych vojsk na Dnepre. Sovietske letectvo v tento deň (t. j. 27. 5. 1944) bombardovaním ciest v tiesninách (lesy, bažiny, mosty) vytvorilo ústupovú priehradu nemeckým vojskám, ktoré samé potom už vytvorily a dokončili panickú zácpu vojsk a techniky, čím boli dané ideálne podmienky pre bitevné a bombardovacie letectvo (od operačnej k taktickej podpore), ktoré strašnými údermi zničilo celú hlavnú silu skupiny. Nemecký generál Joachim Kancel, veliteľ 65. divízie, kvalifikoval potom činnosť sovietskych letcov takto: „Sovietske letectvo má hlavný podiel na zničení ustupujúceho uskupenia. Ono dezorganizovalo plánovitý ústup, zapríčinilo paniku a zabránilo organizovanému odporu nemeckých vojsk.“

Úspechy sovietskeho letectva počas trvania celej druhej svetovej vojny na sovietsko-nemeckom fronte boli umožnené vďaka tomu, že činnosť letectva nebola riadená a konaná samostatne, ale v najtesnejšej súčinnosti so všetkými zúčastnenými druhmi vojsk, hlavne s pechotou, delostrelectvom a tankami, vďaka tomu, že letci cítili vždy a všade „pulz pechoty“ a **že úspech svojej činnosti merali vždy a zásadne jedine stupňom úspechu činnosti pozemných vojsk**, ktorým ich činnosť bola podriadená vždy a všade. Prvoradou úlohou sovietskych vzdušných síl bola a zostáva práve podpora pozemných vojsk od začiatku, do konca každej operácie.

PROTILETECKÁ OBRANA ARMÁDNÍHO SBORU ZA ÚTOKU NA VYBUDOVANÉ OBRANNÉ POSTAVENÍ NEPŘÍTELE

Plk. protilet. Jindřich Misiř

Úvod

Zkušenosti z Velké vlastenecké války prokázaly, že letectvu právem přísluší významné místo mezi hlavními druhy vojsk.

Současné technické i bojové vlastnosti letectva ukazují, že si bitevní a bombardovací letectvo i v nejbližší budoucnosti podrží charakter důležité útočné zbraně, schopné zasahovat nepřítele mohutnými a velmi rychlými údery, a to jak v taktické a operační hloubce, tak i v hlubokém týlu.

Toho důkazem je taktika amerického letectva v současné válce v Koreji, kde se činnost bombardovacího letectva soustřeďuje především proti zálohám a objektům týlu v taktické i operační hloubce, i v hlubokém týlu. Tato činnost se zvrhla v úplné barbarské vyhlazování osad, a to i takových, které nemají vojenského významu.

Generální linie amerického letectva „rychlost především“ a z ní vyplývající plán pro zavedení výhradně proudových letounů (který má být skončen v roce 1954) vyvolává nevýhodné podmínky pro použití tohoto letectva k boji proti drobným cílům na bojišti i v týlu. Tato okolnost ztěžuje americkému letectvu plnění úkolů letecké podpory a ochrany vojsk, což vysvětluje vzrůstající nezáměr letectva na plnění těchto úkolů.

Dosavadní neúspěchy v plnění taktických úkolů odůvodňují američtí velitelé sice nejen nevýhodným hornatým terénem, častými mlhami a nedostatkem vycvičených pozemních naváděcích orgánů, ale přiznávají, ač neradi, že velká rychlost letounů svádí piloty, aby co nejrychleji zmizeli z bojiště i na újmou splnění obdržených úkolů.

Z těchto důvodů americká pozemní armáda důrazně požaduje, aby bylo vytvořeno silné taktické letectvo, pracující výhradně v její prospěch, a aby jí bylo proto přiznáno více vlivu při výběru letounů k těmto úkolům.

Lze tedy očekávat, že se stejně, jako tomu bylo v minulé válce, budou i v budoucnosti zvláště útočné operace vyznačovat používáním mohutného, rychlého a dobře vyzbrojeného letectva na podporu a ochranu vlastních vojsk. Stačí, připomeneme-li si jen dva případy z druhé světové války, abychom si mohli učinit představu o hromadném použití letectva. Tak na př. za bitvy o Bílou Rus přispělo sovětské letectvo k likvidaci dvou německých sborů činností 570 letounů a k závěrečné bitvě o Berlín nastoupilo na sovětské straně asi 8400 letounů.

Avšak i když útočný boj nebo operace jsou podporovány a zabezpečovány silným letectvem, nelze předem nikdy zcela vyloučit, že by se obránci nemohlo podařit, třeba jen dočasně, proniknout na některém směru nad území protivníka, zvláště tehdy, disponuje-li dostatečnými zálohami v operační hloubce a podaří-li se mu je včas soustředit na ohroženém směru.

Proto je nutno, aby i v útočné akci zabezpečila protiletecká obrana volnost v bojové činnosti vlastních jednotek, a to jak útočících vojsk, tak i důležitých objektů týlu a zabezpečila je proti každému možnému ohrožení vzdušným nepřítelem.

Prostředky protiletecké obrany armádního sboru

Armádní sbor bývá zpravidla vybaven jen svými organickými protiletadlovými prostředky a protiletadlovými prostředky svých divisí. Útočí-li na hlavním nebo pomocném

směru úderu, bývá přiměřeně zesílen tanky, dělostřelectvem, ženijním, chemickým i protiletadlovým dělostřelectvem. V důležitých údobích útočného boje bývá protiletadlová obrana doplňována i stíhacím letectvem, zpravidla v rámci protiletadlového zabezpečení organisovaného a řízeného armádou. Jako posilové prostředky protiletadlového dělostřelectva jsou přidělovány zpravidla oddíly nebo pluky armádního protiletadlového dělostřelectva nebo ze záloh hlavního velitelství.

Aby byl zabezpečen útočnému boji úspěch, je nutno, aby protiletadlová obrana byla zastoupena těmi prostředky, které jsou schopny bojovat proti všem druhům vzdušného nepřítele a ve všech výškách.

Z toho plyne, aby vedle stíhacího letectva byla protiletadlová obrana zajištěna jak malorážním, tak i středorážním protiletadlovým dělostřelectvem, velkorážními protiletadlovými kulomety, tělesovou protiletadlovou obranou a protiletadlovou ochranou.

Stíhací letectvo se vyznačuje velikou manévrovací schopností a rychlostí, která umožňuje dosáhnout vzdušného nepřítele ve značně rozsáhlém prostoru. Velká stoupavost a dostup umožňuje mu zaujmout výhodné postavení pro útok. Mohutná výzbroj usnadňuje palebnou převahu nad jinými druhy letectva. Dosažení bojové pohotovosti a trvání jeho bojového zasazení jsou však technickými vlastnostmi i stupněm únavy osádky značně omezeny.

Protiletadlové dělostřelectvo, pokud je v palebném postavení, má sice pohotovost téměř okamžitou a trvání jeho bojového zasazení je i prakticky neomezené, ale dosah účinnosti má značně omezen praktickým dostřelem. Má vyhovující manévrovací schopnost palbou. Manévrovací schopnost pohybem je určována ráží (vahou děla), stavem komunikací a druhem vozidla.

Malorážné protiletadlové dělostřelectvo může dosáhnout na okresních a státních silnicích maximální rychlosti až 60 km/hod. (průměrně asi 35 km/hod.); středorážné protiletadlové dělostřelectvo maximálně 35 km/hod., průměrně 30 km/hod. V noci bez světel se snižuje průměrná hodinová rychlost asi na 8 až 10 km/hod., za světlých nocí asi 15 až 20 km/hod.

Pro protiletadlové zabezpečení mechanisovaných a tankových jednotek se jeví účelným používat protiletadlového dělostřelectva samohybného nebo alespoň taženého pásovými vozidly.

Velkorážní protiletadlové kulometry mají analogické vlastnosti jako děla. Jsou pohyblivější a některé z nich mohou být přemísťovány i lidskou silou. Velkorážní protiletadlové kulometry se sdruženými hlavními mají velkou palebnou hustotu.

Tělesová protiletadlová obrana je tvořena těžkými a lehkými kulomety, puškami a samopaly. Je schopna, je-li její palba organisována, vytvořit účinnou obranu proti nízkým a přízemním náletům, zvláště nepancéřovaných letounů.

Protiletadlová ochrana je nedílnou součástí celkové protiletadlové obrany a musí být prováděna vždy a všude, svědomitě a důsledně, neúnavně a vytrvale každou jednotkou, vyžadována a kontrolována každým velitelem, pokud to plnění hlavního bojového úkolu připouští a dovoluje. Vlastní letecká převaha ve vzduchu, ani protiletadlové zabezpečení aktivními prostředky nesmějí být pohnutkou k zanedbání protiletadlové ochrany.

Hlásná služba je součástí protiletadlové obrany. Musí být zřizována a prováděna na všech stupních a za každých okolností jako protiletadlová ochrana. Musí být trvalá, bdělá a neprodyšná, neboť jen tak splní úkoly varovací, poplachové i zpravodajské.

Úloha aktivních prostředků protiletadlové obrany za útoku

Hlavním úkolem obráncova bitevního a bombardovacího letectva je napadat útočícího protivníka, a to především ony divize, které vedou hlavní úder, a z nich nejušlechtlejší opěty, které pronikají nehlouběji do obranné sestavy nebo které nejvíce ohrožují odolnost a stabilitu obrany.

Protiletadlové obraně útočníka připadá tedy úkol nepřipustit oslabení útočných schopností vlastních vojsk činností nepřátelského letectva.

- Toho lze dosáhnout jen palbami aktivních prostředků, a to
- ze vzduchu — bojem vlastního stíhacího letectva a
 - se země — palbami protiletadlového dělostřelectva a tělesových zbraní.
- Stíhací letectvo je nesporně hlavním prostředkem k ničení nepřátelského letectva v leteckém boji.

Stíhací letectvo je bojovým prostředkem velitelství fronty nebo v některých případech armády a používá se ho především k protiletadlové obraně jednotek působících na hlavním směru úderu, a to zvláště těch, které jsou slaběji chráněny jinými prostředky protiletadlové obrany.

Stíhací letectvo zpravidla působí v součinnosti s pozemními prostředky protiletadlové obrany.

Způsoby boje stíhacího letectva v rámci protiletadlové obrany určuje a stanoví plán protiletadlové obrany konkrétní operace. Na způsoby boje stíhacího letectva má rozhodující vliv

- důležitost chráněné skupiny vojsk nebo objektu týlu,
- síla a druh pozemní protiletadlové obrany těchto chráněných jednotek,
- počet vlastních stíhacích letounů, které jsou k dispozici,
- rozmístění letišť stíhacího letectva a
- okolnost, jak včas budou nepřátelské nálety ohlašovány.

Předvídal-li se použití stíhacího letectva v součinnosti s pozemní protiletadlovou obranou, musí být všechny tyto faktory náležitě předem zváženy a uvedeny v souhlas s plánem boje vševojskového velitele.

Hlavní úlohou protiletadlového vojska je chránit vojska a objekty týlu proti útokům ze vzduchu. Výjimečně bojuje též s nepřátelskými tanky a pěchotou. Vynikající přesnost jeho zbraní a značná průbojnost střeliva prokázaly se velmi užitečnými při použití protiletadlového dělostřelectva proti nepřátelským pozorovatelnám, jednotlivým palebným ohniskům (pro palbu do střelen) i na živé cíle. Svou velikou kadencí střelby hodí se dobře i k palbám přehradným a umlčovacím.

Takový způsob použití protiletadlového dělostřelectva je však přípustný jen v případech krajní nutnosti, nemá-li protiletadlové dělostřelectvo žádné vzdušné cíle, nebo jde-li o vlastní obranu. Nejde-li o ni, je nutno každé použití protiletadlového dělostřelectva proti pozemním cílům velmi dobře rozvážit, zejména posoudit, zdali tím nevznikne nebezpečné oslabení ochrany jednotek proti nepřátelské činnosti ze vzduchu. Rozhodnutí o tom učiní na návrh velitele dělostřelectva sboru velitel sboru.

Protiletadlové dělostřelectvo je podřízeno veliteli dělostřelectva, a to jak organické, tak i posilové.

Jádra prostředků protiletadlového dělostřelectva musí být použito k ochraně těch skupin vojsk a objektů týlu, které jsou nejdůležitější s hlediska jejich bojových úkolů a sestavy. K nim patří útvary a jejich součásti, které působí na směru hlavního úderu a jsou nejsilněji technicky vybaveny, jakož i jednotky určené k zasazení do průlomu. V týlu vyšších jednotek a armádních uskupení musí chránit takové objekty, které mají mimořádný význam pro danou operaci, na př. mosty, místa přeprav, zásobovací základny, letiště, komunikační uzly, důležitá skladiště munice a pohonných hmot a p.

V jednotlivých údobích útočného boje (operace) [přísluší protiletadlovému dělostřelectvu plnit tyto úkoly:

a) v přípravném údobí:

V tomto údobí bude vzdušný nepřítel provádět průzkum na široké frontě, aby zjistil a odhalil příznaky budoucí naší činnosti. Zjištěné jednotky bude napadat všemi druhy útoků podle svých možností, aby brzdil postup příprav a získal čas.

Z toho vyplývají pro protiletadlovou obranu tyto úkoly:

- protiletadlová ochrana: utajit co nejdokonaleji druh i rozsah činnosti vlastních vojsk,
- protiletadlová obrana: zabezpečit vlastní vojska při přesunech, vykládání, v prostorech soustředění a na jejich posunech do prostoru východiště k útoku.

b) v údobí zaujímání východiště až do dělostřelecké přípravy útoku:

V té době bude se nepřátelské letectvo pokoušet zjistit směry hlavního uskupení našich vojsk, jejich sestavu, přísun zásob. Napadat bude prozradivší se jednotky i pravděpodobná jejich shromaždiště a zjištěné objekty týlu, které mohou mít význam pro útok, aby zeslabilo útočnou sílu našich vojsk ještě před vyražením k útoku.

Bude tedy úkolem protiletecké obrany:

- zamezit průzkum a útoky nepřátelského letectva proti útvarům a jejich součástem, které se právě rozvíjejí,
- chránit před útoky i průzkumem jednotky vojsk, které již zaujaly východiště útoku,
- zabránovat útokům na objekty a útvary týlu, které jsou tak důležité pro útok, že jejich zničení by mohlo vážně ohrozit úspěch plánované operace.

Při tom je nutno poskytovat nejvyšší ochranu především hlavním silám prvního sledu, dělostřeleckým a tankovým jednotkám je podporujícím a jednotkám určeným k rozvíjení průlomu.

Do východiště útoku se vojska zpravidla přesunují v jedné anebo v několika nocích. Je proto nutno, aby ta část jednotek protiletadlového dělostřelectva, jimž je ochrana těchto vojsk svěřena, dosáhla pohotovosti v prostoru východiště ještě před zahájením zaujímání východiště jádrem sil útočné sestavy.

Připouští-li to situace, může být palebná činnost protiletadlového dělostřelectva až do zahájení vlastní dělostřelecké přípravy omezena. Bývá to zpravidla na míru, jaká byla před vystřídáním jednotek, aby nedošlo k předčasnému prozrazení útočných příprav. V tom případě je nutno uspořádat pohotovost stíhacího letectva tak, aby bylo schopno převzít protileteckou obranu vlastními silami.

c) v údobí útoku a průlomu obrany nepřítel:

Nepřátelské letectvo soustředí veškeré volné síly k tomu, aby zmařilo náš útok a aby znemožnilo manévry jednotek druhého sledu. Vlastní protiúder bude letecky podporovat.

V tomto údobí bude úkolem protiletecké obrany chránit:

- divise prvního sledu a z nich hlavně ty, které útočí na směru hlavního úderu sboru,
- hlavní uskupení dělostřelectva podporujícího útok,
- divise druhého sledu armády,

d) v údobí boje v hloubce obrany:

Nepřátelské letectvo soustředí svou bojovou činnost proti našim jednotkám, které pronikají nehlouběji do jeho sestavy nebo směřují do jeho boků. Zároveň bude usilovat o zmaření zasazení jednotek druhého sledu, po případě o zasazení armádní rychlé skupiny.

Z toho vyplývá pro protileteckou obranu úkol:

- zabezpečit jednotky, které nejúspěšněji pronikají do obranné sestavy nepřítel,
- chránit zasazení druhých sledů a armádní rychlé skupiny,
- zabezpečit postup armádní rychlé skupiny v hloubce, především v soutěskách a na přechodech přes vodní toky.

Všechny tyto úkoly vyžadují pružného velení a přeskupování prostředků protiletecké obrany během boje.

Ochranu divisi prvního sledu je nutno zabezpečovat plynulou protileteckou obranou, které se dosáhne postupným přemisťováním jednotek protiletadlového dělostřelectva určených k jejich ochraně. Důležitost ochrany dělostřelectva nabývá mimořádného významu v době jeho přemisťování.

V době vlastního přemisťování protiletadlového dělostřelectva (nejednou se nesmí přemisťovat více než $\frac{1}{3}$ palebných jednotek), musí být malorážní protiletadlové dělostřelectvo a velkorážní protiletadlové kulomety schopny zahájit boj i z pochodové sestavy.

Vzdálenosti nejbližších palebných jednotek protiletadlového dělostřelectva od jednotek svěřených jejich ochraně, které za útoku postoupily, nesmí nikdy překročit:

- u velkorážních protiletadlových kulometů — vzdálenost 800 až 1000 m,

- u malorážního protiletadlového dělostřelectva — 1500 až 2000 m,
- u středorážního protiletadlového dělostřelectva — 3000 m.

Protiletadlové zabezpečení těch útvarů a vyšších jednotek, které postoupily nejvíce kupředu nebo které pronikly do boku nepřítele, musí se zesilovat rozhodným manévrem palbou i pohybem, a to především stíhacího letectva, velkorážních protiletadlových kulometů a malorážního protiletadlového dělostřelectva.

Manévr prostředky protiletadlové obrany je jednou z hlavních podmínek úspěchu protiletadlové obrany, a proto je nutno ho používat v širokém měřítku k rozhodnému zesílení protiletadlové obrany těch vojsk, která dosáhla při útoku největšího úspěchu, neboť tyto jednotky budou dříve nebo později cílem soustředěných útoků nepřátelského letectva.

Manévr pohybem bývá v přípravném údobí zpravidla omezován na manévr kočujícími palběnými jednotkami podle plánu armády, výjimečně sboru.

Za útoku a za boje v hloubce nepřátelské obrany dochází k manévru pohybem při přeložení nebo zesílení těžiště protiletadlové obrany, a to buď

- přesunem protiletadlových jednotek chránících divise 1. sledu a zbraně je podporující ve směru podél fronty (v rámci sboru nebo armády), nebo
- přesunem protiletadlových jednotek, chránících vyšší jednotky 2. sledu nebo týlové objekty ve směru z hloubky (v rámci armády nebo fronty).

e) Ve všech údobích útočného boje sboru může být kromě uvedených úkolů uložen protiletadlové obraně úkol zabezpečit důležité objekty a prostory v týlu vyšších jednotek jako jsou: soutěsky, přepravy, mosty a p. Také na ochranu velitelských stanovišť vyšších jednotek je nutno provést vhodná protiletadlová opatření podle konkrétní situace.

Ochranu týlu armády provádí zpravidla organické, po případě i posilové prostředky armády. Činnost jednotek protiletadlového dělostřelectva, určených k ochraně zásobovacích stanic, přeprav a soutěsek na zásobovacích osách, jakož i jiných objektů, které jsou prostorově od sebe značně vzdáleny, bude zpravidla činností samostatnou, nemající s jednotkami protiletadlového dělostřelectva, chránícími bojující vojska, spojení palbou.

Úloha pasivních prostředků protiletadlové obrany v útočném boji

Jednou z hlavních podmínek úspěchu v útočném boji je překvapit nepřítele. Toho dosáhneme především dokonalým utajením příprav. Naopak, prozrazení příprav může ohrozit zdar celé operace a přivodit citelné oslabení nebo dokonce i porážku vlastních vojsk ještě dříve, nežli dojde k zahájení útoku.

Obráně bude se snažit získat zprávy z taktické i operační hloubky tím usilovněji, čím je možnost protivníkovy útoku bližší a situace nejasnější.

Bude proto hlavním úkolem protiletadlové ochrany utajit před nepřátelským leteckým průzkumem jak soustřeďování, přesuny a zaujímání východišť, tak i sílu a druhy vojsk, jejich sestavu, zásobovací tepny, systém velitelských stanovišť, letišť, skladišť a pod.

Úspěšné splnění tohoto úkolu je nejen v rukou vyšších velitelů a jejich štábů, kteří musí včas vydat potřebné rozkazy a směrnice a jejich důsledné provádění soustavně kontrolovat a přestupky neupravně stíhat, ale i v rukou každého jednotlivého příslušníka vojsk. Přesné a přísné dodržování zásad tuhé protiletadlové kázně je otázkou života jednotlivce i celé jednotky. Smysl pro odpovědnost a spoluodpovědnost, kázeň plynoucí z přesvědčení a vysoká morálka jsou základními předpoklady pro úspěšné splnění úkolů protiletadlové ochrany.

Provádění protiletadlové ochrany musí být uskutečňováno vždy a všude, není-li to na újmu plnění hlavních bojových úkolů nebo není-li to v rozporu s ním. V tom směru rozhodují velitelé a jsou za svá rozhodnutí plně odpovědní.

Protiletadlová ochrana tvoří velmi rozsáhlý komplex otázek, které se dotýkají téměř veškeré činnosti vojsk v poli. Chceme se jen letmo dotknout některých nejaktuálnějších.

Až dosud platí zásada, že se většina přesunů a pohybů vojsk provádí pod ochranou noci nebo nepříznivého počasí za předpokladu, že činnost průzkumného i bojového le-

tectva je buď vyloučena nebo podstatně ochromena. Pokroky v nové bojové technice však naznačují, že ani noc nebude v budoucnosti bezpečnou ochranou před leteckou činností nepřítele. Nejen to. Proudý pohybuje se vozidel i jejich shluky na shromaždištích mohou být zjišťovány pomocí radaru, takže i účinná palba dalekonosného dělostřelectva za zcela temných nocí a na velké dálky je možná a proveditelná. Používání pum a střel se zapalovačem na radarovém principu značně zvětší účinnost střel na živé cíle atd.

Jen z těchto několika málo poznatků musíme nezbytně dojít k závěru, že protiletadlová ochrana musí být prováděna i v noci a za nepříznivých povětrnostních podmínek podle stejných zásad a při nejmenším tak pečlivě a svědomitě, jak tomu bylo dosud za bílého dne. Přesuny bude nutno provádět po malých skupinách, roztroušeně, po několika komunikacích, využívat přirozených skrytů, budovat kryty podél důležitých přísunových komunikací, pečlivě maskovat, klamat nepřítele, provádět maskovací opatření a p.

Kalkulace počtu hlavní protiletadlového dělostřelectva

Výpočet potřebného počtu hlavní protiletadlového dělostřelectva v útočné operaci vychází z těchto požadavků kladených na bezpečné zajištění vojsk proti nepřátelskému vzdušnému průzkumu a útokům:

1. divisím prvního sledu na hlavním směru úderu a většině posilových prostředků a prostředkům útok podporujícím musí být zabezpečena mocná a vydatná ochrana,

2. před útoky z malých a nízkých výšek musí být zabezpečení vojsk zajištěno na přístupech jedno až dvojvrstvou a nad objekty tří až čtyřvrstvou palbou protiletadlového dělostřelectva malé ráže,*)

3. před napadením ze středních a velkých výšek musí být vojska zabezpečena na přístupech tří a šestivrstvou palbou protiletadlového dělostřelectva střední ráže.

Podle zkušeností Sovětské armády z Velké vlastenecké války činí potřebná taktická hustota protiletadlového dělostřelectva na hlavním útočném směru v rámci armády 3 až 5 hlavních na 1 km².

Na níže uvedeném příkladu pokusíme se theoreticky oddůvodnit (při uplatnění uvedených zásad) oprávněnost požadavku citované taktické hustoty hlavních na 1 km².

Předpokládejme, že sbor s dvěma divisemi v prvním sledu útočí na hlavním směru armády v úseku širokém 6 km. Hloubka útočné sestavy divisí prvního sledu činí 5 km.

Má-li být splněn požadavek za 2. pro zabezpečení přístupů k chráněným vojskům, je nutno, aby malorážní baterie byly rozmístěny po celém obvodu chráněné plochy s maximálními rozstupy kolem 1,5 km. K zabezpečení prostoru nad chráněnými vojsky je nutno, aby malorážní baterie i uvnitř chráněné plochy neměly větší rozstupy než 1,5 km. Ze schematického obrázku je patrné, že požadavku za 2. bude vyhověno, bude-li k ochraně použito celkem 20 baterií malorážního protiletadlového dělostřelectva.

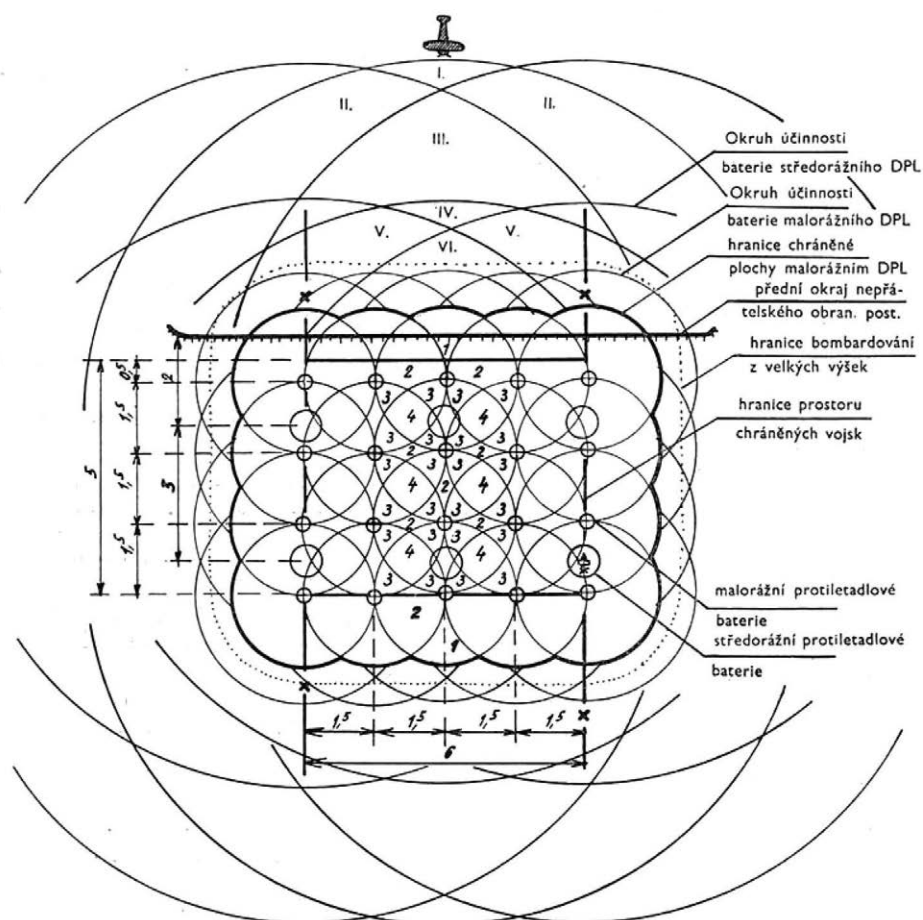
Při plnění požadavku za 3. dojdeme obdobným způsobem k závěru, že je třeba — při dodržení rozstupů 3 km mezi bateriemi — celkem 6 baterií středorážního protiletadlového dělostřelectva.

Bude tedy třeba úhrnem:

20 malorážních baterií po 6 dělech	120 hlavních,
6 baterií středorážních po 4 dělech	24 hlavních,

celkem 144 hlavních.

*) Výrazu „vícevrstvá protiletadlová palba“ je třeba používat místo dosud používaného výrazu „vícepátrová protiletadlová palba“ nebo „víceslojná protiletadlová palba“ (podle ruského znění). Číslo označující počet vrstev vyjadřuje kolika protiletadlovými bateriemi je chráněný objekt přikryt účinnou palbou. Palebné vrstvy nejsou horizontální, ale mají formu sférických výšec.

I.—VI. = jedno- až šestivrstvová palba středorážní protiletadlové baterie na přístupech (před hranicí bombardování)

1—4 = jedno- až čtyřvrstevová palba malorážní protiletadlové baterie na přístupech a nad chráněnými vojsky uvnitř chráněné plochy

Přepočítáno na 1 km²:

144 : 30 = 4,8, zaokrouhлено na 5 hlavní na 1 km².

Zvětšíme-li rozstupy mezi malorážními bateriemi až na maximální mez, t. j. na 2 km, a připustíme-li, že účinné palby bude možno zahajovat již na okraji praktického okruhu účinnosti, splníme podmínky za 2. s celkovým počtem 12 malorážních baterií.

V tomto případě bude celkem potřeba:

12 malorážních baterií po 6 hlavních 72

6 středorážních baterií po 4 dělech 24, celkem 96.

Přepočítáno na 1 km²:

96 : 30 = 3,2, zaokrouhleno na **3 hlavně na 1 km²**.

Převedeme-li výsledné počty hlavní na 1 bkm šířkového rozměru páma sboru, dostaneme:

v 1. případě: 144 : 6 = **24 hlavní na 1 bkm**,

v 2. případě: 96 : 6 = **16 hlavní na 1 bkm**.

Tyto normy nemohou být ovšem závazné tam, kde situace a mimořádná důležitost skupiny chráněných vojsk vyžaduje ještě mohutnějších paleb protiletadlového dělostřelectva.

Při kalkulaci potřebného počtu hlavní je někdy nutno si uvědomit, jaký počet střel budeme schopni vypálit proti jednomu cíli na hlavních náletových směrech, a z toho usuzovat na jakost a odolnost protiletadlové obrany na tom nebo onom směru.

V našem příkladě budeme uvažovat o náletu na střed sestavy sboru ze směru od nepřítele kolmo na směr fronty.

V tom případě bude moci býti cíl postřelován malorážním protiletadlovým dělostřelectvem:

čtyřmi bateriemi, každá v délce průletu 5 km, t. j. 20 km,

osmi bateriemi, každá v délce průletu asi 4 km, t. j. 32 km,

celkem 52 km.

Při rychlosti letounu 500 km/hod. uletí vzdálenost 52 km asi za 6 minut. Při bojové kadenci 100 ran z jedné hlavně za 1 minutu – vypálí těchto 12 baterií celkem asi 3600 ran.

K stejnému výsledku dojdeme, uvažujeme-li takto:

Letoun urazí 1 km za 7 vteřin.

Každou baterii, která leží na směru náletu, přeletí za $5 \times 7 = 35$ vteřin.

Za tu dobu může baterie vypálit $\frac{35 \times 100}{60} \times 6 = 350$ ran.

Na tomto směru leží 4 baterie, tedy celkem $350 \times 4 = 1400$ ran.

Každou baterii, která leží 1,5 km stranou, přeletí za $4 \times 7 = 28$ vteřin.

Za tu dobu může každá baterie vypálit $\frac{28 \times 100}{60} \times 6 = 280$ ran.

Takových baterií je 8, tedy celkem $8 \times 280 2240$ ran

Úhrnem . . . 3640 ran

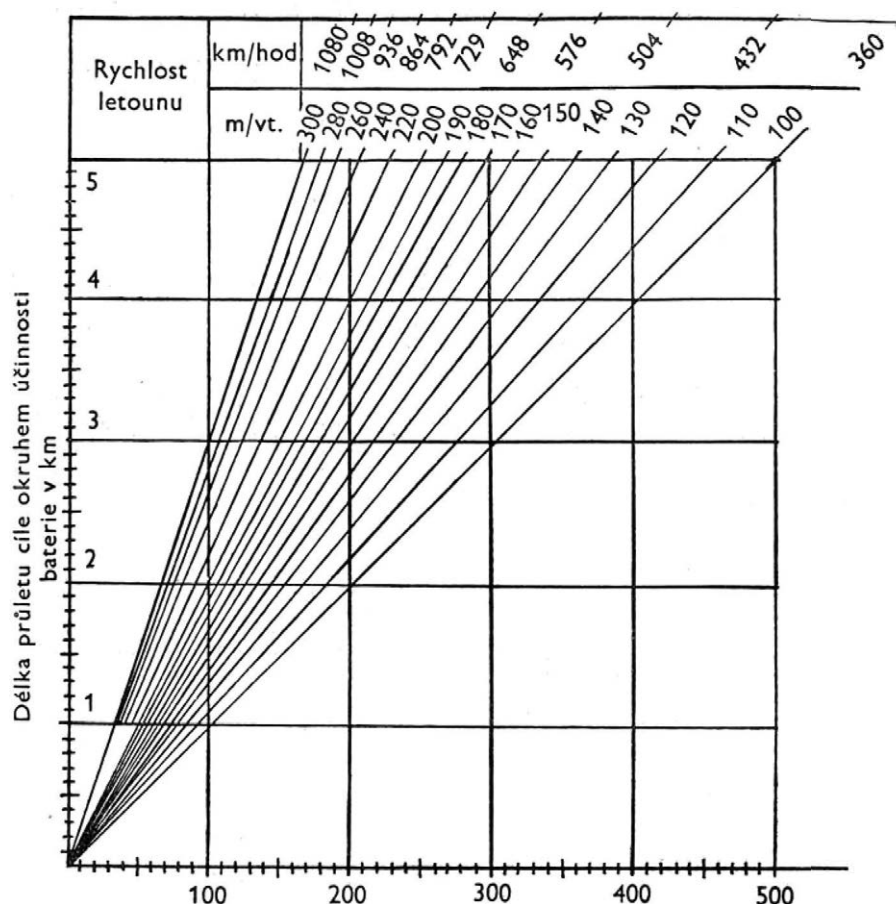
Snadněji se vypočte počet vypálených ran použitím jednoduchého grafikonu jako funkce délky průletu v km a rychlosti letounu v m/vt. (viz str. 61).

Počítáme-li s průměrnou spotřebou asi 600 ran na 1 sestřel, lze usuzovat, že v konkrétním případě lze postřelovat současně až 6 cílů se značnou pravděpodobností úspěchu.

Středorážní baterie mohou za týchž předpokladů postřelovat 1 cíl v celkové délce průletu asi 88 km, při čemž při kadenci asi 15 ran za minutu vypálí všech 6 baterií celkem asi 660 ran. Při průměrné spotřebě asi 400 ran na 1 sestřel, jeví se tu pravděpodobnost asi 1,5.

Po obdobném propočítání počtu ran, které bude možno umístit i v jiných důležitých a pravděpodobných náletových směrech, lze posoudit, jak který směr je zabezpečen a je-li třeba změnou sestavy provést náležitou úpravu.

Není snad třeba uvádět, že schematická sestava uvedená v náčrtu nesmí být nikdy přenášena do skutečnosti. Skutečná sestava protiletadlového dělostřelectva musí odpovídat konkrétním úkolům a podmínkám bojové situace chráněných jednotek, při čemž nejmohut-

Počet ran, jež může vypálit jedna malorážní protiletadlová baterie o 6 dělech při kadenci 100 ran/min.

nejší a nejvšestrannější protiletadlová ochrana musí být poskytnuta těm uskupením vojsk, na nichž závisí úspěch v boji.

Aby byla zajištěna možnost paleb proti vzdušným cílům ve všech výškách v rámci praktického dostřelu protiletadlových zbraní, je nutno, aby zvláště zranitelné cíle byly chráněny co možná též velkorážními protiletadlovými kulomety a aby středorážné protiletadlové dělostřelectvo bylo v celkovém počtu kalkulovaných hlavní zastoupeno asi v poměru 1 : 4 až 1 : 3.

Při kalkulaci počtu hlavní protiletadlového dělostřelectva se nepřihlíží k počtům velkorážních kulometů. Jejich potřeba bývá zpravidla kryta počty organických jednotek.

Na pomocném úderu v rámci armády kalkuluje se podle předpisů Sovětské armády asi se 2–3 hlavními protiletadlovými dělostřelectvy na 1 km².

Plánování zabezpečení vojsk protiletadlovou obranou

Aby bylo prostředků protiletadlové obrany využito co nejúčelněji a nejekonomičtěji, je nutno jejich zasazení i jejich bojovou činnost cílevědomě předem plánovat. Plánování

protiletcké obrany musí těsně souviset a být v naprostém souladu s celkovým plánem vševojskového velitele.

Tato podmínka vyžaduje, aby plánování prováděl jeden velitel, to znamená, že plánování předpokládá centralisaci. Jen tato centralisace může zaručit nejehospodárnější využití specifických technicko-taktických vlastností jednotlivých druhů prostředků protiletcké obrany ve prospěch zdárného splnění celkového úkolu. Jen tato centralisace může zaručit využití vhodných prostředků k širokému manévru pohybem i palbou, jakož i zjednodušení součinnosti mezi jednotlivými prostředky, mezi sousedy i chráněnými jednotkami.

Základy k plánování klade velitel dělostřelectva sboru zpravidla tehdy, když stanoví povšechné úkoly pozemní protiletcké obraně a požadavky na protiletckou činnost stíhačů.

Aby mohl velitel dělostřelectva stanovit úkoly pozemní protiletcké obraně (protiletadlovému dělostřelectvu a jednotkám sboru pro tělesovou protiletckou obranu a protiletckou ochranu), je nutno, aby si jasně uvědomil a prostorově i časově ujasnil úlohu, kterou má protiletcká obrana v konkrétním případě plnit. Dále je nutno, aby správně zhodnotil konkrétní pozemní i vzdušnou situaci nepřítele, vlastní situaci a možnosti, terén, povětrnostní a časové podmínky a po tomto rozboru předložil veliteli sboru návrh, který v sobě zpravidla zahrnuje:

- jak si představuje organizaci velení,
- chráněné jednotky, kde a po jakou dobu (podle údobí),
- které jednotky, od kdy a po jakou dobu potřebují zesílení protiletcké obrany a jakým způsobem se toho dosáhne (manévrem palbou nebo pohybem),
- jaká opatření učinit pro palebné zabezpečení sousedů (když je to nařízeno),
- jak upravit stupeň zabezpečení vojsk tělesovou protiletckou obranou,
- co učinit k uskutečnění řádné protiletcké ochrany,
- kdy může být dosaženo pohotovosti protiletcké obrany.

Po rozhodnutí velitele sboru přikročí štáb velitele dělostřelectva sboru, po případě za součinnosti s představitelem letectva, chemického a spojovacího vojska, k vypracování základního bojového dokumentu s hlediska plánování. Je to „Plán protiletcké obrany“.

Tento dokument vypracovaný buď na mapě v náčrtu nebo písemně, zčásti ve formě tabulky, zpravidla obsahuje:

- přehled prostředků protiletcké obrany, které zabezpečují operaci,
- přehled skupin vojsk a objektů, které budou chráněny, a způsob jejich ochrany podle jednotlivých údobí operace,
- organizaci součinnosti mezi prostředky protiletcké obrany navzájem a mezi chráněnými jednotkami,
- organizaci hlášené služby,
- opatření k tělesové ochraně podřízených vojsk.

Dále zpracovává štáb velitele dělostřelectva „Plán průzkumu“, který zpravidla obsahuje:

- úkoly průzkumu,
- kdo průzkum provede, v kterých prostorech a pro jaké ráže,
- dobu zahájení a skončení průzkumu,
- kdy a kam podat hlášení o výsledku průzkumu, a podle potřeby i „Plán ochrany postupu vojsk“, který — zpravidla graficky — vyjadřuje řešení problému ochrany za útoku se zřetelem na celkové i dílčí úkoly sboru.

Dalším bojovým dokumentem, který je součástí organizovaného plánování protiletckého zabezpečení vojsk je „Plán přemístění bojové sestavy“. Tento plán se vypracovává zpravidla jen pro bližší úkol sboru a další přemísťování je řízeno příslušným velitelem podle vývoje situace. Plán přemístění zpracovává velitel sborové protiletadlové podskupiny podle pokynů a směrnic zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo sboru na podkladě „Plánu ochrany postupu vojsk“.

Tvoření protiletadlových skupin

Vytvoření jednotného systému palby, společného všem prostředkům protiletadlového dělostřelectva, t. j. malorážnímu, středorážnímu protiletadlovému dělostřelectvu a velkorážním protiletadlovým kulometům, skýtá řadu předností.

To platí především pro organizaci protiletadlového zabezpečení divisi prvního sledu v rámci sboru, popřípadě armády. Rovněž u skupiny vojsk určené k využití průlomu jeví se účelným sloučit všechny protiletadlové prostředky pod jednoho velitele.

Za velitele skupiny nutno určovat nejschopnějšího velitele z velitelů útvarů, které byly do skupiny pojaty.

Za velitele skupiny nutno určovat nejschopnějšího velitele z velitelů útvarů, které byly do skupiny pojaty.

Při výkonu velení je pak velitel skupiny povinen

- stanovit úkoly podřízeným útvarům,
- určit způsob a pořadí provedení pozemního průzkumu,
- vydat všeobecné pokyny k vedení palby,
- organizovat součinnost uvnitř skupiny,
- zpracovat plán ochrany postupu vojsk, který je podkladem pro plán přemístění bojové sestavy,
- řídit přemístění sestavy ve shodě s konkrétní situací.

Zásada živého velení vyžaduje, aby velitel osobně sledoval průběh boje, hodnotil změny situace, a když je toho třeba, vydal včas potřebné nové pokyny (na př. k vedení palby) nebo nové rozkazy (pro manévry palbou nebo pohybem) nebo stanovil nové úkoly. Určení nových nebo změna dosavadních úkolů budou naléhavé zejména tehdy, vyskytne-li se během útoku potřeba podstatně zvýšit protiletadlovou ochranu těch skupin vojsk, které se proti původnímu plánu vklínily do hloubky protivníkovy obrany nebo pronikly do jeho boku.

Zesílení protiletadlové ochrany těchto vojsk má se provádět především jednotkami malorážního protiletadlového dělostřelectva a velkorážních protiletadlových kulometů.

Aby velitel skupiny byl s to v pravý čas a správně reagovat na veškeré požadavky pozemní i vzdušné situace, je nutno, aby

- udržoval nepřetržité spojení s chráněnými vojsky a byl tak neustále a plynule zprávován o jejich situaci. K tomu účelu je povinen vybudovat a udržovat k chráněným jednotkám vlastní spojení a po případě i vysílat styčného důstojníka,
- osobně pozoroval a sledoval vzdušnou situaci z vhodné pozorovatelny. K tomu využije jak personálu vlastního štábu (velitelské čety), tak i pozorovatelů podřízených jednotek. Skupiny, v nichž jsou zastoupeny taktické jednotky středorážního protiletadlového dělostřelectva, zřizují zpravidla „operační středisko“, které využívá vhodným způsobem zpráv armádní hlášené služby, po případě letectva,
- byl přesně informován o okamžité situaci a činnosti podřízených jednotek. K tomu je třeba, aby bylo vybudováno a udržováno dokonalé a spolehlivé spojení.

Velitel skupiny musí být připraven v každém okamžiku i na to, že v souvislosti s vývojem útoku bude nucen měnit plán ochrany postupu vlastních vojsk a tím i prostory nových palebných postavení, než jak bylo předvídáno plánem přemístění bojové sestavy, jakož i dobu přemístění a po případě i pochodové osy.

Dojde-li k závažným změnám situace v době, kdy jednotky jsou na cestě do nových palebných postavení, musí jejich velitelé iniciativně zaujmout taková postavení, která co nejlépe odpovídají změněné situaci a přitom co nejméně porušují předvídaný systém palby.

Velitelé všech skupin musí do zahájení dělostřelecké přípravy osobně přezkoušet pohotovost podřízených útvarů k boji (pohotovost spojení, navázání spojení s chráněnými vojsky, znalost situace, palebnou pohotovost i pohotovost materiálního zabezpečení a p.). Výsledek přezkoušení hlásí představenému veliteli.

Součinnost

K boji proti vzdušnému nepříteli zasazují se zásadně všechny prostředky protiletectvé obrany, které jsou k dispozici. To ovšem neznamená, že jich bude použito šablonovitě stejně v každém údobí boje nebo za každého náletu. Speciální ráz a bojové i taktické vlastnosti jednotlivých prostředků nutí naopak k tomu, aby bylo podle konkrétních podmínek nejvíce využito toho prostředku, který poskytuje největší naději na úspěch, a činnost ostatních prostředků vhodně upravit tak, aby k tomuto úspěchu přispěly nebo jej zajistily. Tento požadavek předpokládá co nejdokonalejší součinnost všech složek, které jsou při protiletectvé obraně zúčastněny ať již v činném nebo trpném smyslu.

Proto je nutno součinnost v protiletectvé obraně zaměřit do dvou směrů, a to:

1. na součinnost prostředků protiletectvé obrany s chráněnými jednotkami, a
2. na součinnost prostředků protiletectvé obrany mezi sebou.

K 1. Základ k organizaci a provádění této součinnosti je v podstatě kladen při stanovení úkolů prostředkům protiletectvé obrany. Proto tyto úkoly musí být dávány konkrétně co do označení chráněné jednotky nebo objektu, jejího umístění v prostoru a co do časového trvání úkolu.

Tato součinnost záleží ve vzájemné výměně zpráv o vlastní situaci a činnosti jednotky chráněné a jednotky chránící. Je uskutečňována a zajišťována spojením takového druhu, který je za dané situace nejvhodnější (radio, telefon, styčnými orgány, spojkami nebo i osobním stykem velitelů). Povinnost zjednat a udržovat toto spojení přísluší jednotkám chránícím.

K 2. Základ k této součinnosti je dán organizačním velením a sestavou prostředků protiletectvé obrany. Lze tedy tuto součinnost rozdělit na:

- součinnost protiletadlového dělostřelectva se stíhacím letectvem,
- součinnost mezi taktickými uskupeními protiletadlového dělostřelectva navzájem a
- součinnost protiletadlového dělostřelectva se sousední protiletectvou obranou.

Aby byla stíhacímu letectvu zachována možnost širokého manévru, je nutno, aby základní podmínky součinnosti stíhacího letectva s pozemními vojsky a tím i s protiletadlovým dělostřelectvem byly určovány štábem fronty (ve výjimečných případech armády), zástupcem velitele dělostřelectva pro protiletectvou obranu za součinnosti se štábem letecké armády.

Příslušná nařízení jsou shrnuta ve „Směrnících pro součinnost protiletadlového dělostřelectva s letectvem“ a platí pro celý prostor fronty (armády).

Směrnice obsahují přesné údaje o tom:

- jakými zásadami se musí řídit protiletadlové dělostřelectvo a stíhači při současném náletu s několika stran,
- jaká znamení budou dávana stíhačem zahajujícím útok,
- jaká znamení bude dávat stíhač při odpoutání od cíle, aby umožnil palby protiletadlového dělostřelectva,
- jak budou udávány cíle hlídkujícím stíhačům protiletadlovým vojskem,
- jaká znamení budou dávat vlastní letci, dostanou-li se do paleb vlastního protiletadlového dělostřelectva,
- kdo bude rozhlašovat nálety a na jaké frekvenci,
- které identifikační frekvence používá vlastní letectvo.

Tyto směrnice nemohou mít časově neomezenou platnost, neboť nepřítel by je mohl odpozorovat a jich zneužít. Je proto nutno je ve vhodných časových intervalech měnit.

V rámci této součinnosti je nutno určit v plánu protiletectvé obrany sboru — nebylo-li tak stanoveno armádou:

- zakázané prostory pro vlastní letectvo,
- zakázané prostory pro palby protiletadlového dělostřelectva,

- prostory hlídkování,
- rozmístění hlásné služby,
- velitelská stanoviště obou druhů vojsk a organizaci spojení.

Spojení

Každý taktický velitel protiletadlového dělostřelectva musí mít spojení:

- s nadřízeným velitelem,
- s podřízenými jednotkami,
- s chráněnou jednotkou,
- s letectvem,
- s hlásnou službou,
- se sousedními jednotkami protiletadlového dělostřelectva.

Hlavním pojítkem je radio. Všude tam, kde to situace a prostředky dovoří, je zajišťováno telefonem a spojkami, někdy i optickými a akustickými signály.

S nadřízeným velitelem bývá často udržován osobní styk, rovněž s podřízenými veliteli, jestliže to situace připouští. S chráněnými jednotkami navazují styk zpravidla ti podřízení velitelé protiletadlového dělostřelectva, jejichž stanoviště je nejbližší.

Spojení je budováno podle těchto zásad:

- od nadřízeného k podřízenému,
- od protiletadlového dělostřelectva k chráněným jednotkám,
- od pravého souseda k levému.

Rozhovory musí být vedeny kodovaně. Otevřené řeči lze použít jen pro:

- hlášení náletu,
- rozkazy k provedení a povely k řízení protiletadlové palby,
- hlášení o příjmu rozkazů a o splnění určitých úkolů.

V útočném boji je nutno udržovat dostatečnou zálohu spojovacího personálu i materiálu, která je nezbytná jak pro další průzkum, tak i pro rychlé rozvinutí nové sestavy. K vytvoření této zálohy přispívá účelná organizace průzkumu vzdušného prostoru v rámci skupiny.

Materiální zabezpečení

Armádní sbor ve svazku armády nemá sborových týlových útvarů, ani vlastních zásob materiálu, a tedy ani vyhrazený týlový prostor. Zásoby munice, pohonných hmot a jiného materiálu přiděluje armáda jednotlivým sborům a ty je pak rozdělují divisím, sborovým a posilovým jednotkám. Přisun organizuje armáda. Zásoby, které se rozmísťují v palebných postaveních, ve skladech útvarů a v divisních skladech, mají uhradit předvídanou potřebu na 2—3 dny plánovaného útoku, t. j. asi 2,5 až 3,5 pp munice, 1—2 dávky pohonných hmot a 2—3 dávky proviantu. Zásoby na další dny jsou uloženy v armádních skladech.

S hlediska materiálního zabezpečení je velitel skupiny nebo útvaru protiletadlového dělostřelectva povinen nařídit:

- a) kým budou vydávány jednotlivé druhy zásob a kde jsou zásobovací součásti umístěny,
- b) které přísunové a odsunové cesty jsou podřízeným jednotkám určeny,
- c) které vlastní týlové složky, kde a kdy je třeba rozvinout,
- d) dobu a rozsah odběru podle druhu a množství materiálu,
- e) místo odsunu raněných a nemocných a poškozeného materiálu,
- f) s kterými týlovými jednotkami udržovat spojení a jakými prostředky,
- g) jaké množství zásob třeba udržet do konce boje.

Pro správnou organizaci vlastních týlů musí velitel protiletadlového dělostřelectva znát:

- rozložení zásobovacích skladů a předsunutých zásobovacích základů a výdejen,
- přísunové a odsunové cesty,

- dobu odběru zásob všech druhů,
- umístění dělostřeleckých zbrojních dílen podle stupně prováděných oprav,
- umístění obvazišť a útvarů zdravotnické služby pro odsun raněných a nemocných,
- stav zásob u podřízených jednotek, stav a možnosti použití jejich dopravních prostředků k zásobovacím účelům, jakož i normy v palebných průměrech a denních dávkách.

Zásoby munice a pohonných hmot musí býti doplněny ve všech sledech na potřebné počty ještě před okamžikem zahájení dělostřelecké přípravy útoku.

V palebných postaveních ve východišti útoku nutno předem složit ono množství střeliva, které je předvídané pro spotřebu z těchto postavení. Před opuštěním dosavadních postavení musí být jednotky doplněny na normální pohyblivou zálohu.

Umísťování bojových trénů musí být prováděno se zřetelem na nastávající postup palebných jednotek tak, aby na sklonku každého dne útoku nepřesahovala normální vzdálenost, t. j. 15–20 km.

Všichni velitelé protiletadlového dělostřelectva jsou povinni neustále, i v průběhu boje znát stav zásob munice a pohonných hmot u podřízených jednotek, včas organisovat jejich doplňování a přemísťování.

Kalkulace předvídané spotřeby střeliva je velmi obtížná. Počet potřebných palebných průměrů je závislý nejen na době, na niž je operace plánována, ale především na nepřátelské letecké činnosti, k jejímuž předběžnému zhodnocení není spolehlivého měřítka.

Podle zkušeností Sovětské armády bylo kalkulováno zhruba asi takto:

- na 1 den přípravného údobí asi 0,15–0,2 pp,
- na první dva dny útoku asi 2,— pp,
- na každý den dalšího průběhu útoku asi 0,5 pp.

S uvedeným počtem střeliva bude nutno kalkulovat i za předpokladu, že v přípravném údobí bude vydáno omezení nebo některým jednotkám i zákaz paleb, neboť nepřátelská letecká činnost může si vynutit i odvolání těchto opatření.

Z případných zbytků střeliva v opuštěných palebných postaveních může být čerpáno za boje v hloubce nepřátelské obrany.

Závěr

Protiletcká obrana jest velmi důležitou součástí bojového zabezpečení.

Podmínky soudobého boje si vynucují, aby byla organisována a prováděna nejen ve všech druzích a údobích boje, ale i v týlu, za převozů a přesunů, za soustřeďování i odpočinku, ve dne i v noci, od počátku ozbrojeného konfliktu až do jeho skončení.

Její význam úměrně narůstá s bojovým významem vzdušného protivníka a proto je nutno neustále zdokonalovat její výzbroj a výstroj, výcvik a hledat nové způsoby jejího taktického použití.

Velitelé, odpovědní za organisaci a řízení protiletcké obrany, musí učinit včas všechna potřebná opatření, aby zajistili chráněným vojskům nebo objektům týlu největší dosažitelnou bezpečnost před činností vzdušného nepřítele, a zabezpečit tak vlastním vojskům volnost jednání.

Velitelé útvarů a součástí protiletcké obrany musí řídit boj se vzdušným nepřítelem v soulase s plánem boje vševojskového velitele, při čemž musí projevovat vysokou iniciativu a neustupovat před odpovědností za samostatná rozhodnutí.

Rychlý spád vzdušného boje a náhlé změny situace vyžadují od všech příslušníků protiletcké obrany neustálou bdělost, okamžitou pohotovost k boji, vytrvalost, fysickou zdatnost a vysokou morálně politickou uvědomělost.

Tyto vlastnosti a nezlomná vůle k vítězství budou zárukou úspěšného splnění všech úkolů, před které může býti naše protiletcká obrana postavena.

Zkušenosti slavné Sovětské armády z Velké vlastenecké války a z nich vyvěrající další technický i taktický vývoj prostředků protiletcké obrany budte nám příkladem i vodítkem na naší další cestě směřující k obraně vlasti a míru.

ZENIJNÍ ZABEZPEČENÍ NÁSILNÉHO PŘECHODU ŘEKY Z CHODU ARMÁDNÍM SBOREM PŘI PRONÁSLEDOVÁNÍ

Div. gen. Ing. Antonín Sameš

Násilný přechod řeky z chodu je útočný boj s překonáním řeky, provedený bez zastávky nutné pro plánovitou přípravu, nebo s krátkou zastávkou trvající jen několik hodin.

Násilný přechod řeky z chodu je dílem sovětské taktiky. V Sovětské armádě byl od dávna studován, nacvičován a prováděn. Za Velké vlastenecké války, od léta 1943 až do úplné porážky nacistů a fašistů, přecházely sovětské armády s překvapující rychlostí všechny vodní toky, i velké řeky, a to především z chodu. Násilný přechod z chodu se tak stal hlavní formou boje sovětských armád o řeky. Útok byl vždy plánován tak, aby dosažení řeky nebylo konečným cílem. Nepříteli nebyla nikdy ponechána možnost zorganizovat solidní obranu na řece. I když obranu připravoval, byla řeka rychle překročena a bylo dobyto dostatečné předmostí k zasazení hlavních sil a pokračování v útoku. Ani rychlý ústup Němců k řece, aby pod ochranou silných zadních voň zorganizovali na druhém břehu obranu, neměl úspěchu. Sovětským vojskům se vždy podařilo dosáhnout rychlými skupinami řeky, zmocnit se přechodů a udržet je do příchodu hlavních sil.

Sovětská vojska dosahovala úspěchu při přechodech vodních toků z chodu:

- vysokou morální hodnotou vojsk,
- dobrou organizací průzkumu všeobecného a speciálního, zejména ženijního,
- organizovanou přípravou přechodu,
- překvapením, zejména utajením zámyslu,
- rychlostí a rozhodností operace,
- provedením přechodu na široké frontě,
- překvapujícím dobytím přepravišť, organizovaným provedením přechodu a dovedným manévrem přepravními prostředky,
- rychlým nahromaděním sil na druhém břehu a zabezpečením dobytého terénu, zejména proti tankům,
- dobře organizovanou protitankovou a protiletectkou obranu a protichemickou ochranou přepravišť,
- výcvikem vojsk v přechodech vodních toků.

Polní řád v čl. 362 uvádí, že násilný přechod řeky může být proveden přímo z chodu při střetnutí, při pronásledování nepřítele a zaujme-li nepřítel spěšně obranu na řece.

Armádní sbor je schopen provádět všechny uvedené formy násilného přechodu z chodu. Může vytvořit dostatečně silný a pohyblivý sled rychlých jednotek (zejména má-li mechanisovanou divisi), který může prudkým a rychlým postupem dosáhnout a dobýt řeky dříve, než se na ní nepřítel pevně zachytí a vytvoří dobře organizovanou obranu.

Složitost násilného přechodu z chodu vylučuje možnost popsat v jednom článku všechny jeho formy, a proto jsem si vybral jako thema případ nejčastější, t. j. násilný přechod řeky při pronásledování, z něhož podrobněji popisují přechod řeky mechanisovanou divisi.

Při rozvíjení úspěchu a při pronásledování musí útočník vynaložit veškeré úsilí k tomu, aby jeho vojska dosáhla řeky dříve, než se podaří nepříteli zorganizovat na ní obranu, zmocnila se přepravišť nebo míst vhodných pro jejich zřízení, přepravila dostatečné síly a prostředky přes řeku a vytvořila na odlehlém břehu dostatečně hluboké předmostí k zabezpečení přepravy hlavních sil armádního sboru a k jejich zasazení do boje.

Úkolem rozvíjení úspěchu a pronásledování bývá pověřena mechanisovaná divise přiměřeně zesílená, která postupuje po 2 až 3 osách. K překročení řeky musí být všechny její proudy vybaveny dostatečnými ženijními silami a prostředky (zejména k zřizování přepravišť), aby jejich postup nebyl zdržován na zátarasech zřízených nepřítelem a aby samy mohly zahájit přechod přes řeku ihned po jejím dosažení.

Úspěch rychlého postupu a zvláště pak přechodu řeky závisí na rozhodnosti, odvaze a iniciativě taktických velitelů, jejich ženijních náčelníků a velitelů ženijních jednotek zabezpečujících vojska. Sebelepší nerozhodnost nebo neorganizovanost může být příčinou neúspěchu nebo zdržení na řece a tím ztráty výhod přechodu z chodu.

Důležité je, aby se předsunuté oddíly nebo předvoje rychlým pronikáním, i mimo cesty, mezerami v sestavě nepřítele, s překvapením zmocnily přepravišť nebo míst vhodných pro přepravu, ležících na cestách nebo poblíž nich. Překvapení se dosahuje postupem na široké frontě, aby byla rozptýlena pozornost nepřítele, odvážným pronikáním k řece a zmocněním se přechodů v době a v místech, kde to nepřítel neočekává, i kdyby podmínky pro přechod byly méně příznivé.

Násilný přechod řeky z chodu organizuje velitel armádního sboru. Podle úkolu, který dává mechanisované divisi, zesiluje ji takovými silami a prostředky, aby mohla dosáhnout řeky, zmocnit se přechodů a vytvořit podmínky pro přechod hlavních sil armádního sboru. Určuje přepraviště pro hlavní síly sboru a sborová ženijní opatření pro přechod řeky.

Velitel mechanisované divise organizuje podle rozkazu velitele armádního sboru postup své divise k řece, zmocnění se přechodů a přechod jejich hlavních sil.

Ženijní síly a prostředky se decentralisují na jednotlivé proudy, avšak veliteli mechanisované divise musí zůstat k dispozici část sil a přepravních prostředků (až do 50%), aby podle návrhu ženijního náčelníka mohl využít místního úspěchu a zesílit přepraviště nebo zřídil je na místě sice nepředvídaném, druhořadém, na němž se však vytvořily příznivé podmínky.

A. Plánování a příprava násilného přechodu

Násilný přechod řeky z chodu je jen zdánlivě jednodušší než plánovitý, delší dobu připravovaný přechod řeky bráněné nepřítelem. Oba způsoby mají své zvláštnosti, k nimž musí být přihlíženo, a oba vyžadují pečlivé přípravy a organizace. Je zcela nesprávná domněnka, že se násilný přechod řeky z chodu provádí podle iniciativního rozhodování nižších velitelů. Přechod musí být plánován a organizován vyššími veliteli, a to podle významu řeky jako překážky.

Proto kdykoli bude v hloubce nepřátelské obrany řeka, vydá velitel armádního sboru své rozhodnutí pro přechod již v době přípravy k útoku. Přípravy se musí konat včas. Plk. Baranov v článku „Násilný přechod vodního toku z chodu“ (Vojennyj vestnik čís. 7/1944) uvádí: „Přípravy k násilnému přechodu (z chodu) budeme často konat ještě tehdy, kdy vojska jsou značně vzdálena od řeky. Na příklad na perejaslavském směru dal velitel jedné armádní skupiny rozkaz k násilnému přechodu Dněpru v době, kdy nepřítel byl ještě 40 až 80 km na východ od řeky.“

V každém případě, i když jde o menší řeku navrhuje ženijní náčelník ve své informační zprávě ženijní zabezpečení jejího přechodu a podle rozhodnutí velitele sboru je plánuje a organizuje. Žádná řeka nesmí být vynechána v návrzích ženijního náčelníka jen proto, že je malá, bude-li nutno zřizovat na ní přepraviště. Mnohdy lze menší řeky obtížněji přebrodit než řeky větší, mají-li nevýhodné, močálovité nebo strmé břehy, bahnité dno nebo prudký tok. Velmi nevýhodné pro přechod mohou být kanalisované řeky, průplavy a kanály, mají-li vysoké břehy nebo různá zařízení, která ztěžují buď přísun převážecího materiálu nebo převážení anebo stavbu mostu.

Ve střední Evropě jsou vodní toky, přes něž musí být přechod připravován, průměrně od sebe vzdáleny na 50 km. Jsou však případy, že řeky jsou i na 20 km. Je-li úkol sboru při útoku dán do hloubky 30–50 km, znamená to, že sbor bude do jeho splnění přecházet

aspoň jednou řeku z chodu a v některých případech i několik vodních toků. Nebude tedy přechod vodního toku z chodu za útoku výjimkou, nýbrž častým zjevem.

Plánování na stupni sboru v době přípravy k útoku spočívá v průzkumu řeky, v kalkulaci ženíjních sil a prostředků potřebných pro mechanisovanou divisi při jejím zasazení a pro přepravu hlavních sil sboru a dále v provedení příprav.

Průzkum řeky a nepřátelské obrany na ní organizuje štáb sboru a ženíjní náčelník. Řeka je studována podle map a plánů, vojensko-zeměpisných popisů a jiných pomůcek. Závčas jsou vyžadovány u armády letecké snímky řeky a k ní přilehlého pásu terénu, a to kolmé (měřítko 1 : 5000 i větší), šikmé a stereoskopické. Na žádost velitele armádního sboru vysílá armáda na řeku hloubkový průzkum, aby opatřila o ní údaje, které nelze zjistit jiným způsobem. Jsou vyslýcháni zajatci a místní obyvatelé.

Účelem ženíjního průzkumu je zjistit technické a taktické údaje potřebné pro přechod řeky, jako její šířku, hloubku, rychlost proudu, stavby na ní (zejména mosty), vlastnosti dna a břehů, skryté přístupy k řece, brody, ostrovy, mělčiny, překážky na březích i ve vodě a nejvhodnější místa pro zřízení přepravišť všech druhů. Dále se zjišťuje stav a vlastnosti cest vedoucích přes řeku a k ní, možnosti zřízení nových cest, umístění a množství místních přepravních prostředků a materiálu z místních zdrojů, nejvhodnější místa pro soustředění přepravních prostředků a možnosti jejich přísunu k přepravištím a možnosti zastření vojsk ve východišti k útoku na nepřítele na řece. Z obranných prací nepřítele se zjišťuje přední okraj nepřátelské obrany na řece, soustava jeho obranných zařízení a zátrasy, zejména minové.

Rozhodnutí o násilném přechodu řeky z chodu vydává velitel armádního sboru v úkolu mechanisované divise. Půjde-li o úzké řeky, bude úkol vyjádřen zcela stručně, na př. „zmocni se přechodů přes řeku a vytvoří předmostí na čáře . . . k zabezpečení dalšího postupu ve směrech . . .“ Podrobnější pokyny jsou obsaženy ve směrnících pro ženíjní zabezpečení mechanisované divise, v nichž se uvádí, jaké ženíjní síly a prostředky se jí přidělují, jaké přípravy pro přechod má udělat, po případě co bude připraveno péčí sboru, jaká přepraviště, zejména mostová, má div se zřídit a p.

Základní dokument pro plánování přepravy při plánovitém násilném přechodu, t. j. plánová tabulka přepravy, se při přechodu z chodu nesestavuje. To však neznamená, že štáb sboru spolu s ženíjním náčelníkem nepromyslí přechod řeky a nepropočítá možné alternativy přechodu mechanisované divise a hlavních sil armádního sboru. Takové výpočty jsou nutné, jak k vyšetření potřeby přepravních prostředků, tak i jako podklad pro podrobné kalkulace během postupu mechanisované divise k řece. Jde-li o přechod větší řeky, vydá armáda ve směrnících pro ženíjního náčelníka sboru potřebné pokyny, zejména o zřízení armádních přepravišť a o době jejich použití armádním sborem.

V plánu ženíjního zabezpečení útoku pro dobu přípravnou zaplňuje ženíjní náčelník sboru výrobu dřevěných ženíjních loďek a prvků pro rychlou stavbu výpomocných mostů, aby bylo co možná ušetřeno normovaných prostředků, kromě obojživelných aut a gumových člunů. Výroba se ukládá všem divisím a je třeba k ní plně rozvinout ženíjní techniku. Nestačí-li ženíjní síly a prostředky, provede část výroby sbor se svým sborovým ženíjním praporem nebo posilovou ženíjní jednotkou. Výpomocné mosty se připravují pro zatížení 40 t, a má-li armádní sbor těžké tanky, pro zatížení 60 t.

Podle nařízení armády staví sbor mosty únosnosti 60 t na těch směrech, kde armáda předpokládá zasazení těžkých tanků, i když divise a sbor mají jen střední tanky.

Důležité je propočítat a zabezpečit dopravu dřevěných loďek a konstrukcí výpomocných mostů, aby materiál byl skutečně dovezen k přepravištím. Za Velké vlastenecké války se často stávalo, že při rychlém pronásledování nepřítele byly potřebné dopravní prostředky opatřeny, i když musil být složen s aut jiný materiál.

Na přepravu tanků a děl k podpoře boje na druhém břehu (nejsou-li přiděleny plovcí tanky) je třeba počítat na nebrodných řekách se stavbou přívozů z normovaných mostových souprav. Pro každý proud se uvažuje jedno přívozové přepraviště o několika soulodích.

Potřeba normovaného materiálu pro stavbu mostů se kalkuluje podle šířky řeky a podle toho, je-li možno stavět mosty z výpomocného materiálu. Těmto mostům se dává přednost, nezdrží-li se tím stavba. Pro stavbu se počítá s využitím částí normovaného materiálu použitého ke stavbě přívozových přepravišť, na nichž se po stavbě mostů snižuje počet přívozových soulodí na jedno. Proto mají mít přívozová soulodí stejné rozměry a únosnost jako mostová soulodí.

Celkem se počítá pro každou divisi nejméně jeden most 40 t a kromě toho pro armádní sbor jeden most 60 t.

Na poslední 2—3 dny v době přípravné pro útok se zaplňuje nácvik přechodu řeky na vodní překážce v týlu sboru, co možná podobné jako je řeka, všemi druhy vojsk, zejména pěchotou. Nácvik stavby výpomocných mostů (po případě normovaných mostů) provádějí ženijní jednotky v týlu na překážce podobné řece, přes níž se bude most stavět, třeba suché. Nácvikem má být dosaženo toho, aby stavba mostu byla na řece provedena co nejrychleji a aby výpomocné mosty byly stavěny rychlostí 0,5—1,0 bm za minutu. Těto rychlosti dosahovali sovětské ženisty při pronásledování německých nacistických armád v letech 1944 a 1945 a tím prokázali, že v příznivých technických podmínkách lze stavět výpomocné mosty stejnou rychlostí jako mosty normované.

Tomuto nácviku předchází procvičování přechodu na plánu, které v mechanisované divisi řídí ženijní náčelník a jehož se účastní ženijní náčelníci pluků a velitelé ženijních praporů, kteří budou činní při přechodu. Přechod se pak procvičuje na nižších stupních tak, aby každý ženijní důstojník byl připraven na svůj úkol při jeho provádění.

B. Příprava násilného přechodu řeky za postupu k řece

Mechanisovaná divise, zasazená do průlomu, má za postupu k řece tyto úkoly ženijního zabezpečení svého boje, vztahující se k provedení přechodu řeky:

1. ženijní průzkum,
2. úprava a odminování cest,
3. zabezpečení boků,
4. úprava východiště útoku,
5. zabezpečení ženijním materiálem.

1. Ženijní průzkum

Předmětem ženijního průzkumu za postupu k řece jsou:

- postupové cesty a objekty na nich,
- zatarasovací činnost nepřítele, zejména protitanková a protipěchotní minová pole, ničení připravená nebo provedená nepřítelem na postupových osách,
- přirozené překážky, znemožňující nebo ztěžující postup a rozvinutí jednotek,
- nepřátelská obrana řeky na přilehlém a odlehlém břehu, zejména přední okraj, minové a j. zátarasy, hloubka obrany a stupeň její ženijní úpravy,
- řeka a možnosti jejího přechodu, t. j. upřesnění a doplnění údajů získaných v době přípravné, zejména vhodná místa pro přepraviště,
- možnosti získání materiálu z místních zdrojů pro přechod řeky,
- možnosti úpravy východiště útoku.

Ženijní průzkum je organizován na všech stupních a jeho výsledky se rychle oznamují všem ženijním náčelníkům od pluků až po sbor. Tyto výsledky musí být rychle vyhodnoceny, aby ženijní zabezpečení mohlo být včas zorganizováno a materiálně zabezpečeno.

Ženijní průzkumné hlídky, co možná na terénních vozidlech, postupují s průzkumem předsunutých oddílů a energicky pronikají mezerami v sestavě nepřítele co nejvíce kupředu, aby získaly co nejdříve potřebné zprávy.

V Sovětské armádě byly sestavovány za pronásledování nepřítele zvláštní průzkumné (a přepadové) skupiny, složené z ženistů a samopalníků, které byly zesilovány těžkými

kulometry, protitankovými ručními zbraněmi a 45 mm děly. Tyto skupiny měly kromě průzkumných úkolů ještě úkol dosáhnout přepraviště přes řeku, zmocnit se ho, po případě zamezit nepříteli přechod řeky a udržet přechod do příchodu vlastních vojsk. Skupiny obvykle obcházel nepřátelská ohniska, ponechávající je vojskům, která postupovala za nimi, a ničily jen malé nepřátelské skupiny, které jim bránily v plnění úkolů. Takové skupiny mají být vybaveny obojživelnými auty a gumovými čluny, po případě i útočnými čluny s propulsořem, aby mohly rychle překročit řeku a udržet na ní přepravu.

Nutno zdůraznit, že úkoly průzkumu nepřátelské obrany řeky a možnosti přechodu řeky nejsou úkoly výhradně ženijního vojska, ale že je mají plnit všechny druhy vojsk, jak mechanisovaná pěchota, tak tankové vojsko, dělostřelectvo atd. Má být zásadou, že dosáhne-li jednotka kteréhokoli druhu vojska za pronásledování řeky, má se ihned pokusit o její přechod, překročit ji a udržet předmostí na druhém břehu do příchodu dalších sil. Protože ve středoevropském prostoru jsou většinou řeky malé, s malou hloubkou vody a pevným dnem, bude často možné najít na nich vhodné brody nebo přepravit aspoň pěchotu a její lehké doprovodné zbraně jejími vlastními silami na improvizovaných prostředcích přes řeku. Proto všechny druhy pozemních vojsk mají nejenom znát přechod malých řek broděním a na improvizovaných prostředcích vlastními silami, ale i umět zřizovat tyto prostředky z materiálu získaného na místě a provádět potřebný průzkum pro přechod řeky.

2. Úprava a odminování cest

Nepřítel, jehož obrana bude prolamována, bude zpomalovat postup útočníka také ničením cest, zejména objektů na nich a jiným zatarasováním, aby získal čas k organizování obrany v hloubce. Má-li útočník před sebou řeku nebo několik vodních toků, bude se naopak snažit zvýšit tempo svého postupu, aby znemožnil nepříteli organizovat obranu a dosáhl překročení řeky za výhodných podmínek, t. j. bez nepřátelské obrany nebo pod slabou nebo jen spěšně organizovanou palbou. Má tedy otázka rychlého postupu pro útočníka prvořadý význam.

Pro ženijní vojsko, které zabezpečuje postup mechanisované divise, je úprava postupových cest a odminování vedle ženijního průzkumu nejdůležitějším úkolem před bojem o řeku. Podkladem pro činnost ženijního náčelníka sboru, mechanisované divise a pluků a ženijních velitelů jsou studium terénu, silnic a cest a objektů na nich a přirozených překážek v době přípravy k útoku a údaje ženijního a vševojskového průzkumu, získané v této době. Tyto údaje jsou pak za průlomu nepřátelské obrany a postupu mechanisované divise rychle doplňovány zprávami ženijního průzkumu.

Mechanisovaná divise postupuje podle rozhodnutí velitele sboru ve 2–3 proudech, každý po jedné postupové ose. V každém proudu v předsunutém oddílu nebo předvoji je ženijní jednotka pro odminování a úpravu cesty v síle asi 1 roty, vybavená 1–2 odminovacími tanky, buldozerem, po případě pojízdným jeřábem a prostředky pro rychlé překonávání překážek.

Ženísté provádějí jen zběžnou úpravu cest. Narazí-li na zničený objekt (most), zřídí především objezd, a není-li to možné, postaví most z výpomocného materiálu, který vezou s sebou, nebo z materiálu získaného na místě. Nálevky na cestách se zaplňují pomocí buldozeru, jímž se také odstraňují barikády a trosky ze zničených budov a jiných objektů, zejména v osadách.

Odminování postupových os se provádí v nezbytné míře. Vždy se odminuje celé silniční těleso, a prochází-li cesta minovým polem, odminuje se po obou stranách cesty ještě pruh terénu tak, aby průchod byl 30–35 m široký pro manévr tanků a vozidel. V osadách se zpravidla odminují jen cesty (ulice) nutné pro průchod a manévr a náměstí. Průchody v minových polích se ohraničí a označí tabulkami „Průchod“ — „Miny“, jednak do průchodu, jednak do minového pole. Cesty po celé délce se ohraničují smluvenými značkami, na př. věčty.

Jedna až dvě postupové osy se upravují na divisní cesty. Úpravu provádějí divisní

ženisté v síle asi jedné čety na postupovou osu; jsou vybaveni ženijní technikou. Úpravy spočívají v důkladnější obnově zničených nebo poškozených míst.

Dojde-li k rozvinutí proudů a k útoku na nepřátelské postavení, rozmnožuje se počet cest o praporeční pomocné cesty, které vytyčují, odminovávají a zběžně upravují ženisté přidělení praporům.

3. Zabezpečení boků

Postup mechanisované divise je chráněn proti protiútokům nepřátelských tanků pohyblivým oddílem zatarasovacím na autech, vybaveným protitankovými a protipěchotními minami, trhavinami a ostnatým drátem.

Pohyblivý oddíl zatarasovací mechanisované divise má za úkol přehradit na rozkaz velitele divise nebezpečné směry nepřátelských tankových protiútoků na čarách předem určených v plánu použití POZ, obvykle v součinnosti s protitankovou zálohou. Postupuje od jednoho místa pohotovosti k druhému ve směru blízkém ohroženému boku. Při přiblížení čelních sledů k řece je jeho hlavním úkolem zabezpečit na ohroženém boku rozvinutí hlavních sil mechanisované divise a zaujetí výchozí situace pro přechod řeky. Síla POZ mechanisované divise bývá asi 1 ženijní rota.

4. Úprava východiště útoku

Úspěch násilného přechodu řeky z chodu závisí ve velké míře na tom, jak brzo po přiblížení k řece bude přechod proveden. Přesto v některých případech, když se nepříteli podařilo zběžně zorganizovat obranu na řece, bude třeba provést úpravu východiště útoku; tato úprava může trvat nejvýš několik hodin a bude se skládat:

- z odtarasování prostorů na přilehlém břehu, jestliže nepřítel položil zátarasy, zejména minové, v pravděpodobných východištích k přepravě a na přístupech k řece,
- z odminování a po případě z úpravy palebných postavení dělostřelectva zabezpečujícího provedení přechodu řeky,
- z běžného vybudování velitelských pozorovatelů,
- z rozšíření sítě cest, a to tak, aby pro každé přepraviště byla vytyčena a podle potřeby upravena alespoň jedna cesta,
- ze zajištění východiště proti možným nepřátelským protiútokům (činností POZ, položením ochranných minových polí),
- ze zastřešení přepravních prostředků.

5. Zabezpečení ženijním materiálem

I když v době přípravné k útoku byla provedena výroba lehkých přepravních prostředků, nestačí obvykle dopravní prostředky, aby bylo možno přivést k řece tolik materiálu, že by stačil na přepravu pěchoty a lehkých zbraní. Proto je třeba za postupu k řece a během krátké přípravy k přechodu široce organisovat sběr vhodného materiálu z místních zdrojů. Při tom velmi záleží na schopnostech a důvtipu velitelů všech stupňů, zejména nižších, aby dovedli soustředit a využítkovat materiál, který je po ruce, tak, jak to dělali sovětské velitelé při přechodu řek za Velké vlastenecké války.

Shromažďuje se všechen vhodný výpomocný materiál, na př. vyschlé trávy, kuláče, fošny, dřevěná vrata, ploty, rákosí, sláma, sudy a j. Tohoto materiálu se pak používá k vlastní přepravě osob přes řeku, není-li brodná, nebo se z něho sestavují lehké převážecí prostředky, jako vory, zhotovené ze stanových dílců naplněných slámou nebo rákosím, nebo vory z trámů, kuláčů a p. K přepravě materiálu se zhotovují vory z kuláčů a sudů a soulodí z ukořistěných loděk.

Aby byla zkrácena doba příprav, shromažďování a přísun materiálu, je důležité přimět k spolupráci místní obyvatelstvo a využít jeho znalostí místních poměrů.

Přepravní prostředky a výpomocný materiál se shromažďuje u praporů a s příchodem

předsunutého oddílu nebo předvoje k řece se podle situace přisunuje kupředu, aby mohla být neprodleně zahájena přeprava prvního koloběhu.

Ženíni jednotky, které budou zabezpečovat boj pěchoty na druhém břehu, musí mít při zahájení přechodu miny a trhaviny v plném počtu nařízeném divisi.

C. Provedení násilného přechodu

Za postupu k řece je třeba, aby dostatečně silné předsunuté oddíly rychle pronikly k řece, třeba obejitím nepřátelských postavení bránících přístupy k řece, a zmocnily se přeprav, zejména mostů nepoškozených nepřítelem. Ženíni jednotky v sestavě těchto oddílů přeruší roznětové vedení nebo je odstraní spolu s náložemi a dále odstraní nepřítelem položené miny a nástrahy a provedou ženíni zabezpečení dobytého přepraviště, zvláště položením minových polí. V případě, že se těmto oddílům nepodaří zmocnit se mostu nebo jiného přepraviště, bývá jim dán jako vedlejší úkol zmocnit se prostoru na řece, vhodného pro zřízení přepraviště ležícího na vedlejší cestě a udržet je.

Oddíly mají rychlé dopravní prostředky a z převážecího materiálu obojživelná auta, gumové a útočné čluny. Velmi výhodná jsou k tomuto účelu velká obojživelná auta, která přepraví celou četou najednou. K těmto akcím je dobře soustředit všechna obojživelná auta a gumové čluny od celé mechanisované divise nebo i sboru a vybavit jimi silné oddíly, které potom mohou dobře splnit daný úkol. Takových prostorů se zmocňují oddíly zejména pro přepravu tanků a dělostřelectva, protože pěchota nachází vždy dosti přechodů, po nichž může dosáhnout druhého břehu buď broděním nebo plaváním nebo přepravou na improvizovaných prostředcích.

Násilný přechod z chodu se zahájí ihned po dosažení řeky a po provedení nutných příprav bez ohledu na denní nebo noční dobu. Může-li být dosaženo překvapení, provádí se přechod bez dělostřelecké a letecké přípravy. Dělostřelectvo, které se nepřipravuje k přechodu, je v palebných postaveních v pohotovosti zabezpečit přepravu vojsk, umlčet nepřátelské dělostřelectvo a minomety, pozorovatelný a palebné prostředky působící přímo na přepraviště a podporovat boj pěchoty na druhém břehu. Praporní a plukovní dělostřelectvo, které bude přepravováno v pozdějších koloběžích, a po případě část divisiho dělostřelectva je co nejdříve k řece v palebných postaveních pro přímou střelbu.

První sled postupuje k řece bez zastávky. Jeho úkol musí být jasný a jednoduchý. Důležité je, aby svůj úkol dobře znali všichni velitelé, i nižší, a aby jim byl dán v terénu s místa, z něhož je vidět na řeku.

Úkolem prvního sledu obvykle bývá přepravit se s překvapením přes řeku, zničit nepřátelská palebná ohniska na druhém břehu, dobýt předmostí a udržet je do příchodu dalších sil. Prostorově je úkol vymezen do hloubky asi 1,5–2 km od řeky, aby nepřítel nemohl střilet z pěchotních zbraní na přepraviště.

První sled vysílá před vyražením kupředu průzkumné hlídky, v nichž jsou ženisté a které zjišťují nejvýhodnější místa pro boj o řeku a pro přechod přes ni. Ženíni odtarasovací skupiny jdou v čele sledu a provádějí očišťování přepraviště od min a nástrah položených nepřítelem. Přeprava se zahájí prvním koloběhem prvního sledu na přepravních prostředcích, které si dopravil k řece, a to na široké frontě a ihned po dosažení řeky.

Jakmile první koloběh dosáhne druhého břehu, zničí ztečí nepřátelská ohniska na břehu, útočí na další odpory a postupuje až do splnění určeného mu úkolu, pak se opevňuje organizuje protitankovou obranu a zabezpečuje přepravu dalších koloběhů. Boj proti nepřátelským protiútokům musí být organizován ihned, neboť podle zkušeností z Velké vlastenecké války závisí úspěch násilného přechodu jak na vybavení prvního sledu protitankovými prostředky, tak na okamžité organizaci boje proti tankům hned po dosažení druhého břehu. Plavidla se vracejí k vlastnímu břehu pro druhý koloběh. Síla prvního koloběhu má být aspoň jedna rota na přepraviště.

Ženísté včlenění do prvního koloběhu razí na druhém břehu průchody v nepřátelských minových zátarasech a zabezpečují postavení protitankových zbraní kladením min.

Ženíjní průzkumné hlídky postupují kupředu a zjišťují nepřátelské zátarasy a odpory. Síla prvního sledu je různá a závisí na stupni nepřátelské obrany, na šířce řeky, na množství přepravních prostředků a na překvapení, s nímž se přechod provádí.

První sled má být organizován tak, aby měl dostatečnou průbojnou sílu při útoku na nepřítele na druhém břehu, aby odrazil protiútoky nepřítele a udržel předmostí po nutnou dobu. Musí být dobře materiálně vybaven, aby mohl bojovat v osamocení, dokud se nepřepравí další síly. Podle zkušeností z Velké vlastenecké války má mít každý pěšák nejméně 1½ až 2 palebné průměry střeliva a 4 až 5 ručních granátů (z nich část dýmových). Věci, které zbytečně zatěžují v boji na druhém břehu a bez nichž je možno se obejít, nechává první sled na vlastním břehu. Protože při přechodu přes nebrodnou řeku bude první sled složen jen z pěchoty (nejsou-li přiděleny plovoucí tanky), musí mít aspoň všechny pěchotní zbraně (těžké kulomety, protitankové ruční zbraně, 82mm minomety) a postupně musí být zesilován dalšími zbraněmi. Pěchotu doprovázejí ženisté, kteří razí průchody v minových polích, zneškodňují nástrahy a poskytují pěchotě pomoc při překonávání překážek, při ničení nepřátelských tanků, při zabezpečení dobytého terénu a vytyčují a upravují pomocnou cestu.

S prvním sledem se také přepravují dělostřelečtí pozorovatelé a spojovací družstva k organizování spojení.

Od zahájení přepravy podporují zajišťovací jednotky složené z těch jednotek, které se ještě nepřevážejí, z vlastního břehu přepravu a boj prvního sledu. Dělostřelectvo a minomety ničí nepřátelská palebná ohniska, přenášejí postupně palbu do hloubky a zarámovávají činnost prvního sledu na protilehlém břehu.

S prvním koloběhem prvního sledu se přepravuje na druhý břeh také ženijní jednotka určená velitelem přepraviště k úpravě břehu a přístavních můstků pro přívozovou přepravu. Stavba souldí pro tanky, dělostřelectvo a jiný těžký materiál se zahajuje co možná nejdříve, aby první sled byl brzo posílen tanky a těžkými a protitankovými zbraněmi a mohl odrážet nepřátelské protiútoky a dosáhnout určeného cíle.

Jakmile tanky přímé podpory prvního sledu dosáhnou druhého břehu, ihned podporují jeho útok. Přejde-li první sled do obrany, použije jeho velitel tanků buď jako kočujících děl nebo jako pevných palebných ohnisek, zejména k boji proti nepřátelským tankům.

Dělostřelectvo, které bylo přepraveno na druhý břeh, přechází do podřízenosti velitele prvního sledu, zaujme palebné postavení a podporuje palbou první sled.

Přeprava prvního sledu přes řeku a jeho boj na druhém břehu je kritickým stadiem boje o řeku. Velení při postupném narůstání sil na druhém břehu je decentralisováno a úspěch boje mnohdy závisí na smělém rozhodování a iniciativě velitelů rot, čet, družstev i jednotlivců. Proto je třeba znovu zdůraznit, že první sled má být dostatečně silný a dobře materiálně vybavený a jeho boj má být podporován mohutnou palbou zajišťovacích jednotek. Většina dělostřelectva proudů mechanisované divise podporuje palbou přechod řeky. Rovněž divisi dělostřelectva zasahuje palbou proti nepřátelským bateriím ve prospěch prvních sledů na přepravištích. V této době použije velitel sboru části přidělených letů bitevního a bombardovacího letectva k boji proti zálohám nepřítele a vyrazí je protiútokům.

Po přepravě prvního sledu se přepravují pod jeho ochranou další sledy. Pěší (mechanisované) prapory se přepravují stejným způsobem jako první sled, těžké tanky, dělostřelectvo a jiný těžký materiál se přepravují po sledgech na přívozových přepravištích, které se zřizují během přepravy prvního sledu. Dělostřelectvo a minomety, které se dosud nepřepравují, musí až do posledního okamžiku před přepravou podporovat palbou boj jednotek na druhém břehu.

Přeprava protitankových posilových prostředků a tanků je vedle přepravy prvního sledu nejdůležitějším problémem přechodu řeky. Vojska na druhém břehu musí dostat co nejdříve mohutnou podporu tanků, protitankových prostředků a dělostřelectva. Ačkoli se největší část tanků, dělostřelectva a jiných posilových prostředků zpravidla přepravuje na

nebrodných řekách po mostech, musí být vynaloženo největší úsilí na vybudování přívozo-
vých přepravišť, protože zejména na širokých řekách je přeprava na nich zahájena dříve
než po mostech. Aby byla brzo zřízena, použije se pro ně normovaného materiálu, ačkoli
se pro jiné druhy přepravy používá co možná prostředků výpomocných. Podaří-li se zmoc-
nit se místních plavidel na řece, použije se jich k stavbě soulodí, jestliže se tím nezdrží zřízení
přívozového přepraviště; jinak se jich použije k zesílení přívozů nebo k nahrazení normo-
vaných plavidel.

Hlavní síly mechanisované divise se přepravují po mostových přepravištích. Na men-
ších řekách s hloubkou vody do 3 m a s rychlostí vody do 1,50 m/vt. a při únosném dnu se
stavějí výpomocné mosty na rámových podporách z materiálu, který byl připraven v době
přípravy k útoku a dovezen na místo mostového přepraviště.

Mosty se stavějí co nejdříve, přímo z aut, jakmile se na druhém břehu první sled
zmocní čáry, která zabezpečuje místo stavby mostu před přímou kulometnou palbou a dě-
lostřeleckým pozorováním.

Velitel mechanisované divise řídí přepravu vojsk a boj o řeku a boj na druhém břehu
ze své pozorovatelné, která je na nejdůležitějším směru. Po dobytí dostatečně hlubokého
předmostí se přemístí na pozorovatelnou na druhém břehu.

Ženíjní náčelník mechanisované divise je na pozorovatelně velitele divise. Ačkoli se
nesestavuje plánová tabulka přepravy, musí zavést po ženíjní stránce do přepravy pořádek
a organizaci. Přechod v žádném případě nesmí být ponechán k provedení nižším velitelům,
nýbrž musí být řízen shora, veliteli všech stupňů. Skutečnost, že se údaje o řece, o nepříteli
a jeho obraně na ní upřesňují až za postupu k řece a že se během postupu a před řekou
opatřuje a doplňuje materiál pro přechod, nemůže být na omluvu neorganizovanosti pře-
chodu. Velký nárok se klade na schopnosti ženíjního náčelníka, který musí udělat vše,
aby se přechod v krátké době stal plánovitý a řízený.

Jestliže nepřítel zanechal na řece jen bojové zajištění a obranu organizoval dále za
řekou na výhodnějším místě, postupuje první sled po dobytí postavení bojového zajištění
až do dotyku se skutečným předním okrajem nepřátelské obrany. Při postupu vysílá prů-
zkum a zajišťuje si křídla a boky. Útok na nepřátelské obranné pásmo se pak provádí po
přepřavě hlavních sil mechanisované divise normálním způsobem.

D. Přeprava hlavních sil armádního sboru

Hlavní síly sboru postupují co možná po čtyřech osách, po dvou pro každou pěší di-
visi, využívající cest, po nichž postupovala a které upravila mechanisovaná divise. Přechod
pěších divisí přes řeku se provádí po mostech, a to jednak po těch, které postavily ženíjní
jednotky mechanisované divise, jednak po těch, které postaví ženíjní jednotky pěčí sboru
podle plánu ženíjního zabezpečení. Proto ženíjní náčelník sboru již v době přípravy k útoku
předvídá a plánuje stavbu mostů pro druhý sled sboru a manévry normovanými přepravní-
mi prostředky. Upřesňuje plán podle situace a zpráv získaných průzkumem a podle
potřeby navrhne veliteli sboru změnu.

Mosty pro přechod 2. sledu armádního sboru se stavějí co možná výpomocné, a to
z materiálu získaného na místě. Ke kácení a zpracování dřeva je třeba rozvinout ženíjní
techniku a vlastní stavbu provádět rychlým způsobem. Nejvýhodnější doba stavby je v noci.
Lze-li však zabezpečit dostatečnou protileteckou obranu, lze mosty stavět v kteroukoli
dobu denní. Je třeba se snažit o to, aby na každém mostovém přepravišti byly dva mosty,
dostatečně od sebe vzdálené, aby poškozením mostu náletem nepřátelského letectva nebyla
přerušena přeprava.

E. Úkoly ženíjního zabezpečení mechanisované divise při provádění násilného přechodu

1. Ženíjní průzkum

Ženíjní průzkum je prováděn především ženíjními průzkumnými hlídkami, které
jsou v sestavě prvního sledu a s jeho prvním koloběhem se přepravují na druhý břeh. Jejich

úkolem je zjišťovat nepřátelské zátarasy před řekou, na řece a na druhém břehu, přirozené překážky a možnost jejich překonání, vybudovaná palebná postavení, nepřátelské zbraně ukryté v osadách, zakopané tanky, dále možnosti úpravy cest a j. Kromě toho musí být vytvořena síť ženijních pozorovatelů na vlastním břehu, aby každý ženijní náčelník (pluků a divisi) měl přímé zprávy o průběhu přechodu a o boji na druhém břehu, aby mohl včas navrhnout svému veliteli potřebná opatření k udržení tempa přechodu. Tyto pozorovatelný se podle vývoje situace přemísťují na druhý břeh a dostávají úkol zjišťovat činnost nepřítele v boji o dobytí a udržení předmostí. K ověření a upřesnění zpráv získaných pozorováním je třeba, aby ženijní náčelníci měli malou zálohu průzkumníků, z níž se vysílají hlídky na odlehlý břeh.

Ženijní průzkum má být silný, protože jeho výsledky mohou mít rozhodující vliv na provedení přechodu.

Zprávy získané ženijním průzkumem si doplňují ženijní náčelníci zprávami ze vševojskového průzkumu a z průzkumů speciálních. Je nutné, aby si ženijní náčelníci včas zabezpečili v tomto směru dobrou součinnost, protože některé druhy vojsk mají hustší síť pozorovatelů nebo lepší prostředky k pozorování (na př. dělostřelectvo). Nepřátelský břeh pozorují totiž nejenom štáby praporů provádějících přechod, ale i praporů dalších sledů a zajišťovací jednotky pěší, dělostřelecké, tankové atd.

2. Odtarasování

Odmínování přepraviště se provádí podle zpráv ženijního průzkumu, který proniká v sestavě vševojskového průzkumu nebo samostatně v předsunutém oddílu k řece. Odmínování vlastního břehu, i přístupů k řece, provádí odtarasovací jednotka předsunutého oddílu nebo předvoje ihned po dosažení řeky.

K odminování místa pro přistání, k vytyčení cest, k úpravě břehu při přívozové přípravě se vysílá s prvním koloběhem na druhý břeh na každém přepravišti jedna ženijní četa. Pro odtarasovací činnost má každá pěší rota odtarasovací skupinu v síle ženijního družstva. Odtarasovací skupiny razí průchody v minových zátarasech táhlými náložemi, označují průchody v minových polích a odstraňují nástrahy. Skupiny zásobuje trhavinami skupina zabezpečovací, organisovaná v pluku.

3. Úderná činnost

V některých případech bude účelné organisovat úderné skupiny, aby byla rychle zdo-lána nepřátelská palebná ohniska, z nichž nepřítel ohrožuje přepravu přes řeku. Poněvadž tyto nepřátelské odpory budou obvykle zjištěny až při dosažení řeky, kdy sestavování úderných skupin bude provedeno pod tlakem času, musí jak ženijní náčelník mechanisované divise, tak ženijní náčelníci mechanisovaných pluků včas pamatovat na tuto možnost. Ženijní náčelník mechanisované divise ji uvažuje při kalkulaci sil a prostředků a ženijní náčelníci mechanisovaných pluků již za postupu k řece mají v plukovní ženijní záloze připravenou jednotku, z níž dodají včas potřeby ženisty k sestavení úderných skupin.

Tyto skupiny se tvoří z pěchoty a ženistů. Podle potřeby mohou být vybaveny 57mm dělem. Přepravují se, jestliže se čelní jednotky nevysílají, s prvním koloběhem prvního sledu. Počet úderných skupin nebývá velký, na jedno přepraviště obvykle 1—2 skupiny. Ženisté v nich tvoří podskupinu průzkumnou (odtarasovací) a podskupinu pro ničení.

4. Ženijní zabezpečení přepravišť

Základním způsobem přepravy při násilném přechodu řeky z chodu na mělkých řekách je brodová přeprava. Ženijní jednotky při ní provádějí záchrannou službu a úpravu brodů, která spočívá v jejich označení, v odstranění zátarasů a překážek, v úpravě příjezdů a výjezdů a na řekách s bystrým proudem, na brodech pro pěší v natažení lana nebo v zřízení zábradlí. Potřeba ženijních sil na přepravišti je až jedna ženijní četa. Na brodech pro vozidla má být traktor nebo tank s lanem k vyprošťování uvázlých vozidel.

Nebrodné řeky do šířky asi 60 m a se slabým proudem přecházejí pěší jednotky plavá-

ním. Ženíjní zabezpečení záleží v záchranné službě a v obsluze člunů nebo lehkých soulodí, na nichž se převážejí zbraně pěchoty, výzbroj a výstroj slabších vojinů a štáby jednotek. Potřeba ženíjních sil na přepraviště je 1—2 ženíjní čety.

Na nebrodných řekách se zřizuje plavidlová přeprava, při níž se používá improvisovaných prostředků, místních plavidel, ženíjních loďek, skládacích ženíjních loďek, gumových člunů, obojživelných aut a výjimečně normovaných souprav.

Hlavním přepravním prostředkem mají být ženíjní skládací loďky; jsou lehké a skladné, a proto se snadno přepravují.

Ženíjní jednotky při plavidlové přepravě dodávají veslaře na normovaná a výpomocná plavidla a záchrannou službu. Potřeba ženíjních sil je 1—2 čety na přepraviště.

K přepravě tanků, dělostřelectva a jiného těžkého materiálu se zřizuje pro každý proud mechanisované divise jedno přívozové přepraviště s únosností 40 nebo 60 t. Stavba přepraviště se zahájí hned na začátku plavidlové přepravy a musí být zorganizována tak, aby první sled dostal co nejdříve podporu tanků. Přepraviště má mít aspoň tři soulodí, aby mohla být přepravena najednou tanková četa. Výhodná jsou soulodí s převýšenými konci, která nemusí mít pro přistání přístavní můstky. Převýšené konce jsou dlouhé asi 6,5—8,0 m a soulodí může přistávat na kterémkoli místě břehu; je-li břeh vysoký, je třeba jej prokopat nebo prohrábnout buldozerem.

Materiál pro stavbu přístavních můstků na druhém břehu, jestliže se zřizují, se převáží s prvním koloběhem prvního sledu. Konstrukce můstků má být taková, aby byly sestaveny za 10 min. Za tu dobu musí ženíjní jednotka, která provádí úpravu druhého břehu, rozšířit průchody v zátarasech a označit a upravit cesty od přístavních můstků.

Důležitost podpory boje prvního sledu na druhém břehu tanky vyžaduje, aby přívozová přeprava byla zahájena ještě do skončení přepravy prvního sledu, t. j. asi za 20 min. od začátku přepravy. Tam, kde je to možné, na př. je-li nad místem pro přepraviště přítok nebo rameno, začne se stavba přívozových soulodí i dříve, během příprav pro plavidlovou přepravu, aby zesílení tanky mohlo být provedeno za přepravy prvního sledu.

K zřízení přepraviště o 3 převážecích soulodích s převýšenými konci je třeba ženíjní roty, k obsluze stačí ženíjní četa při motorické přepravě.

Stavba mostů se zahajuje co nejdříve, jakmile to situace dovoluje. Ke stavbě se používá co možná výpomocného materiálu, aby normovaný, materiál zůstal ušetřen. Pro mechanisovanou divisi se stavějí mosty především z předem připravených prvků na rámových podporách. Na stavbu 40 t mostu je třeba při délce do 15 m ženíjní čety, do 50 m roty a do 100 m 2—3 rot. Rychlost stavby v příznivých podmínkách dosahuje 1 bm za 1—2 min., jinak 1 bm za 3—4 min.

Pro hlavní síly sboru se stavějí doplňkové výpomocné mosty z materiálu získaného na místě, k čemuž je třeba plně rozvinout ženíjní techniku. Potřeba ženíjních sil při stavbě 60 t mostu na pilotových bářkách je na 20 bm ženíjní rota, doba stavby je 3—4 hod. Ženíjní jednotky pro stavbu těchto mostů musí být předsunuty, aby mohly stavbu brzo zahájit a včas ukončit.

Přechod řeky z chodu, prováděný kterýmkoli způsobem, musí být organizovaný; proto se zřizuje regulační služba a stanoví se regulační čára na příčné cestě. Na ní se zběžně vybudují pozorovatelný pro orgány regulační služby a velitele přepravovaných součástí. Jednotky čekající na přepravu hloubí ochranné zákopy. Z regulační čáry se vytyčují a podle potřeby upravují dvě pomocné cesty, které se rozvětvují na východišti k přepravě.

Velitel přepraviště má mít tři pomocníky, z nichž první je na regulační čáře u regulačního důstojníka, druhý na východišti k přepravě, kde usměrňuje koloběhy na přepraviště, a třetí je na druhém břehu a organizuje vylovení koloběhů a jejich propouštění průchody v nepřátelských zátarasech. K regulování pohybu koloběhů a udržování pořádku jsou postaveny regulační hlídky, nejméně tři, a to na regulační čáře, na východišti k přepravě a na druhém břehu. K přímému pozorování průběhu přepravy, hladiny řeky a jejího přilehlého úseku, zejména nad přepravištěm, organizuje velitel přepraviště pozorovatelný.

5. Zabezpečení boků a dobytého terénu

Pohyblivý oddíl zatarasovací mechanisované divise, který při zahájení přechodu byl připraven chránit spolu s protitankovou zálohou zaujetí výchozí situace pro přechod řeky, se přepraví na rozkaz velitele za prvním sledem na druhý břeh, aby na ohroženém boku přehrazoval směry nepřátelských tankových útoků. Má mít zálohu min asi 200%.

K zabezpečení dobytého terénu na druhém břehu musí být přepraveny ženijní síly, aby zejména minovými zátarasami zesílily obranný boj prvního sledu. Hrozí-li nepřátelský protiútok nebo dosáhne-li první sled svého úkolu a přechází do obrany, plní kromě toho úkoly ženijního zabezpečení dobytého terénu všechny ženijní jednotky, které mohou být uvolněny z jiných úkolů. Z ženijních prostředků, kromě min a trhavin, je třeba dostatečného množství nízkých drátěných zátarasů, aby je mohla pěchota rychle položit na ohrožených směrech.

6. Úprava cest

Pro každý prapor přepravený na druhý břeh a zasazený do I. sledu je nutno zřídit pomocnou cestu. Úprava záleží ve vytyčení a odminování cesty a v odstranění překážek. Není-li cest, razí se praporem pomocná cesta terénem. Pro každý proud se zřídí plukovní cesta.

7. Zabezpečení dělostřelectva

Kromě zabezpečení přepravy provádí se jen odminování palebných postavení a cest vedoucích k nim.

8. Zabezpečení velení

Velitelské pozorovatelná a velitelská stanoviště se zřizují na druhém břehu co nejdříve, a to v lehké úpravě. Prostory pro ně a cesty k nim se odminují. K udržování spojení spojkami mezi oběma břehy se určuje malá ženijní jednotka, která udržuje spojení plavidly.

9. Ženíjní záloha

Ženíjní záloha musí být dostatečně silná, aby podle potřeby mohly být zesíleny hlavní síly při zasazení, zesíleno zabezpečení dobytého terénu předmostí, zesíleny ženijní jednotky na přepravištích nebo nahrazeny jejich ztráty a p.

Způsoby násilného přechodu řeky z chodu jsou daleko rozmanitější než přechod plánovitý a lze je dobře popsat jen v konkrétních případech. Při všech formách přechodu řeky z chodu, má-li být úspěšný, je třeba, aby velitelé všech druhů vojsk jednali odvážně, rozhodně a iniciativně. Od ženijních náčelníků se vyžaduje velká schopnost zhodnotit v ženijním smyslu situaci, která nebývá vždy jasná, navrhnout vševojskovému veliteli správné ženijní zabezpečení boje a včas je zorganizovat.

Prameny: 1. Polní řád československé branné moci.

2. Přechod přes vodní překážky (příručka pro důstojníky).

3. Článek plk. Baranova „Násilný přechod vodního toku z chodu“ (Vojenný vestník čís. 7, r. 1944; překlad otištěn v „Bojové přípravě“ č. 3, r. 1951).

4. Článek plk. I. Lejmána „O násilném přechodu kanálů a kanalisovaných řek“ (Vojeno-inženýrný žurnal; překlad otištěn v časopise „Ženísta“ čís. 3, r. 1951).

VOJENSKÝ VÝZNAM DOPRAVY

Pplk. žel. Jindřich Fořt

Američtí imperialisté, dědicové hitlerovské fašistické vojenské doktriny, dokazují v loupeživé válce v Koreji, že předstihli své učitele v používání barbarských způsobů vedení války proti národům, které přepadli, aby je mohli vykořisťovat.

Předmětem těchto barbarských způsobů vedení války jsou i dopravní spoje a uzly hrdinně bojující Koreje, na které podnikají američtí letečtí gangsteři masové nálety.

V prvních měsících války v Koreji, kdy korejská lidově demokratická armáda hnala lisynmanovské divise i s jejich americkými poradci a nájemnými vojsky až do jihovýchodního cípu Koreje, snažili se američtí imperialisté zastavit vítězný postup lidově demokratických vojsk leteckými nálety na dopravní spoje a uzly na frontě i v celé hloubce země. Rozrušením dopravní sítě se pokoušeli zabránit operačním přesunům vojsk korejské armády na frontě, přisunu svěžích sil a bojové techniky z hlubokého týlu a tím jí znemožnit přípravu k rozhodujícímu úderu na lisynmanovská vojska a vojska imperialistických intervntů do té doby, než by se americkým imperialistům podařilo shromáždit všechna jejich pohotová vojska i vojska jejich vasalů v této části světa a vrhnout je na korejské bojiště a tím se znovu pokusit o uskutečnění jejich lupičských cílů.

Plánovitost a zuřivost, s jakou tento svůj záměr uskutečňovali, ukazuje, že pochopili mimořádný význam dopravy pro organizaci obranné schopnosti i pro přípravu a zabezpečení vítězství země bojující za své osvobození proti imperialistickým útočníkům.

Význam dopravy pro organizaci obrany přepadené země pochopilo i hitlerovské velení, jak to dokázalo při přepadení Polska r. 1939, Francie r. 1940 a SSSR r. 1941.

Při přepadení Polska r. 1939 byly cílem náletů hitlerovského letectva dopravní spoje a uzly, a to jak v operační hloubce obrany, tak především v celé hloubce země. Úkolem těchto náletů bylo

1. rozrušit dopravní systém přepadené země a zamezit nebo aspoň značně snížit rychlé provedení mobilisace sil a materiálních prostředků,
2. zabránit rychlému přesunu již zmobilizovaných sil a prostředků do určených prostorů.

Přepady dopravních spojů a uzlů byly proto provedeny fašistickým letectvem současně se zahájením nástupu pozemních sil. Polské velení, které nepředpokládalo, že bude musit samo čelit soustředěnému úderu hitlerovských armád, a které se na válku proti Německu ani řádně nepřipravovalo, protože hlavní svůj úkol vidělo ve válce proti SSSR, jehož vojenskou sílu podceňovalo stejně jako ostatní imperialističtí lupiči, bylo velmi špatně připraveno. Proti tisícům hitlerovských letounů mělo Polsko jen několik set letounů zastaralého typu. Polská armáda však neměla ani dostatek jiných protiletadlových zbraní, a nemohla proto chránit na dopravních cestách proti leteckým útokům prostory a objekty důležité pro provedení mobilisace a převezení zmobilizovaných jednotek do nástupových prostorů.

Tím se hitlerovskému velení podařilo rozrušit dopravní systém Polska již v prvních dvou dnech po zahájení nástupu.

To také způsobilo, že polská armáda nedokončila mobilisaci, nemohla přesunout řadu vyšších jednotek již mobilizovaných do určených prostorů, a mnohé z nich se proto na frontu přesunovaly pěšky. Touto situací v dopravě byl porušen celkový nástupový plán polské armády a polskému velení bylo rovněž znemožněno zabránit katastrofě rychlými operačními přesuny vojsk. Následky nepřipravenosti dopravního systému Polska, zajistit za současných podmínek války rychlé provedení mobilisace a soustředění vojsk v stanovených prostorech, byl tím katastrofálnější, že polská armáda byla naprosto nedostatečně motorisována.

Při zahájení nástupu proti Francii r. 1940 mělo hitlerovské letectvo poněkud jiný úkol. Proti Polsku měla Francie při zahájení nástupu hitlerovských armád ukončenou mobilisaci a francouzské armády byly rozmístěny v plánovaných prostorech. Když se hitlerovské velení rozhodlo opakovat svůj manévř z první světové války, to jest rozbít rychlým nástupem úderných armád přes Lucembursko a Belgii pravé křídlo francouzské armády a tím obejít Maginotovu linii, v níž skládalo francouzské velení největší naději, byl dán hitlerovskému letectvu úkol zamezit francouzské armádě přeskupení sil a včasné přísunutí záloh z hlubokého týlu na ohrožené křídlo. Tento úkol plnilo německé letectvo především ničením dopravních spojů v týlu bojujících armád i v hlubokém týlu země. Když se později francouzské velení pokusilo organisovat obranu na nových liniích, rozvracelo hitlerovské letectvo přísun záloh rušením dopravních spojů v týlu nových obranných linií a ničením komunikací, které byly současně ústupovými komunikacemi rozbitých francouzských armád.

Útoky hitlerovského letectva na dopravní spoje i nepřipravenost dopravního systému Francie po stránce materiálního i politického zajištění měly vzápětí, že francouzský dopravní systém nesplnil svůj úkol. Zrada francouzské buržoasie, neschopnost francouzského armádního velení, vyplývající z jeho poraženecké koncepce posícní obrany, a přezírání nejnovějších útočných prostředků, jako jsou letectvo a tanky, projevila se i v neschopnosti organisovat dopravní systém, který by zabezpečil aspoň ty operační plány a úkoly, které byly francouzským velením vypracovány pro případ války s hitlerovským Německem. Je nesporné, že poraženecká koncepce posícní obrany skládající všechny své naděje v stálá opevnění Maginotovy linie měla veliký vliv na nedocení významu dopravy pro zvýšení obranné schopnosti země a zvláště pro organisaci a zabezpečení jejího vítězství.

Tato skutečnost je stejně jako mnoho jiných důkazem dalšího úpadku buržoasního vojenského umění po první světové válce. První světová válka velmi jasně ukázala mimořádný význam dopravy a především železniční dopravy, ale štáby některých buržoasních států nevyužily však zkušeností nabytých ve válce pro další rozvoj v operačním smyslu.

Jaké jsou charakteristické rysy imperialistické války 1914—18, které měly vliv na úlohu dopravy?

1. Po prvé se objevuje na bojištích strojová technika v masovém počtu.
2. Vytvářejí se mnohamilionové armády, které se rozvinují na frontách dlouhých sta kilometrů (tak na př. ústřední mocnosti začínají válku s 3,5 milionem mužů; během války mobilisovaly dalších 25 milionů mužů. Dohodové mocnosti začaly válku s 6 miliony mužů, mobilisovaly však během války dalších 48 milionů mužů).
3. Změnil se zásadně poměr mezi frontou a zápolím. Aby bylo možné udržovat bojeschopnost milionových armád (zásobovat je bojovou technikou i všemi potřebami pro život a boj), bylo třeba využívat celého národohospodářského potenciálu země. Tím se dostává do války celá země.

Samo toto strohé vyčíslení charakteristických rysů první imperialistické války, kterými se odlišuje od válek manufakturního údobí, ukazuje tyto úkoly dopravy:

1. Potřeba rychlého provedení mobilisace milionových armád.
2. Přesun zmobilisovaných armád a materiálních prostředků do stanovených prostorů.
3. Plynulé zásobování armád vším potřebným k životu a k boji.
4. Udržování minimálního rozsahu dopravy pro chod válečného hospodářství země.

Krise buržoasního vojenství, která se po první světové válce ještě více prohloubila, a strach imperialistických ideologů války z proletariátu, který je přivedl k vytváření jednostranných teorií války motorů — prohlašovali, že budoucnost patří malým, málo početným armádám žoldáků po zuby vyzbrojených všemi druhy bojové techniky — měly za následek, že nebyla věnována pozornost zkušenostem z první světové války, co se týká významu dopravního systému země za války, a že tyto zkušenosti nebyly dále rozvíjeny. Tak se setkáváme na počátku druhé světové války v Polsku a ve Francii s organizačně, materiálně a politicky nepřipravenými dopravními odděleními, která netvoří jednotný,

harmonicky sladěný dopravní systém, nýbrž pracují bez znalosti svých úkolů nezávisle jeden na druhém a které jsou neschopné řešit ty úkoly, před které je postavila druhá světová válka.

A přece druhá světová válka nemohla začít tam, kde skončila první světová válka, ani nemohla být jejím pouhým opakováním. Proti první světové válce byla druhá světová válka válkou motorů. Bylo proto třeba učinit ze zkušeností z první světové války správné závěry i co se týká úkolů dopravního systému. Takové závěry učinila sovětská vojenská věda a jejich správnost je prokázána výsledky Velké vlastenecké války Sovětského svazu proti fašistickému Německu.

Správné zhodnocení významu dopravy pro organizaci obrany i pro přípravu a zabezpečení vítězství umožnilo sovětské vojenské vědě vytvořit předpoklady pro úspěšné splnění všech úkolů dopravy v těžkých podmínkách současné války. Byl vytvořen dopravní systém, v němž se vzájemně harmonicky doplňují všechny druhy dopravy, kde jeden svými přednostmi nahrazuje nedostatky druhého, kde si všechny navzájem pomáhají a nikoli konkurují, a tak společně zabezpečují plynulý chod dopravy přes všechny snahy útočníka přerušit práci celého systému.

Přednost tohoto dopravního systému však není jen v jeho dokonalé organizaci. Jakmile tato organizace byla vytvořena, byla dokonale materiálně zabezpečena. Aby se stala živou, vysoce organizovanou silou, byla naplněna a řízena lidmi vysoké politické a morální hodnoty, kteří si včas osvojili své úkoly a znali jen jedinou cestu jejich splnění. Cestu zničení fašistického útočníka.

Tento dopravní systém, a v něm zvláště železniční doprava, dokázal, že ty metody, kterých hitlerovské letectvo používalo proti Polsku a Francii a kterých bylo použito proti Sovětskému svazu a jeho dopravnímu systému ještě daleko ve větším měřítku, neměly tytéž výsledky. Sovětská dopravní organizace dokázala již na počátku Velké vlastenecké války národů SSSR, že hitlerovské plány nemohou být uskutečněny proto, že jsou založeny na nereálných předpokladech, na fantastických přáních fašistických ideologů.

Přes to, že fašistické letectvo podnikalo ve dne v noci masové nálety na sovětské komunikační uzly a nešetřilo přitom pum ani hořlavin, sovětská dopravní organizace plnila úkoly jak pro bojující vojska na frontách Vlastenecké války, tak i pro zvýšení obranné schopnosti země. Je známo, že sovětský dopravní systém, zvláště sovětské železnice, převezly miliony mobilisovaných sovětských občanů, že přesunuly stovky a stovky průmyslových závodů z evropské části země za Ural, že v rámci operačních i strategických úkolů převážely celé vyšší vojenské jednotky a že zvyšovaly přísun surovin pro válečnou výrobu.

Tento „zázrak“ nevyrostl přes noc. Bylo třeba mnoho svědomitě, každodenní poctivé práce a přípravy jak civilního, tak i vojenského dopravního aparátu po stránce organizace, materiálního vybavení a politického a morálního uvědomění. Podřízení celého dopravního systému zájmům obrany země, tvrdá vojenská kázeň, znalost úkolů všemi dopravními orgány, dovedné řízení dopravy vojenskými dopravními orgány Sovětské armády přispěly k tomu, že sovětská doprava splnila s úspěchem nejen všechny mimořádné úkoly uložené jí ve zvláště těžkých podmínkách na počátku války, ale že dokázala i připravit a zabezpečit vítězství s hlediska úkolů dopravy. Sověťští „dopraváci“, civilní i vojenští a především železniční, vykonali divy tím, že dovedli přesunout za zdánlivě nemožných podmínek celé sovětské armády s jednoho místa fronty na druhé včas i utajeně pro útočníka. Tisíce vojenských vlaků převezlo sovětské armády k Moskvě i k Stalingradu i jiná místa rozsáhlé fronty, kde se rozhodovalo o osudu války.

Tyto úspěchy zhodnotil generalissimus Stalin takto: „Velikou úlohu při organizaci pomoci frontě sehrál náš transport, především železniční transport . . .“ — „Žádný druhý dopravní systém by nezvládl takové úkoly jaké zvládl za Velké vlastenecké války sovětský dopravní systém.“

„Pevnost týlu“ je uváděna v učení generalissima Stalina, jako jeden z pěti stálých činitelů rozhodujících o vítězství ve válce. Tento trvalý činitel by nemohl být uplatněn správně

a včas při organisaci vítězství, kdyby nebyl tyl protkán uvnitř a těsně spojen s bojujícími armádami spolehlivě pracujícími tepnami dopravní sítě. Generalissimus Stalin znovu ukazuje na význam dopravy a říká: „Co jsou nám platné včas a v dostatečném počtu vyrobené zbraně, střelivo i jiné potřeby pro bojující vojska, nebudou-li včas dodány frontě?“

Veliké úkoly ukládají dopravě i „stalinské zásady manévrování“ a soustřeďování převahy sil na zvolených směrech.

Všechno, co bylo dosud řešeno o úkolech dopravy ze zkušeností Sovětské armády, ukazuje, že úkoly dopravy, a to především železniční dopravy, vzrůstají ve strojovém údobí válek tou měrou, jak se rozvíjí technika a jak je využíváno k účelům války řady objevů z různých vědních oborů.

Tyto zkušenosti nás učí, že zájmu obrany vlasti a přípravě vítězství nad útočníkem je třeba podříditi všechny zdroje materiální, politické a morální síly země. Z toho vyplývá i pro naši železniční, automobilní a lodní dopravu úkol, podříditi všechnu svou činnost svrchovanému zájmu obrany naší vlasti. Jde o to, aby všechny druhy naší dopravy správně chápaly společný úkol, aby se na tento úkol svědomitě, organizačně, materiálně a zvláště politicky připravovaly a aby svoje dílčí zájmy řešily s hlediska společných povinností a vytvořily tak předpoklady pro správné a hospodárné využití všech možností k dosažení nejvyššího stupně pohotovosti.

Dopouštěli bychom se však velké chyby, kdybychom chápali úkoly naší dopravy jen s hlediska našich vnitrostátních zájmů. Naše doprava má ještě druhý neméně důležitý úkol, zapadající do rámce boje pokrokových sil světa proti podpalovačům nové války. Tak jako jsme hrdi na to, že jsme součástí velikého tábora míru a pokroku, a tak, jak jsme šťastni, že v tomto táboře stojí po našem boku i na našich hranicích národy vítězného Sovětského svazu i národy lidově demokratických republik Polska, Maďarska i lidově demokratické republiky Německé, tak také je třeba chápat, že naše doprava musí prakticky uskutečňovat tuto naši příslušnost k mohutnému táboru míru.

Konečně je třeba, aby si naše armáda a především její velitelský sbor uvědomil tyto závažné úkoly naší dopravy jak s hlediska nutnosti udržení provozuschopné dopravy pro život armády, tak i s hlediska udržení hospodářského života státu za války, a učinil opatření k jejímu zabezpečení.

PŘISUN A ODSUN V TÝLU

Pplk. pěch. Josef Blahník

1. Přisun — základní a hlavní zdroj zásobování vojsk vším nezbytným pro život i boj

Význam přisunu jako základního zdroje zabezpečení vojsk vším nezbytným pro život i boj vzrostl teprve po zavedení dokonalé bojové techniky, automatických zbraní, železnic a jejich využití k vojenským účelům a po zmechanisování vojsk.

V dobách, kdy se používalo k boji jen bodných a sečných zbraní, kdy „válka živila válku“, bylo hlavním zdrojem pro zásobování vojsk využívání místních prostředků a kořisti.

Zavedení střelných zbraní do výzbroje vojsk si vyžádalo zásobování vojsk zbraněmi i střelivem. K výrobě tohoto materiálu bylo již třeba dokonalejšího technického vybavení výroby. Rostoucí počty armád kladly požadavky i na přisun proviantu.

Z počátku bylo používáno pětidenního systému zásobování ze skladů. Tento systém záležel v tom, že z rozvinutého skladu bylo možno zásobovat vojska během pěti denních pochodů (zhruba na vzdálenost 100 až 125 km). Další pochod nebo vedení boje bylo vázáno na zřízení nového skladu, který by opět zabezpečoval zásobování na uvedenou vzdálenost.

Rozvoj společenské výroby měl velký vliv na výzbroj a výstroj armád. Se zvyšováním rychlosti střelby se úměrně zvyšovala i spotřeba munice a přisun z týlu nabývá čím dál tím většího významu při zásobování vojsk. Ostatní zdroje zásobování vojsk: využití místních zdrojů, opravený materiál vracející se z dílen, vlastní hospodářství útvarů (za ustálené obrany nebo při delším pobytu v zápolí) a kořist se stávají jen pomocnými, doplňujícími zdroji.

Již Engels píše ve své knize: „Anti — Dühring“, že: „žádná druhá věc nezávisí v takové míře na hospodářských podmínkách, jako složení, organisace, výzbroj, strategie a taktika armád“.

Na přisunu materiálních prostředků stojí celý systém organisace týlu.

Soudobá bojová činnost armád se vyznačuje velkou aktivitou. Stalinská strategie i taktika vtiskla svou pečeť i na organisaci týlu jako celku a zvláště na organisaci přisunu a odsunu.

Organisace přisunu a odsunu je nerozlučně spjata s dopravou. Generalissimus Stalin poukazuje na důležitost dopravy ve své knize „O Veliké vlastenecké válce Sovětského svazu“, kde přímo píše: „Velikou roli sehrála v pomoci frontě naše doprava, především železniční, jakož i říční, námořní a automobilová. Doprava je, jak známo, nejdůležitějším spojovacím prostředkem mezi zápolím a frontou. Lze vyrábět velké množství výzbroje a střeliva, avšak nedopravuje-li se tato výzbroj a střelivo včas frontě, musí se stát pro frontu neužitečnou věcí. Treba říci, že pokud jde o včasný přisun výzbroje, střeliva, potravin, výstroje atd. frontě, je úloha dopravy rozhodující. A jestliže se nám přes těžkosti válečné doby a nedostatek topiva podařilo zásobovat frontu vším potřebným, třeba v tom přiznat zásluhu především našim dopravním dělníkům a úředníkům.“

Starý přisunový systém, kdy si vojska odebírala materiál sama ve skladech nadřazené jednotky, nemohl uspokojit požadavky kladené na manévr a pohyblivost vojsk a rovněž ohromné potřeby materiálu u vojsk.

Úkol, který dostal velitel od svého nadřazeného velitele, musí být zabezpečen po materiální stránce tímto nadřazeným velitelem. Tím však není velitel provádějící úkol nijak zbaven povinnosti starat se o jeho zabezpečení.

K tomu ke všemu je potřeba, aby činnost řídicích orgánů týlu byla náležitě sladěna, aby byla v pořádku evidence materiálu, aby došla včas hlášení o materiálním zabezpečení od podřízených jednotek.

Tento systém přísunu, při kterém je nadřízený odpověden za zabezpečení podřízeného a který předpokládá dopravu materiálu svými prostředky k podřízenému, nazývá se systémem „od sebe“. Systém „od sebe“ však není jediným systémem a nevylučuje i použití jiných způsobů.

Je-li vzdálenost vojsk od skladů nadřízené jednotky nepatrná nebo jsou-li vojska zasažena na vedlejší směr nebo jsou-li v záloze a je-li transportu nadřízené jednotky plně využito pro přísun k vojskům na hlavním směru, může se provádět i přísun „na sebe“, t. j. že si jednotky odebírají materiál vlastními prostředky ve skladech nadřízené jednotky. Tento systém se však provádí při splnění základní podmínky, že při odběru ve skladech nadřízené jednotky nebude zdržován odebírající. To, že si podřízená jednotka odebírá sama, nikterak nezbavuje nadřízeného odpovědnosti za její materiální zabezpečení.

Během Velké vlastenecké války se prováděl přísun prakticky třemi způsoby:

1. hlavní: „od sebe“, prostředky nadřízené jednotky;
2. „na sebe“, odběrem materiálu dopravními prostředky podřízené jednotky ve skladech nadřízené jednotky,
3. smíšeným způsobem.

Při smíšeném způsobu buďto soustřeďuje nadřízený ve svých rukou část dopravních prostředků podřízených pro centralisovaný přísun nebo dopravní prostředky zůstávají v rukou podřízeného, avšak pracují souběžně nebo střídavě s dopravními prostředky nadřízeného (viz schéma 1).

Využitím a správnou kombinací všech tří uvedených způsobů přísunu se dosahuje vysoké manévrovací schopnosti, urychlení přísunu a plného využití dopravních prostředků. Tak je možné materiální zabezpečení vojsk i tehdy, nestačí-li vlastní prostředky k splnění úkolů kladených na přísun a odsun.

Ať se již provádí přísun kterýmkoli ze tří uvedených způsobů, je za materiální zabezpečení podřízených jednotek plně odpověden nadřízený velitel.

2. Přisunové a odsunové cesty, úseky, styky

Spolu s přísunem a odsunem mají v týlu velmi vážnou úlohu i přisunové a odsunové cesty.

Na stavu přisunových a odsunových cest závisí:

1. využití rychlosti dopravních prostředků,
2. provozní způsobilost a využití kapacity vozidel.

Cesty mohou být podle svého určení: cestami přisunovými, odsunovými a příčkami (rokádami).

Cesty, po kterých se provádí přísun materiálních prostředků k vojskům, nazývají se přisunovými cestami. Za začátek přisunové cesty se bere místo, od kterého se počíná dopravovat materiál dopravními prostředky dané jednotky (podle systému „od sebe“).

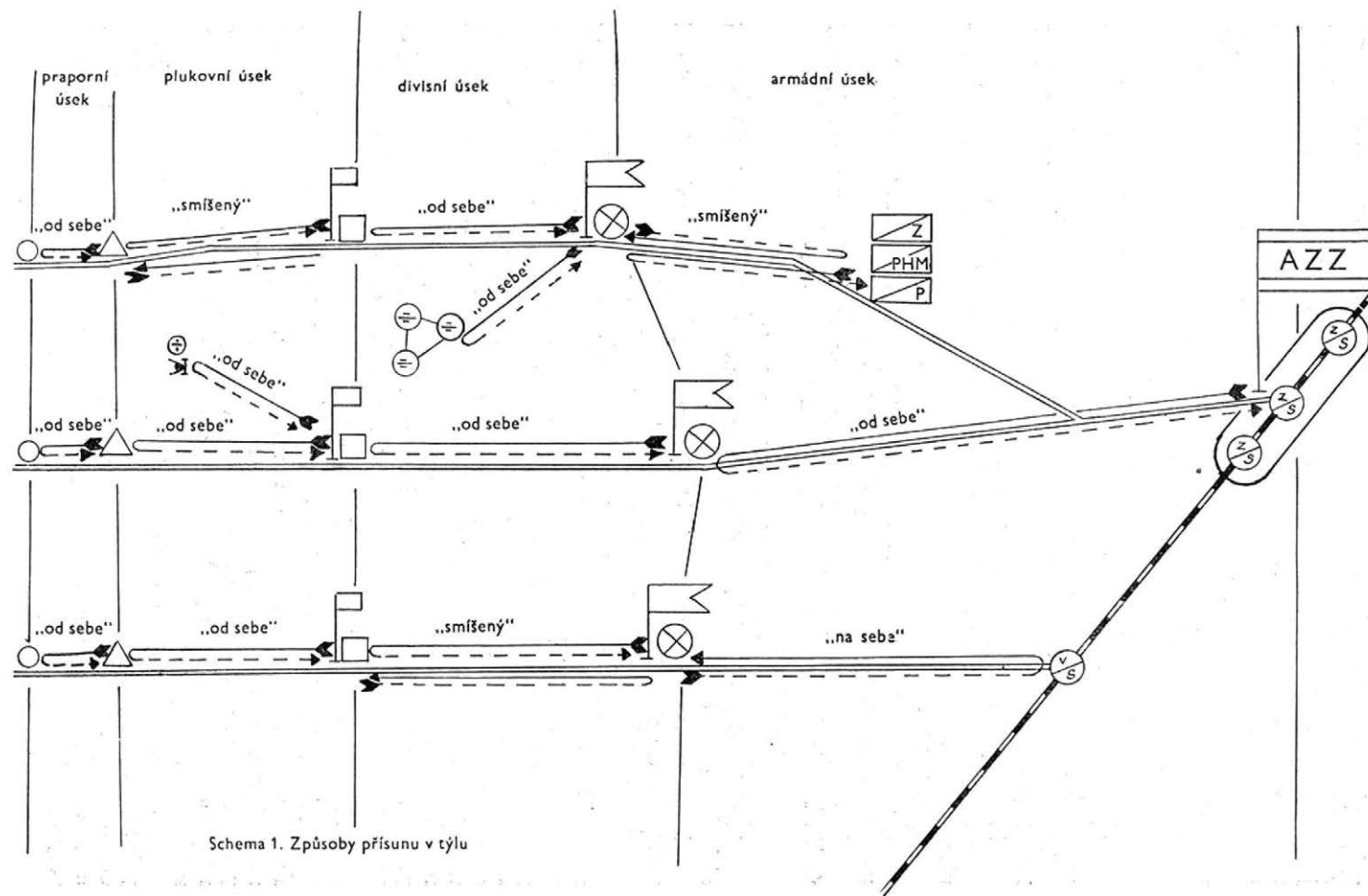
Cesty určené k odsunu nemocných a raněných a rovněž k odsunu přebytečného, poškozeného, nepoužitelného a kořistního materiálu se nazývají odsunovými cestami. Za počátek odsunové cesty se bere místo, odkud dopravní prostředky nadřízené jednotky odsunují osoby a materiál.

Příčky jsou určeny pro provoz podél fronty a ve většině případů se jich používá k provedení manévru zásobami a prostředky.

Přisunovými cestami nazýváme proto ty cesty, po kterých se provádí přísun ze skladů až do rotních muničních výdejen a míst výdeje teplé stravy, a odsunovými cestami cesty od hnízd raněných, muničních a hospodářských výdejen součástí do zdravotnických zařízení a ústavů a do skladů nadřízených jednotek.

Pro úspěšnou organizaci přísunu a odsunu je nutno cesty dobře upravit, dovést co možná do čáry dotyku a rychle obnovovat během boje.

Vojskovými přisunovými a odsunovými cestami budou hlavně silnice a pomocné cesty, upravované a obsluhované silami a prostředky vyšších jednotek a určené k zabez-

pečení přísunu a odsunu. V armádě budou pro přísun a odsun vybrány nejvýkonnější silnice směřující k vyšší jednotce na hlavním směru s výkonnými odbočkami k vyšším jednotkám na vedlejších směrech. Hlavní armádní osa se nazývá „armádní vojenská automobilní silnice“. Obsluhuje ji armádní provozní prapor a udržují ji armádní silniční a mostní prapory.

V celém týlovém prostoru se provádí průzkum cest, vede se jejich evidence a pro přísun a odsun se vybírají nejvhodnější cesty jak s hlediska dopravního, tak i taktického.

Požadavky kladené na přísunové a odsunové cesty:

a) taktické:

1. cesty mají být skryty nebo maskovány před nepřátelským pozemním pozorováním;
2. šířka vozovky má zabezpečovat dvousměrný provoz. Je-li možný jen jednosměrný provoz, je bezpodmínečně nutno zřídit výhybky. V hustém lese se dělají výhybky na každých 100 až 150 m, v řídkém na 1 až 2 km, obdobně i u horských cest; délka výhybky 20 až 30 m;

3. cesty mají mít výjezdy do terénu k opuštění cesty při poplachu;

4. ve vojenském týlu se mají cesty na každé 2 až 3 km lomit, aby bylo nepříteli zabráněno podélné pozorování;

b) technické:

požadujeme dobrou jakost cesty samé, silničních staveb, protože na nich závisí rychlost jízdy, ložnost vozidel, kapacita cesty a opotřebování vozidel.

Úsek přísunové cesty mezi dvěma místy překládání nákladů se nazývá „přísunový úsek“. Úsek je obsluhován dopravními prostředky dané jednotky.

Rozeznáváme úseky:

1. armádní úsek — z armádních do divisních skladů,

2. divisní úsek — z divisních skladů do plukovních skladů a do palebných postavení divisního dělostřelectva,

3. plukovní úsek — z plukovních skladů do praporečních výdejen a palebných postavení plukovního dělostřelectva,

4. praporeční úsek — z praporečních výdejen do rotních výdejen.

Místo, kde se setkávají dva úseky, nazývá se „styk“. V místě styku se materiál skládá nebo překládá z dopravních prostředků nadřazeného velitelství na dopravní prostředky podřízeného velitelství. Pozůstatkem posledního způsobu je i název styku armádního a divisního úseku, používaný v Sovětské armádě — divisní směnné místo (překladiště). Praxe však ukázala, že divisní dopravní prostředky nejsou vždy s to přeložit na vlastní dopravní prostředky veškerý materiál přísunovaný armádou. Byla tím i porušována normální činnost divisních dopravních prostředků. Čím dál více se přistupovalo k ukládání materiálu přísunutého armádou v prostoru styku a starý název, který byl svého druhu překladištěm, dostává novou náplň — divisní sklady. Rozvinování skladů podřízené jednotky v místě styku s nadřazeným úsekem je nyní pravidlem na všech stupních týlu.

3. Dopravní prostředky používané v týlu

Základními druhy dopravních prostředků používanými v týlu jsou železnice a auta. Pro armádu jsou charakteristické oba, pro vojenský týl auta. Tyto dva základní druhy jsou na všech stupních doplňovány podle situace i hipomobilními, vzdušnými a vodními dopravními prostředky. Za zvláštních podmínek mohou být tyto pomocné prostředky i hlavní (hory, sněh, obklíčení a p.). Nevylučuje se ani doprava materiálu nosiči, psími spřeženími nebo soumary.

Podle určení dělíme transport na všeobecný a na speciální. Snaha je mít co největší počet všeobecných dopravních prostředků. Avšak rozmanitost bojové techniky a jiné důvody si vyžadují i specializovaných dopravních prostředků. K nim počítáme: dílenská a zdravotnická vozidla, kuchyně, cisterny na dopravu pohonných hmot, chladiřenská vozy a p.

Organisačně se transport dělí na armádní, divisní, plukovní a praporeční. V každém z nich jsou zahrnuta jak všeobecná, tak i speciální vozidla, podle dopravních potřeb té nebo oné jednotky.

Transport může pracovat třemi způsoby, podle místa počátku a konce jízdy. Způsoby práce jsou:

1. plný koloběh — po splnění úkolu se transport vrací do výchozího místa;
2. neúplný koloběh — po splnění úkolu vykoná transport jen část zpáteční cesty;
3. bez koloběhu — transport se pohybuje jen kupředu.

Plného koloběhu se používá hlavně v obraně a za přípravného období k útoku.

Neúplného koloběhu se používá hlavně za útoku, kdy dopravní prostředky po splnění úkolu jedou vstříc přemísťujícím se skladům. V těchto případech je náčelník, který odesílá dopravní prostředky kupředu, povinen oznámit velitelům proudů nebo řidičům místo, kam se budou do jejich návratu přemísťovat sklady.

Způsob bez koloběhu je charakteristický pro pronásledování, kdy dopravní prostředky podřízené jednotky pro vydání materiálu vyčkávají příjezdu dopravních prostředků nadřazené jednotky a po přeložení materiálu okamžitě následují pronásledující jednotky.

4. Regulace provozu v týlu

Správně organisovaná a řízená regulace provozu v týlu má značný vliv na včasný a nepřetržitý přísun materiálu.

Regulační službu je nutno organisovat včas, protože v týlu nebude vždy dostatek cest, které by dovozovaly volný provoz, při němž by jeden druhému nepřekážel.

Organicky má regulační službu jen armáda — provozní prapore. Ve vojenském týlu staví regulační orgány podle situace náčelník týlu divise z vlastních nebo přidělených prostředků a regulační službu přímo řídí velitel automobilního dopravního praporu. Mužstvo pro regulaci se obvykle vybírá z řad hudebníků nebo z roty rekonvalescentů.

Regulační služba v týlu plní hlavně tyto úkoly:

1. zabezpečuje plnění plánu (grafikonu) provozu na cestách,
2. udržuje dopravní kázeň na cestách,
3. uvolňuje cesty od havarovaných a uváznělých vozidel; (hlášení případů nejbližšímu shromaždišti porouchaných vozidel),
4. umísťuje silniční dopravní značky a ukazatele,
5. odstraňuje zácpy na cestách,
6. kontroluje, jak zachovávají velitelé proudů a řidiči jednotlivých vozidel pravidla jízdy.

Všeobecné pokyny pro regulační službu vydává náčelník týlu. Organisačně plánovací oddělení týlu divise (oddělení pro plánování převozu štábu týlu armády) sestavuje plány přísunu a odsunu (po případě grafikony), které po schválení náčelníkem týlu jsou rozkazem nejen pro velitele dopravních útvarů a součástí, ale i pro regulační orgány.

Pokyny pro regulační orgány musí obsahovat mimo výpisy z plánu přísunu a odsunu ještě i údaje o pořadí naléhavosti proudů a materiálu. Je to důležité hlavně tehdy, pracují-li na jedné ose různé druhy transportu.

Směrem k frontě je zpravidla toto pořadí naléhavosti: munice, pohonné hmoty, ostatní bojový materiál a proviant.

Od fronty se především odsunují nemocní a ranění, vystřílené nábojnice, prázdné nádoby od pohonných hmot a ostatní materiál.

Toto schema není zákon a podle situace může být pořadí naléhavosti jiné.

5. Odsuny v týlu (viz schema 2)

Aktivita a pohyblivost vojsk závisí ve značné míře na odstranění všech příčin, které by jim překážely nebo je brzdily při bojové činnosti.

Toho se dosáhne, odsunou-li se včas z bojiště nemocné a raněné osoby a zvířata, po-

rouchaná vozidla, nábojnice, speciální obaly, zbytečná výzbroj, kovový šrot, kořist a zajatci.

Rozeznáváme čtyři druhy odsunu:

1. zdravotnický,
2. veterinářský,
3. materiálu a kořisti a
4. zajatců.

1. Zdravotnický odsun

Cílem léčebně zdravotnického odsunu je poskytnout raněnému a nemocnému co možná nejrychleji lékařskou pomoc a vytvořit uspokojivé podmínky pro léčení. To vše vyžaduje, aby ranění a nemocní byli neprodleně odsunuti z prostorů, kde jim hrozí druhotné zranění.

V Sovětské armádě se používá systému léčení po etapách, při kterém jsou nerozlučně spjaty odsun a léčení. Nutná léčebná opatření se provádějí v určitém sledu, postupně v zdravotnických zařízeních a ústavech od fronty do týlu.

Vrcholným a nejlepším způsobem léčebně odsunového zabezpečení vojsk je etapní léčení podle určení. Odsun podle určení znamená, že raněný nebo nemocný je odsunován přímo do takového léčebného ústavu, kde mu může být vzhledem k druhu zranění nebo onemocnění poskytnuta vysoce kvalifikovaná pomoc. To znamená, že při odsunu mohou být vynechány i některé mezietapy léčebně odsunových sledů. Odsun podle určení se provádí zpravidla z divisiního obvaziště, ale dovoluje-li to situace, provádí se i z plukovních a dokonce i z praporečnických obvazišť.

K odsunu raněných a nemocných se především používá zdravotnických dopravních prostředků (povozů, aut, letounů, vlaků).

V napjaté bojové situaci však často nestačí speciální zdravotnický transport. Někdy ani za výhodných podmínek nestačí zdravotnická služba svými prostředky odsunout za útoku všechny raněné.

Je nutno řešit problém dodatečného transportu, bez něhož nelze splnit úkol včasného odsunu raněných a nemocných. Takový transport k dispozici je — a to vracející se prázdná vozidla od fronty, vyjímajíc vozidla určená k dopravě proviantu. Za Velké vlastenecké války se to provádělo tak, že žádné prázdné vracející se vozidlo nebylo puštěno přes kontrolní stanici regulační služby bez potvrzení, že řidič byl v některém zdravotnickém zařízení nebo ústavu a že tam nebylo raněných k odsunu.

Odsun raněných vracejícími se prázdnými vozidly se provádí na základě plánu pří-sunu a odsunu podle požadavků náčelníka zdravotnické služby. Náčelník zdravotnické služby předloží tento požadavek podle svého plánu zdravotnického zabezpečení operace (boje), kde má vypočten předpokládaný počet ztrát, kolik mohou odsunout speciální zdravotnické dopravní prostředky a kolik bude nutno odsunout vracejícími se prázdnými vozidly.

Jsou-li skutečné ztráty vyšší, než předpokládal plán zdravotnického zabezpečení, bude účelnější přidělit na určitou dobu zdravotnické službě jako posilový prostředek část dopravních prostředků výhradně k odsunu raněných a nemocných. Toto opatření je výhodné proto, že nakládání a skládání raněných, příprava vozidel a snížená rychlost jízdy při převozu zabírají mnoho času a vyřadí by neplánovaný transport na značnou dobu z plnění jeho hlavního úkolu, přísunu materiálu.

Zdravotnický odsun se provádí podle principu „na sebe“, t. j. nadřízený odsunuje svými prostředky od podřízeného.

2. Veterinářský odsun

Veterinářský odsun u zvířat, která mohou chodit, provádí se podle principu „od sebe“. Jednotka, která má taková zvířata k odsunu, odesílá je s doprovodem do nadřízeného veterinářského zařízení nebo ústavu. Jsou-li u podřízených jednotek zvířata, která

jsou neschopná pochodu, ale dávají naději, že budou po vyléčení opět schopna služby, odsunují se speciálními nebo improvizovanými dopravními prostředky veterinářských odsunových součástí do příslušných veterinářských nemocnic. Není-li záruka, že budou zvířata po vyléčení schopna služby, zabíjí se na místě.

3. Porouchaná vozidla, která nemohou být opravena na místě, odsunují se prostředky shromaždiště porouchaných vozidel příslušné jednotky, vystřílené nábojnice, speciální i obyčejné obaly i kořistní materiál se soustřeďují ve skladech jednotek a odsunují se vracějícími se prázdnými vozidly nadřízené jednotky do jejich odpovídajících skladů nebo vozidly podřízené jednotky, jedoucimi k odběru do skladů nadřízené jednotky.

4. Zajatci se odsunují pěším pochodem po vedlejších cestách (ze zpravodajských důvodů) s doprovodem od podřízené jednotky do shromaždiště nadřízené jednotky.

Při přechodu do obrany podléhá odsunu i místní obyvatelstvo z přífrontového pásma. Odsun obyvatelstva provádí a nutné dopravní prostředky přiděluje podle pokynů náčelníka týlu armády vojskový týl.

6. Plánování přísunu a odsunu v týlu

Zkušenosti z Velké vlastenecké války nás učí, že se tam, kde nebyl řádně zorganizován transport, kde se přísun prováděl bez přesného plánování a plného využití všech dopravních prostředků, bojová činnost nevyvíjela uspokojivě a vojska trpěla vážnými obtížemi.

Jen v tom případě, když je přísun organizován jediným plánem velitelství týlu a když je zachovávan základní princip odpovědnosti nadřízeného za přísun k podřízenému, je možno zabezpečit nepřetržitý přísun.

Plán má podle situace a po ruce jsoucích sil a prostředků předvídat i využití dopravních prostředků podřízených nebo výpomoc jim vlastními prostředky. Jinými slovy, k zabezpečení nepřetržitého přísunu je nutno manévrovat všemi prostředky, které jsou u dané jednotky.

Důležité místo v plánu zaujímá odsun raněných a nemocných, porouchaných vozidel, obalů, nábojnic a kořisti. Tato data je ovšem možno uvést v plánu jen podle odhadu, ale nesmí se na ně zapomenout.

Plán rovněž zabezpečuje maximální využití po ruce jsoucích dopravních prostředků a vylučuje nežádoucí vstřícný pohyb nákladů.

Všeobecný pořádek, úkoly a druhy plánování

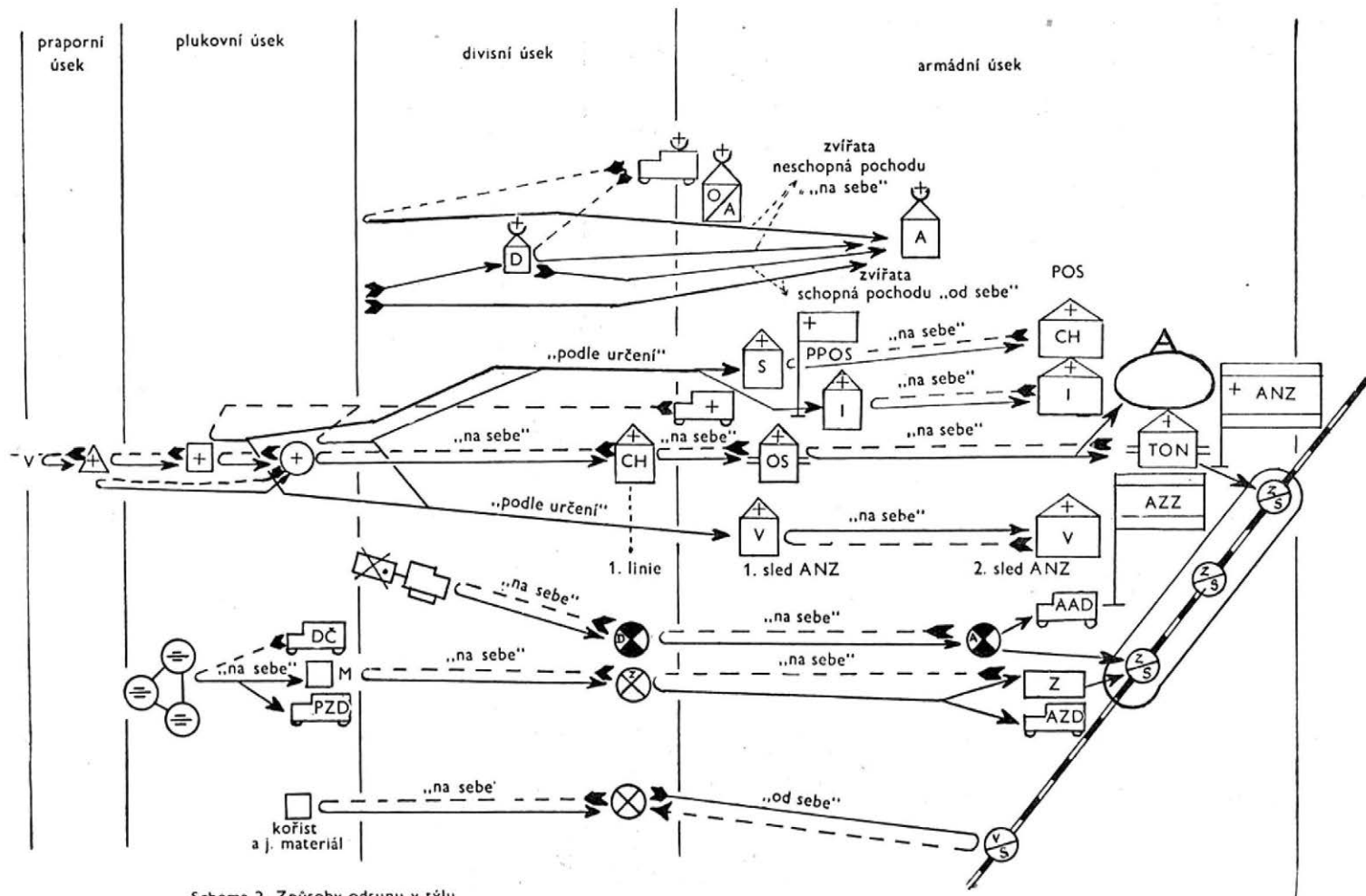
a) Plány přísunu a odsunu sestavuje organizačně plánovací oddělení týlu divise (u armády oddělení pro plánování převozů). Jako podklad pro sestavení plánu slouží:

1. týlový rozkaz nebo týlové směrnice nadřízeného velitelství,
2. žádanky na přísun materiálu od velitelů druhů vojsk a náčelníků služeb,
3. hlášení o materiálu k odsunu,
4. počet a stav dopravních prostředků,
5. počet cest a jejich stav,
6. poslední týlové souhrnné hlášení,
7. týlová situační mapa.

Sestavený plán se předkládá k schválení náčelníku týlu. Schválený plán je rozkazem pro velitele dopravní jednotky (a náčelníka silničního oddělení — u armády). Výpisy z plánu se odesílají příslušným podřízeným jednotkám. Velitel dopravní jednotky tvoří na základě plánu dopravní proudy podle místa určení a číslování je (směrem k frontě lichá, od fronty sudá čísla). Dopravním proudem se nazývá určité množství vozidel jedoucích do jednoho místa určení po stejné cestě a pod jednotným velením. Každý velitel proudu dostává buď grafikon jízdy nebo aspoň časové a místní údaje.

b) Úkoly plánování:

1. určení potřeby převozů podle druhů materiálu a podle směrů;
2. určení dopravních možností;

Schema 2. Způsoby odsunu v týlu

3. vyrovnání potřeby a možností dopravních prostředků;
4. určení opatření k splnění plánu;
5. vytvoření podmínek pro kontrolu a vyhodnocení plnění převozu.

c) Druhy plánování:

1. plánování na operaci (boj);
2. plánování na určité období;
3. plánování podle potřeby

K 1. V boji se v nejširším měřítku používá plánování na operaci. Plán dává všeobecnou perspektivu potřebných převozu a je podkladem pro plán materiálního zabezpečení operace.

K 2. Plánování na určité období je denní, týdenní, desetidenní, měsíční a roční plán. V boji se nejvíce používá denního plánu, který již je upřesněnou částí plánu na operaci.

K 3. Plánování podle potřeby se vyskytuje zřídka a týká se jen jednotlivých nárazových převozu.

d) Způsob denního plánování.

Zásobovací orgány předkládají na podkladě plánu materiálního zabezpečení žádanky na přísun organizačně plánovacímu oddělení. V něm se žádanky soustřeďují a na jejich podkladě se sestavuje souhrnný plán přísunu a odsunu na daný den. Schválený plán se dodá veliteli dopravní jednotky jako rozkaz. Práci je možno rozdělit na tři části:

1. určení výše přísunu a pořadí naléhavosti — povinnost organizačně plánovacího oddělení;
2. rozdělení transportu do proudů podle objektů a směrů a určení způsobu jízdy — povinnost velitele dopravní jednotky;
3. určení jednotlivých vozidel pro převoz — povinnost velitele dopravní jednotky.

Plán se sestavuje na 24 hodin, hodinu začátku určuje náčelník týlu. Je záhodno, aby orgány předkládající žádanky předkládaly je včas, nejméně 6 hodin před stanovenou hodinou, aby mohly být zahrnuty do plánu.

e) Dokumentace pro plánování.

Jak jsem již vpředu uvedl, je k plánování potřeba tří dokumentů: žádanek, vlastního plánu a grafikonu. První dva dokumenty, žádanky a plán, jsem podrobně rozvedl ve svém článku v čís. 6/1951 časopisu „Týl a zásobování“ a nebudu se tu o nich zmiňovat, protože princip sestavení je obdobný jak ve vojskovém, tak i v armádním týlu. Zmíním se jen o třetím dokumentu, grafikonu, kterého není ve vojskovém týlu vzhledem ke krátkosti cest a k poměrně malému počtu převozu třeba, ale který je bezpodmínečně nutný na stupni armády.

Grafikon na stupni armády zahrnuje veškeré operační a materiální převozy a je názorným podkladem pro regulaci dopravy, kontrolu provozu, manévr dopravními prostředky. Je zpravidla sestavován jen pro hlavní armádní osu — armádní vojenskou automobilní silnici.

Grafikon se skládá ze stálé a proměnné části (viz schema 3).

Stálá část obsahuje vypočítanou cestu v celé její délce v měřítku mapy. Na silnici se kreslí veškeré podrobnosti do 1 km na každé straně (5 mm v měřítku 1 : 200 000), veškeré obce, silniční objekty, u odbočujících cest se uvede, kam směřují, s udáním počtu kilometrů k nejbližší obci. Jsou-li výhodné souběžné cesty spojené příčkami s hlavním osou, je třeba je rovněž schematicky znázornit pro ten případ, že by hlavní osa byla v daném prostoru dočasně vyřazena z provozu, aby byl veškerý provoz usměrněn na tuto souběžnou cestu. Na osu se rovněž zakreslí veškerá zařízení silniční služby (regulační a kontrolní stanice, stravovny, ohřívárny a odpočívárny, výdejny pohonných hmot, stanice technické pomoci, úsekové ošetřovny a p.). Vedle vypočítané cesty se vede rovnoběžka na

které se vyznačí podle provedeného průzkumu dovolené rychlosti dopravních prostředků, vlevo od čáry ve dne a vpravo v noci.

K této stále části se denně přikládá graficky znázorněný časový plán přísunu a odsunu. Na ose y jsou vzdálenosti odpovídající délce osy, na ose x hodiny. U krátkých proudů se zakresluje jen pohyb čela proudu, u delších i zadu. Dílky pro časové údaje je nutno dělat nejméně po 15 minutách, a možno-li i méně.

Obě části je nejvýhodnější kreslit na milimetrovém papíře.

Takto sestavený grafikon nám denně dává jasný obraz zatížení armádní silnice, dovoluje sledovat proudy a kontrolovat přesnost plnění plánu přísunu, provádět manévry prostředky během jízdy, zařazovat do mezer dodatečné, nečekané převozy.

Grafikon má u sebe dispečer provozního praporu, zaznamenává do něho veškeré změny a denně po uplynutí plánované doby jej předkládá spolu s hlášením o plnění plánu přísunu oddělení pro plánování převozů.

Prameny: Přednášky a odborná literatura knihovny vojenské týlové akademie v SSSR.

OPERAČNÍ A TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

ORGANISACE A PROVEDENÍ VELITELSKO-ŠTÁBNÍHO CVIČENÍ

Pplk. děl. Branislav Rapoš

Historické vítězství Sovětské armády nad německou fašistickou armádou bylo podmíněno kromě jiných velmi důležitých činitelů také tím, že sovětské velitelé i jejich štáby byli připraveni zvládnout ohromné úkoly velení, které na velitele a štáby klade válka za soudobých podmínek.

Velitelé i štáby byli nuceni mnohokrát velet v těžkých bojových podmínkách. Svůj úkol splnili proto, že se sovětské velení a osobně soudruh Stalin nepřetržitě starali o školení a zdokonalování důstojníků štábů jako orgánů velení. Tak na příklad rozkaz s. Stalina z 1. května 1942, čís. 195 nařizuje: „zdokonalit kulturu prací štábu, dosáhnout, aby se štáby útvarů a vyšších jednotek Rudé armády staly vzornými orgány velení“. Po válce s. Stalin klade na důstojnický sbor tento požadavek: „Nyní se od důstojnického sboru požaduje jako nikdy předtím umění dobře vyučovat a vychovávat podřízené. Po dobu války důstojníci a generálové Rudé armády dobře ovládali mistrovství velení vojskům na poli boje. Nyní musí všichni důstojníci a generálové v nejvyšší míře ovládnout mistrovství vyučování a vychovávání vojsk v mírové době.“

Sovětská armáda a její důstojníci splnili a plní tento rozkaz soudruha Stalina a stali se ve velení vojskům a v štábní práci naším vzorem.

Několik slov o štábu jako o orgánu velení.

Štáb je orgánem velení vojskům a má plnou odpovědnost za organizaci velení a za jeho nepřetržitost. Povinnost štábu určuje náš Polní řád v článku 54.

Velení v boji uskutečňuje velitel prostřednictvím svého štábu. Úspěšně velet v boji může však vševojskový velitel jen tehdy, když kolektiv jeho štábu je úplně připraven. Proto je povinností velitele a náčelníka štábu připravovat důstojníky a štáby, starat se o doplnění jejich taktických poznatků a zvýšení úrovně štábní práce, neboť jací jsou důstojníci štábu, takový je i štáb.

Z toho vyplývá, že dobrá **individuální příprava důstojnického sboru** je první vážný požadavek k přípravě štábu. Každý důstojník musí bezpodmínečně znát ráz soudobého boje, hluboko si osvojit organizaci a vlastnosti všech druhů vojsk, a to nejen vlastní armády, ale i taktiku a organizaci nepřítele, s kterým se v budoucnosti může střetnout na válečném poli, a taktéž musí ovládat i techniku štábní práce, aby neměl žádných obtíží ve své práci a určené úkoly mohl plnit přesně, správně a v pravý čas. Mladí nezkušení důstojníci musí se snažit dosáhnout úrovně zkušených důstojníků štábu.

Ale rozšiřovat své vědomosti musí i ti důstojníci, kteří mají dobré zkušenosti v štábní práci. Toho je potřebí především proto, že se vojenské umění, bojové prostředky a způsoby vedení boje neustále rozvíjejí a zdokonalují. Z toho vyplývá, že úloha stálého zdokonalování všech důstojníků je pořád aktuální. To zdůrazňuje i s. Stalin, když říká: „...zastavit se ve válečném umění — to znamená být zaostalý, a zaostalí, jak je známo, jsou bití. Proto je teď hlavní, aby se celá Sovětská armáda zdokonalovala den ode dne v umění bojovat, aby se všichni velitelé i vojáci studující zkušenosti z Velké vlastenecké války učili tak bojovat, jak to vyžaduje zajištění vítězství“. Těchto slov s. Stalina si musíme být všichni vědomi.

To však není ještě všechno, aby štáb mohl plnit svůj úkol. Mezi odděleními štábu je nutná vnitřní sladěnost, která nejvíce ukazuje vyspělost toho nebo jiného štábu. Velitel

a hlavně náčelník štabu musí organisovat práci uvnitř štabu, aby dosáhl plného souladu v práci štabu.

Soudruh ministr národní obrany arm. gen. Dr. Alexej Čepička na posledních velitelsko-štabních cvičeních nejednou poukázal na tuto nutnost, postavil konkrétní úkoly a ukázal cestu, jak se dopracovat k tomu, aby štab pracoval jako jednotlivý celek.

Vnitřní sladění štabu se jeví jako další požadavek přípravy štabu.

Velitel i jeho štab musí být jediný celek. Jen plná sladění štabu s jeho velitelem zabezpečí úspěch štabu jako orgánu velení. Štab i náčelník štabu jsou povinni zabezpečit veliteli nepřetržitost velení. Takový štab, v kterém se všichni snaží splnit své povinnosti přesně a v pravý čas, splní daný úkol za všech bojových situací. **Součinnost uvnitř štabu je třetí vážný požadavek k přípravě štabu.**

Velká vlastenecká válka Sovětského svazu ukázala, že se velení vojskům v soudobé operaci stalo velmi obtížným. V průběhu války se manévrové operace, které se prováděly v součinnosti všech druhů vojsk v dosud nepoznaném měřítku, střídaly s údobími stabilisace fronty a údobími posílní obrany. K provedení útočných a obranných operací v průběhu boje bylo často třeba provést operační přeskupení a střídání vojsk ve velmi složité situaci. Aktivní bojová činnost se prováděla v různých údobích roku, v těžkých zimních podmínkách i v různém terénu.

Zkušenosti z války potvrdily, že úloha štabu jako orgánu velení v soudobé operaci velmi stoupla, má větší význam než ve všech dosavadních válkách. Z toho vyplývá, že se i požadavky na důstojnický sbor v oboru velení vojskům značně zvýšily. Zvýšení úrovně velení se dosahuje bojovou a takticko-operační přípravou.

1. Methody operační přípravy důstojnického sboru

Zkušenosti z Velké vlastenecké války ukázaly, že taktické mistrovství důstojnického sboru má ve značné míře vliv na úspěch vojsk v boji. Dosahuje se ho nepřetržitým zdokonalováním operačně taktické přípravy.

Po dobu druhé světové války mezi operacemi a bitvami v jednotkách Sovětské armády byly organisovány a prováděny s důstojníky a štáby operačně taktická cvičení. Tím víc v době míru hlavní úlohou je učení a vychovávání důstojnického sboru v stalinské vojenské vědě a válečném umění. V Sovětské armádě se operační a taktické přípravy důstojnického sboru vymezuje 40% všeho učebního času.

Methody operační a taktické přípravy důstojnických kádří jsou rozdílné. Výběr vhodné metody záleží na tom, koho a co chce velitel naučit. Každé cvičení a příprava má jeden cíl: naučit důstojníky organisovat boj, rozvíjet jejich iniciativu, schopnost tvořit a směle se rozhodovat.

M. N. Frunze napsal: „při vychovávání a školení velitelských kádří ... všechno může být dobré v pravý čas a na pravém místě a umění vojenského náčelníka má se projevit v tom, aby vybral z mnohých method a prostředků v každém daném případě tu nejlepší“ (Frunze, Sebrané spisy, díl 1, str. 418).

Methody přípravy důstojnického sboru

1. Individuální studium předpisů, příruček, vojenské literatury, zkušeností z Velké vlastenecké války atd. Individuální studium má za cíl zvýšit operačně taktický rozhled důstojnického sboru. Je běžnou povinností velitelů všech stupňů důkladné poznání slabin ve vědomostech důstojníků, které ukážou, v jakém rozměru a kdy se má použít této metody při plánování přípravy důstojnického sboru.

2. Skupinové cvičení (na mapách, plastickém stole, v terénu). Podstata skupinového cvičení záleží v tom, že všichni účastníci řeší touž otázku v jedné funkci. Po vyřešení jedné otázky přistupuje řídící k probírání otázky další. Tato metoda je nejrozšířenější.

Učebním cílem může být ukázat, naučit nebo zdokonalovat účastníky cvičení v daném učebním úkolu (na př. zhodnocení situace, ujasnění úkolů atd.). Skupinová cvičení mohou být: velitelská, štábní a týlová. Skupinová cvičení jsou vždy jednostranná a zpravidla jednostupňová.

3. Válečné hry. Užívá se jich na konci výcvikového údobí operačně taktické přípravy.

Podstata — každý účastník plní podle určení velitele (řídícího cvičení) určitou funkci v součinnosti s jinými.

Učební cíle: upevnit správné způsoby velení vojskům, zdokonalování znalostí důstojníků štábů a sladování práce v odděleních štábu atd.

Válečné hry mohou být velitelské, štábní, velitelsko-štábní a speciální (týlové, operačně týlové, válečně historické atd.). S organizační stránky mohou být jednostupňové, dvoustupňové a někdy i několikastupňové; jednostranné i dvojstranné. Provádějí se na mapách, plastických stolech i v terénu.

4. Cvičení v terénu je vlastně válečná hra v terénu s použitím prostředků spojení. Každé cvičení má představovat jednu ukončenou etapu boje. Trvání cvičení — několik dní. Po stránce organizační bývají obvykle jednostupňové.

5. Štábní cesty. Účelem štábních cest je zdokonalit účastníky v teorii operačního umění a v jejich dovednosti ve velení vojskům za podmínek přibližujících se bojovým.

Štábní cesty mohou být: operační, operačně týlové, týlové, válečně historické.

Organisačně mohou být jednostupňové a dvoustupňové i trojstupňové; se značkováním nebo bez značkování stran.

6. Cvičení s vojsky. Jejich účelem je, aby velitelé i štáby získali praxi ve vedení a velení vojskům za podmínek nejvíce se přibližujících bojovým. Do oblasti operační přípravy spadají sborová cvičení a manévry.

2. Účel velitelsko-štábního cvičení

Velitelsko-štábní cvičení je jeden z nejsložitějších, avšak nejlepších způsobů přípravy velitelů a štábů. Aby se mohlo přistoupit k provedení velitelsko-štábního cvičení, je nutné s důstojníky i štáby provést řadu cvičení, s méně složitými methodami, a v jejich průběhu je naučit způsobům organisace a vedení boje, systematicky připravovat štáby jako orgány velení tak, aby se na velitelsko-štábních cvičeních mohly již jen zdokonalovat ve velení vojskům při složitých podmínkách situace.

V individuálním studiu i v skupinových cvičeních dostane se důstojníkům počátečních vědomostí, které jsou potřebné k štábní práci. Válečnými hrami se sladuje práce oddělení štábu a na štábních cestách se důstojníci štábu zdokonalují v součinnosti uvnitř jednotlivých oddělení štábů a mezi jednotlivými druhy vojsk. Po provedení školení těmito methodami je účelné přistoupit k velitelsko-štábnímu cvičení, které v Sovětské armádě tvoří dvě třetiny všech štábních cvičení.

Velitelsko-štábní cvičení vždy bývají dvoustupňová. Účelné je cvičit se značkováním protivníkem. Cvičení se účastní velitelé se svými štáby, orgány týlu i štáby podřízených jednotek a i jednotky označující vlastní vojska.

Tato cvičení jsou organizačně složitá, neboť potřebují značné množství sil a prostředků, ale zato jsou nejvhodnější, aby sladily štáby jako orgány velení.

Jejich methodická cena je v tom, že v nich důstojníci i štáby pracují jako ve skutečné bojové situaci.

Velitelé i štáby pracují v plném stavu, reálně studují prvky situace od orgánu průzkumu, vlastním pozorováním, dostávají situace od koncových rozhodčích hrajících velitele jednotek nejnižšího stupně v cvičení.

Použití značkování nepřítele a různých imitací dovolí orgánům průzkumu a pozorování získávat zprávy přímo v terénu. Velitelsko-štábní cvičení obsahuje obvykle určité údobí boje nebo operace.

Hlavní učební cíl: delší čas zdokonalovat dva velitelské stupně s jejich štáby za takových podmínek, které se nejvíce přibližují skutečné bojové situaci.

Trvání velitelsko-štábního cvičení dva tři dny i více.

Operační čas má souhlasit s astronomickým a práce štábu má být nepřetržitá.

Velitelsko-štábní cvičení se provádí na stupních: divise — pluk, armádní sbor — pěší divise; armáda — armádní sbor.

Po dobu Velké vlastenecké války Sovětského svazu se velitelsko-štábní cvičení prováděla přímo na frontě, před každou operací a měla dobré výsledky. Přítomnost skutečného nepřítele a skutečné fronty způsobovaly, že cvičení byla cílevědomá a jejich organisace byla právě skutečným nepřítelem a frontou ulehčena.

Aby velitelsko-štábní cvičení bylo pro cvičící zajímavější a zároveň poučné, doporučuje se vybrat všude tam, kde k tomu jsou dány podmínky, operačně taktickou situaci ze skutečných operací a bojů ve Velké vlastenecké válce Sovětského svazu (operace a boje Sovětské armády na území naší republiky, zejména východní a jižní Slovensko a území Moravy).

3. Organisace velitelsko-štábních cvičení

Organisace velitelsko-štábního cvičení musí být do detailů promyšlena, protože na tom v mnohém závisí úspěch i dosažení cíle. Na přípravu se plánuje okolo 10 dnů. (Závisí to ovšem na stupni, na kterém se velitelsko-štábní cvičení provádí.)

K organisaci a provedení velitelsko-štábního cvičení vytvoří se řídicí aparát (ředitelství cvičení) tohoto složení:

- řídicí cvičení,
- štáb ředitelství s náčelníkem štábu,
- pomocníci řídicího u druhů vojsk (dělostřelectvo, letectvo, týl atd.), kteří rozpracovávají dokumenty za své druhy vojsk a v průběhu cvičení hrají za vyšší štáb,
- rozhodčí,
- spojovací síť ředitelství cvičení,
- spojovací síť rozhodčích.

Velitelsko-štábního cvičení, protože bývá obvykle dvojstupňové, účastní se několik štábů se svými veliteli. Štáby, které jsou na vedlejším směru, nemusejí být v plném počtu.

Poměr v označení vlastních vojsk při použití značkařů určuje řídicí cvičení. Na př.: četa — dva vojáci s lehkým kulometem; rota tanků — jeden velitelský tank atd. Jednotky označující vlastní vojska musí zaujímat sestavu a počínat si tak, jako by si počínaly jednotky, které označují, a mají být dobře připraveny nejenom označovat vlastní vojska, ale pod velením svých velitelů se také učít. Označení nepřítele závisí na tematice cvičení, na terénu, na šířce pásma činnosti. Jednotky označující nepřítele provádějí taktické cvičení podle tematiky cvičení a hrají nepřítele.

Značkování paleb, zvuku atd. musí být přísně podřízeno taktickému zámyslu ředitelství.

Aby mohlo být cvičení prováděno za podmínek, které se co nejvíce přibližují boji, je účelné doplnit štáby při cvičení na početní stav odpovídající válečným počtům.

Řídicím při velitelsko-štábním cvičení pěší divise je velitel armádního sboru, při velitelsko-štábním cvičení pěšího pluku — velitel pěší divise. V některých případech může být řídicím cvičení i velitel jednotky, u které se velitelsko-štábní cvičení koná. V tom případě funkci velitele převezme náčelník štábu nebo důstojník, kterého určil velitel.

Do štábu ředitelství určuje řídicí cvičení důstojníky svého štábu, a to z operačního, zpravodajského, šifrovacího oddělení a také z druhů vojsk a služeb.

Rozhodčí se určují z jiných vyšších jednotek anebo útvarů. Určují se:

- ke všem velitelům,
- do každého oddělení štábu,
- k velitelům druhů vojsk i náčelníkům služeb.

Kromě nich jsou ještě t. zv. „koncoví rozhodčí“, kteří hrají za podřízené velitele. Na př. při dvoustupňovém velitelsko-štabním cvičení na stupni sbor-divise — koncoví rozhodčí rozehrávají situaci za velitele pluků.

Rozhodčí při štábech i koncoví rozhodčí jsou podřízeni rozhodčímu při veliteli jednotky a pracují pod jeho vedením.

Rozhodčí jsou nutní proto, že se velitelsko-štabního cvičení účastní mnoho cvičících důstojníků a sám řídící cvičení by nemohl osobně pozorovat hrající velitele a štáby a hodnotit jejich práci.

Síť ředitelství se zřizuje ještě do začátku cvičení. Cvičící důstojníci nemají práva ji používat (na ní pracují jen ředitelství cvičení s pomocníky a rozhodčími). Cvičící mají svoji operační síť zahrnující ředitelství cvičení jako nadřízené velitelství a všechny útvary a jednotky, které se cvičení zúčastní.

4. Příprava velitelsko-štabního cvičení

Do začátku velitelsko-štabního cvičení musí řídící, jeho štáb a pomocníci vykonat důležité přípravné práce.

Po prostudování plánu operačně taktické přípravy a zjištění nedostatků a mezer v znalostech a v práci důstojníků štábů přistupuje řídící cvičení k přípravě cvičení.

Thema velitelsko-štabního cvičení je stanoveno plánem takticko-operační přípravy.

Do odjezdu na velitelský průzkum musí řídící cvičení

- ujasnit thema cvičení,
- určit učební cíle cvičení,
- vyhledat vhodnou literaturu,
- určit učební úkoly (otázky),
- sestavit taktický zámysl,
- vybrat terén pro cvičení.

Pro zakreslení taktického zámyslu na mapu upřesňuje jej řídící v terénu, plánuje vývoj bojových situací a dá směrnicе štábu i svým pomovníkům, co je nutné připravit k cvičení.

Další jeho práci je

- připravit rozhodčí,
- připravit svůj štáb,
- zabezpečit cvičení materiálně a technicky,
- provést kontrolu přípravy cvičících štábů.

V krátkosti rozebereme nejdůležitější z těchto otázek.

Taktické thema velitelsko-štabního cvičení je základem celého cvičení. Takovými tematy pro vševojskové štáby mohou být: průlom nepřátelské obrany se zabezpečením zasedání tankové jednotky do průlomu; útok pěší divise na silně vybudovanou nepřátelskou obranu; násilný přechod vodního toku atd.

Je nutno vždy připravit takovou situaci, která si vyžaduje od cvičících velitelů i štábů vypětí sil při organizaci a vedení boje a která plně odpovídá učebním cílům.

Řídící si musí hluboko ujasnit thema, aby mohl správně určit učební cíle, údobí a učební úkoly (otázky).

Učební cíl má vyjádřit, co velitelsko-štabní cvičení má dát cvičícím. Cíl pro jedno a totéž thema může být rozličný: ukázat, naučit, zdokonalit, přezkoušet, po případě čemu chce naučit a v čem zdokonalovat velitele, štáby, týly a druhy vojsk. Učebními cíli mohou být na př.:

a) pro velitele pěší divise a velitele pěších pluků: zdokonalit je v organizaci součinnosti a v plánování boje při průlomu nepřátelské obrany,

b) pro štáby: zdokonalit štáby pěších divisí a pěších pluků v organizaci a zabezpečení nepřetržitého velení vojskům,

c) zdokonalit dělostřelecké velitele a jejich štáby v plánování dělostřeleckého útoku,

d) orgány velení týlu — v organizaci týlu a v zabezpečení vojsk vším potřebným pro boj.

Učební úkoly (otázky) jsou konkrétní taktické momenty bojové činnosti vojsk, velení štábu i služeb, určené podle místa i času, které je nutno nejvíce propracovat v daném thematu. Několik učebních úkolů dává údobí, na které rozděluje řídící thema cvičení. Na př.:

Thema: obrana vodního toku.

1. údobí: organizace obrany.

Učební úkoly: — ujasnění úkolu a zhodnocení situace,
— velitelský průzkum,
— vypracování bojového rozkazu.

2. údobí: vedení obranného boje.

Taktický zámysl, to jest grafické znázornění nejlepšího splnění učebního cíle. Taktický zámysl se nakreslí dvěma barevnými tužkami na čistý papír a má určit — taktickou situaci obou stran v jednotlivých údobích boje podle časového rozvrhu, — obsah bojového úkolu, který má splnit jednotka, — ráz manévru v každém údobí boje, — poměr sil a prostředků vlastních vojsk i nepřítele, jakož i složení obou stran.

Taktický zámysl má být tak sestaven, aby vyžadoval od cvičících vypětí a iniciativy a aby se přibližoval podmínkám současného boje.

Výběr terénu pro cvičení

Terén má pomáhat řídícímu cvičení v dosažení učebního cíle. Pro cvičení má **se vybrat neznámý terén anebo terén, který je cvičícím málo znám**. Při nutnosti provádět cvičení ve známém terénu je nutné využít ho v nejrozličnějších, pro cvičící neočekávaných kombinacích.

Po zpracování těchto otázek provádí řídící cvičení s důstojníky ředitelství cvičení a pomocníky velitelský průzkum.

Po upřesnění zámyslu v terénu vydá řídící cvičení směrnice pomocníkům i důstojníkům štábu k dalšímu rozpracování taktického zámyslu o ženíjně přípravě terénu, o organizaci síti ředitelství a rozhodčích, ukáže místa pro rozložení štábu cvičících jednotek a svého štábu, vydá příkazy náčelníkovi týlu k materiálnímu zabezpečení cvičení, určí množství a použití značkovacích prostředků, určí místo rozboru, termín vypracování dokumentů a přípravy rozhodčích.

Potom nastupuje poslední etapa přípravy velitelsko-štábního cvičení. Štáb rozpracovává všechny potřebné dokumenty k organizaci i provedení cvičení.

Hlavní dokumenty jsou:

1. operačně taktický námět,
2. plán provedení cvičení s přílohami (bojový rozkaz, situace s dynamikou boje, rozkazy velitelů a náčelníků druhů vojsk a služeb).

K 1. Operačně taktický námět dává konkrétní bojovou situaci a obsahuje:

- všeobecnou situaci,
- zvláštní situaci cvičících jednotek,
- doplňovací údaje,
- literaturu a co mají účastníci do začátku cvičení připravit, prostudovat, vypracovat.

K 2. Plán provedení cvičení je orientačním dokumentem určeným pro rozhodčí a velitele jednotky značující nepřítele. Plán cvičení obsahuje směrnice o způsobu nacvičení jednotlivých učebních otázek thematu cvičení a časový rozvrh cvičení.

Svým obsahem musí plán provedení cvičení zajistit vytvoření takových situací, které zaručují dosažení určených učebních cílů. Musí obsahovat takové situace, které vyžadují

rozhodnutí a činností odpovídajících taktickému thematicu a úkolům cvičení v každém jeho období.

Plán provedení cvičení obsahuje

- thema,
- učební cíle a učební úkoly jednotlivých údobí cvičení,
- činnost nepřítele, s kterou se musí seznámit koncoví rozhodčí i rozhodčí hrajících jednotek,
- rozmístění a činnost vlastních vojsk a sousedů,
- možná rozhodnutí nebo činnost účastníků,
- opatření a činnost ředitelství cvičení.

Činnost nepřítele se v plánu vyjadřuje jen v hrubých rysech. Detailní činnost nepřítele se upřesňuje rozhodčími, hlavně koncovými. Rozložení vlastních vojsk se dává na základě očekávaných rozhodnutí cvičících, na základě poměru sil a učebních úkolů cvičení.

Činnost sousedů se naznačuje tak, aby vhodně působila na rozhodnutí cvičících.

Řešení a činnost cvičících (v plánu) musí vyplývat z rozboru situace a postaveného úkolu.

K plánu provedení cvičení se obvykle přikládá schema rozložení a činnosti nepřítele, schema rozehry cvičení a schema spojení sítě ředitelství a sítě rozhodčích, je-li zřízena.

Dále se rozpracovávají učebně methodické dokumenty: tabulky cvičné organizace obou stran, plán rozboru, příklady z války, rozbor článků Polního řádu vztahujících se k tomu cvičení a p.

Množství i druhy organizačně učebních i methodických dokumentů po každé určí řídící vycházející z konkrétních situací.

Pomocníci řídícího, dostavše na velitelském průzkumu směrnice, provádějí svůj speciální průzkum, jehož cílem je upřesnit činnost druhů vojsk v průběhu cvičení. Pomocníci jsou dále povinni zplánovat boj a vypracovat všechny dokumenty každý za svůj druh vojska a také instruují rozhodčí určené k jejich štábům, organizují přípravu cvičících štábů a sestavují plán a rozpočty značkovacích prostředků.

Příprava spojení

Spojení, jak ukázala provedená velitelsko-štabní cvičení, je velmi důležité. Je především potřebné zajistit spojení prostoru cvičení s místem stálé posádky cvičení jednotky.

Cvičící štáby mají spojení mezi sebou i s ředitelstvím cvičení po t. zv. **operační síti**.

To je normální bojová síť, po které se dodávají všechny rozkazy, hlášení a informace.

Kromě této sítě je nutné organizovat **sít ředitelství** (neutrální síť). Této síti používá ředitelství cvičení s pomocníky a rozhodčími. Účel tohoto spojení:

dodávání nařízení a pokynů řídícího cvičení, štábu ředitelství cvičení a rozhodčích a naopak, umožnit dodávání hlášení rozhodčích štábu ředitelství cvičení. Po této síti je zakázáno hovořit cvičícím velitelům a jejich štábům. Organizování neutrálního spojení zabezpečuje utajení rozhovorů ředitelství cvičení s pomocníky a rozhodčími a rozhodčích mezi sebou, při čemž neruší hovory po bojové síti.

Kromě těchto dvou sítí může být organizována zvláštní síť rozhodčích, která slouží výhradně rozhodčím. Tohoto způsobu možno použít, je-li v ředitelství cvičení organizována skupina hlavního rozhodčího.

Příprava rozhodčích

Když řídící cvičení připravuje velitelsko-štabní cvičení, musí soustředit pozornost na přípravu rozhodčích a plánovat ji, neboť na připravenosti rozhodčích v mnohém závisí úspěšné provedení cvičení.

Příprava rozhodčích se provádí až tehdy, když je připraven všechen materiál k cvičení.

Základem přípravy rozhodčích je:

- samostatné studium,
- osvojení všeho materiálu (thema cvičení, učební cíle, úmysl řídicího, předpisy, taktický námět, plán provedení cvičení atd.),
- před odjezdem do terénu provádí se výcvik rozhodčích na mapách anebo na plastickém stole. Tato cvičení mají trvat 2—3 dny. Vede je řídicí cvičení nebo náčelník štábu ředitelství cvičení, který vyloží stručně záměr operace, úkol a místo cvičící jednotky, analyzuje výchozí situaci, přivádí rozhodčí k odpovídajícímu rozhodnutí. Přitom teč objasňuje učební cíle a úkoly, na které je nutné zvlášť obrátit pozornost.

Zaměstnání s rozhodčími je možné též provést methodou skupinového cvičení nebo válečnými hrami. Při takovémto školení řeší rozhodčí taktické letučky v úloze velitelů, k nimž jako rozhodčí budou přiděleni. Dále se provádí školení v terénu, kde se rozhodčí seznámí s terénem, s místy rozložení štábů, velitelskými pozorovatelnými, rozložením vojsk znázorňujících nepřítele, pásmo činnosti vojsk a síti ředitelství. Řídící v terénu provede rozehrů všech údobí cvičení, při čemž rozhodčí řeší situace v úloze velitelů a náčelníků, kterým budou po čas cvičení přiděleni.

Řídící cvičení schvaluje, opravuje rozhodování rozhodčích, upozorňuje na možné varianty rozhodnutí a dává pokyny rozhodčím na celé cvičení po jednotlivých údobích. Toto cvičení s rozhodčími provádí řídicí osobně.

V poslední etapě přípravy rozhodčích jsou instruováni koncoví rozhodčí a rozhodčí u druhů vojsk.

Rozhodčí po skončení této přípravy mají mít jasnou představu o svých právech a povinnostech a jasně osvojené rozehry bojových situací na velitelsko-štabním cvičení.

Příprava cvičících štábů

Do započetí velitelsko-štabního cvičení je nutno zaplánovat i přípravu cvičících štábů, aby do doby odjezdu na cvičení byly osvětleny všechny otázky a důstojníci štábu byli dobře připraveni k nastávající práci.

Tato příprava se obvykle provádí methodami individuálního studia, skupinovými cvičeními i krátkými zájezdy do terénu s pojičky. Za osobní přípravu štábu odpovídá přímo náčelník štábu.

Při určení metody přípravy je nutno brát v úvahu individuální připravenost důstojníků, taktické vědomosti a také nedostatky, které je potřeba v krátkém čase odstranit.

V přípravném údobí je také bezpodmínečně nutné postarat se o materiálně technické zabezpečení cvičení.

Jen štáby plně připravené k cvičení mohou splnit úkol a dosáhnout cíle velitelsko-štabního cvičení.

5. Provedení velitelsko-štabního cvičení

Práce řídicího cvičení

Do doby zahájení cvičení všechny zúčastněné štáby jsou rozmístěny v terénu, seznamují se s prostorem svého umístění, přezkušují spojení, organisují stravování a bydlení.

Oznámením operačního času cvičícím telefonem nebo rozhodčími je zahájeno vlastní cvičení.

S operačním časem vydá se cvičícím počáteční situace, která vyžaduje rozhodnutí, nebo se vydá bojový rozkaz vyššího velitele. V téže době koncoví rozhodčí rozvíjejí situaci zdola bojovými hlášeními, zprávami o nepříteli a od sousedů.

Rozehra cvičení může začít tím, že řídicí cvičení vyslechne rozhodnutí velitele, po případě informační zprávu náčelníka štábu.

Práce řídicího cvičení při cvičení:

Řídící cvičení je tam, kde právě probíhá nejintenzivnější práce velitelů a štábů. Řídící

cvičení je přítomen při vydávání rozkazů a nařízení o podávání informačních zpráv. Nedoporučuje se však, aby dlouho prodléval u cvičícího štábu a tím nerušil svou přítomností práci velitelů a štábů.

Usměrňuje pomocí svého štábu činnost rozhodčích a značkařů.

Vyžaduje od cvičících velitelů i štábů přesné plnění jejich povinností a správné hodnocení situace.

Nepřipouští povrchnost v otázkách součinnosti.

Odhaluje nedostatky v práci cvičících velitelů i jejich štábů a opravuje je.

Jestliže velitel cvičící jednotky nepostřehne kritickou situaci, nesprávně se rozhodne, řídící cvičení může zasáhnout některým způsobem: potrestat jej neúspěchem jednotky, vyvinout situaci tak, aby cvičící pochopil a opravil svou chybu, nebo přímo pomůže cvičícímu správně zhodnotit situaci.

V nutných případech pomáhá štábu udržovat nepřetržitou součinnost v průběhu boje.

Upřesňuje plán napodobení palby v souhlase s plánem rozehry.

Analysuje a přezkoušuje dokumenty vypracované cvičícími štáby.

Každý den večer anebo po ukončení údobí přijímá hlášení vrchních rozhodčích, dělá příslušné závěry a dává potřebné pokyny.

Na konci cvičení provádí rozbor.

Řídící cvičení musí věnovat pozornost utajení velení, zkontrolovat službu operačního důstojníka i organizaci odpočinku důstojníků.

Práce štábu ředitelství cvičení

Štáb ředitelství pracuje jednak jako vyšší štáb, jednak jako štáb ředitelství cvičení. Doručuje k podřízeným štábům rozkazy a nařízení řídícího cvičení a také kontroluje jejich splnění, sbírá zprávy o práci štábů i velitelů, připravuje prvky rozhodnutí pro řídícího, shromažďuje a třídí všechny dokumenty, které došly od podřízených štábů a rozhodčích, vede mapu, řídí práci na síti ředitelství, napodobování palby a připravuje místo pro rozbor.

Pomocníci řídícího pracují za vyšší štáb, každý za svůj druh vojska a kontrolují práci nižších štábů.

Není-li zřízena funkce hlavního rozhodčího, vykonává štáb ředitelství současně funkci štábu rozhodčí služby, kterou řídí a kontroluje.

Práce rozhodčích

Rozhodčí při štábech jsou u velitelů jednotek nebo útvarů, sledují práci štábu při připravování prvků rozhodnutí veliteli a včasnost jejich předložení veliteli. Oni řídí práci koncových rozhodčích a musí být vždy obeznámeni se situací.

Shromažďují všechny materiál o práci štábů a včas jej předkládají i se závěrem a poznámkami řídícímu cvičení.

Úkol rozhodčích u štábu záleží v tom, aby v průběhu cvičení zjistili sladěnost štábů a jak vedoucí důstojníci štábu plnili své povinnosti.

Rozhodčí mají proanalysovat a prostudovat dokumenty, které vypracovaly štáby, a předložit je zhodnocené řídícímu cvičení.

Závěry a poznámky o práci štábů hlásí starší rozhodčí řídícímu cvičení ústně nebo písemně po skončení údobí cvičení.

Rozhodčí u druhů vojsk musí přezkoušet reálnost všech rozpočtů při plánování boje.

Koncoví rozhodčí rozehrávají situaci za nižší jednotky, reagující na rozkazy a nařízení hrajících štábů a doplňují situaci za sousedy.

Oni nedopouštějí nepravděpodobných situací, poučné a takticky správně rozehrávají bojové situace se značkaři. Všechny situace nahrávané koncovými rozhodčími musí být v souhlase s plánem cvičení a situace musí být dosti složitá, ale pravděpodobná.

Koncoví rozhodčí si musí počínat tak, aby cvičící velitel a štáb měli úplnou představu skutečné situace.

Mají spojení s veliteli jednotek po operační síti a se staršími rozhodčími i ředitelstvím cvičení po síti ředitelství.

Na přesné iniciativní a pravdivé práci aparátu rozhodčích v mnohém závisí splnění úkolu.

Práce velitele značkařů

Použití vojsk naznačujících nepřítel a dalších účinných značkových prostředků zvyšují zájem u cvičících a ulehčují práci rozhodčích.

Značkování řídí pomocník ředitele cvičení, který má na starosti značkaře. Ten má s řídícím cvičením přímé spojení. To dovoluje řídícímu vždy upřesnit čas použití napodobovacích prostředků a změnit podle potřeby kombinaci zvukových a světelných efektů.

Velitel značkových skupin má též přímé spojení se svými skupinami.

Palby atd. napodobují zpravidla ženisté nebo zvláštní skupiny napodobitelů. Používanými prostředky jsou: cvičné střelivo, výbušky, trhaviny, dýmovničky atd.

Podle nařízení ředitelství cvičení v určitý čas, anebo jak toho vyžaduje situace, určuje velitel značkových skupin množství i způsob použití značkových prostředků.

Zvukové i světelné napodobení musí vždy zvýšit dojem skutečného boje, neboť jenom tak splní svůj úkol.

Práce cvičících jednotek

Jakmile velitel i štáb cvičících jednotek dostane námět k velitelsko-štabnímu cvičení, vyplňuje všechna nařízení a připravuje se k provedení velitelsko-štabního cvičení.

Když velitel dostane bojový rozkaz, rozhoduje se, provádí velitelský průzkum, vydává bojový rozkaz, organizuje součinnost a řídí boj.

Jeho štáb i velitelé jednotek a posilových prostředků připravují veliteli prvky rozhodnutí, plánují informační zprávy, rozpracovávají potřebné dokumenty, plní nařízení a směrnice velitele cvičících jednotek a pracují podle Polního řádu čs. branné moci, hlavy 4, Velení vojskům.

Rozbor cvičení

Po skončení velitelsko-štabního cvičení přistupuje řídící cvičení k rozboru.

Rozbor je velmi vážným údobím velitelsko-štabního cvičení a má nesmírný výchovný a vyučovací význam. Na tom, jak je poučný, ve značné míře závisí užitečnost cvičení.

Řídící se musí k rozboru dobře připravit už tehdy, kdy připravuje cvičení; musí prostudovat literaturu a vybrat vhodné příklady z Velké vlastenecké války.

Řídící cvičení po čas celého cvičení bedlivě pozoruje každého cvičícího, každé oddělení štábu i štáb jako celek, dělá si poznámky o jejich práci a při rozboru použije též hlášení rozhodčích i svých pomocníků, aby mohl pravdivě a správně zhodnotit práci každého z nich.

Zhodnocení účastníků cvičení může provést též „oddělení rozboru“, bylo-li řídícím cvičení zorganizováno, a řídící cvičení zkontroluje a doplní si hlášení oddělení rozboru svými poznatky.

K úplnosti rozboru je třeba, aby řídící cvičení udělal zhodnocovací závěry nejen o činnosti jednotek, které označovaly nepřítel, ale aby též zhodnotil práci svého štábu, pomocníků a rozhodčích.

Při provádění rozboru se doporučuje, aby náčelník štábu ředitelství cvičení oznámil thema cvičení, vysvětlil taktický záměr a učební cíle cvičení, zopakoval celý průběh boje po údobích. Dále oznámí řídící cvičení:

- jaká rozhodnutí velitelů a práce štábů se očekávaly v určitých situacích,
- jak byly splněny učební cíle,
- provede individuální hodnocení práce hlavních účastníků cvičení,
- vydá rozkazy o úlohách přípravy důstojníků i štábů na základě zjištěných nedostatků.

Nakonec napíše štáb řídícího cvičení rozkaz, v kterém je upozorněno na podstatné klady a zápory zjištěné v průběhu cvičení.

Rozbor se doporučuje provést v terénu pod svěžími dojmy z cvičení.

Na konci rozboru je žádoucí uvést příklad operace v Velké vlastenecké války, který je podobný probíhajícímu cvičení a může podepřít správně provedené cvičení s operační stránky.

Při rozboru je bezpodmínečně nutné použít schematu a též zvětšených, správně vypracovaných dokumentů, aby si cvičící odnesli přehled práce celého štábu.

*

Velká vlastenecká válka velmi jasně ukázala potřebu i důležitost přípravy důstojnického sboru, velitelů i štábu.

Velitelsko-štabní cvičení je jednou z nejlepších method operačně taktické přípravy.

Jeho správným organisováním a provedením dosáhne se dobré vševojskové přípravy velitelů i štábů, která jim umožní předvídat rozvinutí bojových situací, jasně analyzovat situaci, mít široký rozhled, objektivnost a nezávislost rozhodování. Jen na tomto podkladě mohou si velitelé a důstojníci štábu osvojit tvořivé návyky a správné technické způsoby velení.

V souvislosti s tím si připomeňme slova B. Engelse: „Nízká kvalifikace důstojníků na ničem se tak škodlivě neodráží, jako na štabní službě.“ Toto tvrzení je nutno mít na zřeteli u všech velitelů, odpovědných za přípravu svých podřízených.

Každý důstojník má být schopen organisovat velitelsko-štabní cvičení, neboť jen kvalitní příprava a systematické zdokonalení taktických vědomostí i praktických návyků přivede velitele i štáby na vysokou úroveň.

Veliký Stalin nám ukázal cestu, Sovětská armáda je nám vzorem, naše armáda a hlavně naše velitelské kádry musí toho využít, aby byly schopny zabezpečit mír a byly připraveny bránit socialistický řád proti imperialistické expansi.

Literatura:

J. V. Stalin: O Veliké vlastenecké válce SSSR.

Polní řád čs. branné moci.

Genmjr. Večnyj: „Podgotovka štabov“.

Genmjr. Večnyj: „Metodika podgotovki štabov divizii i korpusa“.

Genpor. Tjurin: „Metodika podgotovki štabov“.

Genpor. Tjurin: „Metodika taktičesko jpodgotovki oficerskogo sostava“.

OPERAČNÁ PRÍPRAVA DELOSTRELECKÝCH ŠTÁBOV

Plukovník del. Jozef Zadžora

V rámci operačnej prípravy je veľmi dôležité, aby delostrelecké štáby boli vycvičené tak, aby vždycky vedeli presne a rýchle zvládnuť úlohy, ktoré ich očakávajú pri plánovaní organizácie, zabezpečení a riadení boja (operácie).

Úloha delostreleckých štábov ako orgánov velenia je veľmi dôležitá a zodpovedná. Iba veľmi dobre vycvičené delostrelecké štáby sú schopné úspešne vykonávať svoje úlohy v hociaktovej situácii pod tlakom času.

Delostrelectvo bude údernou silou v útoku a kostrou obrany iba vtedy, keď bude činnosť delostrelectva veľmi dobre splánovaná do podrobností, lebo iba tak môže delostrelectvo plne zabezpečiť úspech boja (operácie). Táto ťažká úloha plánovania pripadá delostreleckému štábu.

V terajšej dobe, keď sa delostrelectva používa hromadne, dôstojníci delostreleckých štábov musia mať hlboké odborné i vševojskové vedomosti, aby prevádzali svoje úlohy samostatne, pričom spolupráca so všetkými složkami vševojskového štábu a štábu delostreleckého musí byť dokonale sladená.

Veliteľ delostrelectva vševojskovej vyššej jednotky (delostreleckej vyššej jednotky, delostreleckého pluku) musí sa na svoj štáb spoľahnúť, lebo nedostatok času, ktorý je delostreleckému štábu obyčajne k dispozícii pri organizovaní boja (operácii), mu nedovoľuje, aby mohol každý delostrelecký dokument podrobne prepočítavať a preverovať.

V prípravnom údobí každého boja (operácie) delostrelecký štáb musí vypracovať asi 30 delostreleckých dokumentov. Veliteľ delostrelectva v prípravnom údobí ztrávi väčšinu času mimo svoj štáb (vševojskové veliteľské prieskumy a prevedenie spolupráce v teréne, delostrelecké veliteľské prieskumy a prevedenie spolupráce v delostreleckých skupinách v teréne, veliteľský nácvik boja (operácie), kontroly atď. a prácu svojho štábu môže usmerňovať iba ústnymi dielčimi nariadeniami a pokynami.

Operačnou prípravou delostreleckí velitelia a delostrelecké štáby musia získať pružnosť v operačne taktickom myslení, zdokonaľiť si theoretické a praktické znalosti pri organizovaní a riadení boja (operácie), poznať budúce bojištia a taktiku najpravdepodobnejšieho nepriateľa. Jadro operačnej prípravy delostrelectva závisí v tom, aby bol úplne pochopený charakter terajších bojov (operácie) so zreteľom na úlohy delostrelectva.

Operačná príprava delostreleckých veliteľov a štábov je veľmi dôležitá časť výcviku armády. Pri operačnej príprave sa vhodne volí druh zamestnania, t. j. osobná práca jednotlivca, prednášky a rozpravy, cvičenie na mape a v teréne a cvičenie s vojskami, a forma zamestnania, t. j. veliteľská, štábná alebo veliteľsko-štábná. Ako vidno, druhy a formy zamestnania sú rôzne a smerujú k zvýšeniu odbornej úrovne, k získaniu praxe veliteľského sboru delostrelectva a k stmeleniu štábu ako celku pri plánovaní, organizovaní, zabezpečovaní a riadení boja (operácie).

Veliteľské alebo veliteľsko-štábné zamestnania prevádza predstavený veliteľ delostrelectva, aby buď naučil, zdokonaľil, alebo preskúšal znalosti a stupeň výcviku podriadeného delostreleckého veliteľa a jeho štábu. Chceme pritom zdôrazniť, že toto zamestnanie možno prevádzať občas i na diaľku, poštou.

Výcvik vlastného delostreleckého štábu prevádza buď sám veliteľ alebo náčelník jeho štábu.

Veliteľ, ktorý riadi výcvik štábu, musí plánovať zamestnanie tak, aby postupne a účelne použil všetky druhy, metódy a formy zamestnania. Učebné ciele pri plánovaných zamestnaniach musia ísť v poradí tak, aby jeden vyvieral postupne z druhého.

Najhlavnejším cieľom každého štábného zamestnania je zvýšenie odbornej úrovne

dôstojníkov štábu delostrelectva a zdokonalenie ich odborných štábnych znalostí a zručností. Teda ťažisko výcviku neleží iba na znalosti vypracovať ten ktorý delostrelecký dokument, ale na taktike použitia delostrelectva vo vševojskovom boji (operácii). Každý dôstojník delostreleckého štábu musí vedieť taktiku použitia delostrelectva, ktoré znalosti potom uplatňuje pri vyhotovovaní toho ktorého delostreleckého dokumentu.

Nacvičovanie dôstojníkov delostreleckých štábov je nutné vo všetkých údobíach výcviku. I keď sú dôstojníci delostreleckých štábov veľmi dobre vycvičení, predsa sa musia zdokonaľovať, aby si svoju zručnosť uchovali na žiadúcej výške, a musia byť trénovaní v štábnej práci za složitých podmienok.

Výcvik štábu na každú samostatnú tému sa uskutočňuje plnou methodou, ktorý zahŕňa v sebe samostatnú prácu delostreleckých dôstojníkov, skupinové cvičenie na mape, plastickej mape, pieskovom plasticom stole, v teréne, tréningové zamestnanie, vojnové hry, veliteľské a veliteľsko-štábne cvičenia, cesty v teréne a cvičenie s vojskami.

Konkrétna tématika operačnej prípravy je určovaná generálnym štáбом pre každý výcvikový rok. Veliteľ však okrem týchto zamestnaní je povinný si cvičiť svoj štáb v thématike, v ktorej jeho štáb vykazuje určité nedostatky.

Základom operačného výcviku štábu je skupinové cvičenie na mape a tréningové zamestnanie na mape, ktoré si nižšie objasníme.

Predpokladajme, že veliteľ delostrelectva vyššej jednotky chce si cvičiť svoj štáb formou skupinového zamestnania na mape a potom tréningového zamestnania na tému „Delostrelecké zabezpečenie prielomu pešou divíziou“. Ako učebný cieľ si postavil: „Naučiť delostrelecký štáb divízie plánovať a organizovať činnosť delostrelectva pri prielome dobre vybudovanej poľnej obrany nepriateľa.“

Učebné úlohy vyplývajú z učebného cieľa a určujú sa podľa stupňa operačnej prípravy osôb delostreleckého štábu, zúčastnených na zamestnaní. Podľa daného učebného cieľa môžu byť riešené nasledujúce učebné úlohy:

1. učebná úloha — prieskum palebných postavení a pozorovatelien.

Pri riešení tejto učebnej úlohy môžu byť vypracované nasledujúce delostrelecké dokumenty:

- a) Doklad zpravodajského dôstojníka delostreleckého štábu o organizácii prieskumu palebných postavení a pozorovatelien.
- b) Plán prieskumu palebných postavení a pozorovatelien.
- c) Nariadenie pre prieskum.
- d) Plán bojovej zostavy delostrelectva divízie.
- e) Doklad spojovacieho dôstojníka delostreleckého štábu pre vybudovanie spojenia.
- f) Spojovací rozkaz veliteľa delostrelectva divízie.

2. učebná úloha — organizácia prieskumu nepriateľskej obrany.

Pri riešení tejto učebnej úlohy môžu byť vypracované tieto delostrelecké dokumenty:

- a) Plán prieskumu nepriateľskej obrany.
- b) Zpravodajský rozkaz.
- c) Zpravodajská mapa a náčrt cieľov.
- d) Topografický plán atď.

3. učebná úloha — zaujatie bojovej zostavy delostrelectvom.

Pri riešení tejto úlohy môžu byť vypracované tieto delostrelecké dokumenty: plán regulačnej služby, rozkaz pre zaujatie bojovej zostavy, grafikóny pochodu atď.

4. učebná úloha — plánovanie a organizovanie zastrelovania atď. podľa toho, koľko učebných úloh si postaví a čo chce cvičiť príslušný delostrelecký veliteľ.

Veliteľ na základe volenej témy, učebného cieľa a učebných úloh vypracuje námet a ďalšie potrebné dokumenty, ktoré by normálne obdržal od svojho predstaveného veliteľa (rozkazy, smernice, plány atď.) buď delostreleckého, alebo vševojskového.

Najlepších úspechov veliteľ dosiahne, keď pred každým skupinovým zamestnaním osobne prednesie prednášku, zameranú na tematiku skupinového zamestnania a po prednáške oznámi zúčastneným osobám, čo sa bude na skupinovom zamestnaní cvičiť a aké

prameny si majú preštudovať. Týmto sa dosiahne toho, že dôstojníci delostreleckého štábu budú na zamestnanie pripravení a v dôsledku toho zamestnanie bude mať vyššiu úroveň.

Každý dôstojník delostreleckého štábu musí vedieť vyhotoviť všetky delostrelecké dokumenty, aby v prípade potreby mohol pracovať v akejkoľvek funkcii v delostreleckom štábe. Týmto spôsobom dôstojníci delostreleckého štábu budú poznať objem práce každého funkcionára delostreleckého štábu, čo veľmi uľahčí spoluprácu v delostreleckom štábe. Na skupinovom cvičení veliteľ naučí postupne vypracovávať všetky delostrelecké dokumenty tým spôsobom, že po vysvetlení ako sa ten ktorý delostrelecký dokument vypracováva, nechá zúčastnené osoby pracovať samostatne. Pri samostatnej práci prísne dbá na to, aby práca každého bola skutočne samostatná. Tým môže presne zistiť nedostatky toho ktorého dôstojníka a správne zamerať jeho ďalší výcvik.

Veliteľ riadi zamestnanie tak, že každému dôstojníkovi delostreleckého štábu vydá námet alebo krátku situáciu s nutným podkladom pre vypracovanie toho alebo iného delostreleckého dokumentu. Je veľmi dôležité, aby pred spracovávaním dokumentu bolo prevedeno ujasnenie situácie a úlohy, aby sa zúčastnení naučili správne takticky myslieť. Po vyhotovení dokumentu veliteľ ocení každý dokument na spoločnom zamestnaní a vysvetlí eventuálne nedostatky.

Keď veliteľ delostrelectva už naučil svoj štáb správne spracovávať delostrelecké dokumenty na skupinovom zamestnaní, potom pristupuje k tréningovému (precvičovaciemu) zamestnaniu. Tieto tréningové zamestnania majú za cieľ, zdokonaľovať dôstojníkov delostreleckých štábov v zručnosti pri zhotovovaní dokumentov a súčasne prehĺbiť ich vedomosti získané na skupinových alebo iných zamestnaniach. Týmto zamestnaním sa dosahuje toho, že každý dôstojník delostreleckého štábu bude pracovať samostatne za akýchkoľvek podmienok. Pretože tréningové zamestnania majú za cieľ, ako vyššie uvedené zdokonaľovať a prehĺbovať vedomosti, môžu sa spojiť s učebnými úlohami študovanými na skupinových, alebo iných zamestnaniach.

Z toho, čo bolo vyššie povedané, vysvitá, že tréningové zamestnania je účelné zaradiť po prebratí tej, alebo inej ukončenej taktickej témy operačnej prípravy delostreleckého štábu s využitím už známeho taktického námetu. Niekedy je vhodné zasunúť tréningové zamestnanie i počas prevádzania skupinového cvičenia, keď veliteľ, prevádzajúci zamestnanie zistí veľké nedostatky a uzná za vhodné opakovať prebratý dokument. Aby tréningové zamestnanie nebolo kópiou skupinového zamestnania, riadiaci musí vhodne zmeniť niektoré údaje taktickej situácie (sostavu delostreleckých skupín, povolená spotreba streľiva, ztráty, zprávy atď.).

Štábne tréningové zamestnania musia byť usmernené na dosiahnutie presnosti a rýchlosti pri vyhotovovaní delostreleckých pracovných a bojových dokumentov a výpočtov, potrebných pre plánovanie palieb a rutiny v presnej a jasnej formulácii rozkazov a nariadení podľa stanovených etáp zamestnania: plánu prieskumu, bojového rozkazu, zpravodajských a operačných hlásení (súhrnných hlásení), výpočtu delostreleckých možností, plánu palieb atď.

Na tréningovom zamestnaní obyčajne každý dôstojník delostreleckého štábu sa cvičí vo svojej zastávanej funkcii. Niektoré delostrelecké dokumenty a nariadenia musí však vedieť vypracovať každý dôstojník delostreleckého štábu. Sú to: vedenie pracovnej, alebo operačnej mapy, napísanie ústne vydaného rozkazu, napísanie zpravodajského alebo operačného hlásenia (súhrnného hlásenia), vypracovanie niektorých bojových nariadení.

Na tréningovom zamestnaní sa obyčajne vypracuje jeden dokument v dobe stanovenej podľa rozsahu práce, priemerne asi dvoch hodín. Táto doba môže byť postupne zkracovaná, aby sa dosiahlo rýchlosti, no však, bez úkoru na presnosť. Niekedy sa môžu vypracovať i dva dokumenty, úzko na sebe naväzujúce, napríklad: výpočet možností delostrelectva a plán palieb.

Rozbor a ocenenie vykonaných prác pri zamestnaní sa prevedie podľa obsahu zamestnania buď na konci každého zamestnania, alebo na druhý deň. Ocenenie ústne vydaného bojového rozkazu, alebo dokladu sa prevedie ihneď po zamestnaní. Keď sa na zamestnaní

vypracovaly určité písomné dokumenty, vtedy sa rozbor provedie až po vyhodnotení a ocenení vypracovaného dokumentu. Odložiť rozbor na budúce zamestnanie nie je výhodné, lebo jednak dôstojníkovi sa berie možnosť odstrániť zistené chyby a jednak na začiatku nového zamestnania sa odvracia pozornosť cvičených dôstojníkov od témy nového zamestnania.

Záverom by sme chceli podotknúť, že výcvik delostreleckého štábu je veľmi zodpovedná práca, ktorá vyžaduje od veliteľa veľkej námahy a svedomitosti. Keď si delostrelecký veliteľ pripravuje svoj štáb poctivo a svedomite, jednak sám sa zdokonaľuje vo svojej veliteľskej funkcii a jednak si cvičí svoj štáb tak, aby bol schopný úspešne riešiť akúkoľvek úlohu i v najťažších situáciách a taký delostrelecký štáb bude skutočným orgánom velenia. Veliteľ, ktorý sa stará o to, aby jeho štáb bol vycvičený, bude mať veľmi uľahčenú úlohu na veliteľsko-štábnych cvičeniach v teréne, alebo s vojskami v rámci vševojskovej jednotky a jeho štáb bude vždy pracovať ako tvorivý celok spoľahlive a presne v rôznych situáciách i pod tlakom času.

VOJENSKO - HISTORICKÁ ČÁST

ZÁSOBOVÁNÍ PROVIANTEM 62. ARMÁDY PŘI OBRANĚ STALINGRADU

Plukovník intendantské služby, docent J. Zorin

Koncem září roku 1942 se podařilo německo-fašistickým vojskům, za cenu velkých ztrát na lidech a válečném materiálu, dosáhnout Stalingradu a obsadit jeho západní část. Jižně a severně od města dosáhl nepřítel Volhy a zatlačil naše vojska na východní břeh řeky. Útvary Rudé armády, které bránily Stalingrad, měly nepřítele zpředu i s boků a za sebou Volhu.

Velká čest bránit Stalingrad před mnohanásobnou přesilou nepřítele připadla 62. armádě. Tato armáda, zdržujíc postup nepřítele, vedla denně krvavé boje za každý metr stalingradské půdy a na věky se proslavila svým hrdinstvím a rozhodností uhájít Stalingrad, přeměnit jej v nedostupnou volžskou pevnost. Mužstvo, velitelé a političtí pracovníci 62. armády vyplnili čestně své povinnosti k vlasti a Stalingrad uhájili.

Za vyjimečně těžkých podmínek plnili své povinnosti nejen polní útvary, ale i orgány armádního a vojskového týlu, které zásobovaly bojující útvary municí a potravinami, krmivem a intendantním materiálem. Na rozdíl od normálních podmínek, byly týlové ústavy armády rozmístěny v bezprostřední blízkosti předního okraje obrany, často na vzdálenost účinného dostřelu pušek. Tak na příklad armádní proviantní sklad byl umístěn 8 km od předního okraje a jeho oddělení byla zřízena přímo ve městě, 200—400 m od posic nepřítele.

Německo-fašistická vojska měla za úkol ovládnout za každou cenu volžskou pevnost. Několik týdnů bombardoval nepřítel každodenně železniční i vodní komunikace spojující Stalingrad s týlem našeho státu. Tato okolnost ztěžovala přísun proviantu.

K zabezpečení armády proviantem bylo nutno rozvinout těžbu potravin a krmiva z místních zdrojů. V době obrany Stalingradu vytěžily týlové orgány 62. armády z místních zdrojů tyto produkty: mouku různých druhů 74,4% celkové potřeby, krup 34,4%, makaronů 82,2%, masa 70,8%, ryb 59,1%, tuků 39%, soli 67,2%, zeleniny a brambor 33%, zrnitého krmiva 70,1% a sena 100%. Nedostávající se množství mouky, krup, ryb a jiných produktů dostávala armáda z ostatních oblastí státu. Z místních zdrojů se těžilo hlavně obilí, semýlané v kolchozních mlýnech. Kromě toho byl v činnosti armádní pojiždný mlýn vzor z r. 1939.

Proviant přisunovaný železnici neb těžený z místních zdrojů byl dopravován do armádního proviantního skladu automobily. Z tohoto skladu, a z divisních zásobovacích míst, rozmístěných v různých místech, byl proviant přisunován do překládacích míst, zřizovaných na levém břehu Volhy. Aby byla tato doprava skryta před nepřátelským letectvem, byly cesty často měněny. Nové přisunové cesty byly budovány v úvalech a roklinách porostlých křovisky. Překládací místa byla rovněž často měněna. Materiál byl zpravidla ukládán v krytech neb jamách, při čemž na jednom místě byly nejvýše 2—3 tuny. Při setmění byl proviant přenášen k přepravám a rychle nakládán do vlečných lodí, parníků, motorových loďek, pancéřových člunů a veslicových lodí. Poněvadž náklad musel být přenášen ručně, bylo používáno jednoduchých, lehkých a vhodných obalů. Proviant, i maso, ryby a chleba byl balen do pytlů o váze 30—40 kg.

Na počátku obrany Stalingradu, kdy divise měly vlastní přepravní prostředky, byl jim proviant přisunován armádními dopravními prostředky jen k překládacím místům. Brzy však bylo nutné dopravovat proviant na pravý břeh Volhy armádními prostředky.

K tomuto byly přiděleny pancéřované čluny volžského válečného loďstva a vlečné lodi. Koncem podzimu, kdy Volha začala zamrzat a lodi s vlastním pohonem nebyly schopny pohybu, byl proviant na pravý břeh přepravován veslicovými loděmi. Přeprava se prováděla dnem i nocí. Mnohdy, aby bylo dosaženo pravého břehu, bylo zapotřebí přitahovati naložené lodi po ledě z jednoho nezamrzlého místa na druhé. Jakmile byla přeprava ukončena, byly lodi zasypávány pískem a potopeny do hloubky 1,3–2 m. To je chránilo před účinky minometné a dělostřelecké palby.

Všechn proviant dopravovaný na pravý břeh byl přijímán proviantní letučkou, t. j. skupinou několika automobilů, armádního proviantního skladu. Tato letučka vydávala proviant přímo útvarům a míjela divišní přísunový úsek. Každou noc k proviantní letučce přicházelo mužstvo vyslané od útvarů a odnášelo v pytlích chléb, maso, ryby, tuky, konzervy, tabák, čaj a cukr.

U útvarů zasazených v obraně v prvním sledu byla strava připravována po praporech ve stabilních kuchyních vybudovaných v úkrytech a krytech strmého břehu Volhy. Ve většině kuchyní byla ohniště se zasazeným litinovým kotlem a plotnou. V prostoru závodu „Rudý Říjen“ byly kuchyně umístěny ve spodní části vodárenské věže a v základech tavicí pece slévárny. Kuchyně byly často rozmístěny v přímé blízkosti nepřítele ve vzdálenosti 200–300 m od předního okraje. Mužstvu byla vydávána strava dvakrát denně, snídaně ve 4 až 5 hodin a oběd v 18 až 20 hod.

Stravu přinášeli kuchaři v thermosech neb vědrech přizpůsobených na udržení teploty až na přední okraj. K dosažení předního okraje museli se kuchaři proplazit některými ostřelovanými úseky a skrývat se za rozvalinami domů, v granátových jamách a často čekat několik hodin až ztichnou palby. Nemálo nosičů stravy padlo při plnění své povinnosti. V celém frontu byl znám svými hrdinskými činy starší kuchař N-ského pěšího pluku, starší seržant Gorškov, který byl vyznamenán řádem „Rudá hvězda“ a medailí „Za odvalu“. Nebylo jednoho dne, aby nedodal svému mužstvu teplou stravu. Známý byl i kuchař Dozmarov, který za jakýchkoli podmínek dodával stravu do přední linie. Nehledě na výjimečné těžkosti zásobování, dostávalo mužstvo v dostatečném množství jahlovou polévku s brambory, masovou polévku s noky nebo hrachovou polévku s jahlovou kaší. Hrdinští obránci Stalingradu se pochvalně vyslovovali o jakosti připravované stravy. Stýskalo se jim jen po zelenině, a zvláště po kyselém zelí.

Pro stravování jedinců-rozvědků a malých průzkumných skupin byla stanovena zvláštní denní dávka. Skládala se z těchto potravin: 1,2 kg chleba nebo příslušného množství sucharů, 1 masové konzervy, 1 plechovky zeleninových konserv, 50 g sádla, 35 g cukru a soli.

Tak po dobu tříměsíční obrany, v neuvěřitelně těžké situaci, proviantní služba 62. armády čestně splnila všechny uložené jí úkoly a zabezpečila pravidelné stravování hrdinských obránců Stalingradu.

PŘEHLED DOSAVADNÍHO PRŮBĚHU VÁLKY V KOREJI

Dosavadní průběh války v Koreji přináší cenné poznatky politického i vojenského rázu.

Podle druhu, rozsahu a průběhu jednotlivých operací možno dosavadní průběh americké intervence v Koreji rozdělit zhruba na čtyři údobí.

První údobí zahrnuje operace probíhající v době od 25. června do 15. září 1950. Do tohoto údobí spadá

- vpád jihokorejských jednotek na území severně od 38. rovnoběžky,
- jeho odrazení severokorejskou lidovou armádou,
- úspěšná protiofensiva lidové armády až do jihovýchodní části Koreje sz. přístavu Pusanu (viz příloženou průsvitku).

V tomto údobí bojů mladá korejská lidová armáda nejen odrazila vpád jihokorejských jednotek, ale dosáhla v krátké době velkých operačních úspěchů.

V několika dnech byl osvobozen poloostrov Ongdžín a hlavní město Seul. Severokorejské jednotky zdolaly dvě velké vodní překážky, překročily řeky Han a Kym¹⁾, na západním pobřeží postoupily 400 km a přiblížily se k přístavům na jihu Korejského poloostrova.

Ztroskotání plánů, podle nichž měla být severní Korea za pomoci amerických námořních a leteckých sil bleskově obsazena jihokorejskými jednotkami, vyvolalo ve Washingtonu silnou odezvu. Zneužitím vlajky Organizace spojených národů rozhodly se americké vládní kruhy k otevřené vojenské intervenci.

Během celého srpna a v první polovině září 1950 vedly jednotky lidové armády rozhořčené boje s jihokorejskými jednotkami postupně zesílenými pěti americkými divisemi na připraveném obranném postavení všeobecně na čáře Čindžu, Tegu, Pohang.

Dne 14. září 1950 měl tento úsek fronty kolem Pusanu rozlohu ne více než 100 × 80 km.

Přes zásobovací potíže souvisící s rychlým postupem překročily jednotky lidové armády po rozhořčených bojích zblízka řeku Naktong, takže v polovině září 1950 hrozilo jednotkám interventů nebezpečí, že budou vrženy do moře.

V tomto období bojů byly na straně interventů kromě pěti divísí Jihokorejců zasazovány postupně tyto americké vyšší jednotky:

- 24. pěší divise,
- 1. motorisovaná divise,
- 25. pěší divise,
- 2. pěší divise a
- část 1. divise námořní pěchoty.

Druhé údobí — od druhé poloviny září do 25. října 1950 — zahrnuje

- vyložení amerických jednotek u Inčenu,
- boje lidové armády proti těmto vyloženým jednotkám,
- bitva o Seul a
- následující strategický ústup hlavních sil lidové armády z pusanského úseku fronty a od Seulu na severozápad a severovýchod.

Toto údobí bylo pro lidovou armádu nejtěžší zkouškou, neboť jednotky lidové armády musely vést urputný ústupový boj proti jednotkám interventů, které byly v přesile, zároveň evakuovat obyvatelstvo a cenná zařízení podniků a organisovat nové vojenské jednotky.

¹⁾ Řeka Kym ústí do moře u města Kansanu (viz mapu Koreje příloženou v l. čísle VM/1951).

Pod hrozbou korejského „Dünkirchen“ a ve snaze dosáhnout agresivních cílů v Koreji stůj co stůj, připravili američtí interventi velkou vylodovací operaci u Inčenu.

Za tím účelem zmobilisovali všechny pozemní, námořní a letecké síly, které byly v západní části Tichého oceánu i části středozemní flotily a záložních lodí.

Dne 15. a 16. září 1950 vylodily se v zátoce u Inčenu za silné letecké a námořní podpory americké vojenské jednotky v celkové síle přes 50 000 mužů se silným dělostřelectvem a obrněnými jednotkami.

Letecké a námořní podpory se zúčastnilo celkem 500 letounů a 300 válečných lodí. Vylodění provedla 7. pěší divize (z Japonska) a 1. divize námořní pěchoty, které pro tuto operaci vytvořily spolu se 187. výsadkovým plukem 10. armádní sbor.

Američtí interventi počítali s tím, že se jim podaří těmito silami, které byly v poměru k silám lidové armády v prostoru Inčenu asi dvacetinásobné, obsadit jedním mocným úderem Seul, odříznout spojovací cesty lidové armády a tak ji donutit ke kapitulaci. Lidová armáda však dovedla spolu s obyvatelstvem Seulu město udržet proti mnohanásobné přesile po dobu dvou týdnů.

Přesto však početní a technickou převahou protivníka — a zejména po vytvoření dvou izolovaných front vzdálených vzájemně 200 až 250 km — bylo vrchní velení korejské lidové armády donuceno k rozhodnutí stáhnout své jednotky z úseku pusanské fronty k 38. rovnoběžce a provést strategický ústup do severní části země.

Generálovi Mc Arthurovi se s obrovskými ztrátami podařilo překročit řeku Wollin-gang²⁾, obsadit řadu měst zcela blízko čínských hranic, zmocnit se na severovýchodě přístavu Sengdžin, prostoru údolní přehrady na řece Sengčengang.³⁾

Byly získány nejkratší výpadové cesty na čínské území, které bylo přímo ohroženo. V tomto údobí se do korejské lidové armády začínají hromadně hlásit čínští dobrovolníci, aby zmařili Mc Arthurovy plány ohrožující Čínskou lidovou republiku.

Nejdůležitějšího operačního cíle, kterého chtěl Mc Arthur dosáhnout svou říjnovou ofensivou — totiž zničení sil lidové armády — nebylo dosaženo a plány interventů byly tím zkrženy.

Třetí údobí, trvající od konce října 1950 do začátku června 1951, se vyznačuje

- bitvou o strategicky důležitý prostor nástupových cest do Číny, ohraničený řekami Wollin-gang a Amnokgang⁴⁾,
- mocným protiúderem lidových armád, který se rozšířil v úspěšnou protiofensivu,
- opakovanými, nezdařenými „ofensivami“ interventů.

V tomto údobí se američtí interventi pokoušeli obsadit severozápadní část území Koreje a přiblížit se až k čínským hranicím.

Lidová armáda se však neomezila jen na vedení aktivní obrany, nýbrž přešla na celé frontě k protiofensivě.

Od 25. října do 24. listopadu vedly jednotky korejské lidové armády za podpory čínských dobrovolníků rozhořčené obranné boje v prostoru severozápadně od řeky Wollin-gang, v pohoří severovýchodně od Hesandžin⁵⁾ a v prostoru údolní přehrady na řece Sengčengang. Zadržely další postup interventů a provedly ze severozápadní části území mezi řekami Wollin-gang a Tedong-gang mocný protiúder, jímž interventy vrhly na jih od Wollin-gang.

Po tomto nezdařeném pokusu proniknout k čínským hranicím soustředil gen. Mc Arthur silné pozemní, námořní a letecké síly a dne 24. listopadu započal s více než sedmi divisemi novou — jak prohlásil — „rozhodující“ ofensivu, při čemž ujišťoval, že válku rychle ukončí, aby se američtí vojáci mohli vrátit domů ještě do konce roku 1950. Cílem této již čtvrté „rozhodující ofensivy“ bylo obsazení celé Koreje a zajištění předpokladů pro invasi do Číny.

²⁾ Na některých mapách je označována jménem Čongčon-gang nebo Čungchen-gang.

³⁾ Asi 80 km sz. od města Hamhung.

⁴⁾ Označované též názvy Čongčon a Jalu. Řeka Amnokkury nebo Jalu je pohraniční řekou.

⁵⁾ Na korejsko-čínských hranicích u pramenů řeky Amnok (Jalu).

Přes technickou a početní převahu interventů byla však ofensiva odrazena, korejská lidová armáda přešla do protiúderu, který se postupně rozšířil v protiofensivu. V jejím průběhu byli interveni vrženi 250 až 300 km na jih k 38. rovnoběžce.

Protiofensiva severokorejských jednotek a čínských dobrovolníků se nezastavila na 38. rovnoběžce, pokračovala a přinesla další operační úspěchy.

V prvních lednových dnech 1951 byla prolomena obranná postavení na 38. rovnoběžce a interveni byli donuceni k ústupu na jih od 38. rovnoběžky.

V polovině ledna 1951 dosáhly lidové armády čáry Suwon, Wondžu a Kangnung (na východním pobřeží).

Během čtrnáctidenní ofensivy postoupily jednotky lidové korejské armády a čínských dobrovolníků celkem o 100 až 150 km.

V tomto období bojů byla podstatně otřesena bojová síla amerických interventů a jejich satelitů, kteří zanechávali na ústupu velká množství válečného materiálu. Americká strategie „bleskové války“ a nepřemožitelnost americké válečné techniky byly pohřbeny.

Nehledě na ztráty, které utrpěli americko-angličtí interveni v předchozích bojích, podnikli dne 25. ledna 1951 za silné podpory tanků a více než 1000 letounů novou ofensivu. Během 17 dnů se jim podařilo jen jihovýchodně od Seulu postoupit o 30 km, avšak již dne 12. února byli silným protiúderem za velkých ztrát vrženi 20 km zpět na jih.

Koncem února zasadili interveni do bojů nové zálohy a zahájili t. zv. „únorovou a březnovou ofensivu“. Za těžkých ztrát dosáhli v druhé polovině března územního zisku v prostoru severně od Seulu. Jejich ofensiva byla kolem 20. dubna na celé 220 km dlouhé frontě zastavena a byli donuceni přejít severně od 38. rovnoběžky do obrany.

Během celé ofensivy trvající téměř tři měsíce, t. j. od 25. ledna do 21. dubna 1951, podařilo se americko-anglickým interventům vklínit se 12 až 15 km severně od 38. rovnoběžky. V této době ztratili přes 78 000 mužů (z nich bylo více než 47 000 Američanů).

Fiasko ofensivy bylo tak veliké, že prezident Truman ještě v jejím průběhu zbavil gen. Mc Arthura velení a na jeho místo ustanovil gen. Ridgwaye.

V tříměsíčních obranných, aktivně vedených bojích opotřebovaly jednotky lidových armád jednotky intervenční tak, že 22. dubna 1951 přešly k protiofensivě a již prvního dne prolomily střední úsek fronty jižně od Kimhwy.

Hrozbou obklíčení byly americké jednotky donuceny k rychlému ústupu jižně od 38. rovnoběžky. Ústup byl kryt britskými, holandskými, belgickými a ostatními jednotkami satelitů.

Dne 17. května následoval po mohutné dělostřelecké přípravě nový protiúder lidové armády v prostoru mezi Čunčen a Inje (45 km sv. od Čunčenu) ve směru na Wondžu. Předvoje lidových armád dosáhly kolem 20. až 22. května vnějších obranných postavení Seulu, zatím co na východním úseku fronty byli Jihokorejci zatlačeni o více než 30 km na jih od 38. rovnoběžky.

Velitel 8. americké armády gen. Van Fleet dne 23. května oznámil, že 8. armáda zahájila „neomezenou ofensivu na sever“ a že „se při ní nezastaví před žádnou hranicí“.

Velitelství intervenčních vojsk doufalo, že novou ofensivou, která byla doprovázena reklamou západního tisku, dosáhne obratu v průběhu války.

Avšak hrdinství a vojenské umění lidových armád zmařilo i tento plán „neomezené ofensivy na sever“. Americké velení nedosáhlo opět žádoucího úspěchu přes početní a technickou převahu a intenzivní podporu letectvem, které se denně účastnilo 1 000 až 1 200 bojovými lety.

Za těžkých ztrát na lidech a materiálu pronikli interveni teprve sedmého dne ofensivy — dne 30. května — severně od 38. rovnoběžky v prostoru jižně od měst Kimhwa a Hwachon, kde byli zastaveni houževnatou obranou jednotek lidových armád.

Čtvrté období bojů v Koreji započalo v červnu 1951. Je charakterisováno účinnou obranou jednotek lidové armády a čínských dobrovolníků, spojenou s četnými protiútoky a silnými protiúdery.

Do tohoto období spadá návrh zástupce Sovětského svazu u Organizace spojených

národů, podaný v červnu 1951, na jednání o zastavení bojových akcí a o příměří, které mělo být prvním krokem k mírovému urovnání korejské otázky.

Jednání započaté 10. července 1951 v Kesěngu a pokračující v Panmundžonu se pro nespravedlivé požadavky a uměle vytvářené překážky Američanů, kteří původně požadovali, aby demarkační čára byla stanovena všeobecně 38. rovnoběžkou, stále protahují. Zároveň využívalo americké velení doby jednání k doplnění svých vojsk přísunem záloh a materiálů.

Dne 18. srpna 1951 podnikla vojska interventů nový úder na středním a východním úseku fronty v prostoru Čerwon a Yanggu na frontě širší než 40 km.

Úder, před nímž předcházela mohutná dělostřelecká příprava, byl proveden za silné podpory tanků, letectva a válečných lodí.

Korejská lidová armáda však zmařila úder hlavně ničivou palbou minometů a pěchotních zbraní.

Další útočné snahy Američanů, kteří se 30. srpna 1951 pokoušeli dosáhnout úspěchu na východním úseku fronty, na šířce asi 25 km, byly opět odraženy, takže fronta zůstala ve svém průběhu v podstatě nedotčena.

Během září 1951 docházelo na všech úsecích fronty k místním bojům.

Americké velení soustřeďovalo své úsilí na východní a střední část fronty s cílem zmocnit se horského masivu, který uzavírá cestu do severní Koreje.

Na východním úseku fronty útočila intervenční vojska na šířce 40 km mezi Yanggu a Kansěng, avšak lidová armáda odrazila všechny útoky palbou dělostřelectva, pěchotních zbraní a bojem zblízka.

Na středním úseku fronty v prostoru Jěncěn a severně od Hwachon byly odraženy útoky americké 1. motorisované divise a 25. pěší divise.

Ofensivní snahy nedosáhly stanovených cílů a velitel 8. armády gen. Van Fleet přiznal, že intervenční vojska utrpěla těžké ztráty zejména na východní frontě. Aby zmírnil neúspěch, označil tuto ofensivu za „ofensivu omezeného rozsahu“.

Dne 3. října 1951 byla na západním úseku střední fronty započata další t. zv. „podzimní ofensiva“, již se zúčastnilo na frontě široké asi 64 km celkem pět divisí v prvním sledu (1. americká motorisovaná divise, 1. divise „Commonwealth“, 24. americká pěší divise a dvě divise Jihokorejců).

I tato ofensiva byla po tuhých bojích odražena a intervenční dosáhli s velkými ztrátami jen nepatrných územních zisků.

Bezúspěšné jednání o příměří, přenesené do Panmundžonu, přineslo dne 13. listopadu částečné dosažení dohody o určení demarkační čáry a demilitarizovaného pásma.

V podstatě jde o nynější čáru dotyku, která probíhá (od západního pobřeží k východnímu): Pungdong — Panmundžon (jihovýchodně od Kesěngu) — 5 km jižně od Sangnyong — asi 10 km severozápadně od Čerwonu — 10 km severně od Kimhwa, 5 km jižně od Kumsong — jižně od Mundung — dále směrem severovýchodním k východnímu pobřeží asi 15 km jižně Kansěng.

Od listopadu 1951 do února t. r. jsou sváděny na celé frontě boje místního významu bez podstatných územních změn, ale za značných ztrát pro interventy.

Toho času ještě probíhá jednání o jednotlivých bodech příměří, které je stále protahováno a mařeno nesmyslnými požadavky interventů.

V závěru možno říci, že se přes masové zasazení válečné techniky, přes zločinné vedení války taktikou „spálené země“ a zneužití vlajky Organizace spojených národů nepodařilo americkému velení zdolat odpor Severokorejců a čínských dobrovolníků, kteří bojují odhodlaně a tvrdě jsouce prochnuti vědomím, že bojují za spravedlivou věc své země.

Poznámka redakce: Tento článek je první, všeobecně přehlednou částí práce o průběhu války v Koreji. V dalších pojednáních budou postupně otiskovány poznatky o průběhu bojů v jednotlivých údobí války, o bojové sestavě a organizaci vojsk, o použití a o zkušenostech jednotlivých druhů vojsk.

DRUHÝ VOJSK A JEJICH POUŽITÍ PODLE AMERICKÝCH NÁZORŮ

Brzy po skončení druhé světové války probíhaly a dokonce ještě dnes probíhají mezi vojenskými teoretiky kapitalistických států spory nebo rozličné názory o tom, jakou důležitost má ten nebo onen druh vojska pro válku a boj.

Charakteristické přitom je, že většina přeceňuje na příklad tanky, letectvo, výsadky atd., to jest staví se plně za bojovou techniku a naprosto nedoceňuje význam jiných druhů vojsk.

Ani řady, ani předpisy americké armády nedávají jasnou odpověď na tuto otázku. Jak víme, americká armáda se skládá z pozemních, leteckých a námořních sil. Pozemní síly jsou rozděleny na zbraně a služby. Výrazu „zbraně“ je užíváno u té části, jejichž hlavní úlohou je boj a podpora boje. Výraz „služby“ se vztahuje na ty složky, jejichž hlavní úlohou je podpora boje a administrativa. Některé z těchto složek mají hlavní úkoly na obou úsecích (podpora boje i administrativa), na př. ženijní vojsko jako zbraň a ženijní služba.

Americké pozemní síly mají tyto zbraně: pěchotu (též výsadkovou), tankové vojsko, dělostřelectvo, ženijní vojsko a spojovací vojsko.

Tankové vojsko je samostatnou stavovskou skupinou zbraní a má historický název Armored Cavalry („obrněné jezdectvo“) na rozdíl od motorisované pěchoty — Cavalry („jezdectvo“). Letecké síly jsou jedním ze tří prvků hlavních složek armády.

K službám patří: administrativně hospodářská služba, justiční služba, služba zásobování a převozů, zbrojní služba, ženijní, chemická, spojovací, zdravotnická, duchovní, vojenská policie, finanční a služba vojenské dopravy.

V názorech na použití hlavních druhů vojsk je patrná rostoucí úloha leteckých sil, zvýšená důležitost tanků a dělostřelectva v pozemních operacích. Vzdušné výsadky a protitanková vojska jsou hodnocena jakožto vojska, která se neustále rozvíjejí a která mají velkou budoucnost.

Pěchota je sice uznávána jakožto hlavní druh vojsk, je však stavěna v příliš velké závislosti na jiných druzích vojsk proto, že prý má malou palebnou mohutnost a údernou sílu. Američané přiznávají, že jejich pěchota je zvyklá na silné zabezpečení dělostřelectvem, tanky a letectvem. Jestliže pěchota nemá dostatečnou podporu letectva, tanků a dělostřelectva, její bojový duch rychle klesá.

Tanky. Za druhé světové války používali Američané svých tankových vyšších jednotek a útvarů v Evropě k společné činnosti s pěchotou v poměru jedna tanková divise na dvě pěší divise. Jindy tankové divise (jedna až dvě) byly zálohou velitele armády nebo velitele skupiny armád. Samostatné tankové prapory ZHV byly přidělovány pěším divisím (jeden na divisi) a sloučeny ve skupiny, tvořily zálohu velitele armády nebo velitele fronty. Vyšší administrativní a taktickou jednotkou tankových vojsk byla tanková divise.

Podle amerických názorů na podkladě zkušeností z druhé světové války může být tankových vojsk (tankových divisí a samostatných tankových praporů ZHV) použito:

- společně s pěšími a jezdeckými divisemi nebo armádními sbory,
- v sestavě armádních sborů, polních armád a front,
- v sestavě operačních skupin k splnění zvláštních úkolů velitelství.

Je zdůrazňováno, že v žádném případě nesmí být tanků použito k splnění druhořadých úkolů a že tanky jsou hlavní protitankovou zbraní.

Ve výhodném terénu vedou tanky hlavní úder. Není-li terén výhodný pro hromadné použití tanků, mohou tankové prapory, roty, čety nebo dokonce jednotlivé tanky být přiděleny pěším jednotkám. Američané poznamenávají, že od doby, kdy se objevily plovoucí tanky, nejsou řeky již pro tanková vojska žádnou překážkou. Nepříznivý vliv na použití

tanků mají déle trvající deště, jak to potvrdily události na Filipínách a v Itálii za druhé světové války.

Použití obrněných vojsk v operaci s průlomem obrany může být nejrozmanitější:

- jako předsunuté úderné jednotky, které prolomují obranu „klínem“;
- společně s jinými vojsky k obklíčení a zničení hlavních sil obrany;
- k činnosti v operační hloubce, aby přetály komunikace, zadržely příchod velkých záloh nebo ovládly životně důležité objekty pro nepřítele;
- k pronásledování nepřítele.

Silně opevněné rajony se doporučuje tankovým jednotkám obejít. Jestliže musí na ně útočit, je účelné, aby speciálně připravené pěší a ženijní jednotky prolomily protitankový systém nepřítele před postupujícími tankovými jednotkami nebo současně s nimi, ačli ovšem nejsou těžké tanky.

Američané zdůrazňují, že tanky jsou nejvýhodnější pro útok, a proto v obraně má jich být použito k protiútokům, ke zmaření přípravy nepřítele k útoku atd. V obraně jsou tanky považovány za neúčinnější prostředek k provedení protiúderů. Kromě těchto úkolů se jich používá k vytvoření silných rychlých záloh, které při svém zasazení do boje dostávají mohutnou podporu dělostřelectva a letectva.

Při podpoře pěchoty jsou tankové jednotky z počátku v záloze v pohotovosti rychle vstoupit do boje, jestliže se naskytne možnost provést protiútok nebo protiúder. Za obranného boje jsou tanky drženy v záloze na zakrytých postaveních mimo účinnou palbu do té doby, dokud situace nebude příznivá pro jejich použití. Jsou v rukou velitele mocnou zálohou k vedení boje s nepřátelskými tanky nebo k podpoře protiútoků nebo protiofensivy.

V manévrové obraně se tanků používá jako zálohy k protiútokům, k zasazení mocných úderů do boků, k oklamání nepřítele nebo k ochraně vlastních boků. Při provádění protiútoků nebo protiúderů se vyžaduje místní převaha letectva ve vzduchu. Protiútok podniknutý tankovými jednotkami nemá mít za cíl prostě jen obnovit obranné postavení, nýbrž má znemožnit další pokračování nepřítele v útoku.

Jezdeckto

Z pojednání uveřejněných v tisku a v odborné literatuře Američanů vysvítá, že armáda USA v druhé světové válce téměř neměla žádné bojové útvary a vyšší jednotky jezdeckta; mechanisované jezdeckto se účastnilo války samostatnými pluky a též samostatnými jezdeckými mechanisovanými skupinami. Mechanisovaných eskadron, oddílů a samostatných skupin bylo používáno jako rychlých průzkumných jednotek (organicky patří: jezdecká mechanisovaná eskadrona — pěší divisi, jezdecký mechanisovaný oddíl — obrněné divisi), neboť mají tanky a samohybná děla. Po válce byly všechny tyto jezdecké mechanisované jednotky přeměněny v tankové.

Chemické vojsko

Chemické jednotky nejsou samostatným druhem zbraní. Úkolem chemické služby je podpora bojových jednotek.

Chemické prapory jsou dispoičními jednotkami velitele armády, který je přiděluje jen divisím, které je pro splnění úkolu potřebují.

Polní dělostřelectvo

Z řádů americké armády je zřejmé, že se Američané snaží mít při použití dělostřelectva centralisované velení, aby mohli použít dělostřelectva hromadně na plánované cíle. Dělostřelectvo je považováno za první zálohu velitele, které může být použito v kterýkoli okamžik.

V otázce o výhodách palebného valu před palebným soustředěním se mínění Ameri-

čanů různí. Jedni tvrdí, že palebný val je již přežitek, protože spotřebuje mnoho střeliva a omezuje činnost pěchoty; mimo to je nesnadné přeměnit ho na jiný druh palby, jestliže to vyžaduje situace. Výhoda palebného soustředění podle jejich mínění je v tom, že palebné soustředění umožňuje podporovat útok nebo řadu útoků jak na jednom směru, tak i na celé frontě, že je pružné, což dovoluje rychle přenést palbu při první nutnosti, že vyžaduje menší spotřeby munice a že je na živou sílu nepřítele účinnější a psychologicky mnohem více působí.

Zajímavé je též, že Američané ve své vojenské literatuře neradi přiznávají, že jejich dělostřelectvo za druhé světové války vedlo přesnou palbu na cíle zřídka a že hlavně střelilo na prostory. Potvrzuje to též ta okolnost, že Eisenhower v době bojů v západní Evropě vyžadoval na jeden měsíc 8 milionů dělostřeleckých granátů a min. Vidíme tu tedy snahu řešit úkoly hromadnou a déle trvající palbou. Někteří američtí vojenští odborníci poukazují na to, že není dostatečně decentralisován manévr dělostřelectva, že jsou prováděny šablonovité metody přenášení palby, že je slabá součinnost s pěchotou v útoku, a dále na to, že v dělostřelectvu převládají střední ráže.

Takové je zhruba použití jednotlivých hlavních druhů vojsk americké armády a nedostatky nebo nejasnosti v jejich používání.

Sovětské vojenské umění jasně a správně vyřešilo otázku důležitosti a použití druhů vojsk a vědecky tuto otázku podložilo. Stačí uvést jen ustanovení, že ani jeden druh vojsk nemůže nahradit jiný. Ze všeho, co bylo uvedeno, vidíme znovu převahu sovětského vojenského umění nad buržoasní kapitalistickou doktrinou, která již nyní nejen v teorii, ale při praktickém uskutečňování, jak ukazují zprávy z korejského bojiště, úplně zkrachovala.

Prameny: Polní řád USA, Military Review čís. 7/1944.

BRITSKO-EGYPTSKÝ SPOR

Současná krise vztahů mezi Egyptem a Velkou Británií, která vyvrcholila egyptským vypovězením vzájemných smluv, je výsledkem dlouhého boje egyptského lidu o osvobození ze závislosti na britském imperiu.

Roku 1869 byl vybudován Suezský průplav a tímto údobím začíná snaha britského imperialismu o úplné podmanění Egypta za tím účelem, aby Velká Británie mohla provádět účinnou kontrolu nad Suezem, který má nesmírný význam nejen obchodní, ale také především, strategický. Výsledkem anglické okupační politiky, již se egyptský lid stavěl od počátku na odpor, bylo obsazení Egypta r. 1882 a uvržení obyvatelstva do hladu, bídy a podvýživy.

Po první světové válce byl anglický imperialismus donucen k částečným ústupkům a z egyptského protektorátu bylo vytvořeno království. Velká Británie si však i nadále podržela rozhodující vliv.

Roku 1936 uzavřela Velká Británie s Egyptem smlouvu, kterou si přímo vynutila souhlas k další okupaci na příštích 20 let i přes odpor egyptského lidu.

Vzrůstající krise ve vztazích mezi Velkou Británií a Egyptem vyvrcholila v srpnu 1951, kdy Egypt zavedl kontrolu lodí proplouvajících Suezským průplavem. Britská vláda snažila se jako vždy vyhrůžkami donutit Egypt, aby zrušil toto opatření, a předložila spor

Radě bezpečnosti, v níž diktát USA a satelitních států rozhodl, aby Egypt kontrolu lodí odvolal. Egyptská vláda však prohlásila toto rozhodnutí za nezákonné, a místo aby se podrobila, vypověděla v říjnu 1951 smlouvu s Velkou Británií, rozhodla se připojit Sudan k Egyptu a proklamovat krále Faruka králem Egypta a Sudanu. Lid v zemi odpověděl na toto rozhodnutí mohutnými masovými protibritskými demonstracemi.

Egyptská vláda, podporována lidem, odmítla všechny návrhy na vyřešení sporu a jako podmínku dalšího jednání mezi Velkou Británií a Egyptem požadovala odchod britských vojsk ze země. A stejnou odpověď dala egyptská vláda západním imperialistům na návrh o zapojení Egypta do Středomořského vojenského paktu. V den 15. výročí podepsání smlouvy vypukly mohutné masové protibritské demonstrace a vláda vyhlásila v Káhiře a Alexandrii stanné právo. Zároveň doporučila britským příslušníkům, aby neopouštěli své domovy, poněvadž jim venku nemůže zaručit bezpečnost.

Přistřívání situace a stále zesilující přísun britských ozbrojených sil do oblasti průplavu vyvolaly krvavé srážky mezi obyvatelstvem a Brity, které na některých místech dostaly ráz partyzánské války a oběti na obou stranách možno počítat na stovky. (Viz přílohou mapku a průsvitku).

V říjnu 1951 vyzvala egyptská vláda všechny své státní příslušníky zaměstnané u britské správy, aby opustili zaměstnání, a schválila zákon, podle něhož je spolupráce s Brity trestným činem a trestá se vězením do 3 let. Na tuto výzvu opustilo celkem 68 000 zaměstnanců svá místa, čímž byla hlavně doprava a činnost britského letectva z nedostatku pomocného personálu ochromena. Velká Britannie byla proto nucena dopravit do oblasti průplavu cyperské dělníky, kterých se přihlásilo jen asi 3000. Protože egyptská vláda vyzvala obchodníky, aby přestali zásobovat britskou brannou moc, byla Velká Britannie přinucena zřídit z Anglie přes Středozemní moře do Egypta (Suez) velmi nákladný letecký most ze 16 dopravních letek (10 z Velké Britannie a 6 z Blízkého Východu, letadla létala 4krát denně a od 26. 11. 1951 12krát denně). Tímto způsobem bylo dopraveno též asi 2 500 příslušníků RAF, z nichž polovina jsou technici, aby činnost RAF v prostoru průplavu odchodem egyptských zaměstnanců nezůstala ochromena.

Stále zesilující se srážky mezi civilním obyvatelstvem a britskými vojsky v prostoru průplavu donutily egyptskou vládu, aby povolila civilnímu obyvatelstvu nosit zbraně, a jako protest proti činnosti britských vojsk odvolala 13. 12. 1951 svého velvyslance z Velké Britannie a propustila všechny Brity, kteří byli ve službách egyptské vlády. Stoupající odpor egyptského obyvatelstva proti britským okupantům v pásmu průplavu donutil velitele anglických jednotek gen. Erskina, aby vydal rozkaz k repatriaci žen a dětí britských příslušníků z oblasti průplavu. Byla zahájena dne 10. 11. 1951 a provedena letectvem RAF.

Egypt ve svých národních požadavcích je plně podporován arabskými státy a také představiteli Arabské ligy. V poslední době nabídl se irácký velvyslanec v Káhiře jako zprostředkovatel v anglo-egyptském sporu. Jako základ pro urovnání vytyčil čtyřbodový plán, jehož hlavním bodem je odchod britských vojsk z Egypta. Egypt prozatím irácký plán nepřijal a snaží se sám dosáhnout rozhodnutí ve svůj prospěch. Podle posledních zpráv začíná se též král Faruk, který až dosud stál v pozadí, zabývat řešením anglo-egyptských vztahů. Obklopil se protibritskými rádci, z nichž Fattah Amr byl jmenován královým poradcem pro zahraniční věci a Hafez Afifi šéfem osobního králova kabinetu. Fattah Amr byl až do svého odvolání velvyslancem v Londýně a Haf ez Afifi je jedním ze signatářů smlouvy z roku 1936.

S pomocí těchto poradců, amerického velvyslance v Káhiře Jeffersona Cafferyho a egyptské teroristické organizace „Musulmanských bratří“, která vyvolala umluvené protibritské teroristické provokace, připravil král Faruk odstranění vlády Nahase pašy a její nahrazení skupinou „nezávislých“ ministrů s Ali Maherem pašou v čele. Toto opatření, vyhlášené náhle dne 26. ledna t. r., je označováno v zahraničním tisku za skutečný státní převrat. Nový ministerský předseda Ali Maher paša, dřívější obdivovatel německých nacistů a italských fašistů, obdivuje dnešní jejich americké následovníky a souhlasí s americkým návrhem na řešení anglo-egyptského sporu. Návrh lze stručně vyjádřit takto: Egypt

přistoupí k vojenskému paktu Středního Východu, zato bude britská okupace postupně zmezinárodněna, což bude odůvodněno jako opatření obrany proti nebezpečí domněle hrozícímu Střednímu Východu ze strany Sovětského svazu. Americké řešení nevyhovuje zcela britské vládě, která ho přijímá jen z nezbytné nutnosti. Britská vláda si je však vědoma, že již sama nestačí zvládnout krizi na Středním Východě a chce-li si udržet něco z tamních svých posic, že jí nezbyvá nic jiného, než vpustit do „svého rajonu“ Američany. A tak vzniká na Středním Východě situací vynucená součinnost Angličanů a Američanů, něco jako „anglo-americká akciová společnost“, o níž můžeme dodat, že má „ručení omezené“.

Egyptskému králi se podařilo za pomoci anglo-amerických rádců dočasně oklamat egyptský lid, který byl rozhodnut bez odkladu vyhnat ze země Angličany a nepustit do země jejich pomahače. Nový ministerský předseda se neodvážil při svém prvním veřejném projevu přiznat, že se zříká požadavku, aby anglické jednotky opustily egyptské území, a předstíral, že bude pokračovat v politice svého předchůdce.

*

Velká Britannie má pro Blízký a Střední Východ a pro centrální Afriku vytvořeno vrchní velitelství tak zvané MELF (Middle East Land Forces) pod velením generála Sira Briana Robertsona, VS Fayid. Jemu jsou podřízeny jednotky pozemního vojska, letectva a námořnictva. Vrchním velitelem britského námořnictva ve Středomoří je admirál Edlesten a vrchním velitelem letectva na Blízkém Východě je maršál John Baker, VS Ismailia.

Velitelem britských vojsk v Egyptě je genpor. MD Erskine, VS Festingem.

Podle smlouvy z roku 1936 může mít Velká Britannie v oblasti Suez 10 000 mužů. Dnes je tento počet několikanásobně překročen a okupační pásmo bylo rozšířeno z 20 km na 80 km.

Před zahájením sporu měla Velká Britannie na Blízkém a Středním Východě asi 60 000 mužů pozemního vojska, letectva a námořnictva.

Od počátku sporu posilovala Velká Britannie stále svoje jednotky na Blízkém a Středním Východě, nyní tam je asi 100 000 mužů pozemního vojska, letectva a námořnictva.

Egyptská branná moc je organizačně rozdělena na pozemní vojsko, letectvo a námořnictvo. Vrchní velitelství egyptské branné moci je v Káhiře, vrch. velitelem je král Faruk.

Pozemní vojsko je organisováno a vycvičeno zcela podle britského vzoru.

Roční kontingent branců je velmi malý, příčinou je velmi nízká životní úroveň a z ní plynoucí „sociální nemoci“ — až 75% branců bývá neschopno vojenské služby. Nyní v době sporu schválila vláda zákon o všeobecné mobilisaci, podle něhož mohou být k vojenské službě povoláni občané od 18 do 50 let. Z rozhodnutí vlády byla zřízena Nejvyšší rada v Káhiře, která má za úkol kontrolovat osvobozené oddíly, tak zvané „osvobozené prapory“, složené z dobrovolníků, z nichž první již odjel do oblasti průplavu. Nejvyšší rada rozhodla, že zřídí při universitě El Azhar, nejvyšší to islamské instituci, výcvikový tábor pro „osvobozené prapory“ a schválila částku 100 000 egyptských liber na jejich výcvik. Výcvik dobrovolníků začal 24. 12. 1951.

Fiasko Velké Britannie v Iránu, boj lidu Egypta, volání po revisi britsko-irácké smlouvy v Iráku, odmítavý postoj států Arabské ligy k vojenské politice imperialistických států na Blízkém Východě jsou dokladem toho, že se lid země Blízkého Východu připravuje k zápasu o uskutečnění svých národních požadavků — úplné samostatnosti.

ODPOVĚDI NA DOTAZY ČTENÁŘŮ

Zkušenosti ze zkoušek znalosti ustanovení nového Polního řádu čs. branné moci

Zkoušky z Polního řádu čs. branné moci, které byly provedeny podle rozkazu s. ministra národní obrany u útvarů a vyšších jednotek ke konci roku 1951, ukázaly, že v mnohých případech nebyly správně pochopeny některé zásady Polního řádu.

Tak jeden čtenář žádá o vyjasnění úvodu Polního řádu, str. 6 za 1., kde jest uvedeno, že pro potřeby soudobé války nevyhovuje zásadně tvořit sledy v bojových sestavách u jednotek od armády (sboru) níže. Toto ustanovení svádí některé příslušníky velitelského sboru k domněnce, že od divise níže nesmí být zásadně tvořeny sledy bojové sestavy, a zařazují proto veškeré síly do prvního sledu. Jeden čtenář je toho názoru, že nelze lpět dogmaticky na citovaném odstavci Polního řádu, ale že je nutno vždy tvořit bojovou sestavu podle úkolu a konkrétní situace. Při tom je nutno nasytit první sledy, ale podle úkolu, zejména pak podle jeho hloubky a podle systému obrany nepřítel nutno někdy členit bojovou sestavu do hloubky, tedy vytvořit sledy. Sledy nutno tvořit i na stupni pěšího pluku, zejména při útoku na předem připravenou, hluboce členěnou obranu. To konečně připouští i Polní řád v 37. článku, kde je uvedeno, že se prapory rozvinují buď vedle sebe nebo v trojúhelníkovém tvaru. Pak tedy pluk v bojové sestavě trojúhelníkové s úhlem vzad má jeden prapor v hloubce a může jej nazvat praporem druhého sledu pluku, neboť jeho zásah je plánován po splnění bližšího úkolu, jeho palebné zbraně, zejména ruční, nemohou se přímo zúčastnit boje.

Názor onoho čtenáře je správný. Druhé sledy mohou se vytvořit i v pěší divisi a v pěších plucích, což potvrzují zkušenosti Sovětské armády z posledního údobí Velké vlastenecké války, kdy nepřátelská obrana byla hluboce členěná, a proto byly vytvářeny sledy i na stupni divise a pěšího pluku.

Na dotaz téhož čtenáře, týkající se tvoření dělostřeleckých skupin, odpovídáme v tom smyslu, že druhému odstavci čl. 38 je nutno rozumět tak, že se dělostřelecké skupiny podpory pěchoty tvoří jak na stupni pluku, tak i na stupni divise. Při tom divisi dělostřelecká skupina má též za úkol bojovat s nepřátelskými minomety. Devátému odstavci téhož článku nutno rozumět tak, že se armádní dělostřelecká skupina dělí na podskupiny podle počtu armádních sborů působících na směru hlavního úderu armády a nikoli podle počtu divisí.

K poznámce čtenáře, že není zcela jasné znění článků 76 a 77 PR, o hlášení, odpovídáme v tom smyslu, že **všechna** hlášení předkládána o bojových

situacích jsou hlášení bojová (operační) a ta mohou být předkládána buď v nařízených lhůtách, nebo z vlastní iniciativy. Hlášení předkládána za delší údobí, terminovaná zpravidla na dobu po skončení denní bojové činnosti se nazývají „souhrnná bojová (operační) hlášení“. Bojová a souhrnná hlášení předkládána v nařízených lhůtách se kromě toho označují jako „hlášení lhůtní“.

*

K dotazu jiného čtenáře, zdali se praporeční protitankový uzel popsáný v čl. 472 PR, dělí na rotní protitankové rajony, odpovídáme v zájmu sjednocení názorů na tuto otázku takto: Rotní protitankový rajon a praporeční protitankový uzel jsou dva zcela samostatné prvky protitankové obrany a názor, že se praporeční protitankový uzel skládá z rotních protitankových rajonů, je mylný. Pojem protitankový uzel anebo rajon nutno chápat jako jednotně organisovaný palebný systém, s jednotným plánem palby a s jednotným velením. Velitelem je vždy taktický velitel, tedy velitel praporu, po příp. velitel roty. Dělostřelec je technickým velitelem a provádí úkoly dané mu taktickým velitelem. Rotní protitankový rajon obsahuje 2 až 3 čtyř protitankového dělostřelectva a 1 až 2 čtyř tarasnic, praporeční protitankový uzel 2 až 4 baterie protitankových děl. Mimo to se organisuje protitankový opěrný bod (oddíl i pluk protitankového nebo kanonového dělostřelectva) k zvýšení hloubky protitankové obrany za hranicí hlavního obranného postavení.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války ukázaly, že se pohyblivá protitanková záloha, jak se o ní mluví v článku 40 PR, vytvářela obvykle již i u pěších pluků a ne jenom u vyšších jednotek.

*

Na dotaz o době setrvání jednotek ve východišti zteče, odpovídáme: V článku 215 PR je ražena celková zásada, že pěchota, kdykoli se v útoku zastaví nebo je zastavena, musí se zakopat. Stupeň tohoto zakopání závisí na době, kterou pro tuto práci má. Provádíme-li průlom nepřátelské obrany s normální dobou přípravy útoku, je povinností pěchoty, aby se během této doby propracovala na ztečnou vzdálenost, a na této čáře se zakope. Nemůže-li pěchota během přípravného údobí z jakýchkoli důvodů posunout východiště útoku do východiště zteče, vyrazí pak během dělostřelecké přípravy z východiště útoku tak, aby při ukončení dělostřelecké přípravy dosáhla východiště zteče. Z východiště zteče vyrazí ke zteči teprve na rozkaz (signál) velitele divise. Velitel divise dává tento signál, až když dostane hlášení od podřízených velitelů a orgánů a podle svého pozorování zjistí, že nepřátelská obrana byla dělostřeleckou a

leteckou přípravou náležitě umlčena. Pak vydá rozkaz (signál) k přenesení dělostřelecké palby z předního okraje nepřátelské obrany do hloubky a rozkaz ke zteči. Splnění těchto úkonů vyžaduje určité doby. Tato doba může být minimální, když celý průběh dělostřelecké přípravy a postup pěchoty na ztečnou vzdálenost byl proveden podle přesného plánu. V tom případě zakopání pěchoty ve východišti zteče bude minimální a bude se prakticky rovnat nule. Neproběhl-li celý tento proces podle přesně předpokládaného plánu, bude třeba buď dodatečně umlčet některé nepřátelské odpory, nebo vyčkat příchodu opožděných součástí pěchoty na ztečnou vzdálenost a p. Pěchota sama vždy vidí, které důvody způsobují její zdržení ve východišti zteče a na jak dlouho to bude. To je důvod, proč se pěchota ve východišti zakopává. Buď jak buď pěchota ve východišti zteče musí využít zastávky, aby si připravila zbraně, zorganizovala palbu a vydechla tak, aby po signálu mohla znovu mohutně a rychle vyrazit ke zteči.

*

Na dotaz o budování vnitřního obranného postavení v hlavním pásmu obrany odpovídáme:

Polní řád neuvádí členění hlavního pásma obrany na jednotlivá postavení. Podrobné schéma organizace obrany je uvedeno v „Příručce takticko-technických dat“ (vydalo MNO v r. 1951) na str. 200. Vnitřní obranné postavení je tvořeno až dvěma zákopovými pásy, které nemusí být v celém svém průběhu souvislé. Jeho přední okraj od zadu hlavního obranného postavení je 1 až 2 km a hloubka 200 až 500 m. Vnitřní obranné postavení s hlavním obranným postavením a se zadním postavením může být spojeno spojovacími zákopy nebo příčkami.

*

K dalšímu dotazu na možnosti umístění druhého sledu armády: PR, čl. 468 ve čtvrtém odstavci uvádí, že armádní druhý sled a armádní protitanková skupina jsou obvykle umístěny za druhým pásmem obrany. Toto znění však nevylučuje možnost umístit tyto prvky bojové sestavy armády i v tylovém obranném pásmu.

*

K dotazu, zdali není v čl. 503 tisková chyba, podotýkáme, že jde skutečně o tiskovou chybu. Název „hlavní pásmo obrany“ je nutno zaměnit názvem „hlavní obranné postavení“, což vyplývá ze smyslu tohoto odstavce.

*

Závěrem k uvedeným dotazům připomínáme, že Polní řád obsahuje jen hlavní taktické a operační zásady, podle nichž je nutno přistupovat s hlediska vševojskového velitele k řešení bojových úkolů. Řešení je však vždy nutno aplikovat na konkrétní úkol a situaci. Proti drilu a šablonovitosti kapitalistické doktriny staví náš Polní řád tvůrčí iniciativu velitele, který správně hodnotí jednotlivé prvky, ne však izolovaně, nýbrž ve vzájemné souvislosti a tvoří správné závěry. Polní řád nelze tedy jen přečíst a vyzovovat závěry z jednotlivých vět nebo článků, Polní řád je

nutno důkladně studovat, pochopit vzájemnou souvislost a jeho ducha a pak podle zásad tohoto řádu jednat.

*

K dotazu, zda jsou dosud platné pojmy uvedené ve služební knize Sm-G11, odpovídáme: Vydáním Polního řádu a Bojových řádů pěchoty byly zavedeny některé nové pojmy, které se neshodují s pojmy uvedenými v oné služební knize. Upozorňujeme na některé z nich a v příštím čísle uvedeme zbytek.

Místo názvu „skupina armád“ je nyní zaveden název „fronta“.

Pojmy „zabezpečení“ a „zajištění“ zůstávají sice beze změny, ale jistě nebude na škodu, jestliže je osvětlíme.

Nejširší pojem je „zabezpečení“, které se dělí na zabezpečení velení, bojové zabezpečení, ženijní zabezpečení, materiální zabezpečení a p.

Bojové zabezpečení vojsk záleží v průzkumu nepřítel a terénu, v zajištění vojsk, v organizaci protiletické a protitankové obrany a protichemické ochrany, v zastírání vojsk, štábů, spojovacích zařízení a tylů.

Zajištění je část bojového zabezpečení a jsou to vždy jednotky, které vojska zajišťují na pochodu *pochodovým*, na místě *strážním*, v boji *bojovým* a vždy ještě *přímým* zajištěním.

Dřívější pojem „pohyblivá obrana“ je nahrazen pojmem „*manévrová obrana*“ a pojem „obrana na místě“ pojmem „*posílní obrana*“. Pojem „*přerušování boje*“ je nahrazen pojmem „*vyjití z boje*“.

Pojem „*přibližovací pochod*“ a „*střetný pochod*“ se neuzivá. Pochody dělíme podle jejich účelu na *útočné* a *ústupové*; obojí mohou být *boční*. Tedy každý pochod k nepříteli, bez ohledu na to, zda je nepřítel v obraně a zda k němu pochodujeme pod ochranou vlastních vojsk, které jsou s nepřitelem v dotyku, nebo zda nepřítel rovněž pochoduje, a tedy dojde k střetnému boji, nazývá se *útočný pochod*.

„Hlavní (pomocný) nápor“ je nahrazen pojmem „*hlavní (pomocný) úder*“.

Ohnisko odporu. Tak byla nazývána nejdůležitější část úseku (v obraně) čety, roty a praporu, kde jednotka kladla hlavní odpor.

Tento pojem v tomto smyslu byl zrušen.

U *pěší čety*, která zaujímá v obraně rajon obrany, nazývá se úsek terénu v rajoně obrany čety, jehož udržení zabezpečuje odolnost obrany rajonu *opěrný bod* (BRP, I. díl, čl. 262).

Rota zaujímá v obraně rotní rajon obrany, který se skládá z rajonů obrany čet s jejich opěrnými body. Nejdůležitější z opěrných bodů čet je *hlavním opěrným bodem roty* (BRP, I. díl, čl. 488).

Prapor zaujímá v obraně praporeční rajon obrany. V praporečném rajonu obrany se organizuje praporeční *uzel obrany*, na jehož udržení závisí odolnost obrany praporu (BRP, II. díl, čl. 138), který v sobě zahrnuje větší část hlavních opěrných bodů rot, opěrný bod praporeční zálohy a postavení palebných prostředků praporu, spjatých společným systémem palby a vybudovanými kruhovými zátarasy. Jeho obrana musí být kruhová a především protitanková (BRP, II. díl, čl. 132).

Při obraně v takovém terénu může být rotní

rajon obrany vybudován jako *rotní protitankový rajon*.

Odborně praporní rajon obrany může být vybudován jako *protitankový uzel* (BRP, II. díl, čl. 150 a 635).

Pojmu *palebné ohniště* se užívá k všeobecnému označení bránícího se nepřítele, aniž je udána jeho síla, na př.: v Bojovém řádě pěchoty II. díl v článku 43, třetím odstavci se praví: „Jestliže pěchota zalehne a neproniká za tanky, určí velitel tankového útvaru skupinu tanků k zničení těch palebných ohnišek, která pěchotě brání v postupu vpřed“ nebo v čl. 91, třetím odstavci: „Na osamocené kamenné budovy provede se ztec, až když jsou umlčena sousední palebná ohniška ...“

V pojmu „*střelecký zákop*“ — slovo, „*střelecký*“ dnes vypouštíme; je buď *zákop* nebo *spojuvací zákop*.

Pojem přední stráže, jak byly nazývány jednotky, které zajišťovaly hlavní obranné postavení nebo hlavní síly za ubytování, je zrušen.

Jednotky, které zajišťují hlavní obranné postavení, nazývají se *bojovým zajištěním* (PR, čl. 463), jednotky, které zajišťují hlavní síly za ubytování, se nazývají *strážním zajištěním* (PR, čl. 758).

Úsekem byl nazýván prostor v obranném boji vymezený do šířky a do hloubky a svěřený jednomu veliteli. Podle jednotky se rozeznával úsek družstva až armády.

Nyní se tento prostor nazývá:

- a) brání-li jej četa, rota nebo prapor — *rajon*,
- b) brání-li jej pluk — *úsek*,
- c) brání-li jej divise, sbor nebo armáda — *pásmo*.

Výsadek je jednotka vysazená v prostoru ovládném nepřítelem k splnění bojového úkolu. Podle způsobu dopravy rozeznáváme výsadky *vzdušné* — padákové nebo letadlové (letounové, kluzákové), *pozemní* — tankové, saňové, a *vodní* (na př. plavidlové).

Stanoviště velitelství (SV) se nyní nazývá *velitelské stanoviště (VS)*.

Bojové stanoviště (BS) je zrušeno. Velitel velí z *velitelské pozorovatelné*, která je součástí velitelského stanoviště.

Úmysl je nahrazen pojmem *zámysl*.

Rozkaz, je-li vydán pro bojovou činnost, se nazývá *bojovým rozkazem*.

Pojmu přípravný rozkaz se nepoužívá; když je toho třeba, vydají se *přípravná nařízení*.

Zvláštní operační (bojový) rozkaz je nahrazen pojmem *díleč bojový rozkaz*.

Situační hlášení se nyní nazývají *bojová hlášení*.

Bojové písemnosti se nazývají *bojové dokumenty*.

Oddech, t. j. zastavení pochodu jednotky na 10 minut (tankové, mechanisované a motorisované na 20 minut), se nyní nazývá *krátká zastávka*.

Odpočinek, t. j. přerušení pochodu na 3 až 4 hodiny k odpočínutí jednotek, se nyní nazývá *velká zastávka*.

Mimo krátké a velké zastávky je *celodenní odpočinek* (24 hodin).

Informace o obsahu cizích vojenských odborných časopisů

Uvádíme několik informací o obsahu čtyř čísel časopisu „Military Review“ z r. 1951. Časopis je vydáván měsíčně americkou velitelskou a štábní kolejí ve Fort Leavenworth v Kansasu

Military Review, duben 1951

V dubnovém čísle uvedené revue je uveřejněn zajímavý a aktuální článek pplk. F. F. Carra, učitele taktiky tankového vojska na americké vysoké válečné škole, na thema „Úvahy o použití tanků.“

Autor se v něm obírá úvahami o úloze tanků v moderní boji a potírá názory a všemohoucnost tanků na bojišti, které se po prvních zprávách o průběhu bojů amerických intervenčních armád v Koreji vyskytly mezi některými příslušníky tankového vojska americké armády. Tankové jednotky musí vést boj v součinnosti s pěchotou a dělostřelectvem. Jako příklad dokonalé součinnosti mezi tanky, pěchotou a dělostřelectvem uvádí lidovou armádu korejskou. Ta dovedla dokonale využít své počáteční převahy kvality a kvantity tanků v korejském terénu.

Autor zdůrazňuje významné místo tanků v soudobém boji, vyplývající z jejich rychlosti (pohyblivosti) a úderné síly. Z toho plyne, že ve většině případů je nevhodné dělit tankové jednotky na malé části, družstva a čety. Přidělování tankových jednotek po rotách a četách (družstvech) pěchotě je odůvodněno podle autora jen v těch případech, kdy je tanků použito k podpoře pěchoty, na př. za útoku na opevněný rajon, silně vybudovanou obranu, při boji v osadách, v lesích a v horách.

Ve všech ostatních případech útočného boje má být tanků použito jako celku. Avšak ani v tankovém terénu nelze jich použít samostatně, bez podpory pěchoty a dělostřelectva.

(Poznámka. U pěšího pluku americké armády je rota tanků o 22, u pěší divise prapor tanků o 66 bojových vozů.)

Autor uvádí úkoly tanků podle amerických předpisů:

- tanky jsou protitankovou zbraní pěchoty a vedou boj s nepřátelskými tanky,
- mají přechodně poskytovat během boje podporu palbou,
- mají se zmocnit terénu do příchodu pěchoty a udržet ho,
- jsou hlavním prostředkem protiútoky.

Potom ukazuje na několika případech, jak nesprávně byly uvedené zásadní úkoly pochopeny veliteli.

Autor zdůrazňuje nutnost používat tanků podle terénu a situace. Avšak vždy to mají být tanky, které vedou útok, t. j. jejich použití má ušetřit pěchotě ztráty, jejich pohyblivost a palebné síly má být co nejvíce využito k ničení odporu nepřítele.

V obraně mají podle autora tanky dvojí úkol. Tanků pěších pluků se používá k vytvoření hloubky

protitankové obrany nebo ji zesilují na předním okraji. V druhém případě mají za úkol podnikat protiútoky. Divisních tanků má být podle autora použito vždy tímto způsobem. U pluku je podle autora výhodnější zesilovat protitankovou obranu ženijním zabezpečením.

Velitel pluku má usilovat o to, aby mu jeho rota tanků zůstala jako celek k provádění protiútoků.

Bylo-li však tanků již použito k zesílení protitankové obrany (hlavně na předním okraji hlavního pásma obrany), je nutno je velmi pečlivě maskovat a využít jejich účinných protitankových paleb. Jako vzdálenost účinné palby tanku M-46¹⁾ proti všem středním tankům uvádí autor 1000 yardů²⁾. Proti těžkým tankům uvádí účinnost paleb na 500 yardů.³⁾

Mimo to autor se v článku zmiňuje o pochybenosti názorů vyskytujících se mezi vojenskými a civilními odborníky, že tank dohrál na bojišti svou úlohu, poněvadž operačně taktické použití atomové zbraně tanky prostě vyřazuje z bojiště. Podotýká, že dosud není atomových, vodíkových a podobných pum, které by dovedly tanky vyřadit. O účinku atomových pum na tanky uvádí některé americké, francouzské a švýcarské prameny, podle nichž lze vzít za jisté, že žár a tlak vznikající při výbuchu atomové pumy na vzdálenost 1500 m od tanků tanky nezničí. Nebezpečnější prý je radioaktivita, která vniká otvory do tanku a ohrožuje jeho osádku.

V dalších statických rozbírácích autor účinnost jednotlivých protitankových zbraní a uvádí, že tank M-46, zavedený v americké pěší divisi vyhovuje všem podmínkám a možným úkolům, hlavně boje proti tankům. Jako jedinou jeho nevýhodu uvádí přílišnou váhu tanku, 48 t. Jest prý velmi dobrým a účinným zesílením úderné síly pěších pluků a pěší divise.

O 105mm houfnici říká, že je proti tankům účinná jen při přímém zásahu, kterým může být poškozeno převodové zařízení, nemůže však vážněji ohrozit jiné části tanku. Děla ráže 155 mm a větší vyřazují tanky M-46 při přímém zásahu. Podle autora použití nepřímé palby dělostřelectva pouze nepatrně zmenšuje možnost zásahu tanků mimo případy, kdy se dělostřelectvu podaří palebný přepad na soustředění tanků.

Letectvo bylo a je velmi účinným prostředkem proti tankům. Jeho účinnost je omezena třemi činiteli. Je to viditelnost, nepřesnost zásahu následkem pohybu jak cíle (tanku), tak palebného ohniska (letounu) a požadavek letecké převahy. Letectvo po-

¹⁾ Tank gen. „Patton“, M-46 je organickou výzbrojí tankových rot pěších pluků a divisního praporu tanků v americké pěší divisi. Má kanon 90 mm

²⁾ To je asi 930 m.

³⁾ To je asi 460 m.

kládá autor za neúčinné od okamžiku, kdy je zahájen útok.

Protitankovému dělostřelectvu nepřikládá autor zvláštní význam. Uvádí, že největšího úspěchu bylo dosaženo Němci v použití protitankového dělostřelectva v africkém tažení r. 1941 v Libyi a v Tunisku r. 1943, kdy se jim podařilo zničit stovky britských a amerických tanků, protože dosáhli překvapení.

Dále uvádí autor, že účinnost protitankového dělostřelectva bude za „normálních“ okolností zmenšena průzkumem, učením tanků do hluboké sestavy, dělostřeleckou přípravou, podporou čelních sledů tanků zadními sledy, hlavně na bocích. Protitankové zbraně mají být z větší části zničeny již během dělostřelecké a letecké přípravy.

Pancéřovka (bazzooka) je podle autora ochrannou protitankovou zbraní pěchoty. Nepřesnosti střelby a malý dostřel¹⁾ způsobují, že ji nelze pokládat za protitankovou zbraň taktickou. Její účinnost při přímém zásahu středního tanku je 100%.

Bezzákluzová děla ráže 57 a 75 mm jsou vzhledem k malé počáteční rychlosti nepřesná a při výstřelu se snadno prozrazují. Jejich účinný dostřel je sice větší než u bazooky, avšak nelze je pokládat za ideální protitankovou zbraň.²⁾

Autor článku konečně mluví o pohyblivosti tanků, která je podle něho podstatným prvkem přispívajícím k jejich ochraně proti protitankovým zbraním. Mnoho velitelů, kteří vidí ochranu tanků jen v síle pancíře, by si přálo, aby byla ještě dále zvětšena tloušťka pancíře. To by však bylo na újmu pohyblivosti tanků v terénu. Autor uvádí, že by dnešní tanky M-46 měly vážit o 6 až 8 t méně. Zkušenost s německými „Tygry“ je dostatečná, aby podobné tanky nebyly vyráběny.³⁾

Další nedostatek jeví se v používání tanků vidí autor ve špatném hodnocení terénu co do jeho využití tanky. Autor říká, že v Evropě vlastně není (mimo velehor) netankový terén. Klasický příklad neznalosti možností tanků vidí autor v nesprávném zhodnocení terénu po stránce tankového použití v Koreji. Tam ukázala lidová korejská armáda, že je možno použít tanků i tam, kde to nebylo předpokládáno.

V závěru článku poukazuje autor na to, že je nutno tanků používat všude tam, kde je to možné. Tanky mají účinit za podpory pěchoty a dělostřelectva. Jiné použití pokládá autor za nesprávné, poněvadž není využito pohyblivosti a úderné síly tanků. Přitom je nutno vždy dbát těsné součinnosti mezi těmito třemi zbraněmi.

¹⁾ U bazooky 8,9 cm je účinný dostřel 150 až 160 m.

²⁾ 57mm bezzákluzový kanon má účinný dostřel asi 450 až 550 m. (Podle různých amerických pramenů.)

³⁾ Před časem byly Američany zkoušeny tanky vážící 100 t. Autor zřejmě naráží na tyto snahy, vyrábět a zavést do americké armády tanky této váhy. Zatím není možno podle dosažitelné americké vojenské odborné literatury posoudit těžké tanky, organizace přičleněné armádnímu sboru. Armádní sbor má prý tři prapory těžkých tanků.

Military Review, květen 1951

Z obsahu tohoto čísla časopisu Military Review stojí za zmínku článek o úkolech a organizaci speciální jednotky, kterou byly v poslední době doplněny americké pěší divize. Jde o t. zv. rotu „Rangers“. Tyto roty jsou cvičeny tak, aby mohly plnit úkoly výsadků, průzkumníků a záškodníků. Používá se jich pro noční boj. Jejich výcvikový program je velmi obsáhlý a obsahuje výcvik v seskoku padákem, v použití zbraní cizích armád, v použití trhavin a pojitek (hlavně radia), konečně výcvik v maskování a v postupu průzkumníka v noci. Do programu je zahrnuto i vyučování cizím jazykům a training dlouhých namáhavých pěších pochodů všemi druhy terénu.

Poněvadž výcvik je velmi nákladný, obsáhlý a namáhavý a na příslušníky těchto rot jsou kladeny velké požadavky po stránce duševních a tělesných schopností, jsou do těchto jednotek vybíráni jen dobrovolníci.

Rota má 5 důstojníků a 110 osob muštv. Je organizována ve velitelskou čet a 3 pěší čety s velitelským rojem a 3 pěšími družstvy. Všichni příslušníci jsou vyzbrojeni automatickou puškou (lehkou, typ není uveden), každé družstvo má buď 60mm minomet nebo 8,9cm bazooku. Každý muž nese mimo své střelivo do pušky a trhaviny 2 náboje do minometu nebo bazooky. Rota nemá dopravních prostředků k dopravě mužstva. Výcvik se koná ve zvláštním výcvikovém středisku. V nynější době jsou přezkušovány způsoby použití, vhodnost nynější organizace a výcvikové metody.

K rozhodnutí o vytvoření těchto rot a jejich přičlenění k pěším divizím vedly hlavně zkušenosti z intervence v Koreji a zkušenosti, kterých nabyla americká armáda za druhé světové války s jednotkami „Rangers“. V Koreji se ukázalo, že noční boj a využití noci k prolínání, k průzkumu v sestavě nepřítelů a k provádění přeпадů všech druhů nemá americká armáda cvičených jednotek. Na druhé straně korejská lidová armáda, jak uvádí článek, dovede mistrně využít ke všem uvedeným akcím noci.

Za druhé světové války byly v americké armádě jednotky „Rangers“ organizovány v samostatných praporech podléhajících armádě. Bylo jich používáno hlavně k provádění bojového průzkumu (k přeпадům, výpadům.)

K organizaci roty „Rangers“ nutno podotknout, že americká pěší divize má kromě ní též divizní průzkumnou rotu. Ta se skládá z velitelské čety a z 3 průzkumných čet. Každá z těchto čet se skládá z velitelského roje, družstva průzkumného (16 mužů se 4 jeepy), z 2 lehkých tanků s osádkou 10 mužů, z družstva pěchoty (10 mužů) na obrněném transportéru a 1 minometu 81 mm s obsluhou 6 mužů na 2 motorových vozidlech. Kromě úkolů průzkumných plní i úkoly bojové, ochranu boků, pronásledování, boj v předpolí a p. Nevhoduje však, mužstvo není také cvičeno, úkolům bojového průzkumu.

Pro nás je důležité, že z rozsahu výcviku vysvítá, že těchto rot bude možno používat mimo úkoly průzkumu i k jiným úkolům, jako na př. k ničení komunikací, mostů a přeпадům (léčkám) v týlu za pronásledování k obsazení některých důležitých soutěsek a pod!

Zůstává ovšem otázkou, zda je účelné, aby podobné speciální jednotky byly přidělovány pěším divizím a zda pěší divise je skutečně potřebuje a vždy jich využije, jak na př. budou nahrazovány ztráty a prováděn výcvik, atd. Poněvadž nynější organizace a výcvik jsou v období přezkušování, je možné, že jak v organizaci, tak v přidělení těchto jednotek dojde ke změnám.

Military Review, červenec 1951

V červencovém čísle časopisu Military Review byly otištěny dva články zabývající se otázkami organizace armády, sborů a samostatných armádních sborů. První článek, v kterém se autor, pplk. Denholm, učitel na americké vysoké válečné škole, obírá odůvodněním, zda mají či nemají být samostatně organizovány armádní sbory již v míru a zrušena velitelství armád, není zvláště zajímavý co do otázky týkající se organizace těchto samostatných armádních sborů, jejich možnosti po stránce operačně taktické, způsobu velení a p. Nakonec ostatně sám autor dospívá k názoru, že organizování samostatných armádních sborů je zřídka odůvodněno, a uvádí příklady, kdy americká armáda jich používala. Zajímavé je, že při vylovení u Inchonu v Koreji v září 1950 bylo použito samostatného armádního sboru, skládajícího se z počátku ze dvou, později se 4 divisi a dalších samostatných taktických jednotek. Autor uvádí, že nynější organizace (t. j. armádních sborů v rámci armády) plně vyhovuje. Samostatné armádní sbory jsou po stránce počtu nebojových jednotek příliš překrveny. Uvádí, že by se u samostatného armádního sboru došlo k poměru nebojových jednotek a bojových jednotek (pěších a obrněných divisi) k číslu 22 000 až 27 000 osob, u nebojových (podpůrných) jednotek na 16 500 až 19 000 osob u divise, to znamená, že by počet nebojových (podpůrných) jednotek značně převyšoval počet jednotek bojových.

Naproti tomu však také podotýká, že samostatný armádní sbor má řadu operačně taktických předností. Jako jednu z nich uvádí, že přímé podřízení této vyšší operačně taktické jednotky velitelství fronty zjednodušuje velení, usnadňuje protiatomovou ochranu (uváděn jako jeden z hlavních důvodů proto, aby byly samostatné armádní sbory zřizovány), odstraňuje prý zbytečné velitelské stupně (armádu a armádní sbor normálního typu).

Z článku vysvitá, že autor nedomýšlí všechny okolnosti, vízící se na počty nebojových jednotek v rámci armády a sboru. Jeho článek proto vyvolal kritický článek plk. Reinhardta, také učitele na americké vysoké válečné škole.

Ten poukazuje na to, že počty nebojových jednotek uváděné v článku pplk. Denholma nejsou správné, že poměr počtů osob u bojových a nebojových jednotek je mnohem příznivější. Uvádí jmenovitě počty a složení t. zv. „polní armády“ americké armády.

Ríká, že americká armáda má přibližně tuto organizaci:

1. velitelství a štáb, organické jednotky přímo podřízené velitelství armády,

2. tři armádní sbory, z nichž každý má 3 pěší a 1

obrněnou divisi (celkem tedy má 9 pěších divisi a 3 obrněné divise, celkem asi 402 000 mužů).

Z počtů organických jednotek armády jsou zajímavé počty osob armádních bojových jednotek a jednotek služeb.

Bojové jednotky:

— tankové a mechanizované vojsko („obrněné jezdectvo“ — „Armored Cavalry“)	16 800 mužů
— pěchota	7 500 „
— chemické vojsko	3 500 „
— armádní a sborové dělostřelectvo	47 300 „
— ženijní vojsko	29 100 „
Celkem	104 200 „

Nebojové jednotky:

— chemická služba	3 000 „
— ženijní služba	10 000 „
— zdravotnická služba	13 700 „
— vojenská policie	3 200 „
— zbrojné technická služba	16 000 „
— intendantní služba	11 800 „
— spojovací služba	3 600 „
— dopravní služba	5 900 „
— velitelství armády a 3 velitelství sborů	10 200 „
Celkem	77 400 mužů

Z uvedených počtů dokazuje autor, že je nutno počítat do nebojových jednotek (t. j. jednotek služeb) jen 6 430 mužů na jednu divisi. Ostatní jednotky (obsažené v počtu 77 400 mužů) jsou jednotkami bojovými. Tento počet (t. j. 6450 mužů) bude při zřízení samostatného armádního sboru (a zrušením 3 velitelství armádních sborů) na místo armády ještě zlepšen (velitelství 3 armádních sborů představuje 8600 mužů). Proto prý nejsou vývoody pplk. Denholma správné, pokud jde o poměr nebojových jednotek k jednotkám bojovým, a organizace samostatných armádních sborů může přinést jen výhody. Samostatné armádní sbory by měly podle autora mít 8 divisi (z toho 2 obrněné).

K článkům nutno podotknout, že Američané, ačkoli se v jejich Polním řádě a v jiných předpisech mluví o tom, že složení vyšších vševojskových jednotek operačních i taktických je závislé na úkolech, nepříteli a terénu, vydali organizační tabulky, v kterých se uvádí organizace t. zv. polní armády. Důvodem k organizaci a hledání „standardní“ organizace armád jsou především důvody materiálního zabezpečení operací. Při vysokých spotřebách materiálu všech druhů (jako příklad uvádím, že se za útočného boje počítá s denní spotřebou 700–750 t materiálu pro pěší divisi a kolem 900 t pro obrněnou divisi) a při počtech bojové techniky, konečně ze zvláštních poměrů podmínek zásobování amerických vojsk (nutnost dlouhé námořní dopravy válečného materiálu z USA na bojiště v Evropě) má tato „standardní“ organizace sloužit jako pomůcka pro plánování týlových štábů. Konečně je nutno se zmínit o tom, že se i po stránce organizace týlových jednotek mluví v americké vojenské literatuře o organizaci vyšších týlových jednotek standardního typu.

Žádný z obou článků ovšem nevyjadřuje správný poměr bojových jednotek a jednotek služeb. Nezabývají se totiž počty osob služeb v divisích. U divisi jsou skryty značné počty divisi intendantů rot a zbrojně technické rot, dalších jednotek služeb u pluků a praporů, jednotek zdravotnických a jiných. V celku překračuje počet jednotek služeb u armády (počítaje v to i služby divisi) počet 77 400 mužů, uvedený vpředu.

Počítáme-li, že u pěší divise je 3200 mužů v divisních jednotkách velitelských, spojovacích, zdravotnických, v jednotkách vojenské policie a p. a násobíme-li toto číslo 9krát, dostaneme 28 800 mužů.

U obrněných divisi je poměr ještě horší. Počet příslušníků nebojových jednotek jedné obyčejné divise činí celkem 4500 mužů; při třech divisích tedy 13 500 mužů.

U armády je celkový počet příslušníků nebojových jednotek 119 700 mužů. Dalším rozborom u jednotek, které jsou nazvány „bojovými“, zvýšilo by se i toto číslo nejméně o 25%.

Z toho vyplývá, že americká armáda má v počtech svých jednotek neobvykle nízký počet „bodáků“ a že se tato skutečnost musí projevit za boje v zalesněném a hornatém terénu, v osadách a p. To se konečně jasně projevilo v Koreji.

Důvody je nutno hledat ve společenském zřízení a ve válečné doktríně z něho vyplývající.

Military Review, srpen 1951

Je tank nejlepší protitankovou zbraní?

Na toto thema píše v srpnovém čísle časopisu Military Review pplk. R. J. Rhoades. Autor polemizuje s názory a služebními ustanoveními amerických předpisů o úkolech a o použití tanků, jak o nich bylo psáno v dubnovém čísle téhož časopisu pplk. Carrem.

Autor říká, že je naprosto pochybné dávat tankovým jednotkám především za úkol boj s nepřátelskými tanky. Velitelé pak nedávají tankům jiné úkoly než bojovat s nepřátelskými tanky. Úkolem tanků však je podle autora boj s nepřátelskou pěchotou a spolu s motorizovanou pěchotou, dělostřelectvem a ostatními druhy vojsk, využívat úspěchu, ničit nepřátelskou pěchotu, odrážet protiútoky, obchvacovat ustupujícího nepřítele a p.

Nedostatek nynější organizace vyšších jednotek americké armády na všech stupních vidí autor v tom, že nemají žádné protitankové dělostřelectvo. Autor žádá, aby tato otázka byla odpovědnými činiteli řešena.

Navrhuje, aby byl do organizace amerických jednotek zaveden protitankový kanon, schopný účinného dostřelu na 1000 yardů. Má být pohyblivý, schopný doprovázet pěchotu a tanky v každém terénu. Tažená a samohybné protitankové kanony autor zavrhuje, poněvadž prý se v druhé světové válce neosvědčily pro svou váhu a neschopnost stále doprovázet pěchotu.¹⁾

Autor uzavírá článek poukazem na neudržitelnost dnešních poměrů, kdy se každý velitel, který má orga-

nické nebo posilové tanky, snaží jich použít především jako protitankových zbraní. Autor jinak souhlasí s vedoucí úlohou tanků v boji tak, jak ji chápe autor v dubnovém čísle Military Review.

Oba články, jak článek pplk. Carra, tak článek pplk. Rhoadese, jsou zajímavé a poučné z několika důvodů.

Za prvé ukazují, že lidová armáda korejská, řídící se sovětskými zásadami o použití tanků a o součinnosti všech druhů vojsk, dosahuje význačných úspěchů.

Za druhé ukazují zmatek ve výkládání ustanovení předpisů americké armády a různost názorů na použití zbraní mezi příslušníky velitelského sboru americké armády.

Konečně ukazují na nevědeckost a pochybenost buržoasní vojenské vědy, která klade hlavní důraz na bojovou techniku všeobecně, vyzdvihuje určité druhy vojsk nebo prostředků. To je vidět na názorech o použití atomových pum a tanků.

V článku pplk. Rhoadese je zajímavé, že se přibližuje k zásadám sovětským, pokud jde o úkoly tanků. Přesto však i tento autor je zastáncem „vedoucí“ úlohy tanků v boji.

Co se píše v kapitalistickém vojenském tisku o taktickém použití atomové pumy?

Ve švýcarském vojenském časopise „Allgemeine schweizerische Militär-Zeitschrift“ seš. 3 roč. 1950 byl uveřejněn článek, v němž se uvažuje na základě amerických pramenů o možnosti taktického použití atomové pumy.

Americký ženijní plukovník David B. Parker připouští možnost svržení atomové pumy na pěší divisi, na předmostí nebo na životně důležitý most.

V článku se uvažuje o účincích atomové pumy na nekruté cíle a z toho se vyzývají požadavky na ochranu proti tlaku, radioaktivnímu záření a ožehu vysokými teplotami vyzařovanými z místa výbuchu.

Autor dochází k těmto závěrům:

Okop pro stojící kryje proti radioaktivnímu záření, musí-li záření pronikat zemní vrstvou (šíkmo) nejméně 70 cm tlustou; takový okop kryje i proti tlaku a ožehu. Směřuje-li trasa i hlubokého okopu k bodu výbuchu atomové pumy nad terénem, neskytá ani hluboký okop ochranu proti radioaktivnímu záření a ožehu. Je proto nutno kryt okopy (alespoň určitou jejich část) ochrannými stropy. Ochranný strop ze dřeva s vrstvou zeminy 70 až 90 cm skýtá téměř úplnou ochranu proti všem druhům zhoubných účinků výbuchu atomové pumy, t. j. proti tlaku, ožehu a radioaktivnímu záření, a to i v přímé blízkosti středu pod výbuchem atomové pumy. Lehké ochranné stavby na povrchu terénu jsou neúčinné, protože tlaková vlna při výbuchu atomové pumy nad terénem působí do okruhu 800 až 1000 m plně ničivě a do vzdálenosti 1600 m od středu pod výbuchem působí velmi těžká poškození i zděných budov.

Pancíř tanku chrání proti ožehu dokonale a proti radioaktivnímu záření chrání plně jen při vzdálenosti

¹⁾ Američané zkoušejí v poslední době 105mm bezzákluzový kanon namontovaný na jeepu.

větší než 450 m od středu pod výbuchem. Tlak ovšem nepůsobí na osádku nijak škodlivě.

Vodu lze od-radioaktivity dobře asanovat obyčejnými čistícími procesy.

Radioaktivita terénu při výbuchu atomové pumy ve výškách nad 300 m je nevýznamná a do napadeného území je možno brzy po výbuchu vstoupit bez rizika.

Při výbuchu atomové pumy přímo na povrchu země nebo jen nevysoko nad terénem je zamoření takového stupně, že by se mohlo do něho vstoupit již po několika minutách nebo hodinách jen velmi omezeného rozsahu.

Při výbuchu atomové pumy nad terénem je škodlivější vyzařování vysokých teplot než tlak a radioaktivní záření, není-li po ruce dostatečný prostředek pro ochranu proti žáru.

Člověk odolává působení tlaku více než materiál a stavby. V Japonsku bylo způsobeno nejvíce poranění odvrženými předměty nebo v zříceninách budov a p.

I nejjednodušší úkryty (okopy) mohou snížit ztráty polní armády, využívají-li jich vojska v okamžiku útoku včas k ukrytí (ochraně).

Při útoku atomovou pumou má taktické překvapení veliký význam.

*

Uvedené závěry, že proti účinkům výbuchu atomové pumy je možná ochrana, byly nám známy již dříve.

Imperialisté takto mluvili k své armádě o účincích atomové pumy ovšem až potom, když s. Molotov vrátil mylný názor, že tajemství atomové pumy je jejich výsadním vlastnictvím. Tato skutečnost dokazuje, že poválečné zprávy o možnostech a příčinách použití atomové zbraně sledovaly především cíl zstrašit mírové síly sdružující se kolem Sovětského svazu.

Poznámka redakce.

Poslední pokusy Američanů v Nevadě (koncem r. 1951) plně nasvědčují tomu, že otázka použití atomové pumy jako taktické zbraně je Američany usilovně sledována.

Zprvu bylo různými atomovými strategy ohlašováno, že problém **atomového dělostřelectva** (t. j. použití náloží atomové výbušiny v podkritickém množství, neboli použití náplní jen několika set gramů pro náplň dělostřelecké munice) je v USA již vyřešen. Podobně tvrdili i Angličané, že problém atomového dělostřelectva též vyřešili, avšak ihned poukázali, že jeho realizace potrvá asi 2 až 3 léta. Poslední pokusy v Nevadě měly prý být již provedeny v tomto směru vyvoje válečného použití atomové energie.

Podle zpráv anglického rozhlasu po pokusech v Nevadě je však zjevné, že i při těchto pokusech šlo o **zkoušky s atomovými pumami** nesenými letouny, nešlo tedy nikterak o pokusy s atomovým dělostřelectvem.

NOVÁ KNIHA O HUSITSKÉM VOJENSTVÍ

Dr Jan Durdík

Doba husitského hnutí, doba, kdy podle slov Klementa Gottwalda „byl český národ na vrcholu slávy, kdy svými cepy se vypořádal s vlastními pány a naháněl hrůzu pánům v celé Evropě“, tato doba byla nejen vždy předmětem historického bádání, ale i základem revolučních tradic našeho lidu. Proto právě o ní platí nejvíce slova Gottwaldova, který požaduje přehodnocení našich kulturních tradic.

Platí to nejen v otázce přehodnocení dosavadního, většinou buržoazního pojetí husitství po jeho stránce sociální a politické. Stejnou měrou platí tato směrnice i v otázce hodnocení husitského vojenství.

Vycházejí z této směrnice vrchního velitele čs. lidové armády, přikročil Vojenský historický ústav k přípravě práce, která má ukázat revoluční ráz husitského vojenství a jeho přínos ve vývoji vojenství vůbec.¹⁾

Abyste mohla knížka o husitském vojenství splnit tento svůj hlavní úkol, nemůže líčit husitské vojenství odtržené od soudobého společenského vývoje. Proto přináší v hrubých rysech nejstručnější nástin vývoje feudálního společenského a krise, do níž se tato společenská soustava ve 14. a na počátku 15. stol. dostala, a ukazuje zároveň jakým způsobem se projevil vliv ekonomického a politického vývoje na organizaci a způsoby boje ve středověku.

Vojska, s kterými se husité v nesčetných vítězných bitvách utkali, byla typickým produktem vývoje feudálního válečnictví. Tvrdošíjně praktikování individualistického způsobu boje, bezhlavé útoky rytířské jízdy na pevnou, četným dělostřelectvem vybavenou vozovou hradbu husitů, jsou důkazem správnosti Engelsova závěru, že „v otázce rozvinutí takтики jeví se středověk nanejvýš neplodným obdobím tak, jakým byl i ve všech ostatních vědách“.

V době, kdy husitská vojska bojovala své vítězné boje proti početní převaze křižáckých vojsk, došlo už k značným změnám ve feudálním válečnictví. Rozvoj řemeslné výroby a obchodu, rychlý rozvoj středověkých měst a s tím související rozkvět peněžního hospodářství vnášel do vojenství některé nové prvky. Počínají se objevovat městskými a z měst získanými penězi placené žoldnéřské houfy, objevují se palné zbraně. S tím přichází dosud v občasných záblescích i pěchota, která zatím ve feudálních vojskách nehrála prakticky žádnou úlohu.

Nové prvky ve vojenství se však dostávají do ostrého rozporu s dosavadními způsoby vedení války. Feudální vojevůdce není s to smletí neukázněné rytířské houfy a žoldnéřské oddíly v pevný taktický celek, není schopen dosáhnout spolupráce mezi rytířskou jízdou, městskou a žoldnéřskou pěchotou a zárodky dělostřelectva k tomu, aby všech prostředků mohlo být využito k dosažení taktického úspěchu.

¹⁾ Vydání této práce připravuje vydavatelství čs. branné moci „Naše vojsko“ na druhou polovinu roku 1952.

Tento rozpor mezi novými bojovými prostředky a starými taktickými způsoby mohlo řešit jen vojenství, které odstranilo přímý rozpor mezi rytířskou jízdou a pěchotou složenou z utlačovaného lidu, mohlo rozřešit jen revoluční vojsko, v jehož řadách bojovaly jako rovnocenná složka masy pracujícího lidu z venkova i z měst. Husitské revoluční hnutí, které ve svém základě směřovalo k odstranění hlavních znaků církevního i světského feudálního útlačku, bylo schopno vytvořit armádu nového, ve své době revolučního typu.

Proti neukázněným rytířským hordám a žoldnéřským houfům křižáckých armád, jejichž hlavním cílem bylo osobní obohacení z kořisti, staví husitské hnutí lidové vojsko bijící se za lepší život dosud utlačovaného lidu. Odtud vyplynula obrovská morální převaha husitských vojsk, která umožnila vybudování pevné a na společenský původ se neohlížející kázně jak nám ji předvádí vojenský řád Jana Žižky z Trocnova z r. 1423.

Hospodářská podpora velké řady bohatých českých měst umožnila vyzbrojení vojska nejmodernějšími zbraněmi své doby, palnými zbraněmi ručními i dělostřelectvem. Morální jednotu a pevná kázeň bojovníků byla pak základem, na němž Žižka a ostatní husitští vojevůdci vybudovali svou armádu jako jednotný taktický celek, členěný v menší taktické jednotky, schopné plnit v součinnosti s ostatními bojové úkoly.

Proti feudální roztržitosti a neschopnosti využít po ruce jousoucích prostředků k dosažení vítězství, stavějí husité jednotné velení, řídicí jednotlivé části v boji a koordinující součinnost všech zbraní. Dokonalé využití terénu, který umožňoval vytvořit pevné postavení pro početnou husitskou pěchotu chráněnou vozovou hradbou a zároveň zbavoval rytířskou jízdu její hlavní výhody — rychlosti nájezdu, je dalším významným prvkem husitské převahy na poli taktiky.

Zvláštní kapitola je v knížce věnována husitské taktice vozové hradby a dělostřelectva, které na první pohled nejvíce odlišují husitská vojska od jejich feudálních nepřátel. Také strategií založenou na morální jednotě většiny českého lidu a na jasnému uvědomění si cílů boje odlišovala se husitská vojska zřetelně od svého feudálního soupeře.

Poslední kapitola knihy podává jednak stručný nástin vlivu husitského vojenství na evropské válečnictví 15. století, jak se projevuje zejména v Polsku, Maďarsku, Rakousku a Německu (této otázce bude třeba věnovat ještě zvláštní rozsáhlejší studii), jednak shrnuje výsledky studia a hodnotí dosavadní názory na husitské vojenství. V závěru knížky je pak ukázán smysl studia husitského vojenství a jeho význam jako příkladu pro vojska lidové demokratické armády. Ukazuje, že naše lidová armáda, vedená vzorem Sovětské armády a majíc před očima vítězný vzor husitských vojsk, je schopna rozdrtit jakýkoli pokus novodobých křižáků a napadení naší vlasti.

